

دقرآن اواحادیثوپہ رہنمائی

مکمل اومدلل

داوداسہ مسئلے

مؤلف

مولنا محمد رفعت (قاسمی)

پبلیشرز

ملا فضل الرحمن

خبر وونگی

مکتبہ رشیدیہ سرکی روہ

کوٹہ

- ۱۲..... داوداسه فضیلتونہ.....
- ۱۵..... داوداسه گتھی او حکمتونہ.....
- ۱۷..... داوداسه پہ وسیلہ کوم گناہوتہ معافیہی؟.....
- ۱۸..... پاکی دمکروبووژونکی دہ.....
- ۲۰..... داوداسه پیشندنہ.....
- ۲۰..... پہ خرنگہ او بوسرہ اودس او غسل کیہی.....
- ۲۹..... دلہرپہ گرموشو او بواودس کول.....
- ۲۹..... دزمزم پہ او بواودس او غسل کول؟.....
- ۳۰..... دباران او روانو او بوسرہ اودس او غسل کول؟.....
- ۳۲..... لہ کوم حوض خخہ چی اودس روادی دہغہ اندازہ.....
- ۳۳..... دنیاکی پہوخت کی داوداسه کولوخہ گتہ دہ؟.....
- ۳۴..... ایا کامل اودس ضروری دی کلہ چی درکعت دتیریدوویرہ وی؟.....
- ۳۴..... دمجبوری لہ املہ خولہ نہ مینخل؟.....
- ۳۵..... پریوہ اوداسه سرییرہ بل اودس کول؟.....
- ۳۵..... دمسجد پرفرش باندی اودس کول.....
- ۳۶..... داودس دحای نالی دمسجد غولی تہراستل؟.....
- ۳۷..... پرقبر برسیہ اودس کول.....
- ۳۷..... لہ کور خخہ پہ اوداسه راتلل بنہ کاردی.....
- ۳۹..... لہ غسلہ وروستہ اودس کول.....
- ۳۹..... دغسل پہ دوران کی کہ اودس مات شی نو؟.....
- ۴۰..... پہ گرمواو بواودس کول.....
- ۴۱..... دغذر لہ کبلہ پہ ولاہی اودس کول؟.....

دکتاب پیشندنہ :-

دکتاب نوم	داوداسه مسئلہ
مؤلف	مولانا محمد رفعت (قاسمی)
پستوژباہ	ملا فضل الرحمن
ہمکار:	مفتی محمد ابراہیم (خلیل)
دکمپوز او دترجمہ چاری	دنور القرآن اداری دژباہی او کمپوز خانگہ
کمپوزر	حسن اللہ (ذہان)
تصحیح	دنور القرآن اداری خادم ابو خالد مولوی عبدالاحد (مجروح)
ڈیزائن اوسمون	ابو خالد
خپروونکی	رشیدیہ کتابخانہ سرکی روڈ کوٹہ
چاپوونکی	محمد ساجد
چاپ شمیر	۱۱۰۰ توکے
چاپ کال	۲۰۰۸ میلادی دجولایی میاشت
چاپ خای	لاہور

- په اوداسه کښې دمصنوعی وینستانو حکم ۴۱.....
 داودس کولو پروخت دقبلي لورته توکل؟ ۴۲.....
 په اوداسه کښې دغذرله امله داندامو وچول ۴۲.....
 په اوداسه کښې اندامونه له درو واره وخنه زیات مینخل ۴۴.....
 دهراندام دری غلو مینخلو حکمت ۴۴.....
 په اوداسه کښې دمسواک فضیلت ۴۵.....
 په مسواک وهلو کښې دنبی علیه السلام معمول (عادت) ۴۸.....
 مسواک څه دی او څنگه به وی؟ ۴۹.....
 په مسواک وهلوسره وینه راووزی ۵۰.....
 له اوداسه وروسته خاص دلمانځه مخکي مسواک وهل څنگه دی؟ ۵۳.....
 ایاه برش وهلود مسواک سنت ادا کیری؟ ۵۵.....
 داوداسه دواجبیدلو شرطونه ۵۶.....
 داوداسه دصحت شرطونه ۵۷.....
 داوداسه فرضونه ۵۸.....
 داوداسه وجبات (په اوداسه کی څو واجب دی ۶۰.....
 داوداسه سنتونه ۶۱.....
 داوداسه مستحبات ۶۶.....
 داوداسه مکروهات ۶۸.....
 داوداسه مسنونه او مستحبیه طریقه ۶۸.....
 داوداسه وروسته دتوبی ددعاو یلوراز ۷۳.....
 داستحباب په ډول له اوداسه څخه دپاته شوو او بودڅښلوراز ۷۳.....
 په اوداسه کښې باید مخ ترکوم ځایه پوری ومنخل شی؟ ۷۴.....
 په اوداسه کښې دبریری او بریتو متعلق مسئلې ۷۶.....

- په اوداسه کښې دوریځو دویښتانو متعلق مسئلې ۷۷.....
 په اوداسه کښې لاس تربریر پوری دمینخلوراز ۷۸.....
 په اوداسه کښې دبریریو په اړه مسئلې ۷۸.....
 په اوداسه کښې پښی ولی تر بجلکو پوری مینخل کیری؟ ۸۰.....
 په اوداسه کښې دپښو او بجلکو په اړوند مسئلې ۸۱.....
 په اوداسه کښې دسر مسح په اړوند مسئلې ۸۲.....
 په اوداسه کښې دپوزی دپاکولو حکمت ۸۵.....
 دناستی د خوب په کوم صورت کښې اودس ماتیري ۸۶.....
 په قهقهه (په زوره خدا) سره د جنازی لمونځ د ختمیدو او اودس نه ماتیدو وجه ۸۸.....
 په قهقهه اوقی سره داودس ماتیدوراز ۸۹.....
 د خندا په اړوند مسئلې ۸۹.....
 په نس کی گرهاری راتلل یا هوا بندول ۹۲.....
 په هوا وتلو ولی اودس ماتیري؟ ۹۳.....
 ایاه رگ کښې پیچکاری لگول اودس ماتوی ۹۴.....
 ایادم مخصوصی برخی سره لاس نښلول اودس ماتوی؟ ۹۵.....
 نارینه یا ښځینه که په خپل خاص اندام کی پښه او نور کښیږدی ۹۸.....
 په فرجو کښې دگوتو داخلول سره داوداسه حکم ۱۰۰.....
 دفرج پر ښکاره برخه گوتی لگولو سره داوداسه حکم ۱۰۰.....
 درنگ شوو نو کانسره اوداسه حکم ۱۰۱.....
 دسوزک د ناروغی په دوران کښې داوداسه دساتنی تدبیر ۱۰۲.....
 دمواسیرو چی کوم لنډوالی دباندي نه شی راددی حکم ۱۰۳.....
 دلیونی داوداسه حکم ۱۰۴.....
 په اوداسه کښې دگر مکو (د گرمی دانی) څخه داو بو وتلو حکم ۱۰۶.....

- له اوداسه کولو وروسته غوښه راووزی ۱۰۷.....
 په اوداسه کښی ددانوپه اړوند مسئلې ۱۰۸.....
 په اوداسه کښی دتپ په اړوند مسئلې ۱۱۰.....
 په اوداسه کښی له سترگی څخه داو بوراوتلو په اړوند مسئلې ۱۱۲.....
 په اوداسه کښی دغوږو او غاښ په اړوند مسئلې ۱۱۳.....
 په اوداسه کښی دویښتانو نوکانو او نورو په اړوند مسئلې ۱۱۵.....
 په اوداسه کښی دناړو بلغم او زکام په اړوند مسئلې ۱۱۶.....
 داوداسه نه درلودلو په اړوند مسئلې ۱۲۱.....
 داوداسه بیلابیلی مسئلې ۱۲۴.....
 بیله اوداسه وقرآن شریف ته لاس وروړل ۱۲۶.....
 دکتا بو دتجار لپاره بیله اوداسه وقرآن ته لاس وروړل ۱۲۸.....
 دست کلی په لاس کول بیله اوداسه وقرآن ته لاس وروړل ۱۲۹.....
 دمعدوړ پیژندنه اود هغه حکم ۱۳۰.....
 دفکر وړ خبره ۱۳۳.....
 معدوړ دی څنگه اودس وکړی؟ ۱۳۳.....
 دمذی دناروغ لپاره داوداسه حکم ۱۳۵.....
 دکوم چاچی لاسونه او پښی پری شوی وی یایی مصنوعی وی اودس دی څنگه کوی؟ ۱۳۶.....
 په ناسته او سجده سره اودس ماتیرې؟ ۱۳۷.....
 دبولو دناروغه لپاره داودس حکم ۱۳۸.....
 دمعدوړ دجامو حکم ۱۳۹.....
 ایامعدوړ د اشراق په اودسه سره دماپښین لمونځ کولای شی ۱۴۰.....
 ایامعدوړ سړی تر وخت مخکښی اودس کولای شی؟ ۱۴۱.....

- دمعدوړ داوداسه په اړوند مسئلې ۱۴۳.....
 داوداسه په اندامو کښی یواندام خوږیامات شی ۱۴۴.....
 اودس په دوه ډوله شیانو سره ماتیرې ۱۴۶.....
 په اوداسه کښی دیواندام په نه مینځلو کی شک پیدا شی نو؟ ۱۴۸.....
 له اوداسه څخه وروسته پر چادر او به شیندل ۱۴۹.....
 داوداسه او به په دسمال یابل شی سره وچول ۱۵۰.....
 له اوداسه کولو وروسته تحیه الوضوء کول ۱۵۰.....
 تیمم څه دی؟ ۱۵۱.....
 دتیمم په هکله یو څو روایات ۱۵۴.....
 دتیمم معنی ۱۵۷.....
 تیمم په امت محمدیه پوری خاص کړل شوی دی ۱۵۷.....
 که او به پیدانه شی نو تیمم ولی؟ ۱۵۸.....
 که نه داوداسه او غسل لپاره او به وی او نه دتیمم لپاره خاوره ۱۵۹.....
 تیمم داوداسه او غسل خلیفه گرزولو وجه ۱۶۰.....
 له خاوري څخه دتیمم دځانگړتیا وجه ۱۶۱.....
 تیمم وهل هم دالله تعالی فرمان دی ۱۶۱.....
 په تیمم کی وهم ته اعتبار نشته ۱۶۳.....
 دتیمم حکم دتولو لپاره یودی ۱۶۴.....
 تیمم له کهایلی او سستی سره اړه نه لري ۱۶۶.....
 په سړو هیوادونو کی دتیمم حکم ۱۶۷.....
 دتیمم دوجوب شرطونه ۱۶۷.....
 دتیمم دصحت شرطونه ۱۶۸.....
 دتیمم سنت طریقه ۱۶۹.....

- د تیمم فرائض او واجبات ۱۷۰
- د تیمم سنت او مستحبات ۱۷۱
- داو بوله کارولو دمعدورت صورتونه ۱۷۲
- د سراو پنبو تیمم ولی نشته؟ ۱۷۴
- د غسل او اودس په تیمم کی د نه توپیر وجه ۱۷۴
- د تیمم لپاره خومره غټه لوټه په کار ده؟ ۱۷۵
- پریوه لوټه خو ځله تیمم وهل ۱۷۵
- د تیمم په لوټه استنجاء کول ۱۷۶
- په کومو شیانو تیمم روا او په کومو ناروادی؟ ۱۷۷
- د تیمم احکام ۱۷۸
- په کومو شیانو چی تیمم ماتیږي ۱۷۹
- د تلاوت په نیت و هلی تیمم لمونځ کول څنگه دی؟ ۱۸۱
- په ناروغي کي د مریض طبیعت ته اعتبار دی که طیب ته ۱۸۲
- د وخت د تنگي له وجې تیمم وهل ۱۸۲
- پر ناروغ که مرداری ولگيږي او اوبه ورته تاوان کوی؟ ۱۸۳
- هره شپه احتلام کیدوونکی لپاره تیمم وهل ۱۸۳
- کومه میرمن چې په غسل کولو کې په تکلیف کیږي ۱۸۴
- د بوډ اتوب په وجه تیمم وهل؟ ۱۸۵
- په تبه کی تیمم وهل ۱۸۶
- د تبې په اندیینه تیمم وهل ۱۸۶
- په ریل گاډي او بس کي د تیمم شرطونه ۱۸۷
- د زخمی او چیچک (کوي) د ناروغ لپاره د تیمم حکم ۱۸۸
- د جنازي لمانځه او مؤکد سنتو د پاره تیمم وهل ۱۹۰

- د تیمم بیلابیلی مسئلې ۱۹۲
- دمتیازو حکم اوله هغه څخه د ځان نه ساتلو وعید ۱۹۸
- د بولوله څاڅو کو ځان نه ساتلو باندې د قبر عذاب ۱۹۹
- استنجاء څه ده؟ ۲۰۲
- د استنجاء ارکان څلور دی ۲۰۲
- د استنجاء تعریف ۲۰۳
- آداب : ۲۰۳
- بیت الخلاوی د شیطانان سر سره دی ۲۰۴
- بیت الخلا ته ورنه سر وړ او تلو پروخت دعا ۲۰۵
- د استنجاء حکم ع ۲۰۶
- له استنجاء څخه د ع جز حکم ۲۰۸
- تراو ادس کولو وروسته استنجاء وهل ۲۰۹
- چیري چي غټي او وړي بولي کول صحیح نه دی ۲۱۰
- د غټو او کوچنیو بولو پر مهال چي له کومو شیانو څخه ځان ساتل پکار دی ۲۱۱
- په کومو شیانو چي استنجاء صحیح نه ده ۲۱۲
- په کومو شیانو چي بېله کراهته استنجاء صحیح ده ۲۱۲
- د بولو د اړتیا په ترسره کولو کي بندیزونه ۲۱۴
- د استنجاء واجب شیان ۲۱۵
- په اوبو د استنجاء و هلو دوه شرطونه دی ۲۲۰
- لومړی دی د مخ خواو مینځله شی که دشا؟ ۲۲۰
- په استنجاء کي دلوتي پر ځای نور څه استعمالولای شي ۲۲۱
- استبراء د نرو لپاره ۲۲۳
- دمتیازو د ناروغ د اړیشن حکم ۲۲۳

- دمتيازوله لاری دسپینو او بووتلو حکم..... ۲۲۴
- په استنجاء کي يوه لوته دوه ځله کارول..... ۲۲۴
- یواځي په لوته استنجاء وهل..... ۲۲۵
- په ولاړه متيازي کول..... ۲۲۶
- تراستنجاء کولو وروسته دلوندوالی راوتل اودهغه درملنه..... ۲۲۷
- په پاکی کي دوسو سي ختمولو طریقه..... ۲۲۹
- دارتیا ترسره کولو پر مهال که لمړه وریځ کي وي..... ۲۳۱
- په کوټه کي دننه په لوبښي کي متيازي کول..... ۲۳۱
- په استنجاء کي طاق لوتی پکار دی..... ۲۳۲
- دغټو او کوچنیو بولو د تقاضی پروخت د لمانځه دنه کولو وجه..... ۲۳۴
- داستنجاء په اړه مسئلې..... ۲۳۴

اللهم اختم لنا بالخیر والسعادة والبشارة والایمان

دعاغوښتوونکي ابو خالد

بسم الله الرحمن الرحيم

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ

ای هغو کسانو چې ایمان مو راوړی دی څه وخت چې تاسو ولمانځه ته ولاړشې نو پریمنځې مخونه خپل

وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلُكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ

اولاسونه خپل تر پیریو پورې اومسح وکړی پرسرو خپلو باندې او پښو خپلو باندې تر بجلکو پورې

وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطْهَرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ

او که چیرې تاسو د جنابت په حال کې یاست نو ښه ځان پاک کړی او که چیرې تاسو ناروغ یاست یا په سفر کې

أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً

یاست او یا راشې یوله تاسو نه له ځای د ضرورت څخه یا نژدیکت وکړئ له خپلو میرمنوسره پس بیا اوبه

فَتَيَسَّمَّوْا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوْهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ

پیدا نشې نو قصد وکړی د پاکې زمکې اومسح وکړی پر مخو خپلو اولاسونو خپلو له دغې پاکسې زمکې

مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُنِزِلَ عَلَيْكُمْ

اراده نه لري الله چې تنگي راولی پر تاسو لکن اراده لري چې تاسو ښه پاک کړي او چې خپل نعمت

عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ط

پر تاسو پوره کړي ښایي چې تاسو ښي شکر وباسئ

د تفسیر خلاصه :

ای هغو کسانو! چې ایمان مو راوړی دی څه وخت چې تاسو ولمانځه ته ولاړشې (د لمانځه کولو اراده وکړې په داسې حال کې چې تاسو اودس نلری) نو اودس وکړې مخونه خپل پریمنځې اولاسونه خپل پریمنځې تر پیریو پورې او پر خپلو سرو باندې لاس تیر کړی او خپلې پښې تر بجلکو پورې پریمنځې او که چیرې پر تاسو غسل فرض شوی وی (له لمانځه څخه مخکې) ټول بدن پاک کړی او که تاسو ناروغه یاست (داو بو استعمالول درته تاوان کوی) یا د سفر په حالت کې یاست (اوبه

نه پيدا کيږي دغه حالت د عذربلل کيږي (يا که چيري دناروغي اوسفر عذر هم نه وي بلکه اودس يا غسل له بلي وجي څخه مات شي هغه دارنگه چي بولي يا گندگي وکړي يا تاسو دخپلو ميرمنوسره نژدي شي او بيا په دغه ټولو صورتو کي اوبه تاسونه کړي پيدا يا تاسو داوبو د استعمالولو وخت نکړي پيدا يا داوبوله استعمال څخه دناروغي له کبله عاجز يا ست نوبه دغه صورتو کي تاسوله پاکی زمکي څخه تيمم ووهي يعني پرپاکه خاوره لاسونه ووهي او بيا يي پر خپلو مخونو او لاسونو باندې تير کړي. دالله تعالي له دغو احکامو مقرر کولو څخه په تاسو تنگي راوستل نه ده (الله تعالي دانه غواړي چي پر تاسو تنگي راولي ځکه چي خاص له ذکر شوو احکامو څخه همدارنگه له ټولو احکامو شرعيه و څخه اساني رعايت او مصلحت بنسټاره دي ليکن الله جل جلاله دا غواړي چي تاسو پاکي وکړي نوله دي کبله يي دپاکي قاعدې اولاري مشروع کړي او پر يو خاص طريقه يي بس نکړي چي پرته له هغه پاکي ممکنه نه وي دييلگي په توگه که چيري يي خاص اوبه پاکونکي گرزولي وای نو چي اوبه نه وای پاکي به نه حاصليږي.

د بدن پاکي خاص په احکامو طهارت کي ده اود زړو نو پاکي په عباداتو کي ده نو دغه پاکي دواړو ته شاملېږي او که چيري دغه نه وای نو هيڅ پاکي به نه حاصليدای او بل الله تعالي دا غواړي چي پر تاسو خپل نعمتونه پوره کړي.

داوداسه فضيلتونه

نبی کریم ﷺ وپاکی ته چي يوه حصه يي اودس دی نيم ايمان ويلي دي (ترمذي شريف) دايمان دوی حصی دی اعتقاد او عمل دعمل لويه حصه چي لمونځ دی پرپاکي موقوفه دی نو ځکه نيم ايمان يي ورته ووايو

(۱) نبی ﷺ ويلي دي چي داودس په کولو سره الله جل جلاله صغيره (کوچنی) گناهونه معافوي او په آخرت کي لويي مرتبي ورکوي او په اوداسه کولو سره بدن له ټولو گناهونو څخه خلاصون پيدا کوي. (بخاری شريف)

(۲) په ځيني احاديثو کي راغلي دي چي دمنځ په مينځلو سره هغه گناهونه معافېږي چي په سترگوشوی وي اود لاس په مينځلو سره هغه گناهونه معافېږي کوم چي په لاس سره شوی وي اود پښويه پر مينځلو سره هغه گناهونه معافېږي چي په پښو سره شوی وي يعني د انداموپه مينځلو سره لکه څنگه چي خيري توبېږي همدارنگه گناهونه هم رښيږي تردی اندازی پوري چي سپري له اوداسه کولو څخه وروسته پاک له گناهونو گرزې په حديث شريف کي له خاص ذکر څخه د لاس سترگي او پښي داگمان نه کيږي چي دنورو اندامو گناهونه نه رښيږي ځکه چي وروسته يي داوويل چي د اودس کولو وروسته سپري له گناهونو څخه پاک گرزې. او په بل حديث کي کي خاص د بدن لفظ ذکر شوی دی چي پر ټولو اندامو يي اطلاق کيږي.

(۳) نبی کریم ﷺ وويل: چي کوم څوک په مسنونه طريقه سره اودس وکړي او وروسته له اوداسه کلمه د شهادت ووايي نو د دغه سپري لپاره

د جنت اته دروازی خلاصیږي په کومه دروازه چې وغواړي ننوتلای شي. (مسلم)

(۴) په ځینو احادیثو کې راغلي دي چې نبی کریم ﷺ وویل چې د قیامت په ورځ به زه خپل امت پیژنم یو کس پوښتنه وکړه چې حضرت په دې لویه ټولۍ او مجمع کې به ته څنگه خپل امت وپیژني؟ نبی کریم ﷺ وویل چې ددوی لپاره به یوه نښانه او علامه وي هغه دا چې د اوداسه له کبله به ددوی مخونه لاسونه او پښې ځلانده وي.

(۵) هغه څوک به د شیطان له شر څخه په امان وي کوم چې همیشه په اوداسه سره گړزی په احادیثو کې راغلي دي چې هروخت په اوداسه سره گړزیدل پرته له کامل ایمان والا څخه بل نه دی (یعنې دهغه ایمان کامل دی چې تل په اوداسه گړزی.

(۶) په اودس سره و مسجده ته پرتللو باندې پر هر قدم یوه نیکی وزکول کیږي او یوه خطایي معافېږي.

(۷) کوم څوک چې په اوداسه سره په مسجد کې ناست وي او د لمانځه انتظار کوي کوم وخت چې د لمانځه په انتظار کې تیریږي دغه هم په لمانځه کې شمیرل کیږي. (علم الفقہ مخ ۵۲ لومړی ټوک بخاري شریف مخ ۲۵ لومړی ټوک)

نبی کریم ﷺ وویل چې که تاسو ددی وس لری چې تل په اوداسه وگړزی نویي وکړي (همیشه په اوداسه گړزیدل مستحب دی او چاته چې مرگ داوداسه په حال کې راشي نو دهغه مقام د شهید دی (بهشتی زیور مخ ۹۲ لومړی ټوک) نبی کریم ﷺ وویل چې په کومو وختو کې نفس دانه خوښوي چې اودس وکړي نو په دغه وخت کې د نفس

پر خلاف باندې په اوداسه کولوسره گناهونه توییږي (ناخوښي کله د سستی له کبله او کله د ناخوږۍ له کبله څخه وي او کله دیځ له وجې څخه وي د ناخوښي په حالت کې په اوداسه کولوسره کوچني گونډونه معافېږي نبی کریم ﷺ هغه کسانوته وکتل چې اودسونه یې کړي وو خو پوندی ئی و چې پاتې وي نو نبی کریم ﷺ وویل چې په جهنم کې ددی ډیر غټ عذاب دی (دهغه پوندی چې و چې پاتې شوی وي) (د وچوالی له کبله په پوست کې سختی راځي خاص بیادغه وچوالی دیځ په وخت کې زیاتییږي نو باید سړی د اندامو په مینځلو کې کوشش وکړي تردی اندازی چې دیوه وینښته په اندازه وچوالی هم پاتې نشي (رفعت قاسمی)

داوداسه گټې او حکمتونه

(۱) اودس انسان له ښکاره او پټو (باطني) گناهونو او د غفلت (بې پروائی) په پرېښودلو خبروي که لمونځ پرته له اوداسه رواي نو انسان به همداسی په غفلت کې مست پاتې وي او لمونځ به ئی همدا سی په بې فروائی کولای او په لمانځه کې به په همداسی بې فروائی داخلیدای په دنیوي بوختیاوو او فکرونو کې به دیوښیې انسان په خیر داخلیدی نو ځکه د بې پروائی له دغی نشي څخه دیداری کولو لپاره اودس مشروع شو ترڅو انسان په ښه پاملرنه او خبرتیا د خدای جل جلاله په وړاندې ودریږي (۲) طبی مشاهده یا تجربه ده چې د انسان له دنتی بدن څخه زهرجن مواد د بدن نورو غړوته راځي او هغه لاسونه مخ اوسراو نور وانداموته راشي هم هلته تم شي او دیلا ییلوزهرجنو دانو او گرمه کوپه بڼه څرگندیږي او د بدن د غړو په منځلو دهغه

ناولواو خرابو موادو مخه نیول کیږي یاخوپه بدن کی دنته دنته دهغو جوش په اوبو سپړېږي یاخو راوړي (۳) په تجربه او مشاهده ثابته ده چی دلاسو نو او پښو په مینځلو سره او پر سر او مخ داوبو اچول پر نفس باندی ډیر اغیز کوی او په مهمو غړو کی قوت او بیداری پیدا کوی بی پروائی خوب او ډیره بی هوښی په همدی کار سره لیری کیږي ددی تجربی تصدیق په ماهرو واکثرانو کیدای شی ځکه چی څوک بی هوښه وی یا بی ناسستی (اسهال) وی یا دیو چارگ پری شوی وی هغه ته پریاد وشو و غړو داوبو اچولو وړاندیز کیږي همدا وجه ده چی انسان ته امر شوی دی چی دخپل نفس سستی بیکاری او ناوالتوب داوداسه په وسیله لیری کړي ترڅو دخدای جل جلاله په حضور کی ددریدو وېر شي ځکه خدای جل جلاله تل هوښیار او بیدار دی لاتاخذ سنة ولانوم (الله جل جلاله غفلت او خوب نه نیسی) (نوسست اوبی پروادهغه په حضور کی نه شی دریدای همدا وجه ده چی دمستی اونشی په حالت کی لمونځ نه دی روا وکوم نشیي ته چی دیو ظاهری باچا ودربار ته دتللو اجازه نه ورکول کیږي نو چی یو نشیي او شرابی دنشی او غفلت په حالت کی دکوم دنیاوی حاکم ودربار ته په ورتلونه شی بزیا لئ کیدای نوکوم څوک چی دنشی او غفلت په خیر حالاتو کی ډوب وی هغه ته څنگه دیو سترواکمن (یعنی الله جل جلاله) ودربار ته دتللو شرف ترلاسه کیدای شی؟

(۴) کله چی دپاکي کیفیت په نفس کی ټینګ شی نو دتل لپاره په هغه کی دنیکی نوریو ه څانګه په هغه کی پاتی کیږي او دوحشت دتیارۍ برخه ضعیفه کیږي (۵) دګناهونو او سستی له کبله چی کوم روحانی

نور خوشی دبدن له ټولو غړو څخه تللی وو داودس کولوله کبله دوهم ځل هغوته رارسېږي همدا روحانی نور په قیامت کی داوداسه په غړو کی څرګندېږي رسول الله ﷺ ویلی دی دقیامت په ورځ چی کله زما امت راشی نو دهغوی پر لاسونو مخونو او پښو به داوداسه په اثارو نور اورنا څرګنده شی ځکه نوکوم څوک چی په تاسو کی خپله روڼا ډیره ولای شی ډیره بی کړی. (المصالح العقيلة مخ ۱۲) اسرار شریعت حجة الله البالغة

داوداسه په وسیله کوم ګناهونه معافېږي؟

عن عثمان رضی الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ من توضع فاحسن الوضوء خرجت خطايا من جسده حتى تخرج من تحت أظفاره (مسلم)

عثمان رضی الله عنه ویلی دی: چی رسول الله ﷺ وویل چاچی اولاس وکړي اوښه اودس یی وکړي نو دهغه له بدن څخه ټول ګناهونه وزی آن چی تر نوکانولاندی ګناهونه ئی هم نه پاتی کیږي (تشریح یا وضاحت) بدن او روح ډیری نیژدی اړکی سره لری چی دهغو حتمی پایله داده چی پرکوم یوه یو حالت راځی دوهم په طبیعی ډول ورڅخه اغیزمن کیږي لکه چی دنیکی اوبدی تراوبی شکه له روح سره دی په نیکو اعمالو پر روح دنورانیت اورناوپه بدو اعمالو پر هغه دتاریکی اثرات لویږي خوپه حتمی ډول بدن هم ددغوشیانوله ښواو بدو اغیزو اغیزمن کیږي همدا وجه ده چی اودس کومه یوه نیکي ده اودهغه تعلق یا تراو اصلاله روح سره دی ددغه اوداسه په وسیله دبدو عملیو هغه تیاره اثار ختمیوی کوم چی دروح په وسیله پر بدن هم راځی په حدیث شریف کی دښو تر ییخواو نوکانولاندی الفاظ (په

اوداسه گناهونه ختمیږي (ددی خبری دلیل دی چی گناهونه یوازی روح نه ناپاکه کوی بلکه په بدن کی هم دروح داخیری دبدنی خیریوپه خیرجمعه کیږي چی هغه اودس اوداډول نوری نیکی پریمنځی دالله جل جلاله قول دی ان الحسنات یذهبن السیئات) (بیشکه نیکی بدله منځه وړي (سوره هود) خولکه څرنګه چی موږ ګورو چی معمولی ګرز په لږ جارو کولو او منځلو سره پاکيږي خو کوم خیری چی ډیروی دهغو لپاره ګرول منبل صابون او نوورکول ضروری دی همدادول دگناهو نویلي بیلې درجې دی دسپکی درجې کوچنی گناهونه وی خودشپي او ورځی دعبادتونو اوداسه لمانځه اونوروپه وسیله معافیږي خودلومړی درجی دگناهونو دپاکي لپاره داشیان بسنه نه کوی دهغو دمنځلو لپاره دتوبی استغفار پښیمانی اودشرمندګی دڅو شاڅکو او ښکوبهولو اړتیا ده لکه چی اسلامی عالمانودقرآن اوسنت په رڼاکی همدا پریکړه کړی ده چی دمختلفونیکو اعمالوپه کولو چی دکومو گناهو نودمعافی زیری ورکول کیږي له هغه څخه کوچنی یاصغیره گونونه مراد دی اودلویو گناهونو لپاره خدی جل جلاله ته توبه هم ضروری ده ځکه نوله نیکو اعمالو سره سره توبه هم په کار ده.

(الترغیب والترهیب مخ ۳۴۰ لومړی ټوک مظاهرحق مخ ۳۸ لومړی ټوک)

پاکي دمکروبووژونکی ده

اسلام دژوندپه هره څانګه کی وپاکي ته لوی اهمیت ورکړی دی ځکه چی پاکي دانسان دژوندیو خاص جزدی نوځکه اسلام وانسان ته دهغو شيانو دپاکوالی حکم کړی دی کوم چی دده له هغوسره زیات تعلق دی لکه مسجد مکتب لباس خوا سلام چی دبدن او جامی پاکولی

ته څومره قدرورکړی دی دنړی پوه مذهب کی هم نه دی ثابت شوی هم دغه وجه ده چی په شریعت کی ځای پرځای پریاکي کولوباندی تاکید شوی دی همدارنګه په قرآن اوحديث کی هم دپاکي تائید شوی دی ددی وجه داده چی دانسان دژوند اصل مقصد دخدای جل جلاله بندګی اودهغه خبره منل دی دغه دواړه دانسان سره هغه وخت یوځای کیدای شی چی انسان روغ او غښتلی وی که چیری دانسان بدن کمزوری وی اودی معذوری بیا شریعت پر هغه باندی اسانه اصول ایښی دی پاکي دجو تیار لپاره ډیره اړینه ده که چیری انسان خپلی جامی بدن خوراک دوسیدلوځای اودعبادت ځای پاک ونه ساتی نودی به ډول ډول ناروغیوسره مخامخ شی بی وسه او ډنګریه شی اودعبادت کولوتوان به نلری نوځکه اسلام داوداسه غسل دحاجت لری کولو اداب اوله ناپاکيو څخه دخپل ځان پاکولو حکمونه بیان کړی دی ددی لپاره چی دانسان خپل بدن اوروغتیا پر خپل ځای پاته وی اوله بیکاره ناروغیو څخه په امان وی دانسان بدن دیومشین په ډول باندی دی که چیری مشین له خرابو موادو څخه نه شی پاک نومشین کارنه کوی همدارنګه دمسلسل کار کولو او خواری کښلو څخه دانسان بدن خرابیږي یادبلی وجی څخه پر بدن خرابی لګیږي که چیری دغه ناپاکي له بدن څخه پاک نشی نوله بدن څخه خراب بوی ولاړیږي اویلا بیل مکروبو نه په بدن کی پیدا کیږي چی دهغه له کبله انسان دناروغیوسره مخ کیږي که چیری دخولی دپاکي خیال ونه ساتل شی نوله دی څخه دمعدی ځګړاو غاړی همدارنګه نوری ناروغی پیدا کیږي او که چیری انسان دغابښونو دمنځلو خیال ونه ساتی نوبه

دغابونود خراب رنگ اودنور وضرر منوناروغيوسره مخ شي که چيري پوزه دخرابو موادو او ريزش څخه پاکه نه شي نودد هن دکمزوري اود عقل دلوتيدوسبب گرزي که چيري لاسونه اومخ نه ومينخل شي نودوړي پرياته کيږي اود لاسونواومخ رنگ ته تاوان رسوي اوپه وينه کي خرابي راوړي اوانسان دکوچني دانوسره هروخت مخامخ کيږي غرض دادي چي دانسان لپاره دهغواندامونخل ضروري دي پرکومو چي گرزونه اودوړي پريوزي اوډير استعماليږي. (احکام طهارت مخ ۳۲)

داوداسه پيژندنه

په لغت کي داوداسه معني هم پاکي ده خو پريو خاصه طريقه د شريعت په اصطلاح کي له اوداسه څخه مراد پريو خاصو اندامو باندې لکه لاس مخ اونورپه خاصه طريقه اوبه اچول دي. (کتاب الفقه مخ ۷۴ لومړي ټوک)

په څرنگه اوبوسره اودس او غسل کيږي

مسئله: له اسمان څخه اوريدلي اوبه (باران) واله نالي چيني شاه تالابونه اودريابونوپه اوبوسره اودس او غسل کول روادې اوبه که خوږې وي او که تروې. (بهشتي زيورمخ ۵۸ لومړي ټوک حواله شرح تنوير مخ ۱۹۲)

مسئله ددرختي يادپانوپه نښتيزل شوي اوبواودس ياغسل کول نه دي روا همدارنگه په هغه اوبوچي دهندواني ياگني څخه وتلي وي اودس کول ياغسل کول روانه دي.

مسئله: په کومو اوبو کي چي يوشي گلشي ياپه اوبو کي يوشي پوخ شي اولکه اوبه داډول شي چي اصطلاح کي وهغه ته اوبه نه ويل کيږي

بلکه هغه په بل نامه سره نامدار شي نوپه دي سره اودس اوغسل نه دي روا هغه لکه شربت بنورواسرکه دگلاب خوله اوهمدارنگه نور شيان مسئله: په کومو اوبو کي چي پاک شي ولويږي اوبوپه خونديارنگ يابوي کي يوڅه فرق راشي خواهغه شي په اوبو کي پوخ شوي نه وي اوداوبوپه نرم والي کي ئي هم فرق نه وي راوستلي لکه چي په روانواوبو کي رنگ گلشي يازعفران ورسره گلشي اودهغه لپړ رنگ په اوبو کي ښکاره شي ياصابن کي ولويږي ياددغوپه څيريل شي وي په دغه ټولو صورتو کي غسل او اودس کول روادې.

(بهشتي زيورمخ ۵۸ لومړي ټوک حواله درمختارمخ ۱۸۲ لومړي ټوک کتاب الفقه مخ ۸۲ ټوک لومړي)

مسئله: که چيري يوشي په اوبو کي واچول شي اويياد اچولوسره په اوبو کي پوخ هم شي اوددې له کبله داوبورنگ خونداوبوي بدل شي نو په دغه اوبوسره اودس نه دي رواخوکه داسي شي په اوبو کي واچول شي اوپوخ شي چي پرهغه باندې څه خيره اوخرابي نه وي اودهغه په پخوالي سره اوبه خنډي هم نشي نوپه دغه اوبوسره اودس کول روادې ددې اوبومثال دمړي دغسل داوبوده چي ديروپاني يي په کي پخ کړي وي خو که چيري دغه پاني دومره زياتي ورواچول شي چي ددې له کبله په اوبو کي خنډوالی راشي بياپه دغه اوبوسره اودس ياغسل کول نه دي روا. (بهشتي زيورمخ ۵۹ لومړي ټوک حواله فتاوي هنديه مخ ۱۳ لومړي ټوک)

مسئله: که چيري دجامي رنگولولپاره له اوبوسره زعفران گلکړي په دغه اوبواودس نه دي روا. (منيه مخ ۳۳)

مسئله: که چیرې داوبوسره شیدی گلې شې اوپه اوبوکی دشیدورنگ زیات شې نوپه دغه اوبوسره اودس کول نه دی روا اوکه چیرې شیدی لږ وی اوزیات رنگ ئې په اوبوکی نه وی راوړی بیایه دغه اوبو اودس روادې.

مسئله: که چیرې په ځنگله کې لږڅه اوبه وموندی شې ترهغوبه اودس په کوی ترڅوچې ئې دمردارویقین نه وی پراغلی صرف په دغه شک چې دا اوبه به نه وی حلالی اوبه نه مرداریرې که چیرې ددغه شک له کبله تیمم ووهی نوتیمم ئې نه دی صحیح. (بهشتی زیورمخ ۵۹ لومړۍ ټوک)

مسئله: که چیرې په اوبوکی مرداری ولویده نوپه دغه اوبو اودس اوغسل کول نه دی روا خو مرداری لږوی که ډیره وی خوکه چیرې مرداری په داسې اوبوکی ولویده چې هغه روانی وی اورنگ خوند اوبوی نکړی وربدل اودس یاغسل په کولای شې خوکه چیرې درووانو اوبورنگ خوند اوبوی بدل کړی بیانه ده په روا بلکه اوبه مرداری دی کومی اوبه چې دوشو دبلگواوپانوله کبله ودریدوته نژدی شې دغه اوبه درووانو اوبوپه حکم کی بلل کیږي که څه هم ډیری کراری روانی وی. (بهشتی زیورمخ ۵۹ لومړۍ ټوک بحواله البدایه مخ ۱۱)

مسئله: هغه حوض چې په اندازه دلسواوېرېدوی اودلسواسوپه اندازه پراخ وی اودومره اوبه په کښی وی چې په لپه کی له اوبوراپورته کولوسره زمکه نه معلومیرې دغه اوبه هم ده روانو اوبوپه حکم کی بلل کیږي ودغه حوض ته لس په لس کی ویل کیږي که چیرې په دغه حوض کی مرداری ولویږي په دی سره اودس روادې خوکه

چیرې ئې رنگ خوندیاوبوی بدل شې نوپه دغه صورت کی مرداری بلل کیږي.

(بهشتی زیورمخ ۶۰ لومړۍ ټوک بحواله شرح تنویرمخ ۹۹ لومړۍ ټوک فتاوی دارالعلوم مخ ۱۷۲ لومړۍ ټوک بحواله هدایه مخ ۴۱ لومړۍ ټوک)

مسئله: دهغه حوض په اوبو اودس کول کوم چې چت لری رواده که چیرې اوبه دحوض له بام بیلی وی بیایه اتفاق دعا لمانواودس په رواده اوکه چیرې اوبه له بام څخه بیلی نه وی بلکه اوبه دچت سره نښتی او اوبه نه ښوریدی نوپه دی کی اختلاف دی حضرت تهانوی رحمه الله علیه درواوالی فتوی ورکړی ده. «وگوري امداد الفتاوی مخ ۵۹ لومړۍ ټوک»

اوځنی علما وددی مخالف دی ځکه دارنگه تالاب جوړول نه دی پکار.

مسئله: په ریل گاډی کی چې کوم د حاجت ځای دهغه دتالاو اوبه پاکي دی اوپه هغه سره اودس کول اوڅښل روادې. (فتاوی محمودیه مخ ۲۵ ټوک دوهم)

مسئله: هغه حوض چې لس په لس کی وی پرکوم ځای چې داندام دمنځلو اوبه ولویږي اویاله هغه ځای څخه دبل اندام دمنځلو لپاره اوبه راپوته شې هیڅ پروانلری.

مسئله: که اوبه سوکه سوکه روانی وی نو ډیرپه پیره اودس مه کوی ترڅو لویدلی اوبه بیرته په لاس رانشی. (منیه مخ ۲۶)

مسئله: که چیرې یوکافریاکوچنی په اوبوکی لاس ووهی دغه اوبه پاکي دی خوکه چیرې دامعلومه شې چې پر لاس یې مرداری نښتی وه بیایاوبه مرداری گززی لیکن په کوچنی هلکانو هیڅ باورنشته نوځکه

ښه داده چې په هغو اوبوسره اودس ونه شی په کوموکی چې کوچنی لاس وهلی دی ترخوچی نوری اوبه نوی پیدا شوی.

مسئله: هغه ژوندی شیان چې بهونکي وینه نه لری که چیری په اوبوکی یوله دغو شیانو څخه مړشی یا مړپه اوبوکی ولویږی اوبه نه خرابه وی یعنی اوبه مرداری نه گززی هغه شیان لکه / غماش، لږم، مچمچی، غالبوزه اوداسی نور...

مسئله: هغه اوبه چې په ټانکی کی د لمرله کبله گرمی شوی وی دغه اوبه په هغو اوبوکی نه شمړل کیږی کوم چې په لمر گرمی شوی وی نوپه دغه اوبوسره اودس پروانلری.

مسئله: د لمرپه گرمو شوو اوبو اودس او غسل کول نه دی په کار ځکه چې د فیس ناروغی سبب گززی یعنی د طب په لحاظ په هغو اوبوسره اودس کول چې په لمر گرمی شوی وی نه دی پکار په دی اوبوکی د ثواب او گناه خبره نشته بلکه په طبی لحاظ ئی استعمال ښه نه دی.

(بهشتی زیور مخ ۴۱ لومړی ټوک بحواله شامی مخ ۸۲ لومړی ټوک)

مسئله: د دریاب اوبه پاکي دی د حیوانانو په څښلو او همدارنگه په نورو شیانو نه مردار پری. (آپ کی مسائل مخ ۴۵ ټوک دوهم)

مسئله: پر ناپاکه ځای اودس کول ښه نه دی. (علم الفقه مخ ۸۳ لومړی ټوک)

مسئله: د نلانو په ذریعه چې کومه بدبویه اوبه راځی اویا وروسته ورپسی پاکي اوبه راځی نو ترخو پری چې بدبویه اوبو حقیقت نه وی معلوم شوی یا له رنگ اوبو څخه ئی ناپاکي نه وی ښکاره شوی نه هغو پوری د مردارو اوبو حکم نه پر کول کیږی ځکه چې بدبویه اوبه پیل شی دی او ناپاکه اوبه پیل شی دی که چیری پلټنه وشي چې دا اوبه

د گټر په اوبو گډوډی شوی دی نو د نل له خلاصولو وروسته دروانو اوبو حکم پر کیږی او پاکي گززی.

مسئله: که چیری په تالوؤ کی مرغی (چوگکه) ولویږی مړه شی اویا په اوبوکی وپرسیږی نو په دی کی دوه قوله دی لومړی قول دادی چې که دغه مرغی پرسیدلی وه نو دغه ددرو ورځو بلل کیږی اوددرو ورځو لمنځونه به راگزوی دوهم قول دادی واوبوته هغه وخت د مرداروالی حکم ورکول کیږی څه وخت چې ددی په لویدلو خبرشی په لومړی صورت کی احتیاط اوبه دوهم صورت کی اسانی ده.

(آپ کی مسائل مخ ۴۷ ټوک دوهم)

مسئله: په شاه کی هغه دوا اچول چې په هغه سره چنجان مړه کیږی څاه ناپاکه نه گززی او اوبه پاکي دی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۲۲۷ لومړی ټوک بحواله عالمگیری مخ ۲۰ وفتاوی محمودیه مخ ۴۸ ټوک نهم)

مسئله: د سائنس په ذریعه سره چې کومی خرابی د نالیانو اوبه پاکي اورنی گززی دغه اوبه پاکي نه بلل کیږی د صفا او پاک په منع کی ډیر فرق شته. (آپ کی مسائل مخ ۴۶ ټوک دوهم)

مسئله: د بدچلاوه میرمنی جوړ کړی څاه څخه اودس کول او غسل روا

دی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۲۱۹ لومړی ټوک دغینه مخ ۸۶ په حواله)

مسئله: کوم څهان چې په حرام مال سره جوړ شوی ددغه څهانوپه اوبو اودس کول روا دی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۹۷ لومړی ټوک)

مسئله: که په شاه کی گین ولویږی ترخوچی ئی دایقین نه وی شوی چې گین مردار دی او مرداری پر نښتی وه څاه نه مردار پری او که یی

دا شک وی چی پرگین به مرداری نښتی وی په دغه شک سره پراوباندي دمرداروالی حکم نه کیږی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۲۰۴ لومړی ټوک) مسئله: هغه اوبه چی دهغه خوند رنگ اوبوی بدل شوی وی ددغه اوبو استعمال په یوه طریقه سره هم نه دی روا همدارنگه دغه اوبه حیواناتو ته ورکول یا خاوری په خستول هم نه دی روا او که یی دری اوصاف نه وو بدل شوی بیایي و حیواناتو ته ورکولای شی همدارنگه اوگیره په خستولای شی دواړه روادی چی ختی په وکړی همدارنگه په دغو اوبو سره خای هم پاشی کولای شی خوددارنگه اوبوپه تیارو شوو ختو مسجد باید نه شی گل. (بهشتی زیور مخ ۶ لومړی ټوک حواله عالمگیری مخ ۲۴ لومړی ټوک) مسئله: هغه دریاب واله او تالاب چی دچاپه زمکه کی نه وی او وقف شوی وی نوددی ټولو اوبو څخه فائده اخستل روادی و هیچاته داحق نښته چی ددی استعمالولو څخه څوک بند کړی یاددی په استعمال کی دارنگه طریقه اختیار کړی چی عامو خلکو ته تاوان رسیږی. مسئله: که دسړی په خپله مملوکه مخکه کی داوبوخواه یا چینه یا حوض یا واله وی نودغه سړی چی دمخکی مالک دی نور خلک ددغه اوبو څخه منع کولای شی. (تنویر البصار مخ ۲۵۷)

مسئله: هغه اوبه چی دگرمی په موسم کی دخلگودڅښلو لپاره ایښوول شوی وی اودس نه دی په رواخوکه اوبه زیاتی وی بیایي استعمال هیڅ پروانلری او هغه اوبه چی داوداسه لپاره ایښودل شوی یی دهغه اوبو څښل روادی. (بهشتی زیور مخ ۷ لومړی ټوک بحواله درمختار مخ ۴، لومړی ټوک)

مسئله: دپاکواوبوداستعمالولوزیات حقدار هغه څوک دی چی غسل پرفرض وی شوی وی اودغه کس ته پرحائضه ښځه بی اودسه سړی اودمړی پرجس غسل ترجیح ورکول کیږی ددی وجی دادی چی جنابت (ناپاکی) دپیره لویه ناپاکی ده اومهم دی نوددی لری کول هم دپیران اومهم دی که پاکی اوبه له دغه درو څخه دیوه په ملکیت کی وی بیاد اوبوپه استعمالولو خاوند اوبو حقداردی خودهرشی ضرورت چی ئی وی دیبلگی په توگه جنوب حائضه ښځه اوبی اودسه دری کسان دی او اوبه په دوی کی خاص دپوه دی نوداوبو مالک زیات حقداره دی په استعمالولو ددغه اوبو سره او که اوبه ددغودرو کسانو په منځ کی شریکی وی بیابنه داده چی دغه مشترکی اوبه دمړی د غسل لپاره وصرف شی. (کشف الاسرار مخ ۲۵ ټوک درهم)

مسئله: دښځی له اوداسه یا غسل څخه چی کومی اوبه پاته شی و نارینه ته نه دی پکار چی په هغه پاته اوبو اودس یا غسل وکړی (داهغه وخت چی دشهوت اوبدخیالوویره وی) نوگواکی زموږ په مذهب په دغه ډول اوبو اودس یا غسل کول دنارینه لپاره روادی.

(بهشتی زیور مخ ۱۰ ټوک یوولسم بحواله درمختار مخ ۲۴)

مسئله: له اوداسه څخه په پاته شوو اوبو استنجا وهل اوله استنجا څخه په پاته اوبو اودس کول روادی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۷۵ ج ۱ اغلاط العوام مخ ۳۹)

مسئله: پرکومو خایو چی دخدای جل جلاله عذاب پریوقوم نازل شوی وی لکه قوم ثمود او قوم عاد ددغه خایوپه اوبو سره اودس

او غسل نه دی پکاردمجبوری په وخت کې ددغه اوبو حکم دزمزم داوبوپه شان دی. (بهشتی زیور مخ ۱۰ ټوک یوولسم بحواله درمختار مخ ۴۵)

مسئله دشیعه گانومیزائیانو اودنورو کفاروله کوروشخه داوداسه لپاره اوبه راوړل اوهغه سره اودس کول روادې لیکن دهغودکورو غوښی خوړل حرام دی له غوښوشخه پرته نورشیان یې خوړل پروانلری. (احسن الفتاوی مخ ۴۶ دوهم ټوک)

مسئله: که بی لمانځه یا بدعت کونکې سړې بل ته داوداسه لپاره اوبه ورکړې په دغه اوبواودس کول صحیح دی اوداودس کونکې په لمانځه کې هېڅ خرابی نه راځي. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۷۶ لومړی ټوک بحواله درمختار مخ ۱۶۶ لومړی ټوک)

مسئله: دحکومتی والی څخه داوداسه یا غسل لپاره اوبه راوړل پروا نلری. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۷۷ لومړی ټوک)

مسئله: دمشرکینواودکفارودڅښلو څخه چې کومې اوبه پاتې شي (په شرط چې شراب به ئې نه وي څښلی) په دغه اوبواودس اوغسل روادې. (فتاوی دارالعلوم مخ ۳۵۱ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار باب فی السور مخ ۲۰۵ لومړی ټوک)

مسئله: بیلریاډبه په سپین رنگ وهلو سره څه موده ددوی په اوبو کې بوی اوبه خوندي یې هم فرق راځي ددغه اوبواستعمال دغسل اودس لپاره روادې ددغه اوبواستعمال هغه وخت روادې چې دغه رنگ په داسې برش سره نوی شوی چې هغه دخنزیرپه وینستانو جوړ شوی وي نوپه دغه اوبوسره اودس کول روادې که څه هم په اوبو کې درنگ بوی اوخوند پاتې وي (احسن الفتاوی مخ ۴۴ ټوک دوهم) که

لاس ناپاکه وي اواودس پرته له ذی چې لاس په اوبو کې نه ووهی یعنی په اوبو کې نه واچوی اودس ممکن نه دی دارنگه سړې نه وی چې دهغه لاس پاک وي اواوبه راوکاږي اونه دارنگه ټوټه رسی وي چې دهغه په ذریعه اوبه راواخلي اولاس په وینځي نوپه دغه وخت کې اودس کول پکار نه دی. (علم اصول الفقه مخ ۸۳ لومړی ټوک)

دلمرپه گرموشواوبواودس کول

مسئله: دلمرپه ذریعه دگرموشواوبوپه کراهت کې داخنافو اختلاف دی صحیح خبره داده چې دغه اوبه مکروه تنزهی دی اودغه مکروه والی په اوبو کې هغه وخت پیدا کیږي چې علاقه گرمه وي اوموسم هم گرم وي اوبل داچې دسرواوسپینوزرو څخه پرته په بل لوبښي کې وي اوبه داسې وخت کې استعمال شي چې دهغوگرموالی نه وي ختم شوی (احسن الفتاوی مخ ۴۴ ټوک دوهم بحواله ردالمحتار مخ ۶۷ لومړی ټوک)

مسئله: داوداسه کولوپه وخت کې یا داوداسه کولووروسته که د اوداسه اوبه (چې استعمال شوی وي) پریدن یا پرجامی اونورو ونښتی نودمقتی به قول سره سم په دغو اوبوسره نه بدن ناپاکه کیږي اونه جامی ناپاکه کیږي. (فتاوی محمودیه مخ ۴۵ ټوک نهم بحواله بحر مخ ۹۸ لومړی ټوک)

دزمزم په اوبواودس اوغسل کول ؟

کوم څوک چې پاک وي اواودس لري که یې خاص دبرکت دحاصلیدو لپاره دزمزم په اوبواودس یاغسل وکړي روادې خوبي اودسه انسان یا هغه انسان چې غسل پرفرض شوی وي دهغه لپاره دزمزم په اوبوسره اودس یاغسل کول مکروه دی همدارنگه هغه جامی چې مرداری پري

لگیدلی وی دزمزم په اوبوسره یی مینځل مکروه دی او همدغه حکم دی دزمزم په اوبوسره داستنجا و هلو غرض دادی چی دزمزم اوبه ډیری دبرکت اوبه دی ادب او احترام یی کول ضروری دی ددغه اوبو څښل سبب دبرکت گززی خودمرداری دلری کولو لپاره ددوی استعمال روانه دی. (آپ کی مسائل مخ ۳۰ ټوک دوهم)

مسئله: هو: که مجبوری وه چی تریوه میل وړاندی اوبه نه پیدا کیدی او ضروری پاکی په ډول کوم بل هم نه شوای حاصلیدای نویاد اټول کارونه دزمزم په اوبو روادی. (بهشتی زیور مخ ۱۰ ټوک بحواله کبیری مخ ۶۱۸)

مسئله: دجنابت غسل دسخت ضرورت له کبله دزمزم په اوبو روادی. (فتاوی رحیمیه مخ ۲۲۳ ټوک بحواله درمختار مخ ۳۵۲ ټوک لومړی)

دباران اوروانو اوبوسره اودس او غسل کول ؟

مسئله: که یوسړی په روانو اوبو کښی پایه لوی حوض کی یادباران اوبوته دومره وخت ودریږی څومره چی دغسل په کولو کی تیریري نودغه سړی دغسل ستونه پوره کړل یعنی دغسل ستونه خپله پوره کیږی (دا هغه وخت چی دغسل او اودس نیت یی کړی وی) روانی اوبه یادباران اوبه په واروار پریدن لگیدلو او تللو سره ددرو ۳ وارو بهیدلو پرځای دریږی همدغه وجه ده چی علماؤ ویلی دی چی دلوی حوض څخه جاری یعنی روانی اوبه مراد دی دریدلی اوبه او هغه اوبه چی یو چادرولی وی په دغه حکم کښی نه دی که څه هم زیاتی وی او ځینو ویلی دی چی په درول شوو (پاکو) اوبو کی له یو ځای څخه وبل ځای ته دنقل کیدوپه وجه سنت پوره کیږی بلکه دلمبیدونکی بنوریدل هم کافی ده علامه ابن حجر لیکلی دی چی په درول شوو

پاکو اوبو کی ټوله بدن درواره بنورول کافی دی که څه هم پښی له یوه ځای څخه بل ځای ته نقل نشی ځکه چی هر ځل په بنوریدو سره نوی اوبه له بدن سره مښلی. (کشف الاسرار مخ ۲۷ لومړی ټوک)

مسئله: په غسل کی دبدن دیوی حصی اوبه دبدن بلی حصی ته وړل په دی شرط روادی چی دغه اوبه وروالوزی لیکن دغه دیوه اندام اوبه دبل اندام په ذریعه وړل په اوداسه کی روانه دی ددی وجه داده چی په غسل کی ټول بدن دیوه اندام په حکم کښی دی خوا و دس داسی نه دی ځکه په اوداسه کی هر اندام بیل بیل شمارل کیږی (کشف الاسرار مخ ۳۰ لومړی ټوک) مطلب دادی چی په اوداسه کی یواندام چی په کومو اوبوسره و مینځل شی په هغه اوبوسره بل اندام نه مینځل کیږی بلکه ددغه بل اندام لپاره دنورو اوبو راخستل پکاردی لیکن په غسل کی ټوله بدن دیوه اندام په حکم کښی دی نو ځکه دیوه اندام اوبه وبل ته وړل هیڅ پروانلری خودا شرط ضروری دی چی اوبه دومره وی چی هغه له دغه اندام څخه ولاری شی دهغه بل سره ونښلی ددی لپاره چی پردغه حکماد مینځلو حکم یا اطلاق وشی. محمد رفعت قاسمی

غفرله

مسئله: داوداسه اودغسل داوبو اندازه یوه کاسه راغلی ده دائی خاص اندازه نه ده ځکه چی له دغه څخه زیاتوالی او کموالی روادی او اسراف کول روانه دی بلکه مکروه دی.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۲۹ لومړی ټوک مخ ۱۲۳ لومړی ټوک مشکوة مخ ۴۸ لومړی ټوک) په حدیث شریف کی چی داوداسه او غسل لپاره داوبو کومه اندازه ښودل شوی ده واجبه نه ده بلکه سنت ده چی ددغه اندازی څخه به اوبه کمی

نه وی (داوداسه لپاره اندازه یو کیلو اوبه او د غسل لپاره څلور یا پنځه کیلو اوبه) که دیوسری اودس یا غسل د ذکرشوی اندازی څخه په کمو اوبوسره کیدی یاداندازی څخه په زیاتو کیدی نو په حدیث کی د ذکرشوی اندازی څخه په زیاتو اوبو غسل او اودس روا کیږی.

(مظاهر حق مخ ۴۱۴ لومړی ټوک او مخ ۴۰۶ لومړی ټوک فتاوی رشیدیہ مخ ۲۸۴ لومړی ټوک)

له کوم حوض څخه چی اودس روادی دهغه اندازه

مسئله: دمتأخرینو فقهاؤ دفتوی مطابق دحوض اوږدوالی او پراخوالی لس گزه ضروری ده او دژوروالی زیاتو بدهیڅ فائده نلری ژوروالی چی هرڅومره زیات یا کم وی اعتبار نلری خواوږدوالی او پراخوالی لس گزه ضروری دی دشرعی گزاندازه دمروجو بیزانو څخه لیدل شوی ده تقریبا لس لس نیم چی ددوو فتووا اندازه ته نژدی ده یا لږ څه کم تردو وفتو. فتاوی دارالعلوم مخ ۹۳ لومړی ټوک بحواله درمختار مخ ۱۷۷ لومړی ټوک باب المیاء فتاوی دارالعلوم مخ ۱۸۸ لومړی ټوک، شرعی گز ۱۴۶ اشاری ۲ ساتتی متره یعنی اتلس نیم انچه کیږی.

مسئله: دحوض اوږدوالی او پراخوالی برابریدل ضروری نه دی د زیاتوب او کمبود پراخی کښی شته لکه څنگه چی لس لاسه اوږد او لس لاسه پراخ شرعی حوض دی همدارنگه پنځه لاس پراخ او شل لاسه اوږد یا څلور لاس پراخ ۵ لاسه اوږد او دوه لاسه پراخ ۵۰ لاسه اوږد هم شرعی حوض بلل کیږی که حوض گردی وی نو دهغه گردی والی به ۳۶ گزه وی (اوبه قول دصاحب محیط احتیاط دادی چی ۴۸ گزه به وی) که حوض مثلث یعنی دری کونجه وی نو هر لور به یی ۵ انیم گزه وی

او ژوروالی به یی دوامره وی چی اوبه په لپه ځنی راواخستل شی زمکه نه ښکاره کیږی.

(فتاوی رحیبه مخ ۲۵۵ ټوک څلورم بحواله طحطاوی علی المرافی الفلاح مخ ۱۷ و شامی مخ ۷۸ لومړی ټوک)

مسئله: که په حوض کی یو حیوان ولویدی مړ شو او و شوریدی که دهغه دشوریدوله کبله داو بورنگ یا بوی یا خون د بدل شونو دحوض اوبه ناپاکه دی او که له دغه دروا و صافو څخه یو هم نه وو بدل شوی نو که دحوض اوبه ډیری دی بیا اوبه ناپاکه نه دی او که داو بورنگ یا نور څه بدل شی نو اوبه ناپاکه دی اوبه دغه اوبو اودس غسل او استنجار وانه ده او که وکول شی نو پاکي پری نه راځی او که یی په دغه ناپاکو اوبو دا ستنجا و هلو وروسته (خواپه دغه استنجا ووهی اوبه ورته معلومی وی یا نه وی) اودس وکړی او لمونځ وکوی نو لمونځ یی نه صحیح کیږی ددغه راگزول فرض دی

(رحیبه مخ ۲۷۸ ټوک څلورم دحوض تفصیل وگوری شامی مخ ۱۲۰ شرح تنویر الابصار)

د ناپاکي په وخت کی داوداسه کولو څه گټه ده؟

پوښتنه: دجنابت له غسل څخه مخکی لومړی داوداسه څه گټه ده؟ ایا له ناپاکي لری کولو پرته اودس کیدای شی؟ دصحابه کرامو دا عادت جوړ شوی وو چی له خپلو ښځو سر: تر نیژدیکت وروسته به یی اودس وکړ او بیده به شوپه دغه ناپاکي کښی اودس څنگه دی؟ په ذهن کی می نه راځی.

جواب: دجنابت په حالت کی په اوداسه کولو سره پاکي نه حاصلیږی مگر په ناپاکي کښی لږ سپکوالی راځی که دیو شرعی حکم حکمت په ذهن کښی نشی رانوڅه تاوان دی

مسئله: که په شپه کې له کومې وجې د غسل اړتیا شوه او په دغه وخت کې په غسل کولو کې ښې تکلیف وی نو ښه داده چې غسل وکړي لیکن که غسل نه وکړي نو استنجا او اودس دی وکړي بیده دی شی دغه مسنون نه او غوره شوی طریقه ده (الجواب متین مخ ۱۰).

مسئله: په شپه کې د بیدیدو په وخت کې اودس کول (یعنی سره داوداسه بیدیدل) ښه کار دی. (آپ کی مسائل مخ ۳۶ ټوک دوهم).

مسئله: دناروغه د پښتنې لپاره په اوداسه تلل سنت دی مظاهرت مخ ۳۵۳ لومړی ټوک) ددی وجه داهم کیدای شی چې دناروغ پوښتنه عبادت دی او د اښکاره خبره ده چې عبادت په اوداسه سره ښه او کامل گرزي. معتمد رفعت قاسمی غفر له

ایا کامل اودس ضروري دی کله چې درکعت دتیریدو ویره وی ؟

مسئله: که جماعت ولاړ وی هم بایدې کامل اودس وکړل شی داوداسه سنتونه پوره کول اړین دی که څه هم جماعت ختم شی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۳۱ لومړی ټوک بحواله مرقات مخ ۲۱ لومړی ټوک).

مسئله: په یوه لاس اودس کول صحیح دی خود سنتو خلاف دی پرته له ضرورته داسې کول نه دي پکار. (فتاوی دارالعلوم مخ ۳۲ لومړی ټوک).

دمجبوري له امله خوله نه مینخل ؟

پوښتنه: که یو سړی خوله مینځی نو وینه کوی څه وخت وروسته وینه بندوی څرنگه چې دخولې په مینځلو کې ښې داودس د ماتیدو ویره وی له دغه وجې که خوله نه و مینځی او لمونځ وکړي صحیح ده کنه ؟
جواب: په داسې وخت کې خوله نه مینخل صحیح ده بې له خولې مینځلو لمونځ صحیح ده.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۲۱ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۱۲۵ لومړی ټوک کتاب الطهارت سنن الغسل).

پریوه اوداسه سربیره بل اودس کول ؟

مسئله: که یو سړی د ماښپین د لمانځه لپاره اودس وکړ او اودس یې نه وی مات شوی نو دراتلونکې وخت د لمانځه لپاره نوی اودس کول واجب نه دی (هم په دغه اودس سره لمونځ کولای شی ترڅو چې اودس نه وی مات شوی. (کتاب الفقه مخ ۸۱ لومړی ټوک).

مسئله: که پر اوداسه بل اودس وکړي ډیر ثواب ورکول کیږي.

(بهشتی زیور مخ ۴۸ لومړی ټوک کبیری مخ ۳۶ آپ کی مسائل مخ ۳۱ ټوک دوهم).

مسئله: داوداسه په منځ کې داوداسه ضد شی واقع شوی یعنی داوداسه د کولو په وخت داوداسه ماتونکې شی راغلی د مثال په توګه لاسونه او منځنی مینځلی دی اودس ئی مات شونو دوهم ځل اودس شروع کول لازمی دی لیکن د عذر حالت له دغه څخه بیل دی.

(کتاب الفقه مخ ۸۱ لومړی ټوک فتاوی دارالعلوم مخ ۴۱ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۲۱ لومړی ټوک).

دمسجد پر فرش باندې اودس کول

مسئله: په مسجد کې چې پر کوم ځای لمونځ کیږي (یعنی کوم ځای چې د لمانځه کولو لپاره معلوم شوی وی) هلته اودس کول صحیح نه دی خو که داسې اودس وکړي چې اوبه و مسجد ته نه شی داخلي بیاروا ده (علم الفقه مخ ۸۳ لومړی ټوک).

مسئله: د مسجد پر فرش باندې چې د لمانځه لپاره متعین شوی وی اودس کول روانه ده که ځای داوداسه لپاره جوړ شوی وی نو هلته دی اودس وکړل شی که نه وی د مسجد له فرش څخه دی لری شی اودس دی وکړي مقصد دا چې داوداسه مستعمل شوی اوبه د مسجد پر فرش

اچول منع دی. فتاوی محمودیه مخ ۱۳۷ ټوک لسم بحواله شامی مخ ۱۳۲ ټوک دوهم باب الاعتکاف

مسئله: دمسجد داوداسه دځای اوبه د اوداسه لپاره خاص شوی دی ددغه اوبوړول روانه دی خوکه دکلی (یا تالاب یا بل داسی شی) دعامو خلکو لپاره وو او دوړلو اجازه وی نویاروا دی. (آپ کی مسائل مخ ۴۵ ټوک دریم)

داودس دځای نالی دمسجدغولی نه رااستل؟

پوښتنه: دمسجددبرنلې پرڅنگ وراسته طرفته داوداسه کولونالی ده اودغه نالی دیانندی دمسجددغولی لاندی تیر شوی وی اودبندی والاد اوداسه نالی باندی راځي له هغه سره گډیږي ایاد اوداسه اوبه د مسجددغولی لاندی تیرولاشی؟ اوایا په لمانځه کی څه فرق رانه ځي؟

ځواب: که دمسجددجوړیدوپه وخت کی یی دغه ډول وی بیا شرعا صحیح ده ددی له کبله په لمانځه کښی هیڅ فرق نه راځی لیکن که دنالی روپه اسانی سره وبلې خواته بدلیدلای شی نودغه ډیرښه او مناسبه ده. (فتاوی محمودیه مخ ۱۹۸ ټوک لسم)

مسئله: داوداسه کولو وروسته و مسجده دداخلیدوپه وخت کښی چی کوم څاڅکی داوبو دمسجدپر فرش باندی ولویږي ددغه څاڅکود لویدلو له کبله فرش نه خرابیږي همدارنگه له حوض څخه داوداسه کولو په وخت کښی احتیاط په کاردی چی په حوض کی څاڅکی ونه لویږي لیکن ددغه څاڅکوپه لویدلو سره حوض ناپاکه نه گززی. (آپ کی مسائل مخ ۸۵ ټوک دریم)

مسئله: اودس وکړل شی وروسته پښی پر هغه ځای چی چوتی پر کښل کیږي کښیږدی او بیاد مسجد پر صف باندی تیر شی نوپه دغه وخت کی پښی ناپاکه نه گززی نو صفونه هم ټول پاک دی اودس او دټولو لمونځ صحیح ده. (فتاوی دارالعلوم مخ ۲۷۲ ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۲۲۲ ټوک لومړی ټوک)

پرقبربرسیره اودس کول

مسئله: دروایا توڅخه معلومیږي چی کوم چال چلند له چاسره چی په ژوند کی ثابت تکلیفجن شوی دی له مرگه وروسته ئی هم هغه حکم دی اوداښکاره ده چی په ژوند کښی که دیوسړی سره نیژدی کښینی دارنگه اودس کوی چی داوداسه څاڅکی اوبه پر هغه بل سړی نښلی نوو هغه ته تکلیف رسیږي. (امداد الفتاوی مخ ۳۹ ټوک لومړی ټوک)

مسئله: پرداسی ځای اودس کول چی داوداسه اوبه پرقبر لویږي روانه ده. (امداد الفتاوی مخ ۷۲ ټوک لومړی ټوک)

له کور څخه په اوداسه را تلل ښه کاردی

مسئله: له کور څخه و مسجده په اوداسه را تلل ښه دی له کور څخه دمسجدو طرفته په اوداسه راتللو فضیلت په حدیثو کښی راغلی دی او عقلا هم ددی غوره والی ښکاره دی ځکه چی په دغه کښی دمسجد ادب او احترام دی که یوسړی په دربار کښی داخلیدل غواړي نود هغه دعزت کولو غوښتنه داده چی ځان پاک کړي اوله کور څخه ولاړ شی دارنگه نه چی ودربار ته ورسیري او بیا اوبه طلب کړي دغه ددربار دتعظیم خلاف کاردی څنگه چی وحریم ته دداخلیدونکی لپاره

دمواقيت څخه داحترام دتړلوڅخه دبيت الله دتعظيم ښکاروالی مقصود دی.

(احسن الفتاوى مخ ۱ ټوک دوهم)

مسئله: نن سبا هم که په کور کېښی اودس وکول شی اویا ولاړشی وهغه ته ډیر ثواب حاصلیږي لکین دمسجد لپاره داوداس او غسل ځای جوړول ذریعه دثواب مسنون او مستحب دی. (الجواب المتین مخ ۱)

په حدیث شریف کېښی داغلی دی چې نبی کریم ﷺ وویل چې کوم څوک چې دفرض داداکولو لپاره اودس وکړي له خپل کور څخه ووزي و مسجده ته نودغه کس ته هغه ثواب ورکول کیږي لکه څنگه چې دحج کوونکي اواحرام والاته ورکول کیږي

تشریح: لکه څنگه ثواب چې دحج داداکولو اواحرام تړلو والاته ورکول کیږي ځواکي اودس دحج اواحرام مشابهه یعنی (دحج پشان دی) او مشابهت یې دارنگه بیان شوی دی چې لمونځ کوونکي دلمانځه لپاره له کوره ووزي مسجده ولاړشی اویا له لمانځه څخه فارغ شی څه وخت چې بیرته کورته نه وی راغلی ترهغه وخته پوري برابر ثواب ورکول کیږي لکه څنگه چې حاجی دحج لپاره له کوره څخه وتلی وی اودحج داداکولو وروسته کورته نه وی راغلی نو هغومره ثواب ورکول کیږي ددی خبری په ذهن کی ساتل پکاردی چې داوداسه اوحج په منځ کې کوم مشابهت بیان شو دایوجزی مشابهت دی مشابهت یې په دی اعتبار نه دی چې په ټولو وجو هاتو کېښی یې ثواب برابر دی ځکه که دحج ثواب هم دومره شی څومره چې لمونځ کوونکي ته ورکول کیږي بیابه حج کول دخلکو تر نظر عبث اوبی گټی

وگنل شی دفرض لمانځه دکونکي مشابهت دحج کوونکي سره ورکړل شوی دی دخابست اونورولمنځو کونکوته دعمری له کونکو سره مشابهت ورکړل شوی دی.

(مظاهر حق مخ ۱۸ ټوک لومړی ټوک)

له غسله وروسته اودس کول

مسئله: اودس ددرو ۳ اندامو (مخ لاسونه او پښو) مینځلو اودس دمسح کولو نوم دی اوکوم څوک چې غسل وکړي نودهغه سره اودس هم وشوله غسله مخکې اودس کول سنت دی که یوسړی له غسله مخکې اودس نه وکړي غسل یې صحیح دی اودغسل په کولو سره یې اودس هم وشود مسح معنی ده لوندلاس پرسرتیرو ل څه وخت چې پرسرباندی اوبه واچوی اوتوی شی نودمسح څخه زیات غسل وشود عوامو داعمل چې له غسل څخه وروسته اودس کوی غلط کاردی اودس باید له غسل څخه مخکې وشي ددی لپاره چې دغسل سنت پوره اداسی له غسله وروسته اودس کول روانه دی (آپ کی مسائل مخ ۲۸ ټوک دوهم) مسئله: له غسله وروسته چې اودس مات شوی نه وی اودس کول ضروری نه دی. (آپ کی مسائل مخ ۲۸ ټوک دوهم احسن الفتاوى مخ ۱ ټوک دوهم بحواله رد المحتار مخ ۱۱ لومړی ټوک)

دغسل په دوران کی که اودس مات شي نو؟

پوښتنه: له غسل کولو څخه منځته یې اودس وکړ لیکن دغسل په وخت کې یې اودس مات شونودغسل کولو وروسته اودس کول څنگه دی؟

ځواب: که داوداسه ترماتیدو وروسته غسل وکړي اوبه دغه کېښی داوداسه اندامونه دوهم ځل مینځل شي اوله دی څخه وروسته داسی

شی نه شی رامنځته چې اودس پری ماتیرې نودده اودس وشواولمونځ په کولای شی.

مسئله: دامشهوره ده چې په برېښ کیدلو سره اودس ماتیرې یاداچې دبړیندوالی په حالت کې اودس نه پاتی کیږي داصرف غلط دی.
(آپ کی مسائل مخ ۳۱ ټوک دوهم)

مسئله: دجنازی دلمانځه په اوداسه سره نورلمنځونه هم کیږي خو که د جنازی دلمانځه لپاره تیمم ووهل شی نوییانورلمنځونه نه دی پری روا (آپ کی مسائل مخ ۳۱)

مسئله: دجنازی دلمانځه لپاره یادسجدي دتلاوت لپاره چې اودس وشي په هغه سره نورلمنځونه کول روادی بلکه داوښودنه موندلوله امله اودمرض له امله دجنازی دلمانځه لپاره چې کوم تیمم ووهل شوی وی په هغه سره هم نورلمنځونه نه دی روا.

(احسن الفتاوی مخ ۸۱ ټوک دوهم بحواله ردالمحتار مخ ۲۲۶ لومړی ټوک فتاوی دارالعلوم مخ ۱۵۰ لومړی ټوک)

مسئله: باید دجنازی له پورته کولوڅخه مخکې اودس وشي ددی لپاره چې دجنازی لمونځ نشي تیردا حکم هم مستحب دی (مظاهرحق مخ ۴۸۲ لومړی ټوک)

په گرمواوبواودس کول

مسئله: په گرمواوبواودس کول هیڅ پروانه لری.

مسئله: که داوداسه کولوپه وخت کښی داندام یوه حصه وچه پاتی شی نو دوهم ځل اودس کولوته هیڅ ضرورت نشته بلکه دهغه وچي پاته شوی مینځل کافی ده لیکن پردغه وچه حصه اوبه بهول ضروری دی صرف لاسونه پرتیرول نه کافی کیږي.

(آپ کی مسائل مخ ۲۲ ټوک دوهم احسن الفتاوی مخ ۲۹ ټوک دوهم آپ کی مسائل مخ ۳۴ ټوک دوهم او احسن الفتاوی مخ ۲۵ ټوک دوهم بحواله ردالمحتار مخ ۲۱ لومړی ټوک)

دعذر له کبله په ولاړی اودس کول ؟

مسئله: په ولاړی سره اودس کولو سره دڅاڅکو دغورځیدو ویره وی خومره چې مووس کیږي په ناستی اودس وکړي لیکن که مجبوری وی په ولاړی دریدلو اودس کول هیڅ تاوان نلری.

مسئله: نن سباچي په کورونو کی دلوښود مینځلولپاره کومی نلکی پورته لگولی شوی دی خلک له هغوڅخه په ولاړی اودس کوی نو دا رنگه اودس کول هم روادی خوبه داده چې مخ پر قبله کښینی اودس وکړي.

مسئله: که په ناستی اودس نشي کولای نوپه ولاړی دی اودس وکړي هیڅ تاوان نلری خودڅاڅکوڅخه ځان ساتل پکار دی.

(آپ کی مسائل مخ ۳۳ ټوک دوهم)

مسئله: په ناستی دی اودس وکړل شی که په ناستی دپښو مینځلو کښی تکلیف وی یا په ولاړو اودس کولو سره استعمال شوو اوبوڅخه ځان خوندي کیږي نوپه ولاړه دریدلو سره پښی مینځل پروانه لری بلکه داستعمال شوو اوبوڅخه دځان ساتلو لپاره په ولاړو مینځل ښه دی (اداب وضوء درمختار مخ ۸۶ لومړی ټوک فتاوی محمودیه مخ ۱۶ ټوک اووم)

په اوداسه کښی دمصنوعی وښتانو حکم

که سړی دمجبوری له امله پرسردمصنوعی وښتانو استعمال کاوی نو هغه سړی داوداسه په وخت کی پر همدغو وښتانو مسح کولای شي شی کنه؟

خواب: د مصنوعي وينستانو استعمال روانه دی او نه د دوی استعمال اړتيا شته د سرد مسح په وخت کښې دوی لری کول پکار دی که مسح پروکړل شي اودس نه کيږي. (آب کی مسائل مخ ۳۶ ټوک دوهم)

داودس کولوپروخت دقبلي لورته توکل ؟

پوښتنه: دقبلي و طرفته کښيښی او اودس وکړی نو په دغه صورت کښې توکل هم وکړی لیکن دقبلي لورته توکل منع دی ددی څه حیثیت دی ؟

خواب: دقبلي ولورته توکل مکروه دی که دقبلي ولورته مخ کړی خولاندی دځمکی ولورته توکړی بیا هیڅ پروانلری لکه څنگه چی په حدیث شریف کښې راغلی دی چی که دلمانځه په منځ کښې دتوکلو ضرورت شی ترپښولاندی دي توکړی حالانکه په دغه وخت کښې دلمونځ کونکی مخ دقبلي ولورته دی سره له دی چی لاندی دزمکی ولورته دتوکلوا اجازه شته. (احسن الفتاوی مخ ۱۷ ټوک دوهم)

پر خپل ځای چی لمونځ پرکوی اودارنگه پر خپلو نورو شيانو توکلای شي لیکن په مسجد کښې دلمانځه پر ځای توکل روانه دی.

په اوداسه کښې دعذرله امله داندامو وچول

مسئله: په اوداسه او غسېل کښې پرله پسې والی سنت دی یعنی دومره ځنډ به نه پکښې کوی چی تربل اندام پریمنځلوپوری لومړنی اندام وچ شي همدارنگه دمسح وروسته اوپه تیمم کښې هم همدومره ځنډ نه دی پکار چی په دی وخت که کوم غړی مینځلای وای نو هغه وچیدي داهم دسنت خلاف کاردی. (احسن الفتاوی مخ ۱۴ ټوک دوهم بحواله ردالمحتار مخ ۱۱۴ ټوک دوهم)

مسئله: داوداسه په اندامو کښې پرله پسې والی سنت دی فرض نه دی نوله دی کبله دوهم اندام د لومړي اندام داوبوله وچیدو څخه وروسته مینځل مکروه دی سنت طریقه داده دمثال په توگه لومړی به مخ مینځی دستی به لاسونه ترږیر یو پوری مینځی چی څنگلی شي نه وی وچی شوی بیا به دی پر سر مسح کوی او پاته اودس دی وکړی نو که مخ ومنځی دومره وځنډیدی چی داودس اوبه پر مخ وچی شي نو اودس صحیح کيږی خو مکروه والی پکښې پاته کيږی.

(کتاب الفقه مخ ۱۰۱ لومړی ټوک)

مسئله: داوداسه اندامو کښې دترتیب لحاظ ساتل سنت دی نه فرض (کتاب الفقه مخ ۹۹ لومړی ټوک)

مسئله: دعذرله کبله که داوداسه په منځ کښې یو اندام وچ پاته شي اودس مکروه نه دی اودهغه اودس کامل (پوره) دی اوپه دغه اودس سره لمونځ کولای شي اوبی له عذره داسی عمل کول یعنې په اوداسه کښې اندامونه وچول دسنت خلاف دی لمونځ بیا هم په دغه اوداسه روادی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۲۷ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۱۴۸ لومړی ټوک)

مسئله: په اوداسه کښې که داندام یو حصی ته اوبه ونه رسیږی او وچه پاته شي نو پردغه حصه دی اوبه وبهول شي بیا اودس صحیح کيږی خو که داندام یوه حصه دمینځلواولندولوزوړسته وچه شي بیا په اوداسه کښې هیڅ زیان نه راځی اودس صحیح دی.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۲۷ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۱۱۴ لومړی ټوک)

مسئله: داوداسه کولوپه وخت کښې که پندی ته یا ویو بل ځای ته اوبه نه ورسیږی اوداوداسه کولو وروسته ورته معلومه شوه نو صرف په

لوندلاس تیرو لوسره صحیح نه دی بلکه پر هغه ځای به اوبه بهوی.
(مراقی الفلاح مخ ۳۶ لومړی ټوک)

په اوداسه کښې اندامونه له درو واورو څخه زیات مینځل

مسئله: په اوداسه کې خلک لاسونه تر ډیر یو پوری و مینځی اویا دری واره اوبه پر وبهوی نو شپږ ځله شوو که دری ځله په دی نیت سره و مینځل شی چی ثواب لری یاسنت دی نودغه عمل مکروه تحریمی دی او که دغه نیت یی نه وی بیله یو باعته دا عمل کوی نودغه عمل مکروه تنزهی دی او که د شک دلری کولو او د اطمینان د حاصلولو لپاره د درو څلو څخه زیات و مینځی نوهیڅ کراهت نلری خود مدرسی یاد مسجد په وقف شوو او بوسره اندامونه تر درو څلو مینځلو زیات حرام دی.

(احسن الفتاوی مخ ۱۵ ټوک دوهم بحواله ردالمحتار مخ ۱۲۲ او مظاهر حق مخ ۲۰۶ ټوک لومړی)

مسئله: په اوداسه کښې دواړه لاسونه دری ځله مینځل په کاردی همدغه طریقه سنت ده پاته دلندو لولپاره او په یو ځل لاس تیره ولوسره هیڅ زیان نه راځی بلکه دغه ښه دی له دی وجی څخه چی دری ځله اوبه ښه باندي وبهیري همدارنگه پر لاس باندي اوبه دگوتوله طرف څخه وبهول شی او دگوتو څلالول دی د مینځلو په وخت کښې ووشی یادی د مینځلو څخه وروسته ووشی په هر ډول روادی.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۲۸ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۱۰۹ لومړی ټوک کتاب الطهارة)

د هراندام دری څلو مینځلو حکمت

مسئله: په اوداسه کښې د هراندام دری ځله مینځل د نبی ﷺ د مبارک عمل څخه ثابت شوی دی (احسن الفتاوی مخ ۹ ټوک دوهم) د هراندام

د درو څلو مینځلو حکم ځکه شوی دی چی له درو څلو څخه په کم مینځلو کی پر نفس ډیر اغیزنه پیدا کیږی او دا عمل په تفریط (کوتاھی) کښې داخل ږی او په زیات مینځلو کښې افراط (زیاتوب) او اسراف راځی ځکه که د مینځلو لپاره یو اندازه نه وای معلومه شوی نوبه و سواسیا نو ټوله ورځ د لاس پښوپه مینځلو کښې تیرو لای اوله دوی څخه به د لمانځه وخت هم تیریدلای همدغه وجه ده چی یو صحابی ﷺ د نبی ﷺ څخه پوښتنه وکړه چی ایایه اوداسه کښې هم اسراف شته؟ نبی کریم ﷺ وویل چی هو بی له شکه په اوداسه کښې اسراف شته که څه هم اودس کونکی دروانی ویالی پر غاړه ناست وی او اودس کوی. (المصالح العقلیه مخ ۱۹)

په اوداسه کښې د مسواک فضیلت

حضرت عائشة رضی الله عنها وائی چی نبی کریم ﷺ وویل چی مسواک دخولی دپاکی ذریعه اودخدای جل جلاله درضا اودخوشحالی وسیله ده دام المؤمنین حضرت عائشة رضی الله عنها څخه روایت دی چی نبی کریم ﷺ چی به څه وخت له خوب څخه را پورته شو که به شپه وه که ورځ داوداسه کولو څخه مخکی به ئی مسواک واهو له همدی مبارکی څخه روایت دی چی نبی کریم ﷺ وویل دکوم لمانځه داودداسه لپاره چی مسواک ووهل شی هغه لمونځ او یا ۷۰ درجی فضیلت زیات لری تر هغه چی مسواک ئی په اوداسه کښې نه وی وهل شوی (مظاهر حق مخ ۳۸۱ لومړی ټوک) حضرت عائشة رضی الله عنها بیان کوی چی نبی کریم ﷺ به څه وخت مسواک وواهو نو وروسته به ئی مسواک ماته راکړ ددی لپاره چی زه

ئى ومينځم څنگه چې به مالومې مسواک وواخواويامى
ومينځلوونې کریم ﷺ ته به مى ورکاوو. (ابوداؤد)

تشریح: ددی لپاره چې زه هغه ومينځم په دغه ددی خبری دلیل دی
چې مسواک له وهلو وروسته مينځل مستحب دی او علامه ابن همام
رحمة الله ليکلی دی چې دمسواک درې ځله وهل شی او هرځل په
اوبو مينځل شی دامستحب دی اوبل داچې مسواک بايد پوسټ وى
اولومې به ماهغه مسواک واهى يعنى نبی کریم ﷺ به دمسواک
دهلو وروسته خپل مسواک ماته دمينځلو لپاره راکړ ما به هغه تر
مينځلو مخکې په خوله کې واچاوى اووه به مى واهواو حضرت
عائشې رضي الله عنها به دا عمل ځکه کاوې چې نبی کریم ﷺ کومى
ناړې پر مسواک لگيدلى وي هغه زمانه په خوله کې راشي چې له هغه
څخه برکت حاصل شی اويياله مينځلو څخه وروسته هغه مسواک
حضرت عائشې رضي الله عنها ونبی کریم ﷺ ته ددی لپاره ورکړ چې
که مسواک وهل پاتى وي نو نبی کریم ﷺ به هغه پوره کړى په هر حال
ددى څخه دامعلومه شوه چې دبل مسواک په خوله کې اچول او هغه
وهل مکروه نه دی دا هغه وخت که دمسواک دمالک خوښه وي
اودوهمه خبره دامعلومه شوه چې دصالحانو دلاړو اونورو څخه برکت
حاصلول غوره شی دى اودريسم داچې دښځو لپاره هم مسواک وهل
سنت دی.

(مظاهر حق مخ ۲۸۰ لومړى ټوک) محدرفعت قاسمى غفرله

داوداسه له ادا بواو سنتو څخه هيڅ يو عمل داسى نه دی چې دهغه
تنگښت رسول الله ﷺ دومره کړى وي څومره چې هغه دمسواک په

متعلق کړى دی اونبى کریم ﷺ خپله هم ددې بى اندازې اهميت بيان
کړى دی ددی لويه وجه داده چې دخولى څخه پرته دبدن په ښکاره
حصو کې يوه حصه دانه ده چې په هغې کېښې دومره لوندوالى
اودخوراک پاتى اجزايو ځاى کېږي اودهوادنه لگيدوله وجې څخه په
خوله کېښې بدبويي پيدا کېږي له دې وجې څخه انسان په بدبويي
اوخيرنه خوله سره چې کله دقرآن کریم تلاوت اولمونځ کوى نودغه
وخداى پاک ته هم ښه نه ښکاري اوپاک مخلوق چې فرشتى دی له
هغه څخه په تکليف کېږي په مسواک کېښې دبدنې جوړوالى دى
شماره گټور سره يوه مهمه گټه داده چې دغه سره خداى جل جلاله
خوشحاله کېږي اوپه عباداتو کېښې دا جراو ثواب زياتونکى دی.

(الترغيب والترهيب مخ ۳۴۶ لومړى ټوک)

دمسواک په وهلو کېښې که څه هم هيڅ ستونزه نشته خودلمانځه په ښه
والى اوغوره والى کې زياتوب راځي اوانسان چې دخداى په
دربار کې په کومه خوله سره خبرى کوى بايد هغه پاکه کړي
اوچمتوشى. (محدرفعت قاسمى غفرله)

په حديث شريف کېښې راغلى دی چې نبی کریم ﷺ وويل که داخيال نه
واى چې امت به په لوى تکليف کېښې واچول شی نومى ودوى ته
دا حکم کاوې چې دماخوستن په لمانځه کېښې ځنډ کوئ اودهر لمانځه
لپاره مسواک وهى. (بخارى مسلم)

تشریح: که مى داخيال نه وای چې امت به په تکليف کېښې ولوېږي
يعنى که زه نه ويريډای چې دامت خلک به په زياته سختى کې مبتلا
شى او پردوى باندى به تکليف تيريږي نو مايوه دا خبره پردوى لازمى

کوله چې دماخوستن لمونځ تردريمی حصی دشیپي پوری یا ترنیمي شپي پوری وځنډوی او په دغه وخت کښې يي وکړي اودوهمه مي داخبره باندی لازمه وله چې دهرلمانځه لپاره یعنی دهرلمانځه داوداسه په وخت کښې دی مسواک ضروری ووهی دادواړه عملونه مستحب دی او ډیر فضیلت لری.

(مظاهر حق مخ ۳۷۴ لومړی ټوک)

په مسواک وهلو کښې دښي عليه السلام معمول (عادت)

حضرت عائشة رضی الله عنها وائی چې نبی کریم ﷺ به څه وخت کورته راتلی نوله ټولو څخه مخکښې به يي مسواک واهی (مسلم تشریح : دښي ﷺ په طبیعت مبارک کښې چې څومره دنظافت او پاکي ماده په لویه درجه کښې وه دهمدی اغیزوو چې نبی کریم ﷺ به څه وخت کورته راتلی نوبه يي ترهر څه لومړی مسواک وواهو ددی وجه دا احساسیږي چې په مجلس کښې دډیر چپیدلوله کبله اودډیر خبروله کبله په خوله کښې څه تغیر راځي هغه دمسواک په وهلو سره لری کیږي څوکه حقیقت ته وکتل شی نو دښي کریم ﷺ دی مبارک عمل وځلگوته ددی دښوولو اوزده کولو لپاره وو چې دخپل کور وگړي باید په خپل منځ کې په ډیره پاکي نظافت او نرمی سره هستو گنه وکړي تردغه اندازی پوری چې دگډوډون او خبروپه وخت کښې چې یو کس دخولی دتغیر (بدبویی) اودنوروپه صورت کښې له تاسو څخه بدوالی لری والی او تکلیف محسوس نکړي نوله دی امله لومړی باید دمسواک ووهل شی او علامه ابن حجر لیکي چې په دغه حدیث کښې دهرسړی لپاره ټنگښت دی چې څه وخت و خپل کورته داخلېږي نو ترټولو مخکښې دی مسواک ووهی ځکه چې په مسواک

وهلو سره خوله ډیره پاکه او ښه خوشبویه گړزی اودغه دکوردو گړو سره دښه تعلقات او دښه چال چلند سبب گړزی په دغه حدیث کښې هغه خلک هم باید فکراو غور وکړي کوم چې په کورکي دکورد هستو گنوسره په ډیرو خرابو او خیرنو جامو کښې ژوند سبا کوي اود باندی په ډیر اهتمام سره وزی بي شکه له کور څخه په وتلو کښې هم دپاکي اهتمام کول دي خوپه کور کښې دی هم لږ څه وی لکه څنگه چې نرخپله ښځه په ښه حالت کښې لیدل غواړي همدارنگه ښځه هم خپل میړه په ښه حالت کې لیدل غواړي علماؤ لیکلي دي چې دمسواک وهلو او یا (۷۰) گټي دي له هغو څخه چې په ټیټه درجه کښې ده هغه داده چې دمسواک وهونکی به دمرگ په وخت کی دشهادت کلمه په خوله وی. (مظاهر حق مخ ۳۷۴ لومړی ټوک)

همدارنگه کوم څوک چې دمسواک پابنده وی اود مسواک اهتمام کوي هغه به دخولی دکنسر څخه بی غمه وی. (مولانا محمد رفعت قاسمي غفر له)

مسواک څه دی او څنگه به وی ؟

سواک (مسواک) توری دسوک څخه جوړ شوی دی چې دهغه معنی ده یوځای کیدل مښلیدل په اصطلاح کښې (یعنی دمسواک وهلو) مطلب دغابښونو یو مښول اودخولی پاکوالی دی اودغه غابښونو او خولې پاکي که څه هم په هر هغه شی راتلای شی چې سخت اودغا ښوونږ والی او خیري لری کولای شی خوددغه عمل لپاره چې شرعا کوم شی اصل دی او په کوم شی سره چې سنت او مستحبوالی برکت حاصلېږي هغه لرگی دی چې مسواک ورته ویل کیږي دټولو عالمانو پردی خبره اتفاق دی چې مسواک وهل سنت دی تردی اندازی پوری

چی دامام ابوحنیفه رحمه الله علیه مذهب دادی چی څه وخت اودس کیږی باید مسواک ووهل شی اودامام شافعی رحمه الله علیه مسلک دادی چی څه وخت اودس کیږی مسواک هم ووهل شی اوڅه وخت لمونځ کیږی مسواک هم باید ووهل شی گواکی کوم سړی چی په یوه اوداسه سره څلور لمنځونه کول غواړی نو دامام شافعی رحمه الله علیه د مذهب مطابق څلور ځله دهر لمنځه په وخت کښې مسواک وهل سنت دی ښکاره دی وی چی دسهار اودماپښین دلمانځه څخه مخکښې دمسواک وهلو زیات ټینگار شوی دی دخولی پاکی وخدای پاک ته څوښه ده اونبی کریم ﷺ به ددغه ډیر خیال ساتلو علماؤ لیکلی دی: چی دمسواک په بهتری کې څلویښت حدیثونه نقل شوی دی چی دهغه څخه دخولی دپاک والی لپاره دمسواک اهمیت ښکاره کیږی سره له دی چی خاص دخولی اودغابڼو نولپاره نه بلکه دټول بدن دروغتیا لپاره په مسواک وهلو کښې ډیری لویی لویی گټی دی نوځکه مسواک وهل په هروخت کښې مستحب اوبښه دی خاص بیاد اوداسه کولوپه وخت کښې دقرآن دوویلوپه وخت کښې اوبهغه کښې چی غابڼونه ژړشوی وی یادچپ کښینستلویا دلورې له کبله یاددهغه شی دخورلواوڅښلوله کبله چی بدبویه وی دخولی خوند خراب وی اوخوله بدبویه کیږی نوپه دغه وخت کښې دمسواک وهل مستحب اوډیر ښه دی مسواک باید دیو ترڅی ونی څخه وی اوکه دهغی ونی څخه وی چی له هغی څخه عام ډول مسواکونه جوړیږی بیاخو ډیر ښه دی ځکه چی په حدیث شریف کښې ددغی ونی (درختی څخه) دمسواک دجوړولویا دونه شوی ده دمسواک لرگی دارنگه

کیدل پکار دی چی پندوالی ئی ترغچنه گوته کم نه وی او اوږدوالی به ئی دیوی لویشتی سره برابروی همدارنگه دمسواک وهلوپه وخت کښې داخیال ساتل پکار دی چی مسواک به دغابڼو نوپراخه حصه باید ووهل شی نه دغابڼو نوپراوږده حصه ځکه دغابڼو نوپراوږده حصه باندی مسواک وهل اوری خرابه وی اولکه څنگه چی ډیرو عالمانو لیکلی دی چی په اوداسه کښې مسواک باید دهغه وخت ووهل شی څه وخت چی خوله مینځل کیږی اوځینو علماؤ لیکلی دی چی داوداسه ډیپل کولو څخه مخکښې باید مسواک ووهل شی (دواړی طریقې روادی)

مسئله: په یو مجلس یا دخلگو ومخته دارنگه مسواک وهل چی ناړی ئی غورځی مکروه دی خاص بیاد عالمانو او دبزرگانوپه مخکښې ددغه ډول مسواک وهلو څخه ځان ساتل پکار دی.

مسئله: که یو سړی مسواک نلری یا دیو سړی غابڼونه مات شوی وی یا ښوری مسواک نه شی وهلاي نو هغه دی دښی لاس په گوته سره غابڼونه پاک کړی.

مسئله: دامستحب دی چی مسواک وهل دغابڼوله ښی طرف څخه پیل کړی امام نووی رحمه الله علیه لیکلی دی چی دهغه معلومی شوی درختی دلرگیو څخه مسواک جوړشی که مسواک نرم جوړول اسانه نه وی نوپه دغه صورت کښې دی دیو پندوی اوځیرې جامی یا دگوتی سره ومښی غابڼونه دی په پاک کړی چی په هغه سره دغابڼو اوخولی خیری لری کیدای شی. (مظاهر حق مخ ۳۷۲ لومړی ټوک)

په مسواک وهلو سره وینه راووزی

پوښتنه : یوسړی که داوداسه کولوپه وخت کښې مسواک وھی نودخولی اونورو اندامودمینخلوڅخه وروسته دهغه له غاښونوڅخه وینه راځي دوهم ځل دی اودس وکړي؟ ځواب : په دغه حالت کښې باید اودس دوهم ځل ووشي.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۳۶ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۲۸ لومړی ټوک باب الوضو)
مسئله : که مسواک په هغه لوبښی کښې واچول شي چی په هغه سره اودس کیږي ددی لپاره چی لوند شي نوددغه لوبښی په اوبوسره اودس کول هیڅ پروانلری خوبنه داده چی مسواک په اوبوسره ومینخل شي اونرم شي په لوشي کښې ئی داچولوضرورت نشته (فتاوی دارالعلوم مخ ۸۴ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۱۰۵ لومړی ټوک) ځکه چی ونوروخلگوته په دغه لوبښی سره اودس کولوکښې ستونزه وی اوځینی خلگ دخولی ناجوړی لری نوله دی وجی څخه واخلگوته تکلیف رسیږي مولانامحمدرفعت قاسمی غفرله په اوداسه کښې دمسواک وهلو وروسته مسواک دپښی په گوته کښې نیول سنت طریقه نه ده ددی هیڅ سندنه دی ثابت شوی (فتاوی محمودیه مخ ۴۱ ج ۲) که اړتیا شوه نیسی دی خوداخیال دی نه کوی چی سنت دی.

مولانامحمدرفعت قاسمی غفرله

مسئله : مسواک وهل دنراوښځی دواړولپاره سنت دی.

(امداد الفتاوی مخ ۲۹ لومړی ټوک)

په اصل کې سنت دونی مسواک دی که دغه نه وی نه پیداکیږي غاښونه نه وی یادغاښواووری دخرابی له کبله په مسواک وهلوکښې تکلیف وی نودضرورت له کبله دلاس په گوټوسره یاپه پنډه جامه یاپه منجن (دیودوانوم دی چی غاښونه په مینخل کیږي) سره یادی دبورش څخه

کارواخلی خودمسواک ددرلودلوپه وخت کښې دغه ذکرشوی شیان دست دالپاره بس نه دی اودمسواک پوره ثواب نه حاصلیږي.

(فتاوی رحیمیه مخ ۲۶ ټوک دریم بحواله شامی مخ ۱۰۷ لومړی ټوک وکړی مخ ۱۳۲/وهدایه مخ ۶ لومړی ټوک وصغیری مخ ۱۱۲/ابجرمخ ۲۱ لومړی ټوک اوعالمگیری مخ ۲ لومړی ټوک)

مسئله : مسواک باید دیوی لویشتی څخه زیات نه وی په پیل کښې که یوه لویشت وی ښه دی اوکه کم وی پروانه لری بیایه وهلو سره چی څومره کوچنی شي داستعمال وړدی.

(فتاوی محمودیه مخ ۲۹ ټوک دوهم بحواله شامی مخ ۷۸ لومړی ټوک)

مسئله : مسواک په اندازه دیوی لویشتی مستحب دی

مسئله : له پیل څخه مسواک دیوی لویشتی څخه کم جوړول د استحباب خلاف دی که داستعمال وروسته کم شي بیاخه تاوانلری.

(احسن الفتاوی مخ ۵ ټوک دوهم بحواله ردالمحتار مخ ۱۰۷ لومړی ټوک)

له اوداسه وروسته خاص دلمانځه مخکي مسواک وهل څنگه دی ؟

پوښتنه : په ریاض کښې می خلگ ولیدل په صفوکښې ناست وو مسواکونه ئی وهل څه وخت چی به اقامت پیل شودوی به هم مسواک وهل پیل کړل اوورسته به لمانځه ته ولاړشول لمونځ به ئی وکړڅه وخت چی لمونځ وشوماله امام څخه پوښتنه وکړه چی داډول مسواک روادی ؟ نوامام وویل په حدیث شریف کښې راغلی دی چی داوداسه څخه مخکښې اودلمانځه مخکښې مسواک ووهی : تفصیل راته وکړه :

ځواب : دغه امام چی دکوم حدیث حواله درکړی ده هغه دادی که مو داویره نه وای چی خپل امت به می په تکلیف کښې واچول شي نوو دوی ته به می دهرلمانځه په وخت کښې دمسواک وهلو حکم کړی وای

ددی حدیث په الفاظوکې دروایت نقل کونکو اختلاف دی ځینی حضرات د عندکل صلوٰۃ توری نقل کوی او ځینی ددغه پرځای دا عندکل وضو توری نقل کوی. صحیح البخاری مخ ۵۹ لومړی ټوک.

ددی دواړو توروپه وړاندی دامام ابوحنیفه رحمه الله علیه په نزد حدیث مطلب دادی چی دهرلمانځه څخه مخکښې اودس وکړی اودهر اوداسه په شروع کښې دمسواک وهلو ترغیب درکول شوی دی اودهرلمانځه څخه مخکی دمسواک وهلو حکم څخه مقصد دادی چی دهرلمانځه داوداسه له مخکښې باید مسواک ووهل شی خاص دلمانځه په وخت کښې دمسواک وهلو ترغیب نه درکول کیږی که دلمانځه لپاره دولاړیدوپه وخت کښې ووهل شی نو دغابڼو څخه دوینور او تلو ویره ده کوم چی اودس په ماتیرې نوڅه وخت چی اودس نه شویاته لمونځ هم نه صحیح کیږی له دی کبله امام ابوحنیفه رحمه الله علیه وائی چی دهرلمانځه داوداسه څخه مخکښې مسواک وهل سنت دی خاص دلمانځه په وخت کښې مسواک وهل نشته سره له دی چی مسواک دخولی دپاکوالی اونظافت لپاره وهل کیږی اودغه مقصود هغه وخت حاصلیږی چی داوداسه کولوپه وخت کښې مسواک ووهل شی اوییا وروسته خوله ومینځل شی لمانځه ته دولاړیدوپه وخت کښې بغیرله اوبواوخولی مینځلوپه مسواک وهلو پاکي نه راځی کوم چی دمسواک څخه مقصود ده دسعودی خلک څرنګه چی دامام احمد بن حنبل په مذهب دی دده په مذهب کښې په وینه راتلو سره اودس نه ماتیرې نوله دی کبله دوی چی لمانځه ته

ولایږی مسواک وهی اود حدیث شریف هم دغه منشأ بولی (آپ کی مسائل مخ ۳۵ ټوک دوهم)

مسئله: دا حنافوپه مذهب په روژه کښې هم دهرلمانځه داوداسه لپاره مسواک وهل مستحب دی اوهغه دخولی بوی کوم چی الله تعالی ته خوښ ده هغه دمسواک وهلو وروسته هم وي. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۰ ج ۱ دهادی ص ۲۰۳ ج ۱ په حواله)

مسئله: داوداسه کولوپه وخت کښې مسواک وهل سنت دی که څه هم پراوداسه باندی بل اودس وشی اودهو دی خورلو وروسته مسواک وهل بیاحان ته سنت دی.

مسئله: مسواک وهل دښځو لپاره هم سنت دی خوکه ددوی اووړی دمسواک وهلو څخه خرابیږی نو ددوی لپاره ددلر مال استعمال دسنت پرځای درېږی چی دمسواک په نیت سره استعمال شی. (آپ کی مسائل مخ ۳۴ ټوک دوهم ونماز مسنون مخ ۷۷)

مسئله: پرغابڼو باندی دخیری پری وتلوپه وخت کښې له خوب څخه دراپورته کیدلو وروسته په خوله کښې بدبویی وی نوو خانه کعبی ته دداخلیدوپه وخت کښې دیو مجلس یا جماعت ته دتلوپه وخت کښې اودقرآن شریف دیولوپه وخت کښې مسواک وهل مستحب دی. (علم الفقه مخ ۸۳ لومړی ټوک او کتاب الفقه ۱۱۹ لومړی ټوک)

ایا په برش وهلو دمسواک سنت ادا کیږی؟

مسئله: ښه خودادی چی دسنت داداکولولپاره مسواک استعمال شی دبرش په استعمالولوسره دځینو عالمانوپه نزد دمسواک سنت ادا کیږی اودځینوپه نزد نه ادا کیږی. (آپ کی مسائل مخ ۳۵ ټوک دوهم)

په برش وهلو سره خاص دپاکۍ سنت ادا کېږي پاته نور ستونه نه ادا کېږي هغوی لکه داچې دهغه معلومی درختی څخه به وی یاد ترڅي درختی څخه به وی اوږدوالی پندوالی همدارنگه نور...

(ص ۱۰۰ رقت قاسم عفر الله له)

مسئله: دبرش هغه وخت استعمال کیدای شي چې دحرامو ویښتا نو څخه به نه وی جوړ لیکن په دغه سره سنت نه ادا کېږي. (نماز مسنون مخ ۷۷)

مسئله: که دغابنودرژیدلوله کبله دمسواک استعمال ممکن نه وی نوپه منجن (دواده دغابنود منځلوپاره) یا پیسټ (لنډه دواده) سره دمجبوری له وجی هم ثواب ورکول کېږي که مجبوری نه وی نو دمسواک ثواب نه ورکول کېږي. (نظام الفتاوی مخ ۴۳ لومړی ټوک)

داوداسه دواجیدلو شرطونه

(لومړی) مسلمان به وی پرکافراودس واجب نه دی (ځکه چې اودس عبادت دی وکافرت ه دعبادت کولو حکم نشته)
(دوهم) بالغ به وی پر نابالغه اودس واجب نه دی
(درېیم) عاقل به وی پر لیونی مست اوبی هوښه باندی اودس واجب نه دی

(څلورم) داوبوپر استعمال به قادروی کوم سړی ته چې پراو بو استعمال لولو قدرت نه وی پر هغه اودس نه دی واجب (پراو بونه قدرت بیان دتیمم په بیان کېږي راځي).

(پنځم) دلمانځه به دومره وخت پاته وی چې په هغه کېږي اودس اولمونځ ځایېږي که سړی ته دومره وخت نه شي پیدانو پر دغه سړی اودس واجب نه دی دمثال په توګه یو کافر په داډول تنګ وخت کې

اسلام راوړي چې داوداسه اولمونځ دواړو ځاییدلو وخت نه وویاوو نابالغه په دغه وخت کې بالغ شي. (علم الفقه مخ ۵۳ لومړی ټوک او کتاب الفقه مخ ۱۰ لومړی ټوک)

مسئله: که یو نابالغ اودس وکړي نو اودس یې صحیح بلل کېږي لکه څنګه چې دبلوغ څخه لږ مخکې اودس وکړي بیا وروسته بالغ شي نودده اودس اودس بلل کېږي ځکه جائز دی چې په دغه اوداسه سره لمونځ کولای شي ددغه صورت که څه هم واقع کیدل ناردی خودمسا فلولپاره اود هغه خلګو لپاره چې په صحراؤ کې اوسېږي اوبه لږوی ګټور دی. (کتاب الفقه مخ ۷۸ لومړی ټوک)

داوداسه دصحت شرطونه

(لومړی) وټولو اندامو ته اوبه رسول که دیوه ویښته په اندازه ځای وچ پاته شونو اودس صحیح نه دی
(دوهم) پر بدن به داسی شي نه وی چې دهغه له کبله و بدن ته اوبه نه رسیږي دمثال په توګه داوداسه پر اندامو غوړی وی یا یې په ګوته تنګه ګوتمی وی

(درېیم) په کومو حالاتو کې چې اودس ځی اوبه کوموشیانو چې اودس ماتېږي دغه شیان به نه وی په دی شرط چې دغه سړی به معذوره نه وی (دمعذوراودس په دغه حالاتو کېږي هم صحیح کېږي لکه وچاته چې دسوزک ناروغی وی هروخت یې بولی روانی وی نوددغه سړی اودس په دغه حالت کې صحیح ده) که حائضه یا نفاسه اودس وکړي نو صحیح نه دی جنوب (وچاته چې دغسل اړتیاوی) که

اودس وکړی اودس يي نه کيږي دبولواودگندگي کولوپه وخت کښې
 که اودس وکړي نونه صحيح کيږي. (علم الفقه مخ ۲۳ لومړۍ ټوک کتاب الفقه مخ ۲۲ لومړۍ ټوک)
 مسئله: که دحيض په حالت کښې اودهس وکړي بياله حيض څخه پاکه
 شي نوددغه اودس ته اعتبار نشته ځکه چې له پيل څخه صحيح نه وو
 (کتاب الفقه مخ ۲۳ لومړۍ ټوک)

داوداسه فرضونه

(لومړۍ) ټوله مخ يوځل مينځل خوا داوداسه والائي خپله ومينځي
 اويائي بل څوک ورومينځي ياپخپله ومينځل شي لکه يوڅوک چې په
 درياب کښې لامبووووي يادباران اوبه يي پرمخ ونښلي دټوله مخ
 څخه مرادهغه اندازه چې دتندي څخه بيا ترزنې پوري اوله يوه
 غوږڅخه تر بل غوږ پوري ده دفتهاوپه نژد مينځل له يوه ځايه پر بل ځاي
 اوبه بهول اوداندام دمينځلو وروسته دستي به يودوه څاڅکي الوزي
 (دوهم) دسترگوچي کوم کونج دی اوپوزي ته نيژدی دی ددغه
 مينځل فرض دی او اکثر وخت پردغه ځای خيري يوځای کيږي بايد
 دغه پاکي شي اوومينځل شي

(درييم) دزني مينځل فرض دی په دی شرط چې دبريري وينستان به نه
 وي باندی يا وينستان خووی دومره وي چې زنه ښکاره کيږي
 (څلورم) دشونډانو هغه حصه چې دبنډولو وروسته ښکاره کيږي
 مينځل فرض دی
 (دوهم فرض)

(لومړۍ) ددواړو لاسو مينځل تربريو پوري فرض دی که ئي پخپله
 ومينځي او که ئي بل څوک ورومينځي ياپخپله ومينځل شي دواړه
 دی يوځای کړي ودي مينځي يادی پيل پيل ومينځي
 (دوهم) که دگوتو ومنځ ته پرته له ځلالو او اوبه نه رسيږي نو ځلالول
 يي فرض دی

(درييم) که ديو سړي په يوه طرف کښې دوی پښی وی يادوه لاسونه
 وو که يي په دواړو لاسونو کار کاوی شيان يي په نيولای شوواوپه
 پورته کولای يي شوو نوددواړو لاسونو مينځل فرض دی همدارنگه
 که يي ددواړو پښو څخه کار اخستلای شو او تللای شونوددواړو پښو
 مينځل فرض دی که يي په دواړو کارنه شوای کولای بيا که ددواړو
 گوتي نښتي وی بيا هم ددواړو مينځل فرض دی او که يوځای سره
 نښتي نه وي بيا دهغه مينځل فرض دی چې کار په کول کيږي دلاس
 پښي په منځ کښې که بل لاس اوپښه نښتي وي دهغه مينځل په
 اوداسه کښې فرض دی په دی شرط چې دداسی ځای سره به نښتي وي
 چې دهغه مينځل په اوداسه کښې فرض وي دمثال په توگه په لاس
 کښې دڅنگل يادڅنگلي څخه لاندی يوځای شين شوی وي په پښه
 کښې دبجلکولاندی نښتي وو که دڅنگل يادبجلکي څخه لوړ نښتي
 وو نودومره حصه مينځل فرض دی چې دڅنگل يابجلکي دلاندی
 حصی په برابری وی.

درييم فرض:

دسرديوې حصی مسح کول دی.

څلورم فرض:

پنځم: کوم ځای چې د بارخوگانو او غوږونو ترمنځ دې دهغه منځل فرض دې پیری که راغلی وی کنه دواړې پښې تربجلکو پوری مینځل فرض دې په دې شرط که پي دپوست موزې نه وی اغوستی که دگوتو وینخوته پرته له خلال کولو څخه اوبه نه رسیدلی نودگو تو خلال هم فرض دی (علم الفقه مخ ۵۸ لومړی ټوک شرح الوقایه مخ ۵۱ لومړی ټوک هدایه مخ ۴ لومړی ټوک مراقی الفلاح ۱۸ کبیری مخ ۱۷ شرح نقایه مخ ۴ ابوداؤد مخ ۲۰ لومړی ټوک قرآن کریم مانده پاره ۶)

مسئله: په اوداسه کښې دپښو مینځل فرض دې اوبه قطعی ایات (وارجلکم) ثابت دې پرپښو باندې مسح هغه وخت کول کیږي چې دڅرمنی موزی پي اغوستی وی مسح دشیعگانو قول دې هیڅ کله صحیح نه دی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۲۷ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار و منیه مخ ۱۵)

داوداسه وجبات په اوداسه کې څو واجب دی

مسئله: داوداسه څلور واجب دی

(لومړی) که دوریځو یا پیری یا بریتو وینستان دومره گڼ وی چې پوست پي پټ کړی وی نه معلوم پیری نو په دغه صورت کښې دهغه وینستانو مینځل واجب دی چې په هغه سره پوست پټ شوی وی پاته هغه وینستان شوو چې برسیره پر پوست زیات شوی وی مینځل پي نه دی واجب

(دوهم) دپیریو مینځل واجب دی که دیو چاویوه اړخ ته دوه لاسونه وی نو پر هغه ددواړو لاسو پیری مینځل واجب په دې شرط چې ددواړو لاسو څخه به کار اخستلای شی که له دواړو لاسو څخه پي کار نه

شواي اخستلای اودواړه لاسونه پي یوځای یعنی سره نښتی وی بیا هم ددوهم لاس پیری مینځل واجب دی او که یو دبل څخه بیل وی نویا صرف دهم هغه لاس پیری مینځل واجب دی کوم چې کار په کول کیږي دلای له منځه که دوهم لاس پیدا شونو دهغه څنگل یا دڅنگلی په اندازه حصه مینځل واجب دی

(درییم) دسرپر څلورمه برخه مسح کول واجب ده که پرسرباندې وینستان وی نو پر هغه وینستانو مسح کول کوم چې دسرپر څلورمه برخه باندې پراته دی واجب ده

(څلورم) ددواړو پښو د بجلکو مینځل واجب دی دا هغه وخت چې دڅرمنی موزې به نه وی باندې که دیو سړی په یوه طرف کښې دوی پښي وی نو په دغه کښې هم هغه تفصیل دی کوم چې دپیریو په بیان کی تیر شو. (علم الفقه مخ ۵۹ لومړی ټوک)

مسئله: پیریه یا بریت یا وریځی که دومره گڼ وی چې پوست نه تر ښکار پیری نوددغه پوست مینځل فرض نه دی بلکه پر هغو وینستانو اوبه بهول چې دپوست پرځای ولاړ دی کافی کیږي په دغه صورت کښې دهغو وینستانو مینځل واجب دی چې دمخ په اندازه کښې دی پاته هغه وینستان چې دمخ د ذکر شوی انداز ی څخه زیات وی دهغه مینځل واجب نه دی. (بهشتی زیور مخ ۱۳ ټوک ۱۱ بحواله درمختار مخ ۹ لومړی ټوک آفتاوی دارالعلوم مخ ۲۴ لومړی ټوک)

مسئله: دسترگی پوزی او خولی دننه حصه مینځل فرض نه دی (۲) وریځی پیریه او بریت که دومره گڼ وی چې پوست نه ښکار پیری نو ددغه پوست مینځل فرض نه دی (۳) په اوداسه کښې چې دکوم

اند امو مينځل فرض دی که پر هغه داسی شی نښتی ووچی داو بود رسيدلو څخه يي منع نه کوله نو دهغه لری کول فرض نه دی.

(علم الفقه مخ ۵۸ لومړی ټوک)

يادونه: که څه هم عزتمنو فقهاؤ داوداسه او غسل په احکا موکښې دوا جباتو او فرائضو تفصيل نه دی کړی دواړه يي يوځای جمع کړی دی بلکه ځينو واجبات هم د فرض په عنوان سره بيان کړی دی او ځينو دا هم ليکلی دی چی په اوداسه او غسل کښې هيڅ واجب نشته ددی وجه داده چی په اودس او غسل کښې دواړه په عمل کولو کښې سره برابر دی لکه څنگه چی د فرض په پری بنودلو سره اودس او غسل نه صحيح کيږی همدارنگه دواجب په پری بنودلو سره هم اودس او غسل نه صحيح کيږی خود کتونکو داسانی لپاره يي فرض بيل بيان کړی دی او واجبات يي بيل بيان کړی دی دمثال په توگه فقهاؤ دواړه لاسونه سره د پيريو مينځل فرض کړی دی موږ خاص د لاسونو مينځل په فرض کښې داخل کړی دی د پيريو مينځل مي په واجباتو کې ليکلی

دی. (حاشيه علم الفقه مخ ۵۹ لومړی ټوک)

داوداسه ستونه

(لومړی) داوداسه نيت کول دی: نيت دانه چی په ژبه سره څه ووايي بلکه نيت دادی چی صرف اراده وکړی چی زه اودس صرف دثواب اودخدای جل جلاله دخوشحالی لپاره کوم نه دلاس مخ او پښو پاکو لولپاره. (درمختار)

(دوهم) سنت دادی چی دغه کلمی: [بسم الله العظيم والحمد لله على دين الاسلام] ووايي او اودس پيل کړی.

(درېيم) دمخ د مينځلو څخه مخکښې دواړه لاسونه سره د پرونندو يوځل مينځل دی څه وخت چی لاسونه تر پيريو پورې مينځي نولاسو نه بيا له دغه څخه مينځل پکار دی.

(څلورم) دري ځله خوله مينځل دی ليکن دهر ځل او بيه به نوې او خوله به د کوی دومره زياتوب مبالغه به کوی چی او بيه وحلق ته ورسيږي په دی شرط که روژاتی نه وو که روژاتی وو بيا دومره زيات نه دی پکار.

(پنځم) دخولی د مينځلو په وخت کښې به مسواک وهی دمسواک وهلو طريقه داده چی مسواک به په ښی لاس کښې داډول نيسي چی يوه سرته يي نژدی بټه گوته وی او تربيل سره گمچي. گوته لاندی کوی پرمخ او پر لور په حصه به يي نوری گوته وی داسی به يي نه نيسي چی موټ بند کړی لومړی. به دلور و غاښو پر اوږدوالی کښيږدی او ښی طرف ته به يي کش کړی او بيا دی وچه طرفته همدارنگه دی بيا دلاندی غاښو سره وکړی او ديوځل مسواک وهلو څخه وروسته مسواک دخولی څخه وکاروی او خوله دی له او بيو څخه خالی کړی او بيه نو و او بوی ووهی بيا دی مسواک ووهی همدارنگه دی دري ځله په دغه شان مسواک ووهی له دی څخه وروسته دی مسواک و مينځی او ديوال دی جگ کړی پر ځمکه دی نه ږدی د غاښونو پر پراخه حصه دی مسواک نه وهی (يعنی) مسواک پر چپه او ښی حصه وهل پکار دی نه پر لور په اوکښته حصه باندی مسواک بايد د سخت او وچ لرگی څخه نه وی کوم چی و غاښوته زیان رسوی اونه بايد داسی نرم اولوندی وی چی خیري نه پاکوی د پيلو يازيتون يا ديوترخي درختی

څخه بايد نه وي درميانه بايد وي دډيري نرمي درختي څخه يادزهر
جني درختي څخه بايد نه وي په اوږدوالي بايد يوه لويشت وي په
استعمالو لوسره که کم شي پروانلري او په پنډوالي به دېتي گوتي
څخه زيات نه وي سيده به وي که مسواک نه وي بيادي دگوتي
اوجامي څخه کارواخلي.

(شپږم) په پوزه کښي دري ځله اوبه اچول دي او هرځل به نوې اوبه وي
او دومره زياتوالي به کوي چي اوبه دپوزي واخړته ورسپري (يعني
دپوزي ويښ ته).

(اووم) ددروځلو خولي مينځلو وروسته چي محرم نه وي (يعني کوم
څوک چي د حج ياد عمري په نيت د احرام ترلي وي او د شرط ځکه چي
د ډيري په خلالو کښي دوينستانو د ماتيدو ويره وي او هغه څوک چي
احرام يي ترلي وي و هغه ته دوينستانو د ماتولو ايجازه نشته بلکه ځيني
منع شوي دي) ډيره به خلال وي په دي شرط چي ډيره به ئي گڼه وي
د خلال طريقه داده چي په ښي لاس کښي به اوبه راواخلي دزني څخه
چي لاندې وينستان دي دهغه په بيخو کښي دي واچوي او د لاس چپه
طرف دي دغاړي و طرف ته کړي گوتي دي په وينستانو کښي واچوي
دلاندې طرف څخه دي ولور طرف ته کش کړي

(اتم) لاسونه به دگوتوله طرفه څخه مينځي د ډيري لوله طرفه څخه دي نه
مينځي.

(نهم) تر ډيري پورې له دروځلو مينځلو وروسته د لاس گوتي دي دري
ځله خلالي کړي د لاس دگوتو خلالول هغه وخت سنت دي چي دگوتو
ومنځ ته اوبه رسپري او که دگوتو ومنځ ته اوبه نه رسيدې بيا اوبه

ورر سول فرض دي او همدغه صورت دپښودگوتو هم ده (او ددي
طريقه داده چي ديوه لاس چپه حصه دبل لاس پر ورغوي کښي پږدي
دلور لاس گوتي دلاندې لاس په گوتو کښي واچوي او کش دي کړي
(لسم) دپښوددروځلو مينځلو په وخت کښي هرځل دپښودگوتو خلا
لول دي دپښودگوتو خلال بايد دچپه لاس په کوچني گوته وشي طريقه
يي داده چي دښي پښي دگوتو څخه شروع کړي دچپه پښي پر کوچني
گوته دي پای ته ورسوي

(يوولسم) يوځل دټول سر مسح کول دي ددي طريقه داده چي دواړه
لاسونه سره دگوتو او ورغو دي لاندې کړي دسر دمخ پر برخه دي
کښي پږدي او وشاته دي کش کړي او بيادي د شاله لوري څخه دسر دمخ
لوري ته کش کړي

(دوولسم) دسر دمسخ څخه وروسته دغوږو مسح کول دي په نويو
او بوسره دي لاس نه لندوي بلکه دسر دمسخ لپاره چي لاسونه په
کوم او بوسره لاندې شوي وي په هغه او بوسره دي دغوږو مسح وکړي
خو که دسر دمسخ وروسته يي لاس پگړي يا خولي سره ونښلي او لاس
ئې وچ شونو بيادي دوهم ځل لاس لوند کړي دغوږو دمسخ طريقه داده
چي کوچني گوتي دي غوږو په سوړو کښي کښي پږدي او ودي ښوړوي
دشهادت په گوتو دي دغوږو دتنه برخه او په بټه گوته دي دغوږو
دباندي برخه مسح کړي. (البحر الرائق)

(ديارلسم) هر اندام درې ځله داسي مينځل چي په هرځل مينځلو سره
اندام ټوله پوره و مينځل شي که اندام يوځل پوره ونه مينځي نوڅه

وخت چي ئي دوهم ځل اوبه پرتيري کړي دغه دوهم ځل مينځل نه بلل کيږي بلکه يو ځل و مينځل شو.

(څوارلسم) اودس په هغه ترتيب سره کول په کوم ترتيب سره چي ليکل شوي دي يعني لومړي به خوله و مينځي بيا به پوزه و مينځي بيا مخ بيا د پيري خلالول بيا د لاسو مينځل بيا د گوتو خلال بيا د سر مسح کول بيا د غوږو مسح بيا د پښو مينځل او تر ټولو وروسته د پښو د گوتو خلالول

(پنځلسم) بنځي اندام تر چپه اندام لومړي مينځل.

(شپاړسم) د يوه اندام د مينځلو وروسته د دوهم اندام په مينځلو کښي دومره ځنډ نه کول چي هغه لومړي اندام وچ شي سره له دي چي هوا هم برابره وي که يو چا د ضرورت له کبله دومره ځنډ وکړ بيا هيڅ پروانه لري (يعني بيله ضرورت دومره ځنډ بايد نه شي راچي هغه لومړني اندام وچ شي.

(اوولسم) د مينځلو په وخت کښي به اندامونه په لاس موبښ اولاس به پراندامو باندې تيروي. علم الفقه مخ ۹ لومړي ټوک هدايه مخ ۱۰ لومړي ټوک کيږي مخ ۳۲ شرح النقايه مخ ۹ لومړي ټوک و کتاب الفقه مخ ۱۰۵ لومړي ټوک

داوداسه مستحبات

په اوداسه کښي څوارلس (۱۴) مستحبات دي:

(لومړي) داوداسه کولو په وخت کښي پر پورته ځاي کښينا ستل ددي لپاره چي استعمال شوي اوبه د جامو او بدن سره ونه نښلي. (دوهم) داوداسه کولو په وخت کښي و قبلي ته مخامخ کښينا ستل.

(درېيم) داوداسه لوبښي به د خاورو څخه جوړوي که داستيلو يا گيلټي څخه جوړوي يا د نورو دارنگه شيانو څخه جوړوي د پلاستک په لوبښي سره هم اودس کول روادې. فتاوي دارالعلوم مخ ۱۲۹ نوم لومړي بحواله رد المحتار مخ ۳۰۰ لومړي ټوک

په اوداسه کولو کي له بل څخه د کومک غوښتنه نه کول يعني په بل چا سره به اندامونه نه مينځي (خوداهغه وخت چي عذراو مجبوري نه وي) بلکه خپله به يي مينځي که يو چا اوبه درکړي او اودس خپله وکړي هيڅ پروانه لري.

(پنځم) د اندامو مينځل چي ترکومه ځايه پوري فرض يا واجب دي له هغه څخه به زيات توب نکوي.

(شپږم) په بنځي لاس سره خوله مينځل او وپوزي ته اوبه وراچول دي (اووم) په کښي لاس سره پوزه مينځل.

(اتم) وگوتمي. يابل داسي شي ته حرکت ورکول چي اوبه لاندې ولاړي شي.

(نهم) د غوږو د مسح په وخت کښي دوي کوچني گوتي د غوږو په سوړو کي اچول.

(لسم) د پښي د مينځلو په وخت کښي په بنځي لاس اوبه ورباندې اچول او په کښي لاس مښوول.

(يوولسم) په يخ کښي پر لاس او پښو لوند لاس تيږول دي چي په اسا ني سره اوبه وټول اندام ته ورسېږي ځکه چي ځيني وخت پښه چاودلي وي نو و هغه ته اوبه رسيدل اسانه نه وي.

(دوولسم) په اوداسه اوله اوداسه څخه وروسته هغه دعاوی ویل دي کومې چې په حديث شريف کښې راغلي دي دغه دعاوی داوداسه په مسنونه طريقه کښې دي.

(ديارلسم) داوداسه له اوبو څخه دپاته شوو اوبو په ولاړې څښل دي.

داوداسه مکروهات

(لومړی) کوم شيان چې په اوداسه کښې مستحب وو دهغو پر خلاف عمل کول اودس مکروه کوي.

(دوهم) اوبه له ضرورت څخه زياتی مصرفول.

(درېيم) اوبه دومره لږ استعمالول چې له هغه څخه اندامونه مينځلو کې زيان راشي.

(څلورم) داوداسه په دوران کښې بيله ضرورت دنيواو خبری کول.

(پنځم) بيله عذره په اوداسه کښې دنورو اندامو مينځل.

شپږم: پرمخ اونورو غړيو په زوره اوبه ويشتل.

(اووم) ددری څلو څخه زيات اندامونه مينځل.

اتم: په نويو اوبو درې ځله مسح کول.

نهم: تراوداسه وروسته دلاسونو اوبه څښل.

(علم الفقه مخ ۶۲ ج ۱، نور الايضاح مخ ۸، کتاب الفقه مخ ۲۲ لومړی ټوک)

داوداسه مسنونه او مستحبه طريقه

داودس کولو لپاره دڅاورويادبل شي په لوبښي اوبه واخلي اوپر لوړ ځای دي کښيښي مخ دي و قبلي شريفی ته وگرزوي اوبه زړه کښې دي دا اراده وکړي چې زه اودس خاص دخداي جل جلاله دخوشحالي لپاره کوم مقصودمی د بدن مخ يلا سوپا کوالی نه دی دغه اراده دی

دهراندام دمينځلوپه وخت کښې کوي اويادی بسم الله العظيم والحمد لله على دين الاسلام وواتي په ښي لاس کښې دی اوبه راواخلي دواړه لاسونه دي ترمړوندوپوري و مينځي همدارنگه دي دري ځله وکړي بيادی په ښي لاس کښې اوبه راواخلي خوله دي په و مينځي اومسواک دي په ښي لاس کښې دارنگه ونيسي چې کوچني گوته دي دمسواک ديوه سرسره وی اوبته گوته دي دمسواک له بل سرسره نيژدی وی اوپاته گوته دي پرمسواک برسیره وی اومسواک دي دپورته لوري غاښو پراوړدوالی کښيږدي وکښي طرف ته دي راولي بيادی همدارنگه دلاندی غاښوسره ولگوي بيادی مسواک له خولي څخه راوباسي اوودی نوبښتيزی اوودی مينځي بيادغه رنگه دري ځله مسواک ووهي ددی ورسته دي دوه ځله نورپه خوله اوبه وگرزوي ددی لپاره چې دري واره په خوله اوبه گرزول پوره شي له درووارو څخه دي زيات نه وی په خوله دي دارنگه اوبه گرزوي چې تر حلق پوري ورسيږي يعنی اوبه دي غرغره کړي په دی شرط چې روزاتي نه وی دخولي دمينځلو وروسته بسم الله اودشهادت دکلمی وروسته دادعاوايي: (اللهم اعني على تلاوة القرآن وذكرک وشکرک وحسن عبادتک) په پوزه کښې داوبواچولوپه وخت کښې دبسم الله اود شها دت دکلمی وروسته به دادعاوايي: اللهم [ارحني راحة الجنة ولا تر حني راحة النار]

بيادی په ښي لاس اوبه راواخلي پوزې ته دي دارنگه وروړي چې دپوزي ويښ ته ورسيږي دا هغه وخت چې روژه يي نه وی اوپه کښي لاس دي پوزه پاکه کړي دارنگه دي دري ځله عمل وکړي دهر ځل لپاره

دی نوی اوبه را اخلی بیادی په دواړو لاسو کښی اوبه راواخلی دټوله
مخ سره دی ولگوي او پري دی مینځی تر داندازی پوری چی په برابری
دیوه وینسته باندی ځای پاته نه شی او که احرام یی نه وو تړلی نو ږیره
دی خلاله کړی دارنگه چی په ښی لاس کښی دی اوبه راواخلی ډیریری
دوینستانو بیخونه دی لاندې کړی دلاس د شاه برخه دی وغاړی ته
ورځیرمه کړی گوتی دی په وینستانو کی واچوی له لاندی څخه دی
وپورته خواته کش کړی دارنگه دی دوه ځله نور مخ و مینځی او ږیره
دی خلاله کړی له درو وارو څخه دی زیات نه مینځی ددی لپاره چی
دری واره مخ و مینځل شی اودری واره ږیره خلاله شی اودمخ
د مینځلو په وخت کښی دبسم الله اود شهادت دکلیمی څخه وروسته
دادعاوایی: اللهم بیض وجهی يوم تبيض وجهه وتسود وجهه بیادی په
ښی لاس کښی اوبه راواخلی تر ډیر یو پوری دی پر و بهوی اوودی مو
ښی اوودی مینځی چی دیوه وینسته په برابری ځای هم وچ پاته نه شی
که یی په گوته گوتمی وی وهغه ته دی حرکت ورکړی که څه هم
گوتمی ارته وی همدارنگه ښځه دی وچلیانوته چی په غوږ کړی ئی
وی حرکت ورکړی او ښگری چی ئی پلاس کړی وی حرکت دی ورکړی
همدارنگه دی دوهم ځل لاس و مینځی بیادی په همدغه ډول کښی لاس
دری ځله و مینځی اود ښی لاس د مینځلو په وخت کښی تر بسم الله
اود شهادت کلمی وروسته دی دادعاوایی: اللهم اعطنی کتابی ییمینی
وحاسبنی حسابا سیرا او د کښی لاس د مینځلو په وخت کښی دی تر بسم
الله اود شهادت ترکلیمی وروسته دادعاوایی: اللهم لاتعطنی کتابی
بشمالی ولا من وراظهری بیادی دواړه لاسونه لاندې کړی ډپوره سر مسح

دی داډول وکړی چی دواړه ورغوي سره له گوتو دسر پر مخکښی حصه
کښیږدی له مخ څخه دی وشاته کش کړی اویادی دشاله خوامخ
وخواته راکش کړی اودغه لاسو سره که وچ شوی نه وی او که وچ شوی
وی بیادی لاندې کړی دغوږو مسح دی په وکړی اوداډول چی دوی
کوچنی گوتی دی دغوږو په سوریانو کښی کښیږدی اودسر د مسح
کولو په وخت کښی دی بسم الله اود شهادت ترکلمی وروسته
دادعاوایی:

اللهم اظلنی تحت عرشک يوم لا ظل الا ظل عرشک اودسر مسح دی یو
ځل وکړی دغوږو د مسح کولو په وخت کښی دی دبسم الله اود شهادت
ترکلیمی وروسته دادعاوایی: اللهم اجعلنی من الذین یستمعون القول
فیتبعون احسنه اویادی د ښی لاس څخه اوبه واچوی او په کښی لاس
سره دی لومړی ښی پښه و مینځی دري ځله او هر ځل دی دچپه لاس په
کوچنی گوته څخه خلال بیادی چپه پښه و مینځی دري ځله او هر ځل
دی دهغی گوتی دچپه لاس په کوچنی گوته باندی خلالی کړی چپه
پښی خلال دی دچپه پښی دبتی گوتی څخه پیل کړی دراسته پښی
د مینځلو په وخت کښی تر بسم الله اود شهادت کلیمی وروسته دی
دادعاوایی: اللهم ثبت قدمی علی الصراط المستقیم يوم تزل الاقدام

اود چپه پښی د مینځلو په وخت کښی تر بسم الله اود شهادت ترکلیمی
وروسته دی دادعاوایی: اللهم اجعل ذنبی مغفورا وسعی مشکورا وتجار
تی لن تبورا اوس اودس پوره شواو اودس دی په خپله بی دچاله
مرستی وکړی (که معذور نه وو) اودیوه اندام د مینځلو وروسته دی
دستی بل اندام مینځی چی لومړی مینځل شوی اندام دهواله برابری

سره سره وچ نه شی که داوداسه له اوبوڅخه اوبه پاتی شی که دهغوڅښل وغواړي نوولاردی شی اوهغه دی وڅښی اودشهادت کلیمه دی ووايي اودادعادی وکړي [اللهم اجعلنی من التوابین واجعلنی من المتطهرین واجعلنی من عبادک الصالحین واجعلنی من الذین لاخوف علیهم ولاهم یحزنون] همداغه اودس دی چی نسبت یی دنی کریم ﷺ ارشاددی: چی که یوڅوک زمارنگه اودس وکړی نو دهغه مخکنی گناهونه بخښل کیږی. (علم الفقه مخ ۵۶ لومړی ټوک مسلم شریف ۱۲۲ لومړی ټوک کتاب الفقه مخ ۲۴ لومړی ټوک ترمزی شریف مخ ۳۴ لومړی ټوک بهشتی زیور مخ ۴۸ لومړی ټوک)

مسئله: تراوداسه کولو وروسته ځینی خلک انا انزلنا سورة تربایه وائی ددی ذکر په یوه روایت کی هم نه دی راغلی دځینو مشائخو په عادت مبارک کښی ددغه اودنورودعاوو دویلو ذکر که څه هم پیدا کیږی خو په صحیح حدیثو کی ددی ثبوت نشته کوم روایات چی په دغه اړه ذکر کیږی هغوی دا اعتبار ورنه دی دغه پرځان لازمول اودغه مستحب گڼل له سنتو خلاف کاردی (نماز مسنون مخ ۸۲ تفصیل وگوري امداد الفتاوی جدید مخ ۳۲ لومړی ټوک) اوبه ویلو کښی ئی ثواب شته خو چی سنت یا مستحب ئی ونه بولی داسی بلل ورلره پکار نه ده مولانا محمد رفعت قاسمی غفرله

خفیه دغه دعاوی په سنت کښی نه شمیری بلکه دوی وائی چی دغه مندوب یا مستحب دی. (کتاب الفقه مخ ۲۵ ج ۱)

مسئله: داوداس کولو وروسته د شهادت دکلیمی دویلو په وخت کښی واسمان ته کتل دنی کریم ﷺ څخه ثابت دی: [سبحانک اللهم وبحمدک

اشهدان لا اله الا انت استغفرک واتوب الیک واشهدان محمد ایدک ورسولک] احسن الفتاوی مخ ۱۷ ټوک دوهم بحواله رد المحتار مخ ۱۵ لومړی ټوک وفتاوی رحیمیه مخ ۱۲۰ ټوک اووم اوشامی مخ ۱۱۹ لومړی ټوک وفتاوی محمودیه مخ ۲۷ ټوک دوهم، یعنی له اوداسه وروسته واسمان ته دکتلوپه وخت کښی دغه دعاویل دی دغه خاص له ادا بوڅخه ده. مولانا محمد رفعت قاسمی غفرله

کوم څوک چی داوداسه کولو په وخت کښی دغه دعاووائی دهغه لپاره دبخښلویوه پرچه لیکل کیږی او پر هغه باندی مهر لگول کیږی او ایښودل کیږی د قیامت تر ورځی پوری به هغه جوړه او ثابته پرته وی (د بخښلو حکم پر خپل ځای پاته کیږی. حصن حصین عربی مخ ۶۸)

داوداسه وروسته دتوبی ددعاو یلوراز

په اوداسه کی داوواندامو مینځلو څخه داو وگناهو دپریښیدلو ولورته اشاره ده اودخدای جل جلاله ولورته درجوع صورت اودښکاره اوباطنی پاکوالی دعوه اودزبان حال دعاده له دی څخه وروسته دتوبی دعا په ژبه ویل دخدای جل جلاله درحمت دجذب کولو لپاره ډیره مناسبه اوتاکید کړشوی دعوه ده ځکه چی څه وخت دانسان ښکاره حصه په اوبوسره پاک کیږی نودده دفطرت غوښتنه وی چی زړه هم همدارنگه پاک شی خو هلته دخدای جل جلاله دقدرت څخه پرته دبل چا طاقت په کار نشی راتلای. (المصالح العقلیه مخ ۱۵)

داستحباب په ډول له اوداسه څخه دپاته شوو اوبودخښلوراز

له اوداسه څخه دپاته شوو اوبوپه څښلو کښی دارازدی لکه څنگه چی انسان پر ښکاره اندامو باندی اوبه اچوی دښکاره اندامو دگناهو نوڅخه توبه کښونکی گززی همدارنگه داوداسه کونکی له طرفه

دپاته شوو اوبو په څښلو کښی دا اشاره ده چی ای زما خالقه لکه څنگه چی تازما ښکاره یعنی ظاهر پاک کړی دی همدارنگه زما باطن هم پاک کړی. (المصالح العقلیه مخ ۱۷)

داوداسه په اوبو کښی یو خاص ډول برکت اوبښه اثر پیدا کیږی له همدی امله داوداسه څخه پاته شوی اوبه بایدو څښل شی اوددغه اوبو څښل په ولاړه هم روادی. (مظاهر حق جدید مخ ۳۹۶ لومړی تړک)

په اوداسه کښی باید مخ تر کوم ځایه پوری ومنځل شی ؟

داوداسه د څلورو فرائضو تفصیل کوم چی د حنفیه ووپه نزد معتبر دی (لومړی) فرض دمخ مینځل دی ددی متعلق څلور مسئلې دادی:

(۱) دمخ په څلورو حدودو اوږدوالی او پراخوالی کی څه شته ؟

(۲) دوهم داچی د پیری بریتواو وریځو ویښتان ترکومی اندازی مینځل کیږی.

(۳) داچی دسترگو ظاهری اوباطنی کومو برخو مینځل واجب دی اود کومو دا واجب نه دی.

(۴) داچی د پوزی په بیخ کی د تیانو پشان غوښی ترکومه ځایه مینځل کیږی دمخ څلور حدود دغه دی دهغه چا دمخ اوږدوالی چی پیره نه لری دویښتانو دښه کیدوله ځای څخه بیا تر زنی لاندی پوری دی دویښتانو دښه کیدو دتندی څخه پورته دی عام ډول دانسان مخ دتندی له هغه ځای څخه پیل کیږی چی له هغه څخه ویښتان ښه کیږی دویښتانو دښه کیدو ځای دتندی څخه پورته دی چی وهغه ته وایي : عامه یا قوره نوعومو اچی دانسان مخ دتندی دهغه اړخ څخه پیل کیږی له کوم ځای څخه چی ویښتان ښه کیږی دویښتانو دعادت

خلاف ښه کیدلو صورت دادی چی انسان به یا اصلع وی یا افرع (یعنی یابه دلغرتندی والاوی یابه دکوچنی تندی والاوی) اصلع دپراخ تندی والا هغه څوک دی چی دهغه ویښتان د سره دمخ له لوری څخه ختلی وی تردی اندازی چی هغه داسی وی لکه ویښتان چی پی پیدا شوی نه وی په دغه صورت کښی حکم دادی چی هغه ټوله ځای چی ویښتان ځینی ختلی وی مینځل یی واجب نه دی بلکه تر هغه ځایه پوری مینځل واجب دی چیری چی عموماً د سرویښتان ښه کیږی یعنی له تندی څخه څه قدر نور پورته برخه افرع (یعنی دکوچنی تندی والا) هغه څوک دی چی دهغه ویښتان دومره غټیږی چی دهغه پرتندی باندی راځی اود ځینو خلکو گمان وی چی وریځو ته رارسیری ودغه چاته اغم یعنی دگڼو ویښتانو خاوند ویل کیږی ددغه صورت هم هغه حکم دی کوم چی د اصلع دی یعنی وده هم دتندی څخه یوڅه اندازه پورته مینځل واجب دی ځکه چی دزیاتو خلکو د سرویښتان له هغه ځای څخه ښه کیږی په داسی صورت کښی دزیاتو تابعداری کیږی که یو سړی (مورزاده) له نورو انسانانو څخه جلا وی نو پر هغه سړی باندی دعامو خلکو څخه پرته نور احکام نه جاری کیږی اوس باید پوه شی چی په پراخوالی کی دمخ اندازه دیوه غوږ له بیخ څخه دبل غوږه رییخ پوری دی چی وهغه ته ځینی خلک نرمی یا دغوږو پر دی وائی نو ښکاره شوه چی دزنی او غوږو ترمنځ کومه خالی گاهه ده هغه هم په مخ کښی شمارل کیږی نوله دی کبله ددی ځای مینځل هم واجب دی دا حنا فو په نزد ددهخ پیژندنه دپراخوالی او اوږدوالی په اعتبار هم

په اوداسه کښې دېرې او بریتو متعلق مسئلې

مسئله: پرمخ چی کوم ویښتان دی په هغوی کښې تر ټولو دیادونی وړ دېرې او بریتو ویښتان دی دېرې دویښتانو متعلق حکم دادی چی دمخ دپوست سره کوم ویښتان دی دپورته څخه بیادزنی ترلاندی پوری چی بشره ورته یل کیږی ددغه مینځل واجب دی اوددی څخه چی کوم زیات شوی ویښتان دی دهغو مینځل واجب نه دی نوڅکه هغه خلک چی ډیری یی اوږدی وی پردوی خالی دهغو ویښتانو مینځل واجب دی کوم چی دمخ پرپوست باندی شنه وی اودهغو ویښتانو مینځل کوم چی دزنی پرپورته نی برخه باندی وی له دی څخه پرته دزیاتو ویښتانو مینځل واجب نه دی که ویښتان کوچنی وی دمخ دپوست وبریخی ته اوبه رسیدلای شی نوددغه ویښتانو خللول (یعنی دلاس گوتی دی دپرمونځ پشان پکښی کښول واجب دی کنه دنورو ویښتانو دپورته څخه مینځل کافی دی دبریتو دویښتانو متعلق په مسئلو کښی اختلاف دی ځینی وایی که بریتونه گڼ وی چی اوبه وپوست ته نه رسیږی نو اودس باطلیږی او ځینی یی وایی چی اودس باطل نه دی بلکه دېرې په شان دښکاره برخی په مینځلو سره صحیح کیږی تر کومه ځایه چی داوداسه تعلق دی فتوی پردغه جاری شویده چی نه باطلیږی لیکن په غسل کښی دبریتو دگڼوالی رعایت نه کیږی (یعنی که خالی پرښکاره مینځلو باندی کفایت وشي غسل باطلیږی غالباً ددی وجه داوی چی نبی کریم ﷺ دبریتو دغیتیدو څخه منع کړیده څکه چی په دغه کښی دخورک خنډوالی ټینگ پاته کیږی نوڅکه په

ټینگښت سره حکم دی چی دغه و مینځل شی اویله گټی بایدنه شی لوی.

په اوداسه کښی دوریځو دویښتانو متعلق مسئلې

پاته هغه ویښتان شوو چی دسترگوڅخه پورته دوریځودی ددی متعلق حکم دادی که ویښتان کوچنی وی اوبه ترپوست پوری رسیږی نوددی ښورول واجب دی ددی لپاره چی اوبه دویښتانو وییخوته ورسپیږی که گټی وی خللول یی واجب نه دی دپوزی په هکله حکم دادی چی ددی ټولی ښکاره برخی بایدو مینځل شی څکه چی دادمخ یوه برخه ده که لږ څه برخه یی وچه پاته شی که هرڅومره لږ وی نو اودس فاسدپیږی ددو ټینکو ترمنځ چی کومه پرده ده ددی لاندی برخی په پوزه کښی شامله ده دخفیانو په نزد دپوزی ددتنه برخی مینځل فرض نه دی خو که پرمخ باندی زور ټپ وی نووهغه ته اوبه رسول واجب دی (داهغه وخت چی په ټپ کی تکلیف نه وی) لکه څنگه چی دمخ ولاندی ځایوته چی له کمزوروالی څخه پیدا شوی وی اوبه ور رسول واجب دی.

مسئله: داوداسه کولو وروسته که ډیره کوچنی یاوخرپیل شی نو

اودس نه باطلیږی. (کتاب الفقه مخ ۹ المومری ټوک واحسن الفتاوی مخ ۱۶ ټوک دوهم و امیدالفتاوی مخ ۳۰ المومری ټوک)

مسئله: په پوزه کی بیله اوبو اچولو اودس صحیح دی خود سنت خلاف دی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۲۵ المومری ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۱۰۷ المومری ټوک)

مسئله: په غسل کښی په پوزه کښی دننه په هلو کی کی اوبه اچول فرض نه دی بلکه له کوم ځای څخه چی هلو کئی پیل کیږی ترهغه ځای

پوری اوبه رسول فرض دی چی په لږ اهتمام او اسانی سره رسیږي (اوبه دسپانه ذریعه د دماغ ولورته دکشولو هیڅ اړتیا نشته یوازی لکه څنگه چی په اوداسه کښي وپوزی ته اوبه اچول کیږي هغه کافی کیږي.

(احسن الفتاوی مخ ۲۸ ټوک دوهم وکشف الاسرار مخ ۹ لومړی ټوک وفتاوی محمودیه مخ ۲۵ ټوک دوهم)

په اوداسه کښي لاس تر بریو پوری د مینځلوراز

د قوت د ویني پاکي د زړه او ځگر لپاره د لاسونو مینځل دیر گټمن دی د لاسو هغه رگونه چی په واسطه یا بیلله واسطی وزړه یا ځگر ته رسیږي هغه په مینځلو کښي شامل شی او هغه رگونه چی زړه یا ځگر ته رسیږي هغه ځینی د لاس د گوتو ځینی دورغوو او ځینی له بریو و څخه پیل کیږي له دغی وجه څخه د لاس مینځل تر بریو پوری کیږي ددی لپاره چی ټول رگونه په مینځلو کښي شامل شی د لاسو او دمخ د مینځلو څخه زړه او ځگر ته قوت رسیږي اوداوبو اثر درگوبه همدا رنگه د زړه اود ځگر څخه پرته ددی اثر پر نور بدن باندی هم لویږي بس د لاسو مینځل تر بریو پوری هم له دی امله و ټاکل شو چی د بدن درگونه په ذریعه داوبو اثر و ټوله بدن ته دننه ځی څه وخت چی اصل په اوداسه کی د بدن د اطرافو مینځل مقرر شو نو د لاسو مینځل تر بریو پوری ځکه و ټاکل شو چی له دی څخه دلرو مینځل اثر د انسان پر نفس باندی نه ښکاري ځکه د لاس د بریو څخه پرته اندام نه بلل کیږي. (المصالح العقلیه مخ ۲۶ لومړی ټوک)

په اوداسه کښي د بریو په اړه مسئلې

مسئله: داوداسه د فرائضو څخه دوهم فرض لاس تر بریو پوری مینځل دی د بریو څخه مراد د جوړهغه راپورته شوی هلوکی چی د لاس پر لاندی سرباندی وی دهغه په اړوند یو څو مسئلې دی یوه داده چی که د انسان د لاس گوتی پنځه وی نو دهغه مینځل واجب دی لیکن که پوره لاس زیات وو او هغه زیات لاس د قدرتی لاس سره یو ځای وو نو دهغه مینځل واجب دی که له هغه څخه وتلی وی بیا تر هغه ځای پوری مینځل واجب دی تر کوم ځای پوری چی برابر وی د زیاتی برخی مینځل واجب نه دی لیکن مستحب دادی چی هغه هم و مینځی دوهمه مسئله داده که په لاس یا نوک کښي یوشی بندشی دیبلگی په توگه وړه خاوره نو ضروری دی چی لومړی هغه وباسی او اوبه دی دنوکانو ییخو ته ورسوی که نه ورسیږي نو اودس باطلیږي دنوکانو د بیخو څخه مراد هغه برخه ده کوم چی دگوتو د غوښی سره پیوندوی.

مسئله: که نوک دومره لوی شوی وی چی دگوتی څخه وتلی وی نو دهغه مینځل واجب دی که نه و مینځل شی نو اودس باطلیږي او هغه خیری او که چری چی دنوکانو لاندی وی ددی په هکله مفتی به قول دادی چی دغه اودس ته هیڅ تاوان نه رسوی (هغه وخت چی اوبه ورورسیږي اولوند شی) خواه اودس کونکی د ښار یا د سجرای دغه حکم له سستی څخه د ژغورلو لپاره دی د خاوندانو د تحقیق حنفیانو په نزد باندی د ضروری دی چی دلوی شوونو کاناوندی چی کومی خیری وی هغه باید و مینځل شی که دغه نه و مینځل شی نو اودس باطل دی (هغه وخت چی وچوالی پاته شی) ددی څخه پرته هم دغه عمل ښه دی ځکه چی دغه خیری چی دنوکانو لاندی یو ځای شوی وی

دناروغی سبب گړزی ددوډی پخوونکی چی نوکان یی لوی وی اوترهغه لاندی اوږه یوځای شوی وی نوددغه کارپه وړاندی دی معاف بلل شوی دی.

مسئله: دنکړیځویا درنگ استعمالو لوڅخه چی کوم رنګ پاته شی له دی څخه په اودس کښی څه زیان نه راځی خووچی نکړیځی که پرلاس پاته شی ددی له کبله په اودس کښی تاوان راځی ځکه چی هغه داو بودرسو لوڅخه منع کونکی گړزی.

مسئله: که دیوچا دلاس یوڅه برخه پری شوی وی نوپاته برخه دی ومینځی که پوره هغه اندام پری شوی وی چی مینځل یی واجب وی نودهغه مینځل هم ساقطیږی. (کتاب الفقه مخ ۹۰ لومړی ټوک)

مسئله: دلاسو دگوتو خلال دلاس ترډیر یو پوری د مینځلو وروسته کیږی اود پښو دگوتو خلال دهغه د مینځلو وروسته کیږی ښه همدغه دی. (مظاهر حق مخ ۲۹۵ لومړی ټوک)

مسئله: رنګریز چی دجامو درنګولو کار کوی دهغه پرلاسو چی کوم رنګ ولگیږی دهغه دلری کولو ضرورت نشته خو که پرلرگی یا وسپنی باندی دتینګیدو رنګ (یعنی هغه رنګ چی اوبه نه ترووژی) پرلاس باندی ونښلی نو دادی لری کړی ددی پرته اودس نه صحیح کیږی خو که داسی رنګ نه وی چی له لاس څخه دی اوبه بندی کړی نوله دی سره اودس صحیح کیږی ځکه چی په دغه وخت کښی داسی شی نشو پاته چی اوبه منع کړی. (احسن الفتاوی مخ ۲۰ ټوک دوهم بحواله رد المحتار مخ ۲۳ لومړی ټوک)

په اوداسه کښی پښی ولی تربجلکو پوری مینځل کیږی ؟

(لومړی) دپښو تربجلکو پوری د مینځلو رازدادی چی هغه رگونه چی دماغ ته رسیږی هغه څه دپښو دگوتو څخه پیل کیږی اوددغه ټولو دشاملیدو له کبله دماغ بخارونه یعنی گرموالی مړه کیږی همدغه وجه ده چی دپښو مینځل تربجلکو پوری ټاکل شوی دی.

(دوهم) ځکه چی پښی زیات وخت تربجلکو پوری لځی وی او پر هغه بانندی ضرر من اثرات او گړزاو غبار لویږی نوځکه دپښو د بجلکو پوری د مینځلو حکم شوی دی.

(درېیم) دپښو تربجلکو د مینځلو رازداهم دی چی دبجلکو څخه کم پوره اندام نه دی اوسره ددی چی دټوله اندام مینځل مقرر شوی دی ددی لپاره چی ددی د مینځلو اثر په ټول مینځلو سره وی. (المصالح العقلیه مخ ۲۴)

په اوداسه کښی دپښو او بجلکو په اړوند مسئلې

داوداسه له فرائضو څخه درېیم فرض دواړی پښی تربجلکو پوری مینځل دی بجلکه هغه هډوکی ته وائی کوم چی دپنډی یا لینگی پرکناره له پښی څخه پورته راوتلی وی پراودس کونکی بانندی دا واجب ده چی دپنډی ولاندی طرف ته خاص فکر وکړی همدارنگه دی دپښی ولاندی برخه ته چی چاوددلی وی فکر کول هم ضروری ده که دپښی ټوله برخه یا ټوله پښه پری شوی وی نو ددی حکم دهغه لاس دحکم په شان ده کوم چی پوره پری شوی وی چی پورته ذکر شوو.

مسئله: که لاس یا پښه غوړ کړی اویا اودس وکړی اوبه پورته بانندی وبه پری اود غوړ والی له کبله اوبه اندام نکړی جذب نوله دی څخه په اوداسه کښی هیڅ تاوان نه راځی.

مسئله: که پښې چاودلی وی او پر هغه باندې ملهم یا واسلین لگولی وی او دهغه لاندې ته اوبه رسول ضررمن وی نو مینځل یې واجب نه دی که مینځل یې ضررمن نه وی بیادې پټې لری کړی هغه لاندې برخه دی و مینځی.

مسئله: که په پښه کښې چاوده وی چې دهغه مینځل یا لږ تر لږه په او بوکی یې اچول بیله مینلو د باندې رايستل ضررمن وی نو د مینځلو فرضیت یې ساقطیږي و هغه ته پکار دی چې لوند لاس پرتیر کړي یعنی مسح دی پروکړي او که له دی څخه هم عاجز وی نو مسح هم ساقطیږي صرف دهغه برخې مینځل واجب دی چې مینځل یې ضررمن نه وی د مولانا شرف علی تهانوی رحمه الله علیه په مواعظ علم او عمل مخ ۳۳ کښې لیکلی دی له اودس کولو څخه مخته باید پښې لندی شی دغه ښه عمل دی کولای یې شی مقصود د پښو په مینځلو کښې مبالغه کول دی او مخته د پښو لندول (په مینځلو) کښې له دغې وجې څخه معلوم شو خودغه دی سنت طریقه نه بولی. (فتاوی رحیمیه مخ ۲۴۷ ټوک څلورم)

په اوداسه کښې د سر مسح په اړوند مسئلې

داوداسه له فرائضو څخه څلورم شی د سر د څلورمې برخې مسح کول دی او د څلورمې برخې اندازه یو ورغوی ټاکل شوی دی له دی کبله واجب دی چې د پوره ورغوی په برابري د سر د برخې مسح دی ووشی نو ځکه که لاس داوبو سره لگیدلی وی او دغه لاس د سر پر شایا پر مخ یا پر بل لوري باندې وگرزول شی نو مسح صحیح کیږي پردغه بناباندې د مسح لپاره د ضروري نه ده چې خاص په ورغوی سره به

مسح کوی بلکه پر څلورمه د سرباندې (د ورغوی په اندازه پر ځای) دلوند لاس اوبه رسول کافی دی.

مسئله: په لاس باندې د مسح کولو لپاره د شرط دی چې لږ تر لږه په درو (۳) گوټو استعمال کوی ددی لپاره چې دوچیدو مخته د سر د څلورمې برخې پوری اوبه ورسپړي.

مسئله: که دوی گوټی د مسح لپاره استعمال وکارول شی نوزیات وخت د سر و څلورمې برخې ته د لاس درسو لومخه گوټه وچه پاتېږي او اوبه هلته نشي رسیدلای تر کوم ځای چې مقصود دی.

مسئله: که د گوټو په سروسره مسح ووشی چې له هغه څخه دومره اوبه غورزیدلی چې تر هغه ځایه پوری رسیدلی تر کوم ځای پوری چې یې رسول مقصود دی نو مسح صحیح کیږي که دارنگه نه وویانه صحیح کیږي له دی کبله چې د سر د مسح لپاره نوی اوبه شرط نه دی نو که لاس لوند و نو مسح صحیح کیږي لیکن دانه دی روا چې د بل اندام په لوندوالي سره مسح وشي دیلگی په توگه د څنگلی د مینځلو وروسته لاس وچ شوی باندې د څنگلی په اوبو سره لوند کړي او د سر مسح دی په وکړي نو دغه نه کافی کیږي.

مسئله: د کوم سړي چې د سروینستان اوږده وی و غاړې او تندي ته څړیدلی وی که پردغه څړیدلو وینستانو مسح وشي نو مسح نه ده روا ځکه چې د مسح څخه مقصود مسح د څلورمې برخې د سره اوسر که سر څړیدل شوی وی بیا خو هیڅ خبره نه ده (چې د سر مسح کول کیږي) خو که پر سرباندې وینستان وی نو پردغه وینستانو مسح کول ضروري ده کوم چې د سر دیوې برخې څخه پورته شوی وی یعنی کوم وینستار

چی خړیدلی وی هغه خو پر سر باندی بالکل نه دی نوددی دمسح څخه دسر مسح نه صحیح کیږی.

مسئله: که دسر ځینی برخه خړیږل شوی وی او ځینی برخه یې نه وی خړیږل شوی نو پر هره برخه چی مسح وشي صحیح کیږی.

مسئله: دسر له مسح څخه وروسته دوینستانوپه کمولو سره مسح نه باطلیږی.

مسئله: که دینخی ټوټه پر سر باندی وگرزول شي نو مسح صحیح کیږی چی دمسح په نیت سره وی.

مسئله: که سراو مخ یو ځای و مینخل نو صحیح کیږی خو مکروه ده

مسئله: پر پیږی اونورداسی شیانوباندی بیله ضرورته مسح کول صحیح نه ده همدارنگه دښځی لپاره پردسمال یا ټکری باندی چی پر سر کړی یې وی مسح کول روانه ده خو که هغه دومره نرم وی چی پر هغه مسح وکړل شي اوبه وینستانوته رسیږی نور واده.

(کتاب الفقه مخ ۹۶ لومړی ټوک او فتاوی دارالعلوم مخ ۲۵ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۹۲ لومړی ټوک)

مسئله: دسر په مسح کښی سنت طریقه داده: چی په دواړو لاسوسره وشي که په یوه لاس وکړل شي مسح صحیح ده خودسنت طریقی موافق نه کیږی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۲۰ لومړی ټوک بحواله عالمگیری مخ ۴ لومړی ټوک)

مسئله: دغاړی مسح دگوتوپه شاسره لکه څنگه چی مشهوره ده صحیح ده. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۲۲ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۱۱۵ لومړی ټوک)

مسئله: که دعطرو پمبه په غوږو کی پراته وی دمسح کولو په وخت کی هغه لری کول سنت دی (ځکه چی دغوږو دټولی برخي مسح سنت ده اودایله دی چی پمبه نه وباسی ممکنه نه ده اودسنت موقوف علیه

سنت وی نو ځکه ددی لری کول سنت دی) او که په سوریا نو کښی ایښودل شوی وی بیایي لری کول مستحب دی ځکه چی دغوږو په سوریا نو کښی گوتی وهل مستحب دی کوم چی بی له پمبه لری کولو ممکن نه دی نو ځکه ددی لری کول مستحب دی (امداد الفتاوی مخ ۳۵ لومړی ټوک مع حاشیه استاذی مولانا مفتی سعید احمد صاحب مدظلله)

مسئله: دغذریه وخت کی یوازی په یوه لاس سره پر سر او غوږو مسح کولای شي. (امداد الفتاوی مخ ۳۵ لومړی ټوک)

مسئله: څوک چی په اوداسه کښی یوازی دسر پر مسح کښی پر څلور می برخي بسنه او هیڅ کله دټول سر مسح نکوی نودغه عمل مکروه ده (امداد الفتاوی مخ ۳۶ لومړی ټوک)

مسئله: که دسری په سر کښی دومره ټپ یا درد وی چی مسح نه شي کولای وهغه ته دسر مسح معاف ده.

(علم الفقه مخ ۸۲ لومړی ټوک او کتاب الفقه مخ ۱۱۹ لومړی ټوک)

په اوداسه کښی دپوزی دپاکولو حکمت

دهر مذهب او ملت خلک دپوزی گړنگ او خیری لری کولو ته په ښه نظر گوری که دننه پوزه ونه مینخل شي نو دپوزی دوچ شوی گړنگو څخه و دماغ ته ناوړه اغیز رسیږی چی ځینی وخت دمرگ سبب گړزی همدارنگه دغریویه رواج دپوزی توری دعزت اوزیاتوالی پر ځای کارول کیږی نو ځکه هغوی چی وچاته ښیراکوی نووایی چی خدای پاک دی دده پوزه په خاورو ککړه کړی.

ددی مطلب دادی: چی دده عزت دلور مقام څخه دذلت وځای ته وغورزوئ.

نودپوزی مینخل دلویی او غرور پرېښودلو او دخدای جل جلاله په دربار کی دخپل نفس کوچنی کولوته اشاره ده. «المصالح العقلیه مخ ۲۳»

دناستی دخوب په کوم صورت کښی اودس ماتیرې

پوښتنه دناستی دخوب کوم صورتونه اودس ماتونکی دی؟

ځواب (۱): که بیله یوښي ته تکیه کولو ویده شي اوونه نړیږي او یا خود نړیدوپه وخت کښی رانییدارشی اودس نه ماتیري (۲) دهغه سجدی پرډول ویدیدل چی دسنت طریقی مطابق وی اودس نه ماتوی (دسجدی سنت طریقه داده چی نس له ورنوڅخه بیل وی همدارنگه څنگلی هم له اړخوڅخه بیلی وی)

(۳) که پوره کوناته پرځمکه نه وی پراته تکیه یی لگولی وی او ویده وی که پرخپل ورانه یا بل شی باندي وی اودس ماتیري نوڅکه پردووزنگنو کښینستل او پر هغه تکیه وهل اودس ماتوی همدارنگه چارزانو کښینستل پر ورون یا بل شی باندي تکیه ولگوی اودومره ټیټ شی چی پوره کوناته پرځمکه باندي لگیدلی نشی پاتی نوهم اودس ماتیري خوکه پره کوناته پرځمکه باندي لگیدلی وی مثلاً زنگونه ودروی په لاسویی ونیسی یا په جامه یا بل شی سره یی له ملاسره وتړی او پر زنگنو سر کښیږدی ویده شي یا چارزانو کښینی په ډیریوسره پر ورنو تکیه وکړی دومره ټیټ شی چی کوناته پرزمکه باندي پوره ولگیږي نو اودس نه ماتیري.

(۴) که پوره کوناته پرځمکه ولگیږي او تکیه ولگوی دومره ویده شي که دغه شي ځینی لری شي دی نړیږي په دغه صورت کښی

اختلاف دی پر نه ماتیدو باندي یی فتوی راغلی ده یعنی اودس نه ماتیري.

(احسن الفتاوی مخ ۲۲ ټوک دوهم بحواله ردالمحتار مخ ۱۲۲ لومړی ټوک فتاوی دارالعلوم مخ ۳۵ لومړی ټوک ومظاهرحق مخ ۳۲۵ لومړی ټوک علم الفقه مخ ۶۶ لومړی ټوک)

مسئله: مراقبی په حالت کښی په چارزانو ویدیدلو اودس نه ماتیري دا هغه وخت چی ویوښي ته یی تکیه نه وی وهلی.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۴۶ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۱۳۲ لومړی ټوک او عالمگیری مصری مخ ۱۲ لومړی ټوک و امداد الفتاوی مخ ۳۸ لومړی ټوک)

مسئله: هغه څوک چی اودس یی کړی وی ویوښي ته تکیه ولگوی اودومره ویده شي که هغه شي ځینی لری شي نودی به ونړیږي اودس ئی مات دی. (شرح نقایه مخ ۱۱ او هدایه مخ ۹ لومړی ټوک)

مسئله: یوازی ویدیدل اودس نه ماتوی بلکه په خوب کښی یو قسم غفلت پیدا کیږي چی د هوا و تلو او نه و تلو درک سړی ته نه معلومیري نودغه خوب اودس ماتوی (څه وخت چی انسان ویدیري نود هغه بندونه سستیږي اود هوا و تلو او نه و تلو گمان غالبه کیږي. محمدرفعت قاسمی غفرله)

مسئله: که یو څوک دناستی په دارنگه حالت کښی ووچی له خوب څخه زنگیدی او بیا ونړیدی اود نړیدوپه حالت کی ئی سترگی رازوښی کړی نودده اودس نه دی مات دهغه سړی هم اودس نه دی مات چی دخوب په داسی حالت کښی وی چی له ځان سره دناستو خلکو خبری زیاتی اوری او په پوهیږي. (درمختار مخ لومړی ټوک اردو)

مسئله: هغه خوب اودس ماتوی چی دسړی قوت ماسکه دارنگه ختم کړی چی دده کوناته دزمکی سره نه لگیږي قوت ماسکه وهغه قوت

ته وایی چی انسان دهغه په ذریعه سره دننه هوا وتل بندوی او پریوه اړخ ویدیدل څلور ډوله خوب اودس ماتوی (۱) داړخ خوب (۲) بریوه شی باندی تکیه لگول (۳) پر مخی خوب (۴) چپه ویدیدل په دغه څلور و صورتونو کښی قوت ماسکه نه پاتیږی که دارنگه خوب ووچی هغه قوت ماسکه نه ختموله نو اودس نه ماتیري که څه هم دغه کس په لمانځه یایی له لمانځه کښی قصد اویده شوی وی.

درمختار مخ ۷ لومړی ټوک مشکوة مخ ۸۲ لومړی ټوک

په قهقهه په زوره خندا، سره د جنازی لمونځ د ختمیدو او اودس نه ماتیدو وجه پوښتنه: که اودس لرونکی سړی په لمانځه کښی په زوره وځاندي اودس یی ماتیري او د جنازی په لمانځه کښی په زوره خندا کولو سره لمونځ خرابیږي او اودس نه ماتیري ددی څه وجه ده او حکمت پکی څه دی؟

ځواب: قیاس عقلی خودادی: چی په خندا قهقهه سره اودس هیڅ کله بایدنشی مات خودنښی کریم ﷺ څخه ثابته شویده چی نبی کریم ﷺ ویوسړی ته په خندا قهقهه کولو سره داوداسه او لمانځه راگرزولو حکم وکړ نو ځکه پر مسلمانانو حکم منل ضروری شو که څه هم دده په ناقص فهم کښی ددی حکمت رانشی خوشه وخت چی دا حکم د قیاس ظاهري څخه خلاف دی نوله دی کبله پر کوم ځای چی وارد شوی دی پر هغه ځای پرېښودل کیږي پر بل ځای باندی داوداسه د ماتیدو حکم نه کیږي که څه هم په دغه کښی قهقهه کول په نسبت و هغه بل ته ډیره بده ده دیلگی په توگه د جنازی په لمانځه کښی خندا قهقهه کول دا د اصولو قاعده ده چی کوم حکم نه قیاسیږي هغه له خپل ځای څخه

بل ځای ته نه بیول کیږي. فتاوی دارالعلوم مخ ۱۲۸ لومړی ټوک بحواله هدایه فصل نواقض الموضوع مخ ۳۶ لومړی ټوک تفصیل وگوري درمختار او ردو مخ ۱ (لومړی ټوک)

په قهقهه اوقی سره داودس ماتیدو راز

بهدونکی وینی زیات قی بدن خرابوی اود نفس دمردارولوشی دی او په لمانځه کښی په زوره خندا کول یو جرم دی چی دهغه کفار ه راوړل پکار ده که ددغه شیانو څخه نبی کریم ﷺ داودس کولو حکم وکړي هیڅ عجیبه نه ده د خندا قهقهه جرم ځکه شته چی په لمانځه کښی قهقهه د نفسیاتی پلیدی له کبله وی چی دهغه دلری کولو لپاره اودس کول لازم شو. (المصالح العقلیه مولانا ناهانی مخ ۳۸ و اسرار شریعت)

د خدا په اړوند مسئلې

مسئله: که په لمانځه کښی په دومره زور سره وځندل شی چی دهغی خندا او ازخپله هم واورې اوله ده سره یو ځای خلگ یی هم واورې لکه لویه خندا چی ټوله یی واورې په دغه سره هم اودس ماتیري او هم لمونځ فاسدیږي که او ازخپله واورې او نور یی نه واورې که ډیر زیات نژدی خلگ یی واورې نو لمونځ فاسدیږي اودس نه ماتیري او که په خندا کښی صرف غاښونه سپین کړی شی او ازیالکل نه راووزی نو نه اودس ماتیري نه لمونځ فاسدیږي همدارنگه که کوچنی هلک یا کوچنی انجلۍ چی تراوسه پوری لوی شوی نه وی په زور سره په لمانځه کښی وځاندي یا په سجده تلاوت کښی بالغ وځاندي اودس

يې نه ماتيرې هغه سجده اولمونځ فاسديزې چې په هغه کښې وځنډل شي.

(بهشتي زيور مخ ۵۲ لومړي ټوک بحواله عالمگيري)

مسئله: د جنازي او سجدې تلاوت په لمانځه کښې خندا قهقهه اودس نه ماتوي بالغ وي او که نابالغ وي. (منيه مخ ۴۷ باب ماينقض الوضوء)

مسئله: د بالغ په خداکي د اشراط دي چې خدا به درکوع او سجدې په لمانځه کښې راغلي وي (که څه هم هغه خدا تر ديره پوري نه وي) په سجده تلاوت او د جنازي په لمانځه کي په خدا قهقهه سره سجده اود جنازي لمونځ باطليرې خوا و دس نه ماتيرې او که د لمانځه دو تلوپه نيت قصدا خدا قهقهه وکړي اودس خوماتيرې ليکن لمونځ نه فاسديزې يعنې لمونځ صحيح کيږي دا حنافوپه مذهب د سلام گرزو لور ته په بله طريقه هم لمونځ ختمولای شي. (کتاب الفقه مخ ۴۳ لومړي ټوک او علم الفقه مخ ۱۷۰ احسن الفتاوي مخ ۲۴ ټوک دوهم بحواله رد المحتار)

دا ډول عمل کول ښه نه دي ځکه چې لمونځ يو عبادت دی او د ا طريقه مناسبه نه ده. مولانا رفعت قاسمي

مسئله: د خدا دري قسمونه دي (۱) خدا قهقهه چې بل يې هم واورې (۲) ضحک چې خپله يې واورې بل څوک يې نه واورې (۳) تبسم چې مطلق اواز نه وي پکې يعنې غاښونه سپين کړي (چې دی ته په اور دو ژبه کښې مسکراناهم وايي) په خدا قهقهه سره اودس اولمونځ دواړه له منځه ځي په ضحک سره لمونځ فاسديزې په تبسم سره نه لمونځ فاسديزې اونه اودس. (در مختار اور دو مخ ۱۱ لومړي ټوک)

مسئله: بالغ سړي درکوع او سجدې په لمانځه کښې په زوره وځنډل چې دهغه لپاره ده په جلاتوگه اودس يا تيمم وهلي وي بيا هغه په دغه لمانځه کښې حقيقتاوي يا حکماوي د حکما صورت دادی چې د لمانځه کولو په وخت کښې ده ته څه شي ورپيښ شي چې په هغه سره اودس مات شونو لمونځ يې په پټه خوله پرېښودی داوداسه کولو لپاره ولاړې چې اودس وکړي او پاته لمونځ پوره کړي اودس يې وکړ راوان شو پر يو خبره يې په زور سره وځنډل نو دلته گواد حقيقتا لمانځه په حکم کي نه دي بلکه په حکمالمانځه کي دي ځکه چې پر مخکي لمانځه باندې بناوي نو په دغه دواړو صورتو کښې د دغه لمونځ کونکي اودس ماتيرې او په زوره خدا وهغه ته ويله کيږي چې هغه دده سره يوځای ملگري واورې.

مسئله: که دمقتدي امام په زور سره وځنډل بيا مقتدي په زور وځنډل که څه هم هغه مقتدي مسبوق وي نو په دغه حالت کښې دمقتدي اودس نه ماتيرې له دي کبله چې امام څه وخت په زوره وځنډل نو لمونځ باطل شواوس چې مقتدي په زوره وځنډل نودده خدا د لمانځه څخه خارج موجوده شوه اوله لمانځه څخه خارج په خدا اودس نه ماتيرې.

مسئله: که امام په لمانځه کښې قصدا خبرې وکړي او وروسته مقتدي په زور سره وځنډل دمقتدي اودس نه ماتيرې.

مسئله: د سلام گرزو لوپه وخت کښې قصدا خدا قهقهه وکړل شي د قصدا توري ځکه ياد کړل شوی دی چې خروج بصنعه يعنې په خپل عمل سره د لمانځه څخه راوتل لمونځ نه باطلوی مگر اودس ماتيرې لمونځ ځکه نه باطليرې چې د لمانځه په اخر کښې خدا قهقهه موجوده

شوه او کوم چی داوویل شو چی دسلام دگړزولوپه وخت کښی امام خندا قهقهه وکړه بیا مقتدی خندا وکړه نو اودس نه ماتیرې خوکه امام قصدا خبری وکړی ددی وروسته مقتدی په زور سره وخنډل نو د مقتدی اودس نه ماتیرې دلته یی داوښول چی د خندا او خبرو تر منځ فرق شته خبری لمونځ ختموی نو ځکه څه وخت چی په دغه صورت کښی طهارت (پاکي) ختمه نه شوه نو د مقتدی لمونځ نه فاسدیږی او قهقهه دننه په لمانځه کښی راغله او څه وخت چی خندا قهقهه په لمانځه کی راشی اودس ماتوی په خلاف دلومړی صورت چی امام خندا قهقهه وکړی قصدا نو ددی څخه پاکي ختمیږی نو اوس په دغه حالت کښی د مقتدی خندا په لمانځه کښی نه راغله نو ځکه په دغه دده اودس نه ماتیرې (کشف الاسرار ترجمه در مختار مخ^۲ لومړی ټوک او علم الفقه مخ^{۲۵} لومړی ټوک)

په نس کي گړهاری را تلل یا هو ابدول

مسئله : داوداسه کولوپه وخت کښی یا لمانځه کولوپه وخت کښی هو اونه وباسی بلکه بنده یی کړی نو اودس نه ماتیرې اولمونځ صحیح کیږی ځکه چی د هو اوتل اودس ماتوی.

(فتاوی دارالعلوم مخ^{۴۴} لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ^{۲۴} لومړی ټوک)

دلمانځه په وخت کښی فکر کول لمونځ مکروه کوی. مسموعه قاسم
مسئله: که د هوادوتلویقین وی خواوازیابدیوی وکړی یا نه او هغه سړی معذور هم نه وی نو اودس دوهم ځل پکاردی او که خاص شک وی لږ څه بنوریدل وی نو اودس نه ماتیرې لمونځ صحیح ده.

(فتاوی دارالعلوم مخ^{۴۸} لومړی ټوک بحواله عالمگیری فصل ثانی سنن وضو مخ^{۲۵} لومړی ټوک)

مسئله: که په نس کښی له گړگړ څخه شک پیداشی نو په دغه ډول شک سره اودس نه ماتیرې ترڅو چی د هوادوتلویقین نه وی اواز واورى یا بدیوی محسوس شی غرض دا چی یو ډول یقین یی راشی چی هو او وتله ترڅو پوری چی شک وی اودس نه ماتیرې لمونځ صحیح ده. (الجواب المتین مخ^{۱۰} ومظاهر حق^{۳۲۲} لومړی ټوک فتاوی رشیدیہ مخ^{۲۸۳} لومړی ټوک)

په هو او تلوولی اودس ماتیرې ؟

پوښتنه : مسئله: داده: که اودس د هو او تلو له کبله مات وی نو صرف اودس دی وکړی دامعلومول دی چی له کوم ځای څخه هو اتله هغه ځای څو نه مینځل کیږی ددی سره دی اودس وکړل شی څه وجه ده؟
جواب: ددی وجه نبی کریم ﷺ نه ده فرمائی یوازی داوداسه حکم یی کړی دی وچاته دا اختیار نشته چی ددی وجه وپوښتی دغه امر تعبدی دی. (فتاوی محمودیه مخ^{۱۵} ټوک اووم بحواله هدایه مخ^۸ لومړی ټوک)

د هو او تلو څخه دبديوي له کبله دننه دنس حالت ته یو قسم مرداری اوضعف ورځی اود فرشتو څخه لری والی راځی اوشیطان او پیریان پرده باندی راگرزی ددی څخه وروسته داوداسه کولو حکم وشو ځکه چی په او داسه سره مردازی پلیدی اوضعف لری کیږی اوله فرشتو سره نژدی کیږی اوله شیطانانو اوبدو څخه لری کیږی. (المصالح العقلیه مخ^{۳۵})

مسئله: هو اودس ماتوی خونجاست غلیظ نه دی بلکه پاک ده (څه وخت چی دمردازی سره نه ووخی) ددی په وتلو سره جامه ناپاکه نه گززی. (کشف الاسرار مخ ۸۲ توك دوهم)

مسئله: هر هغه شی نجاست غلیظ دی چی دانسان له بدن څخه ووزی اودس یا غسل واجب کړی (پرته له هوا) لکه بولی مذي؛ ودی؛ نوونه؛ په ډکه خوله قی بهیدونکی وینه حیض اونفاس دغه ټول نجاست غلیظ بلل کیږی پرته دشهیدله وینوچی پر بدن یی پرتی وی دغه پاکي دی. (کشف الاسرار مخ ۸۴ توك دوهم)

ایا په رگ کښی پیچکاری لگول اودس ماتوی

مسئله: درگ په پیچکاری کی ددی معلومول چی ستن ورگ ته ورسیده ذریعه یی خاص داده: چی په پیچکاری کی وینه راشی ترڅه وخته پوری چی په پیچکاری وینه نه وی راغلی دوائی بدن ته نه داخلېږی په غوبښه او پوست کی پیچکاری لگول اودس نه ماتوی ځکه چی ددغه څخه په پیچکاری کښی وینه نه راووزی نو خالص په رگ کی پیچکاری لگول اودس ماتوی نه دغوبښی او پوست.

مسئله: که یو چادستنی سر د بدن سره ونښلوی او وینه راووته او بهیدلی نه وه نو اودس نه ماتېږی (کشف الاسرار مخ ۸۸ لومړی ټوک مسئله: داوداسه د ماتیدلو لپاره وینه راوتل او ننه وتل برابر دی نولکه څنگه چی په وینه راوتلو سره اودس ماتېږی همدارنگه په وینه ننه

وتلو سره هم اودس ماتېږی نو ځکه درگ په پیچکاری سره اودس ماتېږی. (احسن الفتاوی مخ ۲۸ توك دوهم بحواله درمختار مخ ۲۷ لومړی ټوک.) مسئله: پیچکاری لگول په بدن کښی وینه درمل او گلو کوز داخلول که ددغه شیانو د استعمال څخه یوشی له بدن څخه نه راووزی نو اودس نه ماتېږی ځکه چی اودس ماتونکی شی مردار ده (یعنی دمرداری په راوتلو سره اودس ماتېږی) اولته نه ده موجوده شوی ځوکه د پیچکاری څخه مقصد وینه را استل وی نو په دغه سره اودس ماتېږی.

(نظام الفتاوی مخ ۲۲ لومړی ټوک بحواله عالمگیری مخ ۶ لومړی ټوک ودرمختار مخ ۹۰ لومړی ټوک)

مسئله: د پیچکاری یا د بدل شی په ذریعه وینه را ویستل که راویستل شوی وینه پر اندازه د بهیدلو وی اودس ماتوی په کبیری کښی راغلی دی چی ښکر لگول او ډیره وینه له ټپ څخه ویستل که څه هم د ټپ ښکاره د ذری برابر وینه نه ولگېږی په دغه سره اودس ماتېږی په تیروخت کښی د ښکر لگولو شی (د پیچکاری پشان) سوری ښکروو او په نوی وخت کی پیچکاری هغه د ښکر دالی هغه شی چی وینه به په راوتله (بدل شوی صورت دی د ژورې د وینی څښونکی حیوان) په ذریعه وینه راویستل کیږی ددی هم حکم همدغه دی.

(فتاوی رحیمیه مخ ۲۶۸ توك څلورم بحواله درمختار مخ ۲۹ لومړی ټوک وکبیری مخ ۱۳۴)

وریدی پیچکاری په رگ کښی دلگونکی پیچکاری عضلاتی؛ په غوبښه کښی دلگونکی پیچکاری

جلدی؛ په پوست کښی دلگونکی پیچکاری. مولانا محمد رفعت قاسمی غفر له

ایا د مخصوصی برخي سره لاس نښلول اودس ماتوی؟

مسئله: د مخصوص اندام سره لاس نښلول اودس نه ماتوی که څه هم سره له شهوته وی (داهغه وخت چې مذي یا بل شی نه راووزی) هغه که ورغوی یا دگوتو دتنه برخه ورسره ونښلوی.

مسئله: همدارنگه د بدن دنورو برخو سره لاس نښلول یعنی مسح کول اودس نه ماتوی لکه څنگه چې یو څوک دخپلو بولو ځای په لاس سره مسح کړی نو اودس یې نه ماتیږي خو که گوته یا یو بل شی دیلگی په توگه په حقنه یعنی ددواور کولو دتلکۍ سرداخل کړی او هغه پکښې پټ شونو اودس ماتیږي ځکه چې دغه عمل دتنه برخه کښې دیوشی اچول یا ځینی راویستلو سره برابر دی کوم چې اودس ماتونکی دی یعنی اودس ماتیږي.

مسئله: که یو څه برخه داخله وی خودتنه نه وی پټه شوی نو څه وخت چې راوایستل شی ورته کتل کیږي که هغه لنډه وه یا دهغې بدبویي تله نو اودس ماتیږي که دارنگه نه وه بیا اودس نه ماتیږي همدارنگه که ښځې خپله گوته یا پمبه یا بل شی په خپل فرج کښې واچوی اولوند راوواتی نو اودس یې ماتیږي که دارنگه نه وویایي اودس نه ماتیږي.

(کتاب الفقه مخ ۱۴۰ او مظاهر حق مخ ۳۲۷ لومړی ټوک)

مسئله: د فرج سره په لاس لگولو کې اودس نه ماتوی په دی شرط چې مذي (داهغه اوبه دی چې وچاته په شهوت کتلوسره راووزی) اونه راووزی. (آپ کی مسائل مخ ۴۱ ټوک دوهم)

مسئله: د بدن اندامونه مسح کول خواه هر اندام وی اودس نه ماتوی یعنی اودس یې نه ماتیږي د مسح کوونکي یا هغه چې مسح کیږي دواړه برېښوي لکه څنگه چې یو څوک اودس وکړي دخپلې ښځې سره

په یوه بستره کې پریوزی اودواړه هم برېښوي اودیوه بدن له بل سره ولگیږي نودیوه اودس هم نه ماتیږي په دی شرط چې له دوو شيانو سره به نه وی مخامخ شوی یوداچې مذي یا بل به نه وی وتلی دوهم داچې یو دبل فرجونه به نه وی سره لگیدلي په دغه صورت کښې دنارینه اودس ماتیږي که وده د ذکر پورته کیدل راغله اوددواړو تر منځ د بدن د حرارت د منع کولو هیڅ پرده نه وه لیکن د ښځې اودس خالص د فرجوپه منلو سره ماتیږي هغه وخت چې دسړي ذکر پورته شی.

مسئله: که دوی ښځې د برېښوالي په حالت کښې یو ځای شوی اوددوی فرجونه یوله بل سره ولگیدل نوددواړو اودس ماتیږي.

(کتاب الفقه مخ ۳۷ لومړی ټوک د رمختار مخ ۱۲ لومړی ټوک)

مسئله: که ددووالغو انسانانو فرجونه یوله بل سره ولگیږي اودواړه نارینه وی یا دواړه ښځینه وی یا یو نارینه او بل ښځینه وی په دی شرط چې ترمنځ به یې داسی شی نه وی چې د بدن گرموالی بند کړي یعنی یوله بله یې احساس نشي کولای نو اودس یې ماتیږي.

(علم الفقه مخ ۴۷ تر ۶۹ لومړی ټوک آپ کی مسائل مخ ۳۸ ټوک دوهم)

مسئله دنارینه او ښځینه خاص اندام ته (فرج) ویل کیږي د شهوت په وخت کښې په دوی کی قدرتی ولاړیدل پیدا کیږي ودي ته انتشار ویل کیږي ددغه په یو ځای کیدو سره اودس ماتیږي په دی شرط چې دواړه فرجونه په انتشار کښې وی او ترمنځ یې یو جامه یا بل شی نه وی او برېښد سره یو ځای شی که څه هم مذي راونه ووزی هغه که ددوو ښځو یو ځای کیدل وی او که یو یو ښځې او نارینه ترمنځ وی. (د رمختار مخ ۱۲ لومړی ټوک)

مسئله: داودس کولو وروسته ديو چا عورت (د بدن هغه برخه چې پټېدل يې ضروري دي) ليدل يا خپل عورت يې ښکار شو يا يې د بربنډ والي په حالت کې غسل وکړي نو دده اودس صحيح دی دوهم ځل داوداسه راگرزولو ضرورت نشته ليکن بيله ضرورته ديو چا عورت ليدل يا خپل عورت ښکاره کول گناه ۵۵. بهشتي زيور مخ ۵۳ لومړی ټوک او فتاوی دارالعلوم مخ ۲۳ لومړی ټوک

مسئله: دنارينه يا ښځې له عورت ليدلو څخه يا د عورت د لوستيدلو څخه يا د خپل عورت له ليدلو څخه اودس نه ماتېږي. (علم الفقه مخ ۷۰ لومړی ټوک)

مسئله: داوداسه په وخت کې زنگون ښکاره کول په اوداسه کې ښايي تاوان نه لري خو د نورو مخته زنگون ښکاره کول گناه ده.

(احسن الفتاوی مخ ۲۴ ټوک دوهم فتاوی دارالعلوم مخ ۳۵ لومړی ټوک)

مسئله: که نارينه يا ښځينه په خپل خاص غړي کې تيل يا يوبله دوا يا اوبه د پيچکاري په ذريعه واچولي او هغه پيرته د باندې راووتلی نو په دغه سره اودس نه ماتېږي ځکه چې په خاص غړي کې مرداري نه پاتېږي ددی لپاره چې دا احتمال نشي پاته چې دغه تيل يادوا پر مرداري ولگيدله او بيرته راووتله. (علم الفقه مخ ۷۰ لومړی ټوک)

نارينه يا ښځينه که په خپل خاص اندام کې پنبه او نور کښيږي

مسئله: سړي که ښځه يا د ښځې خاص ځای يا د يو چا مشترکه برخه يا خپله خاصه برخه مسح کړه نو اودس يې نه ماتېږي همدارنگه د ښځې اودس دنارينه يا دنارينه په خاص ځای يا د حصی مشترکي يا د خپل خاص ځای په مسح کولو سره اودس نه ماتېږي.

مسئله: که سړي يا ښځه په خپل خاص اندام کې يوشی لکه جامه پنبه يا نور شيان کښيږي او مرداري له دننه څخه راووزي دغه جامه لنډه کړي نو اودس نه ماتېږي په دی شرط چې د جامي پر د باندې برخه به يې د مرداري هيڅ اثر نه وي يا دغه جامه په خاص ځای کې دارنگه کښيښودل شي چې د باندې نه ښکارېږي.

لومړی مثال يو سړي په خپله خاصه برخه کې پنبه کښيږي او بولي يامنی د خپل خاص ځای څخه راغله پنبه يې لنډه کړه خو د پمبي هغه برخه کوم چې د باندې ښکاره کېږي نه وي لنډه شوی يا پنبه په خاصه برخه کې دارنگه پټه شوی وي چې له د باندې څخه بالکل نه ښکارېږي نو په دغه صورت کې که ټول له پمبه لنډه شي هم د دغه سړي اودس نه ماتوي (دوهم) يا يوی ښځې په خپل خاص ځای کې پنبه يا جامه کښيښودل او بولي يا حيض له خپل ځای څخه دغه پنبه يا جامه لنډه کړه خو د جامي هغه برخه چې د باندې ښکاره کېږي نه وي لنډه شوی يا دغه پنبه يا جامه په خاص ځای کې دارنگه پټه شوی وي چې له د باندې څخه نه معلومېږي نو په دغه صورت کې که ټوله جامه يا پنبه لنډه شي هم د دغه ښځې نه معلومېږي نو په دغه صورت کې که ټوله جامه يا پنبه لنډه شي هم د دغې ښځې اودس نه ماتېږي.

مسئله: که يو نارينه يا ښځينه په خپله مشترکه برخه کې پنبه يا جامه يا بيل شي کښيږي او ددی پنبه هغه برخه چې دننه ده په مرداري ولول شي خو هغه برخه چې د باندې ده لنډه نه شي يا هغه هم لنډه شي او هغه په مشترکه برخه کې دارنگه پټ شوی وي چې له د باندې څخه نه ښکارېږي نو په دغه ټولو صورتو کې اودس نه ماتېږي.

(علم الفقه مخ ۷۱ لومړی ټوک)

مسئله: که یو سړی دیو حیوان سره بدکاری وکړي نو د دغه سړی اودس تر هغه نه ماتېږي چې منی یا مذي نه وي راوتلی

مسئله: منی دخپل حای څخه ووتل خو هغه خپل خاص حای دومره ټینګ کړي چې منی دباندې بالکل نه راووزي نو اودس یې نه ماتېږي (او غسل نه واجبېږي)

مسئله: که دوو کسانو خپلې خاص برخې سره یو حای کړي او ویې موبنلې خو ترمنځ یې داسې پنډه جامه واقع وه چې یو دبل د بدن ګرموالي یې محسوس نه شوای کړای نو اودس نه ماتېږي دواړه نارینه وي یا دواړه ښځینه یا یو نر او بله ښځه وي یا نابالغ وي. (علم الفقه مخ ۷۲ لومړی ټوک)

په فرجو کښې د ګوتو داخولو سره داوداسه حکم

مسئله: که یو څوک دخپلې ښځې په فرجو کښې ګوتې وهي نو د ښځې اودس مات شو که پر ګوتو جامه وي او که نه وي ځکه څه وخت چې ګوتې راووزي نو خامخامردارې پر لګېږي او دمردارې راوتل اودس ماتوی خو که ګوتې په دننه فرج کې نه شي ولاړې نو اودس نه ماتېږي. (احسن الفتاوی مخ ۲۰ ټوک دوهم)

مسئله: که دلمانځه په دوران کښې د بولوله حای څخه چینجی راووت نو اودس ماتېږي لمونځ یې نه صحیح کیږي. (احسن الفتاوی مخ ۲۲ ټوک دوهم)

د فرج پر ښکاره برخه ګوتې لګولو سره داوداسه حکم

پوښتنه: که یو ښځه چې دنس ناستې په ناروغۍ اخته وي دلمانځه یا تلاوت په دوران کښې دیو څه ځنډ وروسته دننه پوست سره یې ګوته ولګوله ددې لپاره چې معلومه یې کړي چې ایا اوبه راوتلی دی کنه که یې په دغه طریقه سره معلومه کړه خو حای بالکل پاک وو نو په دغه

صورت کښې د فرض په مسح کولو او لیدلو سره اودس ماتېږي که نه ماتېږي؟

ځواب: په دغه عمل سره اودس نه ماتېږي خو په دننه سوري کې ګوته اچول اودس ماتوی ځکه چې د ګوتې سره دننه مردارې هم راووزي. (احسن الفتاوی ص ۲۶ ج ۲)

مسئله: که یو څوک داودس کولو وروسته پر خپل فرج لوندوالی وو یښي چې بهیرې نو هغه دی دوهم اودس وکړي او که وده ته نه معلو میده چې داڅه دی؟ یعنی خالص وهم وي په حقیقت څه شي نه وي نو سوچ دی نه پکې وهي شیطاني وسوسه دی و بولی پاک دی نه په کوي. (کشف الاسرار مخ ۱۸ لومړی ټوک)

د رنگ شوو نوکانو سره داوداسه حکم

مسئله: نن سبا چې ښځې پر نوکانو باندې رنگ کریم لګوي دهغه رنگ پر نوکانو باندې دپاته کیدو په وخت کې اودس او غسل نه صحیح کیږي ځکه چې درنگ له کبله اوبه ونوکانوته نه رسیږي په دغه صورت کې د ښځو لمونځ نه صحیح کیږي او څومره لمنځونه چې یې کړي وي تر دغه مهاله دهغور اګرزول واجب دی. (احسن الفتاوی مخ ۲۶ ټوک دوهم نماز مسنون مخ ۷۲)

مسئله: دارنگه ښائست حرام دی چې دشرعي فرائضو د صحت لپاره منع کونکي شيان وي چې و بدن ته اوبه نه پریږدي دهغود موجودګي په وخت کښې اودس او غسل نه دی روا که څه هم دویښته په برابر وچ حای پاتې شي نه یې اودس او نه هم غسل صحیح کیږي فقها حضرات وچ اخښل شوی اوږه داودس د صحت لپاره ئې منع کونکي بللي ده

سره له دې چې هغه دنوکانو درنگ په څیر نه ټینګیږي او د دې ضرورت هم نشته نو دنوک درنگولو اجازه به څنګه وشي څومره لمنځونه چې یې درنگ لگولوپه وخت کېږي کړي وی دهغور اګرزول واجب دی اوله دې سره سره دې توبه او استغفار هم وغواړي. (احسن الفتاوی مخ ۲۷ ټوک دوم بحواله رد مختار مخ ۲۳ لومړی ټوک)

مسئله: سرخي (چې پر شونډانو لگول کېږي) یا پوډر یا کریم که ولگول شي اودس ورسره صحیح کېږي په دې شرط چې یو مردار شي نه وي ورسره ګله که دنوکانو درنگ په څیر سرخي خورونيسي نو اوداسه کولوپه وخت کېږي دهغه لری کول ضروري دی (داهغه وخت چې اوبه لاندې نه پریږدي)

مسئله: وښځې ته داودس کولوپه وخت کې ټکري اړول ضروري نه ده خو دښځې چې څومره وس وشي باید سرنګړې لوڅ خواودس صحیح کېږي. (آپ کی مسائل مخ ۲۳ ټوک دوم)

مسئله: پر سر یا پر ریره دنګړی څو وچیدلو وروسته داودس دصحیح کیدو لپاره وچي نګړی لری کول ضروري دی. (آپ کی مسائل مخ ۲۶ ټوک دوم)

دنګړی څورنگ واوداسه او غسل ته هیڅ تاوان نه رسوي. محمدرنفت قاسمي

دسوزک دناروغی په دوران کېږي داوداسه دساتنې تدبیر

پوښتنه: دیوی ښځې اوبه (دبولوله ځای څخه) خارجېږي اوودی ته دا نه معلومېږي چې دا اوبه څه وخت راځي ترڅوچې ښځه دا اوبه نه وینی کله لږ بهیږي او کله ډیري دلماڼځه له پیل څخه مخکې دی وکتل هیڅ ناپاکی یې نه ولیده خو دلماڼځه لس دقیقې وروسته یې وکتل اوبه

راوتلی خوپه پوست کېږي دننه وی اوله دی څخه پر پای جامه هیڅ تپ نه وولګیدلې تقریباً لمونځ درې پاوه جاری وو ۲۵ دقیقې وروسته یې ولیدل چې اوبه راوتلی وی نوایا په دې صورت کېږي لمونځ کېږي یا نه؟ څه وخت چې ودي ته هیڅ خبرنه وی چې ایادغه دلماڼځه په دوران کې راوتلی دی که له لمانځه څخه وروسته که له دی څخه لمونځ نه وي صحیح شوی نوایا ټوله لمونځ راوګرزوي که صرف فرض؟

ځواب: کوم وخت چې دلماڼځه په منځ کېږي داوداسه د ماتیدو یقین نه وي نو لمونځ کېږي دغه ناروغه دی په خپل فرج کېږي اسپنج کېږي ددې دغه اوبه جذب کوي کوم وخت چې داسپنج پر هغه دبانډنې برخه لوندوالی نه وي راغلې په دغه وخت کېږي اودس نه ماتېږي. (احسن الفتاوی مخ ۲۷ ټوک دوم)

مسئله: دډیرو ښځو سپینې اوبه همیشه بهیږي هغه که څه هم له یو وچې څخه وی اودس ماتونکی دی (ددې دراتلو او وتلو څخه اودس ماتېږي) او ناپاکی دی څوکه دغه اوبه همیشه بهیدی نو دغه ښځه معذوره بلل کېږي. (امداد الفتاوی مخ ۱۲ لومړی ټوک)

دمواسیروچي کوم لندوالی دباندې نه شي راددي حکم

پوښتنه: دمواسیرو دانی څه وخت چې مواد ځینی ووزي دیو جال پشان کېږي په هغوی کې لندوالی وی خوبهیدونکی نه وی خوپه ولاړه اوناسته کی جامی ورسره لګیږي نوایا په دغه صورت کی او دس ماتېږي او جامی ناپاکه کېږي؟

ځواب: که لوندوالی له تپ څخه دباندې ونه بهیږي نو اودس نه ماتېږي او جامی هم نه خرابیږي ځکه چې قاعده کلیه (عامه) ده

فقها حضرات ليكي (ماليس محدث ليس بنجس) كوم شي چي اودس نه ماتوي هغه مردار نه دي نو كوم صورت چي تاليكلي دي په دغه كي اودس نه ماتيري او نه جامه ناپا كه كيږي.

(فتاوى دارالعلوم مخ ۳۷ لومړى ټوك بحواله رد مختار مخ ۱۲۰ لومړى ټوك باب نواقض الوضوء)

مسئله: كه مواسيزى سړى هغه غوښه چي دمواسيرو څخه په پاخانه كښي پيدا كيږي په لاس سره دننه كړه نو اودس يي ماتيري او كه هغه غوښه پخپله دننه شوه نو اودس نه ماتيري خو كه مردارى ښكاره وه بيا يي اودس ماتيري همدارنگه كه ديوچاد بولوله ځاى څخه چينجي نيم راووت او نيم دننه وو بيا هغه بيرته پخپله تنوت نو اودس نه ماتيري (داهغه وخت چي مردارى نشي ايله . كشف الاسرار مخ ۱۶ لومړى ټوك)

دليونى داوداسه حكم

مسئله: كه ديوچاپه حواسو كښي گډوډى راشي خودغه د حواسو گډ والى دليون تنوت اوبى هونى ودرجي ته نه ورسيري نو اودس يي نه ماتيري. (علم الفقه مخ ۷۰ لومړى ټوك)

مسئله: پرې عقله ليونى بى هونې او پر هغه چي حواس ئى گډوډ شوى وي اودس واجب نه ده كه اودس وكړي اودس يي نه ده صحيح لكه څنگه چي يوفاترالعقله (چي عقل ئى ختم شوى وي) اودس وكړي څه موده وروسته ددغه ناروغى څخه جوړشي په دغه اودس سره لمونځ نه دي روا او دليون تنوتيا وهلى انسان هم دغه حكم دى. (كتاب الفقه مخ ۸۲ لومړى ټوك)

مسئله: بى هونې اوليون تنوت اودس ماتوى (كه يي اودس درلودى) او په هغه نشه سره هم اودس ماتيري چي دهغه له كبله دسړى په تگ

كښي كېوالى راشي دغه نشه كه څه هم دبنگود خورلوله كبله وي (يادشراپو څښلو يا نوروشيانو څخه وي. درمختار اوردمخ ۱۰ لومړى ټوك)

مسئله: كه صحتمندشي دده لپاره غسل كول مستحب دي همدارنگه بى هونې سړى كه صحتمندشي نو غسل كول مستحب دي.

مسئله: كه سړى بى هونې شي يايى له ليوتوب څخه عقل سلب شي نوددغه سړى اودس ماتيري. كه څه هم بى هونى لږ موده وي همدارنگه كه سړى تمباكو (سگريټ چلم) يا يوبل دنشى شي وخورى اودومره نشه شي چي سم تگ نه شي كولاي پښى يي دلته او هلته كيږي نو اودس يي ماتيري. (پهشتى زبور مخ ۵۲ لومړى ټوك بحواله عالمگيري باب ماينقض الوضوء مخ ۷ لومړى ټوك مظاهرق جديد مخ ۳۷۷ لومړى ټوك)

مسئله: كه داوداسه كولو وروسته عقل ختم شي هغه كه دميرگى ددورى يادليون تنوت يادبى هونى څخه وي يادداسى شي له استعمال څخه رامنځته شي چي دهغه له كبله عقل كارپريدى دبيلگي شراب ښكى يادنوروشيانو څخه رامنځته شي همدارنگه ټول هغه شيان چي سړى غافله كوي ماتونكي دي بلكه په خوب كي داسى شيان رامنځته كيږي يا واقع كيږي چي اودس ماتيدوسبب وگرزي. (كتاب الفقه مخ ۲۱ ټوك لومړى)

دخوب له وجى سړى په خپل حال نه خبريږي. (محمدرافت قاسمى)

مسئله: خالص دشراب څښلو څخه اودس نه ماتيري ترڅو چي نشه نه راولي خو خوله په مرداريري ځكه چي شراب مرداردى ددوى څښل حرام دى. (فتاوى محموديه مخ ۲۶ ټوك دوهم)

مسئله: هغه څوک چې هميشه شراب څښي ددغه کس له بدن څخه په

خولور او تلو اودس نه ماتيږي. (علم الفقه مخ ۷۲ او مخ ۷۳ لومړۍ ټوک او کتاب الفقه مخ ۱۲ لومړۍ ټوک)

مسئله: په گناه کولو سره يا په کافر کيدلو سره اودس نه ماتيږي.

مسئله: په چلم، بېړۍ، پان، اوسگرېټ، سره اودس نه ماتيږي. (په دې شرط چې دننښي له کبله يې عقل ولاړنښي) خودلمانځه څخه مخکېنۍ دخولي بدبويي لري کول ضروري ده که دخولي څخه دچلم يا سگرېټ يانورويي راځي نولمونځ مکروه ده.

(آپ کې مسائل مخ ۴۱ ټوک درېيم او فتاوی دارالعلوم مخ ۴۳ لومړۍ ټوک)

مسئله: که يوچا اودس وکړي اوله اوداسه وروسته يې دمسلمان ورور غيبت وکړ او يا يې درواغ وويل يا کافر شوددغه کس اودس نه ماتيږي. (علم الفقه مخ ۷۳ لومړۍ ټوک)

يعني دغه دغيبت کونکي اودرواغجن اودکفر مختارولو څخه وروسته بيرته تر مسلمانيدو پورې په هغه اوداسه لمونځ کولای شي په دې شرط چې په بله وجه يې اودس نه وي مات کړی. (محمد زفت قاسمي غفرله الباري)

په اوداسه کښي دگرمکو (دگرمۍ دانۍ) څخه داوبو وتلو حکم

مسئله: دگرمۍ اوباران په موسم کې زيات وخت دگرمۍ دانۍ راوړي او په ماتيدلو سره اوبه ځيني بهيږي که ددانۍ له ماتيدو څخه اوبه خپله نه وبهيږي بلکه دلاس يا دجامي دنښليدو سره وبهيږي نو اودس نه ماتيږي او که تپ له اوبو څخه ډک شي اوبه پورته ځيني راغلي اوددانۍ دسوري څخه راووتې په نورځای کې خوري شوي خود ډکيدوله کبله لاندې ايله نه شوي نو ددې له کبله په اودس ماتيدلو کې

اختلاف ده راجح قول دادی چې اودس نه ماتيږي يعني په دغه سره

اودس نه ماتيږي. (احسن الفتاوی مخ ۲۹ ټوک دوهم بحواله ردالمحتار مخ ۲۵ لومړۍ ټوک)

مسئله: هغه دانۍ چې له خارش څخه پيدا شوي وي ځيني وخت مسلسل اوبه ځيني بهيږي که دغه اوبه له خپل ځای څخه وبهيږي نو اودس ماتوي (يعني څه وخت چې دغه اوبه له خپل ځای څخه تيري شي دزياتيدوله کبله نو اودس ماتونکي دی او پرکومه جامه چې ولگيږي هغه خرابوي. (فتاوی محموديه مخ ۳۲ ټوک دوهم)

له اوداسه کولو وروسته غوښه راوړزي

مسئله: که ديوې مشترکې برخې څخه يو جز راوړي چې وهغې ته کولمه وائي (دناړوغې له کبله دبېلوله ځای څخه راوړي) ايله گيږي نو په دغه سره اودس ماتيږي هغه که پخپله بيرته دننه شي او که ديو شي په وسيله سره ئې دننه کړي.

(بهشتي زبور مخ ۱۲ ټوک يوولسم بحواله شامي مخ ۵۵ علم الفقه مخ ۶۵ لومړۍ ټوک)

مسئله: داوبو چينجی يا منگورچي زيات وخت په حيواناتو کېښي پيدا کيږي يا يوبل حيوان که دومره وينه وڅښي که هغه پريدن پريښودل شي نو پريدن بهيږي نو اودس ماتوي. (علم الفقه مخ ۶۵ لومړۍ ټوک)

مسئله: که يوچا جونک ولگاوي (هغه حيوان چې وينه څښي) او په جونک کېښي دومره وينه راغله که هغه دپاي له خوا پري شي نو وينه ځني وبهيږي نو اودس يې ماتيږي که دومره زياته ئې نه وي څښلې بلکه لږې څښلې وي نو اودس نه ماتوي.

مسئله: که غماشې مچ يا منگور وينه وڅښله نو اودس نه ماتوي.

(بهشتي زبور مخ ۵۱ لومړۍ ټوک کيږي ۳۴)

ورائځه (چې په سپي غوايا گامېښه کښې پيداشي) داوداسه په ماتو لوکي دمنگورپشان دې منگورپياورائځه که دومره لوی نه وي چې بهيدو ونکي وينه ځيني راوړي نو که سړي و خوري نو اودس نه ماتوي لکه دغماشې او مچ په خوړلو سره چې اودس نه ماتيږي ځکه چې په دوی کښې بهيدونکي وينه نه وي. محمدرفعت قاسمي

په اوداسه کښې ددانوبه اړوند مسئلې

مسئله: که يو څوک هغه خوړچې پر دانه برسیره دې دداني څخه واپړوي اوله هغې چې لاندې کومې وينې او نوونه دې هغه ښکاره شي خوله خپله ځايه څخه نه وبهيږي بلکه پر خپل ځای باندې ولاړوي نو اودس نه ماتيږي.

مسئله: که په دانه کې لوی ژور غاړوي نو تر څو چې وينه يا نوونه دننه په دانه کښې وي دباندې راشي خو پرېدن نه وبهيږي تردغه وخته پوري اودس نه ماتيږي.

مسئله: که له داني څخه پخپله وينه يا نوونه نه راوړي بلکه دهغې په کښي کښلو سره راوړي بيا هم اودس ماتيږي دا هغه وخت چې هغه وينه وبهيږي.

مسئله: که ديو چاله تپ څخه لږ لږ وينه راتله پردغه تپ باندې خاوره واچول شي اويائي په جامه سره وچه کړي بيا له دې وروسته لږ لږ راوتله اوده وچوله همدارنگه يې څو ځله دغه عمل وکړي ددې لپاره چې وينه نه وبهيږي نو که په زړه کښې دا ورته معلومه وه چې که دغه نه وچيدلای نو بهيدله بيا اودس ماتيږي.

(بهشتي زبور مخ ۵۰ لومړی ټوک بحواله ردالمحتار مخ ۷ لومړی ټوک او شرح تنوير مخ ۲۵ لومړی ټوک او کتاب الفقه مخ ۲۹ لومړی ټوک)

مسئله: که دژوندې انسان له بدن څخه وينې او نوونه يا بل ناپاکه شي راووتلو نو اودس ماتوي په دې شرط چې هغه شي دانسان له بدن څخه وڅيځيږي اوله خپل ځای څخه وبهيږي و هغه ځای ته ورسيږي چې هغه ځای مينځل په اوداسه يا غسل کښې واجب وي.

مسئله: که دژوندې انسان له بدن څخه يوناپاکه شي ووتلو خود خپل ځای څخه ونه بهيدي خودارنگه و و که هغه پر خپل ځای پريښودل شي نو ضرور له خپل ځای څخه وبل ځای ته ځي نو اودس ماتوي.

(علم الفقه مخ ۶۵ لومړی ټوک)

مسئله: که د بدن ديو برخې څخه سپينې اوبه راوړي اوددغه له راوتلو څخه انسان ته تکليف وي هغه که په ښکاره يو تپ معلومېږي يانه و که ددغه له راوتلو څخه تکليف نه وي خوداکترياً طبيب يې تجويز کړي او په يو طريقه سره يې معلومه کړي چې دغه نوونه دې اوديو تپ څخه راوړي بيا هم اودس ماتيږي. (علم الفقه مخ ۶۶)

مسئله: ديو چاپريدن باندې دانه وي له هغه څخه وينه يا نوونه راوړي له دې کبله يې پمبه پر لگولي وي پټي يې پر لگولي وي دننه لږ لږ وينه راوړي خود پټي له کبله دباندې نه راوړي که دومره وينې راوتلې چې نه بنديدلې دتپ له ځای څخه تيريدلې نو اودس ماتيږي.

(فتاوی رحيمه مخ ۲۶ ټوک څلورم بحواله کبيری مخ ۱۲۰ او شامی مخ ۲۹ لومړی ټوک او علم الفقه مخ ۶۵ لومړی ټوک)

په اوداسه کښې دټپ په اړوند مسئلې

مسئله: که دیوچا ټپ وی له دغه څخه چینجی راووت یا له غوړڅخه راووت پادټپ څخه یوڅه غوښه بیله شوه او خپله ایله شوه او وینه نه وبهیده نو په دغه سره اودس نه ماتېږي.

(بهشتی زیور مخ ۴۹ لومړی ټوک مظاهر حق مخ ۳۲۷ لومړی ټوک)

مسئله: که وټپ ته له اوبو څخه زیان رسیدی نو پر هغه دی د مینځلو پر ځای مسح وکړی.

مسئله: که له ټپ څخه همیشه وینه بهیدله او په یوه وخت کښې هم نه دریدله نو دهر لمانځه په پوره وخت کښې یو ځل اودس کول کافی دی او که کله بهیده او کله نه بهیده نوڅه وخت چی وینه راوړی او وبهیری نو دوهم ځل دی اودس وکړی. (آپ کی مسائل مخ ۳۷ ټوک دوهم)

مسئله: که له ټپ څخه وینه راووتله په ټپ کښې ولاړه وه او ټپ هم دارنگه ټپ ووچی او بوورته زیان رساوو نو اودس په دغه صورت کښې نه ماتېږي. (علم الفقه مخ ۷۱ لومړی ټوک)

مسئله: که داوداسه پراندامو باندی ټپ وو داوداسه وروسته که دهغه ټپ څخه پوست (خور) لری کړل شو اودس نه ماتېږي اونه ددغه ځای دوهم ځل د مینځلو ضرورت شته که دپوست په لری کولو کښې تکلیف وی که نه وی. (علم الفقه مخ ۷۲ لومړی ټوک)

مسئله: که یوچا بنکړولگاوو (یعنی دټپ یا بل ځای څخه یی وینه وکښله یا یی یو ځای مات شو او وینه ووتله یا له دانو څخه یا په ټوله بدن کښې له یو ځای څخه نوونه یا وینه راووتله نو اودس ماتېږي خو که دټپ په خوله کښې ودریده مخته نشوه زیاته نو اودس نه ماتېږي که په

برابری دیوی زری وبهیده بیا اودس ماتوی. (بهشتی زیور مخ ۵۰ لومړی ټوک بحواله غنیه مخ ۱۲۸)

مسئله: که پر ټپ ټپی تړل شوی وی او د وینی یا د بل شی لوندوالی پر ټپي ښکاره شونوپه دغه وخت کښې اودس نه پاته کیږي ځکه چی دغه لوندوالی دبهدلو پر ځای دی که دغه ټپي نه وای نو وینه بهیدله. (کشف الاسرار مخ ۴۰ اورکن الدین مخ ۶)

مسئله: که دیوچا دارنگه ټپ ووچی همیشه به بهیدی اوڅه وخت چی به یی اودس وکړل ټپ به پیدا کیدی او بهیدی به نو اودس یی ماتېږي دوهم ځل دی اودس وکړی.

(بهشتی زیور مخ ۵۴ لومړی ټوک بحواله شرح البدایه مخ ۴۷ لومړی ټوک او کتاب الفقه مخ ۸۰ لومړی ټوک)

مسئله: که دټپ څخه وینه راوتله او جامی ورسره نښتی خوبهیدلی نه نو په یو مجلس کښې راغلی هر وار د جامی لگیدو وینه دی اندازه کړی که دا وینه دومره کیدله چی که جامه جذب نه وای کړی نو بهیدله نو اودس ماتېږي که دومره نه وه نه ماتېږي که په یو مجلس کی دومره وینه نه وه بلکه دمختلفو مجلسونو مجموعه دومره شوه هغه اودس نه ماتوی یعنی په دغه سره اودس نه ماتېږي. (احسن الفتاوی مخ ۲۸ ټوک دوهم بحواله رد مختار مخ ۱۲۵ لومړی ټوک)

مسئله: که دټپ له کښی کښلو یا پر هغه باندی د زور راوستلو څخه لوندوالی (بهیدونکی) راوړی او دټپ له ځای څخه وبهیری نو اودس ماتېږي او که راوواتی خو و من ته نه وبهیدی بلکه په ټپ کښې یی دتنه قرارونیوی نو اودس په دغه صورت کښې نه ماتېږي غرض دادی چی بیله قصد زور پر ټپ راوستل او قصد اکښی کښل سر

بددی او که خپله زورباندی راغلی اوبهیدونکی لوبندوالی راووت
کوم چی کنییکنبل شی راووزی اووبهیدری نواودس ماتیرپی.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۳۷ لومری توک بحواله رد مختار مخ ۲۷ لومری توک)

په اودسه کبسی له سترگی څخه داو بوراوتلو په اړوند مسئلي

مسئله: دتیزی روښنایی دلمردشعلو دپیازودکو تلو او په لمانځه کبسی
دپوخی له بندولو څخه له سترگو اوبه راوتل اودس نه ماتوی یعنی په
دغه اوبوراوتلو سره اودس نه ماتیرپی که دسترگی دخوړوالی په حالت
کبسی اوبه ځینی راوغورزیدلی یا نوونه ځینی راووتل نو په دغه
صورت کبسی اودس ماتیرپی اویله خوړوالی او تکلیف دسترگی څخه
اوبه راوتل اودس نه ماتوی.

(فتاوی رحیمیه مخ ۲۷۶ توک څلورم بحواله رد مختار مخ ۳۷ لومری توک)

مسئله: دپاک شی په راوتلو سره اودس نه ماتیرپی لکه اښکی او خوله.

(علم الفقه مخ ۷۳ لومری توک اود مختار مخ ۹۶ لومری توک)

مسئله: که په سترگه کبسی دانه ماته شی اودباندی نه راووزی نو
اودس نه ماتیرپی خو که دباندی راووزی بیا اودس ماتوی.

(شرح نقایه مخ ۶۷ علم الفقه مخ ۷۲ لومری توک)

مسئله: که دیوچاپه سترگه کبسی دننه دانه وه او ماته شوه یا هغه خپله
ماته کړه او اوبه ئي ونه بهیدی په سترگه کبسی خوری شوی دباندی نه
راووتی اودس نه ماتیرپی او که دباندی راووتی بیا اودس ماتیرپی.

(بهشتی زیور مخ ۵۰ لومری توک)

مسئله: هغه اوبه چی دسترگی څخه وغورزیږی ترخوچی په دغه
اوبو کبسی تغیر نه وی راغلی دیبلگی په توگه په دغه کبسی سوروالی

یابل رنگ نه راغلی بلکه پاکی اوبه وی په دغه اودس نه ماتیرپی
اومرداری هم نه ده.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۴۴ لومری توک بحواله رد مختار مخ ۳۷ لومری توک آپ کی مسائل
مخ ۳۷ توک دوهم اوفتاوی رشیدیه مخ ۲۸۳ توک لومری)

مسئله: ددر دله کبله که له سترگو څخه اوبه راووزی په دغه سره اودس
ماتیرپی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۴۱ لومری توک)

مسئله: درانجی دتیزی یاد هغه دلگولو څخه کومی اوبه چی دسترگ
څخه راووزی اودس نه ماتوی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۲۴ لومری توک بحواله رد مخت
مخ ۳۷ لومری توک کتاب الطهارات)

مسئله: دنزلی له کبله که ترسترگو اوبه بهیدی اودس نه ماتوی او که
دسترگو څخه اوبه دیو تپ له کبله بهیدی خو هغه تپ ښکاره معل
میږی یا دیو طبیب دمعاثی په وجه معلوم شی نو ددغه تپ څخه او
وتل اودس ماتوی. (بهشتی زیور مخ ۲۵ لومری توک تفصیل وگوری فتاوی دارالعل
مخ ۱۳۵ لومری توک اوشامی مخ ۱۲۷ لومری توک)

په اوداسه کبسی دغورواو غاښ په اړوند مسئلي

مسئله: که دیوچاپه غوړکی دانه ماته شی ترخوچی وینه یا نوونه دن
په غوړ کبسی پر هغه ځای باندی وی چی وهغه ځای ته اوبه رسول
غسل کبسی فرض نه وی تردغه وخت پوری اودس نه ماتیرپی او
پرداسی ځای باندی راغلی چی دهغه ځای مینخل په غسل کب
فرض وو نواودس ماتوی. (بهشتی زیور مخ ۵۰ لومری توک بحو
رد مختار مخ ۱۷ لومری توک اوشرح تنویر مخ ۲۵۰ لومری توک او کتاب الفقه مخ ۲۹ لوم
توک)

مسئله: دیوچاغوږ درد کوی اودغوږ څخه اوبه راوړي نودغه اوبه چی دغوږو څخه بهیږی پلیتی دی که څه هم دانه ښکاره نه وی بس ددغوله وتلوسره اودس ماتیرې دهغه وخت چی دغوږ دسوری څخه راووزی وهغه ځای ته ورسپړی چی دهغه مینځل په غسل کی فرض وی.

مسئله: همدارنگه که له نو څخه ددرپه حالت کښی اوبه راووتلی اودس ماتوی. (بهشتی زیور مخ ۵۲ لومړی ټوک بحواله درمختار مخ ۱۷ لومړی ټوک)

مسئله دغوږ څخه په خیری راوتلوسره اودس نه ماتیرې خو که دغوږو څخه بهیدلی یایی په غوږ کښی گوته واچوله او گوته له اوبو سره ولگیده نو په دغه دواړو صورتو کی اودس ماتیرې اودغه او به مرداری هم دی. (آپ کی مسائل مخ ۴۲ ټوک دوهم)

مسئله: که پرغوږ یا سترگه باندی دردوی اوبه تکلیف وی په دغه وخت کی دسترگو یا غوږو څخه اوبه راووتلی او وهغه ځای ته ور سیدی چی دهغه مینځل په غسل کښی واجب وی نو په دغه سره اودس ماتیرې او پرته له نوی اودس کولولمونځ نه صحیح کیږی که څه هم لمونځ یی کړی وی نوددغه لمونځ راگرزول واجب دی او که څه درد او تکلیف نه وی اوبه ځینی راووتلی نو اودس نه ماتوی.

(فتاوی رحیمیه ص ۱۲۸ ج ۷ درمختار ص ۱۳۷ ج ۱ په حواله)

مسئله: که چاکوم شی په غاښ پری یا وینیوی او پر هغه دوینی اثر و موندل شو نورخت یا لاس به په غاښو نوږدي گوری به که پر هغه وینه نه راووزی نو اودس نه ماتیرې. (علم الفقه مخ ۷۰ لومړی ټوک)

مسئله: یو چاد غاښو څلال وکړی په څلال کښی یی دوینو سوروالی ولیدی یایی په غاښ سره یوشی ماتولو پر هغه شی باندی دوینو اثر معلوم شو خو په لارو کښی دوینو هیش اثر اورنگ نوی ښکاره نو په دغه صورت کښی اودس نه ماتیرې. (بهشتی زیور مخ ۵۰ لومړی ټوک بحواله درمختار مخ ۱۲ لومړی ټوک او کښی مخ ۱۳)

مسئله: دغاښ څخه په وینو راوتلو اودس ماتیرې په دی شرط چی دومره وینه به راوتلی وی چی دلاړ ورنگ به و سوروالی ته مائل وی یا به یی په خوله کښی دوینو خوندوی. (آپ کی مسائل مخ ۳۷ ټوک دوهم)

مسئله: که پر غاښو باندی پتی (خیری) راجمع شوی وی دغه له اوداسه څخه منع نه کوی لیکن دغسل څخه منع راولی. (فتاوی رشیدیه مخ ۲۸۴ لومړی ټوک)

مسئله: که یوسړی ډوډی میوه یا یوبل شی و خواړی اوبه هغه کښی دوینو اثر ولیدل شو کوم چی له ووری څخه راروانی وی نودغه سړی دی هلته گوته کښیږدی که پر گوته وینی معلومی شوی نو اودس ماتیرې اوداسی نه وی نو اودس نه ماتیرې. (کشف الاسرار مخ ۱۸)

مسئله: دپنځ په راکښلوسره اودس نه ماتیرې که څه هم بدبویه وی. (علم الفقه مخ ۷۰ لومړی ټوک)

په اوداسه کښی دویستانو نوکانو او نورو په اړوند مسئلې

مسئله: داوداسه کولو وروسته که نوکان پری کړل شی اودس نه ماتوی اونه اوداسه وراگرزولوته ضرورت شته اونه دهغه ځای ولندولوته ضرورت شته. (بهشتی زیور مخ ۵۲ لومړی ټوک بحواله شرح تنویر مخ ۱۵۰ او علم الفقه مخ ۷۳ لومړی ټوک)

مسئله: په نوکانو کښې که څه هم خیرې وی اودس پر کیږي لیکن نوکان لویول د فطرت خلاف کار دی. (آپ کی مسائل مخ ۴۲ ټوک دوهم)

مسئله: که په نوک کښې اوږه وچ شوی وی نو تر څه وخته پورې چې نه و مینځل شي یالری نه شي اودس نه صحیح کیږي.

(شرح نقایه مخ ۷۲ لومړی ټوک در مختار مخ ۹ لومړی ټوک)

مسئله: کومې خاورې یا خیرې چې په نوکانو کښې وی اودس او غسل ورسره صحیح کیږي بیله دی چې لری یې کړی خودا هغه وخت صحیح کیږي چې در دوی اوبه لاندې شي. (امداد الفتاوی مخ ۳۶ لومړی ټوک)

مسئله: داوداسه کولو وروسته په وینستانو یا نوکانو پری کولوسره اودس نه ماتېږي همدارنگه په عطرو (خوشبویي) لگولوسره اودس نه ماتېږي. (آپ کی مسائل مخ ۴۲ ټوک درېیم)

مسئله: داوداسه کولو وروسته که دسر یا دبریری وینستان پری شي نو په دی سره اودس او دسر مسح نه باطلیږي یعنی ددغه ځای دوهم ځل مینځل نه دی ضروري. (علم الفقه مخ ۱۴۵ لومړی ټوک کبیری مخ ۱۴۵)

په اوداسه کښې دنارو بلغمواوزگام په اړوند مسئلې

مسئله: نارې یا بلغم که له دارنگه شي سره یوځای وودیلگی په توگه دخورک له شي سره یا دصفرأ (ژړو) یا دارنگه شي سره چې هغه په قی کښې راځي او هغه هم پاک وی نو په دغه صورت کښې که نارې یا بلغم ډیروی او هغه شي لږوی او دومره نه وی چې په هغه سره خوله ډکېږي نو اودس نه ماتېږي او که نارې اوبلغم له هغه شي برابر وی خوپه دواړو کښې یوهم دومره نه وی چې خوله په ډکېږي بیا هم اودس نه ماتېږي (علم الفقه مخ ۷۲ لومړی ټوک)

مسئله: په نارو اوبلغمو راوتلوسره اودس نه ماتېږي که هرڅومره وی یعنی که څه هم په خوله ډکه وی اودس نه ماتېږي.

(علم الفقه مخ ۷۲ لومړی ټوک اوفتای دارالعلوم مخ ۱۴۲ لومړی ټوک بحواله رد مختار مخ ۲۸ لومړی ټوک باب نواقض البوضاء او بهشتی زیور مخ ۵۲ لومړی ټوک)

مسئله: که نارې له وینوسره یوځای شوي اوراوتلی نو کوم یو چې غالب وي دهغه اعتبار کیږي یعنی که نارې غالبه وي اودس نه ماتېږي او که وینه غالبه وي اودس ماتوي. (شرح وقایه مخ ۶۷ لومړی ټوک)

مسئله: که له پوزې څخه وینه راوتله دپوزې و نر مې ته راغله نو اودس ماتېږي (علم الفقه مخ ۶۵ لومړی ټوک) نر مې دپوزې هغه برخه ده چې مینځل یې په غسل کښې واجب دی. (محمدرفعت قاسمی غفرالله له)

مسئله: که دپوزې څخه وینې ووتلی خو و نر مې ته ونه رسیدلی نو اودس نه ماتېږي. (علم الفقه مخ ۷۰ لومړی ټوک)

مسئله: که په نارو کي وینې ښکاره شوي که وینې پر نارو کښې بیخي لږوی او دنارو رنگ سپین یا وژړوالی ته مائل وي نو اودس نه ماتوي او که وینې زیاتې وي یا دنارو سره برابري وي او ورسوړوالی ته مائل وي نو اودس ماتېږي. (بهشتی زیور مخ ۵۰ لومړی ټوک بحواله رد مختار مخ ۱۷ لومړی ټوک)

مسئله: دبلغمو قی اودس مطلقانه ماتوي. (رد مختار مخ ۵۰ لومړی ټوک ترجمه اوردو)

مسئله: دپوزې په ذریعه چې کوم شي تیل یا بل ګاسی نرم شي دماغ ته پورته شي او هغه بیا دباندي راووزي نو په دغه سره اودس نه ماتېږي ځکه چې دغه دپاک ځای څخه راوتلی دي. (کشف الاسرار مخ ۸ لومړی ټوک)

مسئله: که یو چاپوزه ټکوهله (پاکه ئی کره) اوله دغه څخه دختمي شوی وینی ټوټی راووتلی نو اودس نه ماتوی اودس په نرمو او بهید و نکو وینوسره ماتېږي.

مسئله: که یو څوک په پوزه کې گوته واچوله څه وخت چي يي راوايستله نو د وینو اثر ورپاندي ښکاري دی هغه وینی بس دومره وی کوم چي پر گوته لگیدلی وی لیکن بهیدلی نه وی نو په دغه سره اودس نه ماتېږي. (بهشتی زیور مخ ۵۰ لومړی ټوک بحواله درمختار مخ ۱۷ لومړی ټوک اشرح تنویر مخ ۲۵۰ لومړی ټوک او کتاب الفقه مخ ۲۹ لومړی ټوک)

مسئله: په زکام یا بلغم یا خرابه پوزه کښی ټوټه (یوځای شوی) وینه راځي دغه وینه اودس ماتوی. (فتاوی محمودیه مخ ۳۹ ټوک نهم)

مسئله: کومی اوبه چي له سترگو غوږ اوبل ځای څخه د تکلیف په وخت کښی راشي دغه ټولی اودس ماتونکي دی. (آپ کی مسائل مخ ۵۸ ټوک درېیم)

مسئله: دنزلی اوزکام له کبله چي کومی اوبه له پوزې څخه بهیږي دغه اوبه ناپاکه نه دی ځکه چي دیوټپ څخه نه راووزي نه دیوټپ سره نښلی همدغه وجه ده چي په دغه اوبو سره اودس نه ماتېږي. (آپ کی مسائل مخ ۵۸ ټوک درېیم)

مسئله: دسترگو پاکي اوبه اودزکام اوبه اودس نه ماتوی ځکه چي پوزه اوسترگی دخولې په شان اصل دلوندوالی ځای دی په خوله کښی که ټپ وی ترڅو چي یقین نه وی راغلی چي دغه نوونه یا وینی دی اودس نه ماتېږي په خالص ناروسره اودس نه ماتېږي که څه هم دیو عارض له کبله نارې ډیری بهیږي داغه حکم دپوزې غوږ زکام اودس درد دی د ډاکټرانو د تحقیق څخه معلومه شوی ده چي

دسترگو اوبه کوم چي پاکي اوبه دی اودزکام داو بودتپ سره يي هیڅ اړه نشته. (احسن الفتاوی مخ ۲۱ ټوک دوهم بحواله درمختار مخ ۲۲ لومړی ټوک)

مسئله: دپوزې څخه په وینور او تلو اودس ماتېږي. (آپ کی مسائل مخ ۳۷ ټوک دوهم)

په اوداسه کښی دقې په اړوند مسئلې

مسئله: قی که په ډکه خوله سره وی اودس ماتوی د ډکی خولې قی ودي ته ویل کیږي چي انسان دهغه پریندولو قادر نه وی او که لږ لږ قی ووهی نو ددی مجموعی ته اعتبار ورکول کیږي. (درمختار مخ ۵۰ لومړی ټوک)

مسئله: که لږ لږ قی يي یو څو ځله وواهلېکن چي ټوله سره یوځای کړي نو خوله په ډکيږي نو که په یو ځل خواگرزیدو سره داسی لږ لږ قی وواهی نو اودس مات شو او که په یو ځل خواگرزیدو سره نه و بلک لومړی ځل خواگرزیدل يي ختم شو یعنی طبیعت يي سم شویا يي دوهم ځل خوار او گرزیده اولږ قی يي وواهی بیا چي کله دا خوا سم شوه نو درېیم ځل ئي بیا خوا وگرزیده اولږ قی ئي وواهی نو اودس نه ماتېږي. (بهشتی زیور ص ۵۲ ج ۱ د درمختار ص ۱۷ ج ۱ په حواله)

مسئله: که په قی کښی وینه راشي نو که وینی نرمی او بهیدونکی و د نو اودس ماتېږي که لږوی که ډیری وی او که ټوټی ټوټی وینی و د او خوله په ډکه شوه اودس ماتوی. (بهشتی زیور مخ ۵۰ لومړی ټوک بحواله درمختار مخ ۱۷ لومړی ټوک)

مسئله: که یو پاک شي په قی کې راووزي لکه چینجی یا بل داسی شي بیا هم اودس نه ماتېږي (په دی شرط چي په ډکه خوله نه وی)

(علم الفقه مخ ۷۳ لومړی ټوک)

مسئله: که د دماغ، نس، خولی څخه بهیدونکی وینه راووتله نو اودس ماتوی هغه که په ډکه خوله سره وی که په تشه خوله سره.

(علم الفقہ مخ ۴۵ لومړی ټوک)

مسئله: د کوم شی په وتلو سره چی اودس ماتپړی هغه ناپاکه کیږی او په کوم شی سره چی اودس نه ماتپړی هغه ناپاکه هم نه وی نو که لږوینی له ټپ څخه راووتلی خونه وبهیري یا لږقی ووهی خو په ډکه خوله سره نه وی په دغه قی کښی د خورک شی اوبه یا وچه شوی وینه راووزی نو دغه لږوینه اولږقی مردار نه دی که له جامی سره ولگپړی نو د دغه مینځل واجب نه دی خو که یی په ډکه خوله سره قی وواخوا ووینی له ټپ څخه وبهیدی نو دغه مرداری دی ددی مینځل واجب دی که په ډکه سره قی ووهی دیولوبښی سره دییلگی په توگه کتوری گلاس خوله ولگوی دخولی د مینځلو لپاره اوبه واخلي نو دغه لوبښی ناپاکه گرزی ځکه چی باید په لاسو سره اوبه راواخلي.

(بهشتی زیور مخ ۲ لومړی ټوک کیږی مخ ۲۹ شامی ۱۴۵ لومړی ټوک)

لوبښی یا بل شی دی و مینځی بیادی استعمال کړی. محمدرفعت قاسمی
مسئله: کوچنی ماشوم چی شیدی قی کړی ددی حکم هم دغه دی که په ډکه خوله سره نه وی نونه دی مردار او که په ډکه خوله سره وی نو مردار دی که پر جامو باندی ولگپړی بیله منځلو که لمونځ ورسره وکړی لمونځ یی نه صحیح کیږی. (د لومړنۍ حوالی په ډول)

مسئله: هغه قی چی په ډکه خوله سره وی دغه نجاست غلیظه دی که پر جامو باندی دیوه درهم په اندازه ولگپړی نو معاف دی که له درهم څخه زیات وو بیا جامی په مردایږی لمونځ نه په صحیح کیږی هغه

مرداری چی جسم لری په دغه کښی دروندوالی (یعنی وزن) د اعتبار وړده او هغه مرداری چی نرم وی صورت نه لری په هغه کښی اندازی ته اعتبار وړ کول کیږی یعنی دورغوی په اندازه پروانه لری له دغه څخه زیات نه معافیږی. (فتاوی رحیمیه مخ ۲۴۶ ټوک څلورم بحواله مراقی الفلاح مخ ۴۹)

داوداسه نه درلودلو په اړوند مسئلې

داوداسه ماتیدلو په حالت کښی چی په انسان کښی کوم شرعی حالت پیدا شی و دغه ته حدث اصغروائی (کوچنی بی اودسی)

مسئله: د حدث اصغریه حالت کی لمونځ کول حرام دی که نفلی لمونځ وی او که فرضی وی د دغه پنځو وختو لمونځ وی که دا ختیا جنازی لمونځ وی.

مسئله: دبی اودستی په حالت سجده لگول حرامه ده خواد تلاوت شکر او که کومه بله سجده وی.

مسئله: قرآن شریف یا هغه شی چی له هغه سره لگیدلی وی لکه هغه جامی چی د قرآن شریف پر جلد لگیدلی وی دامکروه تحریمی ده که دغه قرآن یائی جلد په هغه اندامو سره مسح کړی چی په اوداسه کښی مینځل کیږی او یائی په هغه اندامو سره مسح کړی چی دهغه مینځل پ اوداسه کښی واجب نه وی لکه مټ، یاسینه، یا نور یائی په داسی جاما سره مسح کړی چی هغه دده پر بدن باندی وی لکه لستونی، لموز، پگړی، دسمال، او پټو؛ همدارنگه نور...

مسئله: که پر کاغذ یا بل شی باندی د قرآن کریم آیت لیکل شوی وی

نوددغه پوره کاغذ مسح کول تحریمي مکروه دی هغه که هغه ځای مسح کړی کوم چی آیت پر لیکلی وی او که هغه چی ایات نه وی پر لیکلی.

مسئله: که د کاغذ څخه یا بل شی څخه پرته پر بل شی د قرآن آیت لیکل شوی وونوددغه شی صرف هغه ځای مسح کول مکروه تحریمي ده پر کوم ځای چی آیت لیکلی شوی وی دهغه خالی ځای مسح کول روادی دیبلگی په توگه پر دبره یا دیوال یا روپی باندی آیت لیکل شوی وی.

مسئله: د قرآن شریف څخه پرته نور و اسمانی کتابونو کی لکه تورات انجیل زبور خالی دهغه ځای مسح کول مکروه دی پر کوم ځای چی لیکل شوی وی دخالی ځای مسح کول یی مکروه نه دي.

مسئله: که قرآن شریف په دارنگه جامه سره مسح شی چی هغه پر بدن باندی نه وی یا د جامی څخه پرته په بل شی سره مسح کړل شی لکه لرگی نومکروه نه ده.

مسئله: دبی اوسیاه حالت کی د قرآن لیکل پر یو کاغذه مکروه نه دی په دی شرط چی دغه کاغذ به نه مسح کوی نه لیکل شوی اونه خالی کاغذ یعنی یوبه هم نه مسح کوی ځکه که څه هم پر کاغذ باندی یو آیت ولیکل شی بیا هم دپوره کاغذ مسح کول مکروه ده.

مسئله: له کاغذ او نورو څخه پرته پر بل شی باندی لکه دبره یا بل شی باندی د قرآن شریف لیکل مکروه نه دی په دی شرط چی لیکل شوی قرآن شریف به نه مسح کوی که څه هم خالی ځای مسح کولای شي.

مسئله: له یوه آیت څخه کم لیکل مکروه نه ده که څه هم پریوشی باندی یی لیکي.

مسئله: د حدث اصغری یعنی داوداسه نه درلودلو په حالت کنبی د قرا ویل او وبل چاته ویل هغه که ورته گوری یا نه گوری صحیح ده په دی شرط چی لاس به نه ورسره لگوی.

مسئله: ونا بالغه کوچنیانوته دبی اودسی په حالت کنبی قرآن شریف ورکول او دهغه مسح کول مکروه نه دی. (علم الفقہ مخ المومری ټوک)

مسئله: که د قرآن مجید ترجمه په بله ژبه کنبی وی نو صحیح داده چې ددی هم هاغه حکم دی کوم چی د قرآن شریف دی. (بحر الرائق در مختار)

مسئله: د قرآن شریف دهغو آیاتونو چی منسوخ شوی دی حکم هم هغه دی کوم چی د قرآن څخه پرته د نور و اسمانی کتابونو حکم دی هغه که پریوشی باندی لیکل شوی وی نو خالص دهغه ځای مسح کول مکروه دی پر کوم ځای چی لیکل شوی وی د ټوله ځای مسح کول مکروه نه دی. (علم الفقہ مخ المومری ټوک)

مسئله: بیله او داسه لمونځ کول سجده تلاوت د جنازی لمونځ د کعبی طواف او قرآن کریم لره لاس وروړل روانه ده.

مسئله: وحائضی او نفاسی بنځی اوبی اودسه یعنی جنوب سره لپاره د قرآن شریف په شان تورات انجیل او ټول اسمانی کتابوته لاس وروړل هم مکروه ده. (شامی مخ ۶۰ المومری ټوک کبیری مخ ۶۰)

مسئله: که یو چا د خانه کعبی طواف بیله او داسه وکړ نو طواف خ صحیح کیږی اما دغه عمل ئی حرام دی ځکه چی د طواف لپاره له پر اودسی څخه پاکیدل واجب دی. (کتاب الفقہ مخ المومری ټوک لمری)

داوداسه بيلابيلی مسئلې

مسئله: که دناخبرتيا له کبله دحيض په وخت کې طواف زیارت وکړي حج اداکيږي خوتوبه اود مغفرت غوښتنه باندې لازمه ده او اوبښ يا غويي به ذبح کوي (يعنی وينه بهول باندې لازمه ده. فتاوی رحيميه مخ ۲۹۷ ټوک دوهم).
مسئله: که داوداسه په شروع کې بسم الله ويل هيرشی نو داوداسه په منځ کې په بسم الله ويلوسره سنت نه اداکيږي ځکه چې اودس يو عمل دی په خلاف له ډوډۍ په ډوډۍ خورلو کښې هره گوله اوهر غورپ جلا جلا عمل دی نو ځکه ډوډۍ په منځ کې په بسم الله ويلو سره سنت اداکيږي. (نماز مسنون مخ ۷۵ کيږي مخ ۲۲ امداد الفتاوی مخ ۴۱ لومړی ټوک)

مسئله: په ژبه سره داوداسه نيت کول مستحب دی. (احسن الفتاوی مخ ۲۹۷ ټوک دوهم).
مسئله: ځينې خلک داوداسه مخکې اعدو بالله وايي ددی حکم نه دی شوی اود سنت خلاف دی. (نماز مسنون مخ ۷۵)

مسئله: ديوه لاس په اودس کولو کې مې مکروه والی نه په روايت کې ليدلی دی او نه يوروايت ددغه واجبونکي گړزی سره له دی چې ځينې اندامونه په دواړو لاسونو نه شي مينځل کيدالای هغه لکه دواړه لاسونه تر پيريو پوري مينځل او د ځينو اندامو په مينځلو کښې په دواړو لاسو سره تکليف وی لکه د پښې مينځل چې په يوه لاس کښې يې لوټه وي (کوزه) (امداد الفتاوی مخ ۳۲ لومړی ټوک).

مسئله: بې له عذره په اودس کولو کښې دبل څخه کومک غوښتل نه دی پکار. (شرح نقايه مخ ۹ لومړی ټوک کيږي مخ ۳۱)

مسئله: له ښځې څخه په مچ اخستلو باندې (يعنی خپله ښځه ښکلول) اودس نه ماتوی تر هغه چې مذي نه وی راوتلی. (آپ کی مسائل مخ ۳۹ ټوک دوهم).

مسئله: په چوپړ کښې دننه مرداری نه وی نو ځکه له اوداسه وروسته په چوپړ او غوښتلوسره اودس دوهم ځل نه لازميږي. (آپ کی مسائل مخ ۴۱ ټوک دوهم).
مسئله: پر اور د پخ شوی په خورلو سره اودس نه ماتيږي.

(آپ کی مسائل مخ ۴۱ ټوک دوهم).
مسئله: داوښ د غوښتو په خورلو سره او هر هغه شی چې پر اور باندې پخ شوی په خورلو يې اودس نه ماتيږي. (علم الفقہ مخ ۷۳ لومړی ټوک).

مسئله: دگناه په کاروسره اودس نه ماتيږي خو مکروه کيږي له همدې کبله دوهم ځل اودس کول مستحب دی. (آپ کی مسائل مخ ۴۱ ټوک دوهم).

مسئله: داوداسه په وخت کښې په سلام او دهغه په ځواب سره اوداسه ته هيڅ تاوان نه رسيږي ډوډۍ د خورلو په وخت کښې باي دسلام نه واچول شي پر ډوډۍ خورونکي دسلام ځواب واجب نه دی. (آپ کی مسائل مخ ۴۴ ټوک دوهم).

مسئله: واودس کونکي ته سلام اچول صحيح دی خو هغه وخت چې هغه په دعا ويلو سره بوخت نه وي که بوخت وي بيا مکروه ده. (فتاوی محموديه مخ ۲۳۰ ټوک پنځم).

مسئله: داوداسه کولوپه وخت کښې دی داډان ځواب هم ورکوي اودس دی هم کوي. (فتاوی محموديه مخ ۴۴ ټوک دوهم بحواله شامی مخ ۲۶۷ لومړی ټوک).

مسئله: دښځې وکوچنی ته په تي ورکولو سره اودس نه ماتيږي خو که دلمانځه په وخت کوچنی تي وروی اوشيدی هم راووتلی نولمونځ

فاسيديږي خو که شيدی نه راووتلی لمونځ نه فاسيديږي يعنی صحيح کيږي. (امداد الفتاوی مخ ۴۱ لومړی ټوک افتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۶ لومړی ټوک)

مسئله: دهغه کوچنی بولی چی شيدی خوری ناپاکه دی له هغی جامی سره چی دغه بولی ولگيږي بيله پاکولو لمونځ نه ورسره صحيح کيږي. (فتاوی محموديه مخ ۳۱ ټوک دوهم)

مسئله: که وينستان غور شوی وی او اوبه پرتيري شی نو هيڅ تاوان نه لری. (امداد المسائل مخ ۴۳)

مسئله: که ديوچالاس ياپښی چاودلی وی او په هغه چاوده کښی يي موم (هغه نرم شی چی مچمچيانی يي له شاتوسره جمع کوی) ياروغن ياديو دواخه يي ډک کړی اوددی په را کښلو کښی تکليف وی نو بيله را کښلو دی اوبه باندی وبهوی او اودس صحيح کيږي.

(بهشتی زيور مخ ۲۸ لومړی ټوک فتاوی دارالعلوم مخ ۲۱ لومړی ټوک بحواله رد مختار مخ ۹۵ لومړی ټوک)

بيله اوداسه وقرآن شريف ته لاس وروړل

مسئله: وپوره قرآن يادهغه ويوی برخی ته بيله اوداسه لاس وروړل يادهغه ليکل په خوش طوسره روادی (لومړی) شرط دادی چی بيرنی حالت به وی دييلگی په توگه قرآن شريف په اوبو کښی ډوييږي ياپه اور کښی سوځل کيږي نو په دغه وخت کښی وقرآن شريف ته بيله اوداسه لاس وروړل روادی (دوهم) شرط دادی چی قرآن شريف به په داسی پوښو کښی وی چی هغه ورسره نښتی نه وی لکه قرآن شريف چی په خلطه ياجامه چمړه ياکاغذ اوياپه دسمال کښی نغښتی وی په دغه حالت کښی وقرآن شريف ته لاس وروړل ياپورته کول روادی خو په کوم شی کښی چی بندوی اوهرهغه شی چی پيرودلوپه وخت

کښی بی له وضاحته له ده سره شامل بلل کيږي ودی ته لاس وروړل ناروادی که څه هم هغه دقرآن شريف څخه جلاوی هم پرداغنه قول باندی فتوی ده (درېيم) شرط دادی چی دلاس وروړونکی به نابالغ وي اودلوستلوپه غرض لاس وروړي دا حکم له زحمت اومشکل څخه دېچ کيدوپه غرض دی بالغ اوحائضه ښځه که استاذوی که شاگرد لاس وروړل ورته روانه دی (خلورم) شرط دادی چی دلاس وروړونکی به مسلمان وی که دغه شرطونه نشو موجود نو ناپاکه اوبی اودسه سړی ته وقرآن شريف ته لاس وروړل يعنی دبدن په يو برخه سره يي مسح کول روانه دی وقرآن کریم ته به اودسه دقرآن شريف لوستل چي لاس نه وروړي په يادياچي ورقي بل څوک خلاصوی جائز دی.

مسئله: وناپاکه (چی غسل باندی واجب شوی وی) سړی اوحائضی ښځی ته دقرآن تلاوت هم حرام دی.

مسئله: بيله اوداسه وتفسير ته لاس وروړل مکروه دی دتفسير څخه پرته ونورود فقهي حدیثواونورو کتابوته لاس وروړل روادی دغه دارنگه اموردی چی اجازه يي شوي ده. (کتاب الفقه مخ ۷۸ لومړی ټوک)

مسئله: بيله اوداسه فите (کيسټ) ډکول او هغه په لاس کښی رااخیستل روادی ځکه چی په فите کی خالص هوا بنديږي کليماتی يابل شی نه پکښی بنديږي په خلاف دکتاب ليکل په کتاب کښی کليماتی جمع اوبنديږي نو ځکه ليکل.

مسئله: بيله اوداسه او هغه بيله اوداسه مسح کول روانه دی.

(نظام الفتاوی مخ ۲۵ لومړی ټوک بحواله فتاوی عالمگیری مخ ۲۰ لومړی ټوک کتاب الطهارات)

مسئله: د قرآن شریف وټیپ اوفتی ته لاس وروړل بیله اوداسه روادی
(احسن الفتاوی مخ ۹ ټوک دوهم اوامداد الفتاوی مخ ۴۴ لومړی ټوک)

بیله اوداسه د قرآن شریف وهغه ورقې ته لاس وروړل چی هلته د قرآن
شریف آیت نه وی لیکل شوی لکه چی په قرآن کښی په پورتنۍ ورقه
باندی آیت نه وی لیکل شوی مسح کول یی روانه دی بلکه جلدی یعنی
وقایه مسح کول هم روانه دی. (احسن الفتاوی مخ ۹ ټوک دوهم بحواله رد مختار مخ ۴۰ لومړی ټوک)

خکه چی دغه جلدونه ټول دیوه په حکم کی دی. عمد رفعت قاسمی
غفر الله له

مسئله: په اخبار یا بیل شی کی چی د قرآن آیت لیکل شوی وی خالص
دهغه ځای مسح کول منع دی چیری چی آیت لیکل شوی وی
ونورو ځایو ته یی لاس وروړل روادی خو که یو آیت ډیر کوچنی وی
یعنی تر شپږو تورو هم کوچنی وی نو دیوه قول مطابق پر دغه د لاس
ایښودلو جواز شته. (احسن الفتاوی مخ ۹ ټوک دوهم بحواله رد مختار مخ ۴۰ لومړی ټوک)

مسئله: په تفسیر کی د قرآن پرته بل شی ډیروی نوو دغه تفسیر ته بیله
اوداسه لاس وروړل جائز دی خو چیری چی قرآن لیکل شوی وی هلته
دی لاس نه لگوي د حدیثو کتابونه بیله اوداسه مسح کول روادی.
(احسن الفتاوی مخ ۲۷ ټوک دوهم اوامداد الفتاوی مخ ۴۵ لومړی ټوک اوفتاوی محمودیه مخ ۲۶ ټوک دوولسم)

د کتابو د تجارت لپاره بیله اوداسه وقران ته لاس وروړل

د کتابو د تجارت لپاره بیله اوداسه قرآن مسح کول په یوه طریقه هم نه دی
رواپه دسمال سره دی مسح کړی او په چاقو یا قلم سره دی ورکه وړوی
اودی یی گوری لاس دی نه وروړی او په کوم کتاب کښی چی یو یادوه
آیته لیکل شوی وی دغه بیله اوداسه ویل روادی خو ځای دی نه مسح
کوی پر کوم ځای چی آیت لیکل شوی وی. (امداد الاحکام مخ ۲۴۱ لومړی ټوک)

دست کلی په لاس کول بیله اوداسه قران ته لاس وروړل

پوښتنه: د قرآن شریف دیادولو لپاره هرگړی مسح کول راځی که هغه
دستکلی په لاسو کړی چی هغه خاص د قرآن کریم د مسح کولو لپاره
جوړی شوی وی دی بیایله اوداسه وقرآن ته لاس وروړلای شی کنه؟
خواب: دست کله هم یوه اغوستل شوی جامه ده په دغه سره قرآن کریم
مسح کول روانه ده بلکه په دسمال یا بل شی سره مسح کول روادی کوم
چی د بدن څخه بیل وی. (امداد الاحکام مخ ۲۵ لومړی ټوک)

مسئله: بیله اوداسه او بیله لاس وروړلو وقرآن ته قرآن ویل په یاد لپاره
د ثواب رسولو و مروتو روا ده په دی شرط چی ناپاکه به نه وی یعنی
غسل پروا جب نه وی. (امداد الاحکام مخ ۳۱۷ لومړی ټوک)

مسئله: قرآن حدیث او د خدای جل جلاله نومونه که په بله ژبه کښی
لیکل شوی وی هغه هم واجب التعظیم دی یعنی تعظیم یی کول واجب
دی. (امداد الاحکام مخ ۲۴۳ لومړی ټوک)

مسئله: بالغ سړی که قرآن راواخلي نو باید سره له اوداسه یی وواپی
او هغه چی نابالغه وی وهغه ته قران ویل بیله اوداسه صحیح ده
بالغانو ته که داو بوبرابرو ل سخته وی نویله اوداسه وقرآن ته لاس
باید ورنه وړی بلکه په جامه یا قلم سره دی ورکه وړوی.

(فتاوی محمودیه مخ ۲۶۷ ټوک شپږم او ۲۴ لومړی ټوک)

مسئله: و نابالغه ته قران مسح کول یا هغه تخته مسح کول چی پر هغی
قرآن لیکل شوی وی مکروه نه ده او په دی کښی هم څه تاوان نشته چی
بالغ او اوداسه والاو کوچنی نابالغه بی اودسه ته یی ورکړی یادبی
اودسه هلک څخه بالغه او اودس والا قرآن طلب کړی همدارنگه قرآن

پاک د ضرورت په وخت کښي اخستل او ورکول روا دی هغه ضرورت وکوچنيانوته قرآن وريادول دی ځکه چې په کوچني والي کښي يادول داسي دی لکه پرېږدې چې يونقش وليکل شي (په نابالغه باندې هروخت اودس کول دوی په تکليف کې اچول دي اود بلوغ په انتظار کې نه يادول د حفظ قرآن و مسئلې ته تاوان رسوي) نو ځکه د کوچنيانو لپاره په قرآن مسح کولو کې اودس شرط نه دی هغه يې بيله اوداسه مسح کولای شي. (کشف الاسرار مخ ۱۰ لومړۍ ټوک)

مسئله: بيله اوداسه قرآن مسح کول صحيح نه دی خو که په دارنگه جامو سره يې مسح کړي چې هغه له بدن څخه بيلی وي مثلاً په پتوسره همدارنگه د قرآن کریم يادول بيله اوداسه روانه دی او که قرآن شريف خلاص وي او بيله لاس وروړلو ورته وگوري ووايي نوصحيح دی. (بهشتي زيور مخ ۱۲ لومړۍ ټوک بحواله شامي مخ ۱۵۵ لومړۍ ټوک)

د معذور پيژندنه او دهغه حکم

دايو د لمړ په شان ښکاره خبره ده چې په شريعت اسلامي کې په ډير ښکاره ډول باندې دا تصريح موجوده ده چې دده په حکم کښي هيڅ سختی او تکليف نشته د الله تعالی فرمان دی: [و ما جعل عليكم في الدين من حرج] يعنی د ديني او مور وپرځای راوړلو کې پرتاسو هيڅ سختی نشته هر هغه شی چې په هغه کې سختی او تکليف وي پر مکلف انسان باندې واجب نه دی په دغه کښي د دارنگه ناروغيو ناروغان داخل دي چې دناروغي په حالت کې مجبور کيږي ديبلگې په توگه د سوزک ناروغي چې ددی له کبله ټوله وخت يازيات وخت د بولو څاڅکي راووزي همدارنگه دمذی يا نور و مسلسل وتل و دغه

ناروغيو ته سيلان ويل کيږي په دغه کښي هغه ناروغي هم داخله ده چې پرله پسې دنس ناستي ناروغي وي ياد معدي ناروغي چې وهغه ته پيچ (dysentery) ويل کيږي دا هغه ناروغي ده چې د بولو له ځای څخه وينی اونوونه راووزي په دغه او همدارنگه په نورو بيلابيلو ناروغيو کې دپاکي يوه خاصه شرعی طريقه ده چې له دغه ناروغيو سره مناسبه ده د حنيفيه وواحنافو په اند ددی په اړوند څو اموردی (لومړۍ) د سيلان (پرلپسې بې او لاسيا) پيژندنه (دوهم) ددی شرعی حکم (درېيم) هغه امور چې دهغه پوره کول پر معذوره انسان واجب وي پيژندنه د سوزک دناروغي يو خاص کيفيت (ډول) دی چې په هغه کښي هميشه بولی راووزي يا هرگړی بادونه خارجيږي يا حائضه (د ښځو دناروغي وينه) وي هميشه پيچ اودارنگه نوري مشهورې ناروغي وي کوم شخص چې ددغو ناروغيو ناروغي وي وهغه ته معذور ويل کيږي ليکن معذور هغه وخت بلل کيږي چې د فرض لمانځه ټوله وخت اوداسه د ماتيدلو په ډول تير شي که بې اودسياد فرض لمانځه وخت ټوله نه نيوی نو ناروغي معذوره بلل کيږي همدارنگه که يوه فرض لمانځه ټوله وخت بيله بې اودسي حالت نشي تير نو دغه د غم څخه بلل کيږي خو که د غم کيفيت ورپېښ وي هغه که د لمانځه وخت په هره برخه کښي چې وي عذر بلل کيږي لکه څنگه چې د ما پښين د لمانځه له شروع څخه د بولو ناروغي پېښه شي نو د ما پښين د ختميدو پورې دی معذور بلل کيږي اودغه معذوري روانه پاته کيږي ترڅو چې د لمانځه پوره وخت نه شي تير يعنی د ما پښين وخت د تيريدلو څخه وروسته د ما زديگر وخت راغلی

او هغه پوره تیر شو او د بولو څاڅکي رانشی که دیوسړی عذر د مایپښین دوخت له پیل څخه بیا تر تمامیدو پوری جاری وو او د ماز دیگر دوخت په یوه برخه کښي هم دا عذر جاری وی او بیا بندشی که څه هم په دغه وخت کښی یو څاڅکی د بولو راشی په دغه ټوله وخت کښي معذور بلل کیږی یعنی دغه ټول وخت د عذر دی دا ځانفو په مذهب د معذور دغه تعریف دی په دغه صورت کښي حکم دادی چی دهر لمانځه دوخت لپاره به اودس کوی او په دغه اوداسه سره فرض او نفل ټول کولای شی یعنی په یوه وخت کښی هر قسم عبادت په کولای شی خو چی فرضی وخت تیرشی اودس هم ختم دی که یوسړی د عذر د حالت له پېښیدو څخه مخکی اودس درلودی نو دوخت د ختمیدو له کبله یی اودس نه ماتیرې بلکه هغه وخت ماتیرې چی د عذر څخه پرته په بله وجه سره یی اودس مات شی هغه لکه د هو او تل د ویننی وتل له دغه تفصیل څخه د اښکاره کیږی چی د معذور سړی داودس د ماتیدو وجه د فرض لمانځه دوخت تیریدل دی که لمر را ختلو وروسته یی دا ختر د لمانځه لپاره اودس وکړی او د مایپښین وخت راغلی نو اودس یی نه ماتیرې دغه اودس (چی دا ختر د لمانځه لپاره شوی دی) چی په کوم وخت ښی شوی دی د فرض لمانځه وخت نه وو بلکه دارنگه وخت وو چی په هغه کی فرضی لمونځ نه و ونود اختر د لمانځه په اوداسه سره چی کوم لمونځ کول وغواړی کولای ئی شی تر هغه وخته پوری چی د مایپښین وخت ختم شی د مایپښین دوخت د ختمیدلو سره دستی اودس ماتیرې ځکه چی هغه د فرض لمانځه وخت دی خو که یی د لمر دراپورته کیدلو څخه مخکی اودس وکړی

نو د لمر دراخلو سره دستی اودس ماتیرې ځکه د فرض لمانځه (یعنی دسهار) وخت د لمر دراپورته کیدلو سره دستی ختمیرې همدارنگه که یی د مایپښین له لمانځه کولو وروسته اودس وکړی نو د ماز دیگر دوخت په راتللو سره ئی اودس ماتیرې ځکه چی د مایپښین وخت ختم شوی دی. د کتاب الفقه مخ ۶۵ لومړی ټوک تفصیل احسن الفتاوی مخ ۷۷ ټوک دوهم افتاوی دارالعلوم مخ ۲۹۸ لومړی ټوک بحواله رد مختار مخ ۲۸۰ لومړی ټوک

د فکر و خبره

اوس هغه خبره کیږی چی و معذور انسان ته د هغه کول پکاردی هغه داده چی معذور انسان ته په کاردی چی دخپلی معذوری حالت لری کړی یادی دخپل وس مطابق دکمولو هڅه وکړی همدارنگه که تکلیف نه وو یعنی دالزامه ده چی تر څو پوری ممکنه وی درملنه دی وکړی ځکه که داممکنه وی چی دناروغی څخه دخلاصون لپاره د ډاکترانو د تجویز مطابق خپله درملنه کولای شی اونه یی وکړی نو گنهار کیږی فقهاؤ دا تصریح کړیده چی ودغه ناروغیو ته دخپلی ناروغی درملنه واجبه ده او دخپل وس مطابق دی ددغی ناروغی دلری کولو هڅه وکړی له دغه څخه دامسئله راووته چی دارنگه ناروغ چی درملنه نه کوی اوناوغی ئی زیاتیرې سره له دی چی ددغه درملنی وړوی نو گنه گاردی. د کتاب الفقه مخ ۶۶ لومړی ټوک

معذور دی څنگه اودس وکړی ؟

د اښکاره ده چی جامه یا کاغذ درملنی په ډول پردغه رنگه ناروغیو باندی واجب دی لکه د استحاض په حالت کی چی یی ښځه استعما لوی (یعنی د ښځو د حیض له وینو څخه پرته درگ د چاودلوله کبله

وینی همیشه راروانی وی (چی دهغه له کبله وینه بندیزې یاپه هغه کبني کموالی راځي همدارنگه که لمونځ کونکي په ولاړی لمونځ کوی نوبولی ځینی کیږي یاپه ولاړی لمونځ کولوسره وینی ځینی بهیږي یایوبله دارنگه خبره وی نوپه ناستی دی لمونځ وکړي او که درکوع یاسجدي له کبله دغه ورپېښې نودی رکوع اوسجده نکوی بلکه په اشاره سره دی لمونځ وکړي.

مسئله: که دناروغی دپېښیدوله کبله پر جاموباندی مرداری ولگيږي اودده داخیال وی چی که دغه وینځم بیا هم له لمانځه څخه مخکي مرداریږي نو ددغه مینځل واجب نه دی خو که یی داخیال ووچی دلما نځه دپوره کولو څخه مخکې نه مرداریږي نویيائي مینځل واجب

دی. کتاب الفقه مخ ۶۷ لومړی ټوک اوفتای دارالعلوم مخ ۲۹۶ لومړی ټوک بحواله رد مختار مخ ۳۸۱ لومړی ټوک مسئله: معذورته په کارده چی له دغه طریقی څخه لکه څنگه چی پورته بیان شوه داودس کولو وروسته پرته له یوه فرض لمانځه څخه بل فرض لمونځ ونکړي بلکه دالازمه ده چی دهر فرض لمانځه لپاره داوداسه اړوند پرته له شیانوباندی عمل وکړي ییا په دغه اودس سره دفرض لمانځه سره نوافل هم چی زړه ئی وغواړي کولای شی که دفرض لمانځه څخه مخکي یی کوی که یی وروسته کوی داخبره د نیت په بیان کبني بنودل کیږي چی پر معذورسړی باندی واجب ده چی داوداسه په وخت کبني داباحت الصلوة نیت وکړي په داډول چی په زړه کبني اراده وکړي چی له دغه اوداسه څخه زمانیت دادی چی دنی څخه له طرفه څخه زمان لپاره دلمانځه ادا کولو مباح شی په دغه ډول د نیت کولو حکم ځکه دی چی دغه اودس په حقیقت کبني اودس نه دی ځکه

چی اودس دهمیشه بولور اتللوله کبله ختمیږي دغه اسانی خوپه اسلام کبني ایښودل شوی ده چی په دغه اوداسه سره پر لمونځ کولو باندی ثواب ورکول کیږي ځکه چی دشریعت په ټولوا حکامو کی دخلگودښه والی اوددنیا و اخرت ددواړو جهانو ښه والی پکی نظر

دی. کتاب الفقه مخ ۷۰ لومړی ټوک اوآپ کی مسائل مخ ۳۲ ټوک دوهم او مخ ۲۹ ټوک دوهم.

مسئله: که دسړی له تپ څخه مواد بهیږي نو دغه سړی معذور بلل کیږي ددغه سړی په یوه اوداسه ددوهم وخت لمونځ نه دی روا دوخت په وتلوسره دده اودس ماتيږي ددوهم وخت لپاره بایدنوی اودس و شی. افتای دارالعلوم مخ ۲۹۵ لومړی ټوک بحواله رد مختار احکام معذور مخ ۲۸۱ لومړی ټوک.

دمذی دناروغ لپاره داوداسه حکم

مسئله: دهمیشه مذی له کبله چی دناروغی په حالت کبني وی یو څوک معذور نه بلل کیږي خو که دمذی همیشه وتل دیوناروغی له کبله نه وو بیا معذور بلل کیږي همدارنگه هغه څوک معذور بلل کیږي چی دمذی دوتلویه وخت کي دمعمول په اندازه دلذت (خوند) احساس کوی که دناروغی له کبله خوداسی نه دی خو چی واده نه دی کړی ځکه ده ته دمذی دوتلویه وخت کبني لذت محسوسیږي په داډول چی دخالص کتلویاخیال کولو څخه همیشه مذی راځي نوپه هر صورت کبني په دغه سره اودس ماتيږي خوا که دغه کیفیت ټوله وخت وی (یعنی خالص دناروغی له کبله همیشه ووزی لکه دبولویه مسئلو کبني چی تیرشوی دی نومعذور بلل کیږي که دمذی په وتلو کی لذت وی که څه هم دغه لذت همیشه وی معذور نه بلل کیږي کتاب الفقه مخ ۱۶۸ ټوک لومړی اوفتای دارالعلوم مخ ۲۸۹ لومړی ټوک بحواله رد مختار مخ ۲۸۰ لومړی ټوک احکام المعذور.

مسئله: دمذی اوودی په وتلوسره اودس ماتيږي. (هدایه مخ ۱۲ ټوک لومړی)

مسئله: که سړی وښځی ته لاس وروړی یا یې خالص خیال وکړی نو که دسړی یادښځی دمخ له لوري څخه اوبه راغلی نو اودس یې ما تیرې و دغه اوبو ته چی دجوش په وخت کی راووزی مزی ویل کیږی.

مسئله: وښځو ته دناروغی له کبله دمخ له لوري دپوزی دموادوپه شان سپینی اوبه راځی دغه مرداری دی اوددغه په وتلو سره اودس ماتیرې. (بهشتی زیور مخ ۷۴ لومړی ټوک بحواله هدایه مخ ۲۹ لومړی ټوک اوشرح التنویر مخ ۱۳۹)

مسئله: دبولو یادبل شی څاڅکی راوتل یقینی وی نو اودس کول ضروری دی که دشرعی عذرو اندازی ته رسیدلی وو دلمانځه په ټوله وخت کښی یې دومره وخت نه شو پیدا کولای چی پوره اودس وکړی اولمونځ وکړی یعنی دومره وخت له څاڅکو څخه دځوندي کیدلونشی پیدا کولای چی اودس اولمونځ پکښی وکړی نودغه سړی شرعی معذور بلل کیږی ددغه حکم دادی چی په ټوله وخت کښی دي یوځل اودس وکړی اوچی زړه یې غواړی ددغه وخت دلمانځه سره دی نور لمنځونه (نفلو نه) وکړی په دغه وخت کی داوداسه دراگرزولو ضرورت نشته څه وخت چی وخت ووزی اودس یې ماتیرې.

(فتاوی دارالعلوم مخ ۲۸۵ لومړی ټوک بحواله رد مختار مخ ۲۴ لومړی ټوک او مخ ۲۸۱ لومړی ټوک باب نواقض الرضوء امداد الفتاوی مخ ۳۴ لومړی ټوک)

دکوم چاچی لاسونه او پښی پری شوی وی یا یې مصنوعی وی اودس دی څنگه کوی ؟

مسئله: که دیوچالاسونه او پښی پری شوی وی نو هغه دی داوداسه پراندامو اوبه وبهوی که یې پردغه قدرت نه درلودیادی تیمم ووهی که پر لاسو باندی ټپ وی یا یې مټی پوره پری شوی وی او پر مخ باندی داوبو اچولو قدرت هم نه لری نو مخ دی دتیمم په نیت سره ددیوال یا بل

شی سره ونښلوی او که پر مخ باندی دټپ له کبله پردی هم نه وی قادر چی مخ دمځکی یادیوال سره ونښلوی نویادی بیله پاکی لمونځ کوی. (احسن الفتاوی مخ ۱۷ ټوک دوهم بحواله رد مختار مخ ۲۳ لومړی ټوک)

مسئله: که دبجلکی دپورته برخی څخه پښه پری شوی وی نو د مصنوعی پښی و خلاصولو ته ضرورت نشته ځکه چی ددغی پښی مینځل ساقط شوی دی (دمصنوعی پښی یادبل مینځل ضروری نه دی. آپ کی مسائل مخ ۳۲۹ ټوک درېیم)

په ناسته اوسجده سره اودس ماتیرې ؟

پوښتنه: یو سړی دمواسیرونار وغی لری څه وخت چی لمونځ کوی نو دسجدي رکوع اوناستی په حالت کښی همیشه مرداری ځینی وزی خوڅه وخت چی ولاړوی بیادغه صورت نه ورپېښیږی نو په دارنگه حالت کی لمونځ باید څنگه وشي خالص په ولاړه لمونځ کیدلای شی ؟ ځواب: که دناستی یو دارنگه شکل وی چی دهغه په اختیار و لوسره مرداری نه راووزی نودی په ناسته سره لمونځ وکړی رکوع اوسجده دی په اشاره سره وکړی که دغه ډول لمونځ کول ممکن نه وی نو د ولاړو په حالت کښی دی لمونځ وکړی رکوع اوسجده دی په ایشاره سره کوی که دبولوپه ځای کښی په جامه ایښودلو سره مرداری نه راوتله اودجامی ودباندی برخی ته مرداری نه رسیدله نو په دغه ډول دی لمونځ وکړی. (احسن الفتاوی مخ ۸۰ ټوک دوهم اوفتاوی دارالعلوم مخ ۲۹۰ لومړی ټوک بحواله رد مختار مخ ۲۸۳ لومړی ټوک فضل احکام المعذور)

دکوم سړی اودس چی په کښینستلو اوسجده کولو سره ماتیرې اوله رکوع اوسجدي څخه هم عاجزوی نو دارنگه ناروغه دی په ولاړی

او اشاره کولو سره لمونځ وکړي و دغه رنگه ناروغه ته په ستونۍ ستنځ پریوتلو سره لمونځ کول روانه دی دولاړې په حالت کښی د سجدې اورکوڅ لپاره اشاره کول صحیح ده.

(احسن الفتاوی مخ ۸۰ ټوک دوهم بحواله رد مختار مخ ۷۰۹ لومړی ټوک بحواله بحر مخ ۲۷۲ لومړی ټوک)

د بولوناروغه لپاره داودس حکم

مسئله: هغه پمبه چې د بولوپه سوري کښی ایښودل شوی وی او دننه برخه ئی لنده شوی وی ترڅو چې یې ښکاره برخه نه وی لنده شوی او دس نه ماتېږي. (احسن الفتاوی مخ ۷۲ ټوک دوهم بحواله رد مختار مخ ۳۸ لومړی ټوک او فتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۹ لومړی ټوک)

مسئله: دکوم سړی څخه چې د بولو څاڅکی لویږي که دغه څاڅکی په دننه سوري کښی ولیدل شي نو او دس یې پر خپل ځای پاته دی ترڅو چې پردباندي برخه باندي ښکاره نشي او دس نه ماتېږي. (فتاوی دارالعلوم مخ ۱۳۵ لومړی ټوک بحواله رد مختار مخ ۳۰ لومړی ټوک کتاب الطهارة)

مسئله: وکوم چاته چې د بولوناروغی ورپښه وی که هغه سړی د بولوسوري له پمبه څخه ډک کړي که د پمبه دننه او دباندی برخې لندي شي نو د دغه سړی او دس مات دی لیکن دا هغه وخت او دس ماتوی چې پمبه د سوري څخه دباندی راوتلی وی یا د دغه په اندازه وی که هغه د سوري څخه لاندی وی یعنی په دننه برخه کښی پراته وی نو په دغه وخت کښی د پمبه دلنديدلو څخه او دس نه ماتېږي ځکه چې په دغه صورت کښی راوتل موندل شوی نه دی همدغه حکم دی دهغه پمبه چې کوم سړی یې د غټوبولوپه ځای کښی کښیږدي یا یې ښځه په خپل فرج کی کښیږدي یعنی که دغه پمبه له دغه ځای څخه دباندی وی

یا ورسره برابروی اولندوالی دباندی راوتلی وی نو او دس ماتوی که دغه ډول نه ووی او دس نه ماتوی لیکن که د پمبه دباندی برخه نه وی لنده شوی بلکه خالص دننه برخه لنده شوی وی نو او دس نه ماتوی.

مسئله: که هغه پمبه د سوري څخه ولویدل نو ورته کتل کیږي که پمبه لنده وه نو او دس ماتوی او که نه وه لنده بیایي نه ماتوی او دغه حکم دی دهغه سړی داوداسه چې خپله گوته د غټوبولوپه ځای کښی واچوی لیکن پوره گوته دننه نه وی تللی یعنی که گوته لنده راوتله نو او دس ماتوی او که وچه راوتله بیای او دس نه ماتوی.

مسئله: او که پوره گوته پکښی داخله کړي دارنگه چې ټوله پټه شي نو د دغه سړی او دس ماتېږي او که دغه عمل روژتی سړی داستنجاپه وخت کښی وکړي نو دده روژه باطله گزوي. (کشف الاسرار مخ ۱۴۰ لومړی ټوک) داستنجاپه وخت کی په گوته ننوتلو سره ځکه روژه باطلېږي چې د گوته سره دننه اوبه ځي ځکه چې داستنجاپه وخت کښی گوته په اوبوسره لنده وه تفصیلی احکام دروژي متعلق په مسائل روژه کښی دا حق په کتاب کښی وگوري. محمد رفعت قاسمی غفرله

دمغذوردجامو حکم

مسئله: دکوم ناروغه له تپ څخه چې وینی بهیږي څه وخت چې جامه بدله کړي هغه بیاناپاکه کیږي نو د دغه ناروغه د جامی د پاکوالی دا حکم دی که دایقین وو چې دلما نځه دکولو څخه مخکښی دوهم ځل نه ناپاکه کیږي نو په اجماع سره مینځل یې ضروری دی او که ددهم ځل دنایاکه کیدو ویره وه نویایي مینځل ضروری نه دی.

مسئله: که جامه د مینځلویا بدلولو څخه وروسته او دلمانځه له ختمو لومځکښی لنده شی نو ددی مینځل یابدلول واجب نه دی که دارنگه نه وی بیا واجب دی.

مسئله: که ناروغه ته دنایا کو جامو بدلول گران وی نو په داغه جامو کښی دی لمونځ وکړی. (احسن الفتاوی مخ ۷۵ دوهم ټوک بحواله رد مختار مخ ۵۶۳ لومړی ټوک او مخ ۲۸۲ لومړی ټوک او بهشتی زیور مخ ۵۵ لومړی ټوک شرح التنویر مخ ۱۶۱ لومړی ټوک)
مسئله: که دوخت د داخلیدلو وروسته یو ټپ راغلی چی له هغه څخه وینه نه بندیدله نو لمونځ د تراخردوخت پوری وځنډه وی که بیا هم وینه نه وه بنده شوی بیادی اودس وکړی او لمونځ دی وکړی که ددوهم لمانځه په ټوله وخت کښی هم بهیدله نو داول لمانځه راگرزول ضروری نه ده او که ددوهم لمانځه د ختمیدلو څخه مخکښی وینه ودریده نو داول لمانځه راگرزول واجب دی (که یی داگمان وو چی ددوهم وخت د ختمیدلو څخه مخکښی عذر ختمیږی نو لمونځ په اخری وخت کښی کول فرض نه دی) ښه داده چی لمونځ وکړی او وروسته دی قضا راوړی. (احسن الفتاوی مخ ۲۸۲ لومړی ټوک)

مسئله: که له ټپ څخه نوونه راووزي که څه هم په پټی کی دتنه وی اودی ماتیري خود چا ټپ شي هروخت بهیري دمعدروالی له کبله دهغه اودس نه ماتیري. (امداد الفتاوی ۳۴ ج ۱)

ایامعذور اشراق په اودسه سره دماپښین لمونځ کولای شی

پوښتنه: یو معذور سړی دی اودس نی وکړی اودسهار لمونځ ئی وکړی بیادلمردراختلو وروسته یی بل اودس وکړی او د اشراق لمونځ

یی په وکړی څه وخت وروسته یی په دغه اوداسه سره دخانبت لمونځ وکړی ایاداصحیح کیږی؟

ځواب: دخانبت لمونځ خوصحیح کیږی بلکه دماپښین لمونځ هم په دغه اوداسه سره صحیح کیږی ځکه چی دمعدور اودس دوخت په وتلو سره ختمیږی نو ځکه دماپښین دوخت تر ختمیدلو پوری چی زړه یی وغواړی فرض اونفل کولای شی. (احسن الفتاوی مخ ۷۸ ټوک دوهم بحواله رد مختار مخ ۲۸۲ لومړی ټوک)

ایامعذور سړی تر وخت مخکښی اودس کولای شی؟

پوښتنه: معذور سړی دهر لمانځه لپاره نوی اودس کوی خو څه وخت چی معذور دماپښام د لمانځه لپاره اودس کوی نویویا دوه رکعته ځینی تیریري نو په دغه رنگه وخت کښی دی دوخت څخه مخکښی اودس کولای شی؟

ځواب: معذور سړی دوخت څخه مخکښی اودس نشی کولای څه وخت چی وخت داخل شی بس اودس دی کوی که څه هم دجماعت دتیریدلو ویره وی. (فتاوی دارالعلوم مخ ۲۸۹ لومړی ټوک بحواله رد مختار مخ ۲۸۰ لومړی ټوک)

مسئله: که یو سړی په دارنگه ناروغی کښی بوخت ووچی په هغه کښی داودس د ماتیدلو شیان روان وویعنی وده ته دومره وخت نه ورپیدا کیدی چی دناروغی څخه خالی وی اودی لمونځ پکښی وکړی نو دغه سړی ته دهر لمانځه لپاره نوی اودس کول ضروری دی ځکه چی دده اودس دوخت په ختمیدلو سره ماتیري کومه ناروغی چی وده ته

ورپښه ده په دغه سره اودس نه ماتیرې اودلمانځه دوخت په را تللو سره نه ماتیرې.

مسئله: هغه سړی چې دناروغی له کبله یې اودس نه پاته کیږي دلمر ذراختلو وروسته یې اودس وکړي او بل داسی شی نه شو ورپښ چې اودس ماتوی نو دماپښین په راتللو سره ددغه کس اودس نه ماتیرې بلکه دماپښین دوخت په ختمیدلو سره ماتیرې اودماز دیگریه راتللو سره پرده نوی اودس لازمیرې او ترڅو چې یې ناروغی یو مخ نه وی جوړه شوی یعنی دیوه لمانځه پوره وخت نشو پیدا چې په هغه کښی دده ناروغی نشی پښه نودغه سړی معذور بلل کیږي دیلگی په توگه دیوکس دسترگی څخه خیري راووزی او هروخت دسترگو څخه اوبه بهیرې یاد یوکس دسوزک ناروغی وی هر وخت دهغه بولی بهیرې یا ویوکس ته دهو ناروغی ورپښه وی یعنی هروخت یې دلیو بولوله ځای څخه هواراووزی یایې لویې بولی جاری وی یاد یوکس دتپ څخه همیشه وینی یا نوونه بهیرې یاد یوکس دارنگه ناروغی وی چې ترپوزه یې همیشه وینی بهیرې یاد یوکس له فرجو څخه همیشه منی یا مذی بهیرې یا یو ښځه مستحاضه وی (یعنی دیو ښځی څخه د حیض او نفاس څخه پرته نوری وینی دیو ناروغی له کبله راځی. (علم الفقه مخ ۶۵ لومړی ټوک)

مسئله: د کوم کس چې دارنگه ناروغی یې وی چې داودس د ماتیدو لپښیان یې جاری وی ودغه کس ته دامستحب ده چې تراخه وخته پوری انتظار وکړي او په اخری وخت کی اودس وکړي په اول وخت

کښی یې نه وکړي ځکه چې دا کیدلای شی چې په اخروخت کښی دده ناروغی ورکه شی. (علم الفقه مخ ۸۲ لومړی ټوک)

مسئله: که دیو چاپښه د بجلکی سره پری شوی وه او په بله پښه یې موزه اغوستی وه نو وده ته خالص پریوه موزه مسح کول روادی. (علم الفقه مخ ۸۲ لومړی ټوک)

دمعذور داوداسه په اړوند مسئلې

مسئله: که یو حکیم حاذق (پوه طبیب) ویو چاته دناروغی له کبله دیواندام له مینځلو څخه منع کړي نو ددغه اندام مینځل فرض نه دی بلکه مسح دی کړي خو مسح هم هغه وخت چې زیان نه رسوی که یې زیان رساوی بیا مسح هم معاف ده.

مسئله: په اوداسه کښی چې دکومو اندامو مینځل فرض دی که په دغه اندامو کی تپ وی یا چاودلی وی یا درد کوی نو که په دغه حالاتو کی اوبه رسول تکلیف نه وي او نه زیان وررسيږي داوبوله کبله نو مینځل یې فرض دی که داسی نه وي بیادی مسح وکړي او که مسح هم نشی کولای نوبس پرېږدي. (در مختار)

مسئله: که په لاس کښی تپ وی یا چاودلی وی چې دهغه له کبله لاسونه او دلا سوپه ذریعه نور اندامونه نشی مینځلای او نه په یو بل چل سره نور اندامونه مینځلای شی او نه ټی په بل مینځلای شی نو په دغه صورت کی اودس فرض نه دی بلکه تیمم دی ووهی که یې کولای شو.

مسئله: پر لاس پښه او مخ باندی که دواچول شوی وی نو پردوا باندی اوبه بهول واجب دی په دی شرط چې زیان به نه رسوی که داوبو بهول وروسته دواخپله ایله شوه یا یې په قصد ایله کړه که دجوړ

والی له کبله ایله شوه یایي بیله کړه نومسح باطلپری یعنی ددغه اندامو مینځل ضروری دی.

مسئله: که دیوچالاس سره له بریو پری شوی وی یایي پنبه سره له بجلکو پری شوی وی نوپه دغه حالت کی دلاس اوپنبی مینځل واجب نه دی که یی په یو طریقہ مینځلای شی اودسرمسح کولای شی نودی وکړی که یی نشی کولای هغه هم فرض نه دی بلکه دتیمم په نیت سره دی ددیوال یا بل شی سره ونښلوی اوپه دغه صورت کښی دی مسح وکړی.

مسئله: که دیوچالاس پری شوی وی خو بری یا دبری څخه زیات پاته وی یایي پنبه پری شوی وی خوبجلکه یا د بجلکی څخه زیات پاته وی نوپه دغه صورت کښی دبری او بجلکې مینځل واجب دی اود هغه څخه دلاندی برخی مینځل فرض دی.

مسئله: که لاسونه دبریو سره پری شوی وی یاپنبی له بجلکوسره پری شوی وی اومخ هم خوږمن وی نوپه دغه صورت کښی اودس فرض نه پاته کیږی.

مسئله: کوم څوک چی له یووجی څخه ددواړو غوږو مسح په یوه ځل نشی کولای (فلج زده وی) نودی لومړی دراسته غوږ مسح وکړی بیادی دچپه غوږ مسح وکړی. (علم الفقه مخ ۸۲ لومړی ټوک)

داوداسه په اندامو کښی یو اندام خوږ یا مات شی

داوداسه په اندامو کی یو اندام خوږ یا مات شی یایي له یووجی پتی باندی لگولی وی ددغه دری صورته دی (لومړی) صورت دپتی خلاصول ضررمن وی د بدن مینځل ضررمن وی او که نه ی لکه چی

دمات شوی لاس یاپنبی پتی خلاصول ضررمن دی نوپه دغه صورت کښی که پر پتی مسح کول زیان نه رسوی نو پر ټوله پتی دی مسح وکړی دغه پتی دتپ په برابری باندی ترل شوی او که دتپ څخه پرته پر جوړ بدن هم ترل شوی وی او که مسح هم زیان رسوی نو بس پری دی ردی (دوهم) صورت دپتی خلاصول ضررمن نه وی لیکن څه وخت چی یی خلاصه کړی بیایي خپله نشی ترلای یاداسی کس هم نه وی چی ویی تری نوپه داسی حالت کی دی مسح وکړی په دی شرط چی زیان نه رسوی که یی رسوی بیا هم مسح معاف ده (دریم صورت) دپتی خلاصول که ضررمن نه وی اونه دخلاصولو وروسته بیرته په بندولو کښی وخت لگیږی نوپه دارنگه حالت کښی که دتپ مینځل زیان نه رسوی نو پتی دی خلاصه کړی ټول اندام دی ومینځی او که دتپ مینځل زیان رسوی نو خوږمنه برخه دی نه مینځی پاته جوړه برخه دی ومینځی په دی شرط چی د مینځلوله کبله زیان نه رامنځ ته کیږی پر خوږمنه برخه که مسح تاوان نه رسوی نودی مسح وکړی که یی تاوان رساوی بیادی پتی وتری او مسح دی باندی وکړی که مسح هم تاوان رساوی بیا مسح هم معاف ده.

مسئله: که پتی دارنگه ترل شوی وه چی په منځ کښی یی جوړه برخه هم ترل شوی وه پردغه دی هم مسح وکړی په دی شرط چی دپتی خلاصول یا د هغه اندام مینځل زیان رسوی. (علم الفقه مخ ۸۲ لومړی ټوک)

مسئله: که پریوه پتی بله پتی و ترل شی نو پر هغه هم مسح روا ده.

(علم الفقه مخ ۸۲ لومړی ټوک)

مسئله: که بیلله پټی. په مسح کولو کښې ویره وی نودی پر پټی. باندی لوندل لاس تیر کړی که په شاوخوا کښې یوځای وچ پاته شی پروانلری پر ټوله ځای دی لاس تیر کړی که څه هم اوبه ولگړی او پاته شی لکه څنگه چې په مسح کښې کیږی پروانلری او که د غسل ضرورت وی بیایي هم دغه حکم دی یعنی د ټپ ځای دی مسح کړی (لوندل لاس دی باندی تیر کړی) او پر نور بد د د دی اوبه و بهوی او و دی مینځی.

فتاوی دارالعلوم مخ ۲۹۷ لومړی ټوک بحواله رد مختار مخ ۵۰ لومړی ټوک باب المسح علی الخفیض تفصیل وگوری په بهشتی زیور مخ ۲۹ لومړی ټوک بحواله شرح الوقایه مخ ۱۰۱ لومړی ټوک مراقی الفلاح مخ ۲۶ کبیری مخ ۱۱۵ اغنیه مخ ۱۱۵ فتاوی هندیه مخ ۳۴.

مسئله: که پر ټپ پټی. ټپل شوی وی وینه اونوونه پر پټی. باندی ښکاره راوړی که وینه یانوونه دومره ووچي که پټی. نه وای ټپلی نو وینه به له خپل ځای څخه بهیدله نو اودس ماتیرې. (علم الفقه مخ ۵ لومړی ټوک).

اودس په دوه ډوله شیانوسره ماتیرې

اودس چې په کومو شیانوسره ماتیرې دهغه دوه قسمه دی یوهغه شی دی چې دانسان له بدن څخه ووزی بل هغه دی چې دانسان پر بدن باندی راځی لکه بی هوښي خوب اونور د اول قسم دوه صورته دی یوهغه چې دخاص او مشترکی برخی څخه ووزی لکه بولی او گندگی دوهم هغه دی چې دنور وځایو څخه که یوشی ووزی لکه وینه، قئ اونور د لومړی قسم صورت: لومړی د ژوندی انسان له خاصې برخې څخه کوم شی ووزي نو اودس ماتوی خوا دغه شی پاک وی لکه شگه یا ډبره یا بل شی یا ناپاکه وی لکه بولی گندگی مذی همدارنگه نور (دوهم) نارینه یا ښځینه که په خپل فرج کښې جامه یا بل شی کښېږدی او دغه جامه په بولوسره لنده شی او د جامی په دباندی برخه

کښې ددی اثر معلوم شونو اودس ماتیرې دا هغه وخت چې جامه په فرج کښې نه وی پټه شوی که جامه په فرج کښې پټه وه بیاپه لنډو لوسره اودس نه ماتیرې غرض دا چې دمرداری په وتلوسره هغه وخت اودس ماتیرې چې مرداری جلاشی یا ښکاره شی.

مسئله: د ژوندی سړی دلویو بولوله ځای څخه که یوشی وواتی خو پاک وی لکه شگه یا ډبره یا ناپاکه وی لکه لویي بولی اودس ماتوی

مسئله: که د ښځې دلوی او کوچنی بولو ځایونه سړه یوشوی وو فرق یې نه کیدی نودهري برخی څخه چې یې هوار او وزی اودس ماتوی ځکه د دوی فرق نه دی پاته شوی.

مسئله: که په دوو برخو کښې دیوی برخی څخه شی راووتی بیرته ننوتی اودس ماتوی دیبلگی په توگه د ښځې له فرج څخه ماشوم یو جز لکه سریابل غړی راوواتی او بیرته ننوتی که هغه غړی دباندی راوتلی و ونیم وی یا د نیم څخه زیات یا لږ وی په دی شرط چې وینه به نه وی راوتلی دایي ځکه وویل چې که وینی راووزی بیاخلویه یې اودسی ده چې غسل واجبوی (دوهم) دنارینه یا ښځینه دلویو بولوله ځای څخه یوشی راووزی بیابیرته ولاړشی یعنی دننه شی (درېیم) همدارنگه که دکولمی یا بل شی یوه برخه دباندی راووتله او بیرته ننوتله (څلورمه) که دیوکس دلوی بولوله ځای سزه یا د کوچنی بولوله ځای سره نیژدی یو ټپ جوړ شواوله هغه څخه سوری جوړ شونو د دغه سوری هم هغه حکم دی کوم چې د بولود ځای دی په دی شرط چې د دغه سوری څخه به هم هغه مرداری راووزی کوم چې د بولوله ځای څخه راووزی دیبلگی په توگه (لومړی

(دلوتی بولوله ځای سره نژدی یوسوری جوړشی اوله هغه څخه مرداری راووزی (دوهم) یاد کوچنی بولوله ځای سره نژدی یوسوری جوړشی اوله هغه څخه بولی راووزی (درییم) که دلری بولوپه ځای کښی یوشی واچول شی لکه لرگی یا گوته یا بل شی هغه یی خپله پکښی واچوی یا یی بل پکښی واچوی نوڅه وخت چی هغه دباندی راووزی اودس ماتیرې (داهغه وخت چی هغه شی لوندوی یعنی په مرداری لړلی وی که دارنگه نه وویا اودس کول ښه کاردی. محمد رفعت قاسمی غفرله

(خلورم) منی که بیله خونده ووزی اودس ماتیرې دیلگی په توگه یوکس دروندشی پورته کړی یا له یوپورته ځای څخه راوولیدی اوله تکلیف څخه یی منی بیله خونده ووتلو (دیبله خونده توری ځکه وایی که په خوند سره ووتلویا غسل واجبوی.

(پنځم) دکوموشیانوله کبله چی غسل واجبیرې لکه حیض نفاس او منی په دغه سره اودس هم ماتیرې. (علم الفقه مخ ۴۵ لومړی ټوک هدایه مخ ۷ لومړی ټوک شرح نقایه مخ ۹ لومړی ټوک، کبیری مخ ۱۲۴ تفصیل وگوری بهشتی زیور مخ ۱۶ لومړی ټوک اوبخاری شریف مخ ۲۹ ج ۱ او فتاوی دارالعلوم مخ ۴۰ لومړی ټوک)

په اوداسه کښی دیواندام په نه مینځلوکی شک پیداشی نو؟

مسئله: له اوداسه کولو وروسته که دیواندام په نه مینځلو کښی شک پیداشو او هغه اندام معلوم هم نه دی نودی د شک دلری کولولپاره کینه پښه و مینځی همدارنگه که داوداسه په منځ کښی دیواندام دنه مینځلو شک پیداشی نو په دغه صورت کی دی اخری اندام و مینځی دیلگی په توگه دیریری پوری دلاس د مینځلو وروسته دغه شک پیداشو نو مخ دی و مینځی او که د پښی د مینځلو په وخت کښی دغه شک پیداشو نو لاس دی و مینځی اوداهغه وخت چی کله شک پیدا

کیرې او که یوکس ته زیات وخت دغه شک ورپیدا کیدی نو هغه لره په کارده چی ودغه ته خیال نه کوی او خپل اودس دی پوره وبولی.

(علم الفقه مخ ۸۲ لومړی ټوک)

دمظاهرق جدید په اول جلد ۴۰۲ مخ باندی یو حدیث شریف دی چی دهغه مفهوم یعنی معنی داده چی شیطان داوداسه کولوپه وخت کښی دخلگوپه زړو کښی وسوسی او شکونه پیدا کوی او هغه کس حیران بی عقله جوړوی کله کله داخیال وراچوی چی اوبه وټول ځای ته نه دی رسیدلی او کله یی په دی شک کښی اخته کوی چی داوداسه اندامونه یوځل مینځل شوی دی که دوه ځله او کله یی داشک ورپیدا کوی چی اوبه مرداری وی اوس په نورو اوبوسره اودس وکړه غرض داده چی په بیلابیلو وسوسو او شکونوسره داوبوپه کارولوکی اسراف (زیاتوب) په کوی او اندامونه د سنت طریقی ترحده زیات مینځل کیرې (حدیث) نوځکه حکم شوی دی چی دوسوسی له اوبوڅخه ځان وژغوری یعنی داوداسه په وخت کی داوبوپه استعما لولوکی که دارنگه وسوسی رامنځ ته شی نو دغه وباسه اولری یی کوه او اودس په دارنگه توجه سره وکړه چی دشیطان په جال کښی بندنشی اودسنت طریقی څخه زیات هم نشی را. محمد رفعت قاسمی

(په اوداسه کښی دمفصل شک تفصیل په کتاب الفقه علی المذاهب الاربعه کښی وگوری مخ ۴۵ لومړی ټوک)

له اوداسه څخه وروسته پرچادر اوبه شیندل

مسئله: پرپر توگ یا بل شی باندی دوسوسی په غرض سره اوبه شیندل صحیح دی خودکوم سړی چی دیولو د څاڅکوناروغی وی هغه دی اوبه هیڅ کله نه باندی اچوی ځکه داویره ده چی پر توگ دی مردارشی

که په دغه منځ کښی د بولو خاڅکی راغلی نو پر توگ یقینا ناپاک گزری. (فتاوی رشیدیہ مخ ۲۸۴ لومړی ټوک)

داوداسه اوبه په دسمال یابل شی سره وچول

مسئله: داوداسه او غسل وروسته بدن په دسمال یابل شی سره وچول په قوی او صحیح قول سره روادی (دمخ په وچولو سره په ثواب کښی هیڅ کمی نه راځی) لیکن مستحب دادی چی په وچیدلو کښی دیر زیاتوب و نه کړی بلکه دارنگه دی وچ کړی چی یوڅه اثري پاتی شی که یو وخت په لمن سره وچ کړل شی روادی خو همیشه په لمن سره وچول بزرگانو دغه منحوس عادت بللی دی په حدیث شریف کښی راغلی دی چی د نبی کریم ﷺ یوه جامه وه چی په هغه به یی همیشه داودس اندامونه وچول.

(الجواب المتین مخ ۷ آپ کی مسائل مخ ۳۴ ټوک دوهم احسن الفتاوی مخ ۲۵ ټوک دوهم بحواله رد مختار مخ ۲۱ لومړی ټوک علم الفقه مخ ۸۲ لومړی ټوک کتاب الفقه مخ ۱۱۹ لومړی ټوک)

مسئله: له او داسه وروسته په دسمال سره لاس مخ وچول روادی او که نه شی وچ هیڅ پروانلری او دا خبره چی دیریری اوبه پر مخککه ایله کیږی و فرشتوته دهغه په په پورته کولو کښی تکلیف وی بی بنیاده ده. (فتاوی دارالعلوم مخ ۳۲ لومړی ټوک بحواله رد مختار مخ ۲۱ لومړی ټوک)

مسئله: داوداسه اندامونه په یوه جامه سره وچول که تکبر او لویي دښکاره کولو لپاره وی نو مکروه دی او که نه وی مکروه نه دی. (مظاهر حق مخ ۲۰۲ لومړی ټوک)

له او داسه کولو وروسته تحیه الوضوء کول

له حضرت ابوهریره ؓ څخه روایت دی: چی نبی کریم ﷺ یوځل و حضرت بلال ؓ ته وویل: چی ای بلاله ماته ستا یو داسی اسلامی

عمل په گوته کړه چی پر هغه باندی وتاته د ثواب تر ټولو عملونو لوی امیددی ځکه چی ما ستاد چپلو او ازیه جنت کښی منځته منځته اور یدلی دی حضرت بلال رضی الله عنه ځواب ورکړی چی ماته په ټولو عملونو کښی زیات امید پر دغه عمل دی چی شپه یا ورځ څه وخت چی اودس وکړم له هغه وروسته د توفیق په اندازه څه لمونځ هرو مرو کومه (بخاری او مسلم) له حضرت عقبه بن عامر رضی الله عنه څخه روایت دی چی رسول الله ﷺ وفرمائل: کوم څوک چی په ښه طریقه اودس وکړی او بیادوه رکعت له لمونځ دارنگه وکړی چی زړه او مخ دواړه یی دلمانځه ولورته متوجه وی یعنی دښکاره او پټ په پوره توجه او عاجزی سره یی وکړی نو د دغه کس لپاره جنت واجبیږی. (الترغیب مخ ۲۶۴)

مسئله: له او داسه کولو وروسته که وخت مکروه نه وی دوه رکعت کول مستحب دی. (شرح نقایه مخ لومړی ټوک)

تیمم څه دی؟

د تیمم د حکم د نازلیدو واقع د شعبان د میاشتی شپږمه وه چی د الله تعالی یولوی احسان دی او د مسلمانو لپاره یولوی نعمت دی ددی د شروع حال دام المؤمنین حضرت عائشه رضی الله تعالی عنها له بیان څخه معلوم شودادی چی د نبی ﷺ عادت شریفه ووچی څه وخت به یی د سفر اراده کوله نوبه یی د خپلو اوازجو مطهراتو نومونه به یی ولیکل د کومی یوی نوم چی به راوختی هغه به یی له ځان سره په سفریوله نبی ﷺ دیو سفر اراده وکړه د خپل عادت په څیری نومان ولیکل د حضرت عائشی صدیقی رضی الله تعالی عنها نوم راوخت (د زیاتو علما په اند دغه د غزوه بنی مصطلق سفرو وچی غزوه مریع

هم ورته ويل کيږي) او هغه يې دخپل خان سره په سفر بوتله له سفر څخه په راستنيدو کښې چې څه وخت وځای ذات الجيش ته راوړسيدلو او د ذوالحليفه سره چې ديوغره په نوم صلصل ځای مشهور دی هلته يې واپړول چې مدينه منوره ډيره ځينې ليرې وه هلته د حضرت عائشې صديقې رضی الله تعالی عنها اميل وشکيدى نبی کریم ﷺ سره له ټولو خادمانو هلته ودریدل او د څارنې لپاره يې حضرت اسيد بن حضير رضی الله عنه (دادلوی شان انصار صحابی او د نبی کریم ﷺ څخه لس کاله وروسته وفات شو په سلگونو صحابه دده شاگردان دی) او څه صحابه يې وټاکل او اميل نه و پيدا شوي چې د سهار د لمانځه وخت راغلی هلته نيژدې اوبه نه وى صحابه کرام ډيره شک کښې شول چې څنگه بې ځايه بند شوو ځينو خلکو د حضرت ابوبکر صديق رضی الله عنه څخه شکايت وکړی چې وگوره حضرت عائشه رضی الله عنها خلگ په څنگه ځای کښې بند کړل چې داوبونښان هم نشته او د لمانځه وخت راروان دی ابوبکر صديق رضی الله عنه درسول الله ﷺ وځيمی ته ورغلی او و حضرت عائشې صديقې رضی الله عنها ته يې غوصه شروع کړه چې ته هميشه خلگ په پريشانۍ کښې اچوی اوس نبی کریم ﷺ په داسې ځای کې راگيردى چې اوبه نه پيدا کيږي حضرت ابوبکر صديق رضی الله عنه حضرت عائشه رضی الله عنها يوڅه ووهله هم ليکن عائشې صديقې رضی الله عنها د يوې خبرې په ځواب هم څه نه وويل اونه بنوریدلی ده ځکه چې نبی کریم ﷺ ټوله شپه سترې شوی وو او ویده ووپه اميل پسې يې څارنه وکړه خو پيدا يې نکړی اسيد بن حضير او نور صحابه هم په خپلو هڅو کښې

بريالی نه شول او بيرته راغله او ټولو خلگو د مجبوري له کبله هلته بيله او داسه لمونځ وکړی او داميل د پيدا کولو اميديي ختم شودروانيدو اواره يې وکړه په دغه وخت کښې الله جل جلاله د سورة مائده د دوهمې رکوع اياتونه نازل کړل چې په هغه کښې د تيمم حکم دارنگه بيان شوی دی اَو اِنْ كُنْتُمْ مَرْضًى اَوْ عَلَى سَفَرٍ اَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِّنْكُم مِّنَ الْغَائِطِ اَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوْهِكُمْ وَاَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَٰكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

او که تاسو ناروغه يا تاسوپه سفر کښې ياست او يا راشی يوله تاسو څخه د ضرورت له ځايه يا نژدې شى له يبييانو خپلو سره پس بيا مو اوبه نه کړی پيدا نو قصد وکړی د پاکۍ زمکې او مسح وکړی پر مخو خپلو باندې اولاسو خپلو باندې له دغه پاکۍ زمکې الله تعالی دانه غواړی چې پر تاسو تنگی راولی ليکن الله تعالی دا غواړی چې تاسو پاک کړی او پوره کړی ښيگڼې پر تاسو باندې ددې لپاره چې تاسو شکر ادا کړی) نبی کریم ﷺ ډير خوشحاله شو او ويي ويل چې ای عائشې ستا اميل ډير د برکت وودنبی ﷺ له وينا څخه و حضرت ابوبکر صديق رضی الله عنه ته ډيره خوشحالی حاصله شوه او د خوشحالی په حالت کښې درى ځله وويل ای لوری ته ډيره مبارکه او ښه بخت خاونده يې: اسيد بن حضير رضی الله عنه چې داميل په موندلو کې يې ډيره هڅه کړې وه ويي ويل ای دا بوبکر اولاد داسو د خلگو لومړی برکت نه دی بلکه له دې څخه مخکښی هم ستا سوله وجې الله تعالی پر مسلمانانو باندې احسانونه کړی دی دا الله تعالی په دغه نعمت او احسان سره ټول خلگ

خو شحاله شول او خپلی بستری او کجاوی یې وتړلی څه وخت چې یې د حضرت عائشته د سپریدلو او بښ ولاړ کړ نو امیل تر هغه لاندې وو چې دهغه له امله د حضرت عائشی خوشحالی دوه ځله شوه او ونښې کریم ﷺ ته ارام حاصل شو او ټولو خلکو د خدای جل جلاله دمهربانۍ شکر ادا کړ او بیرته و مدینې منورې ته ستانه شول له دغې ورځې څخه دا بودنه شتون او ناروغی له کبله د تیمم حکم جاری شو او ونښې کریم ﷺ وویل: الصعیب الطیب طهور المسلم وان لم یجد الماء عشرین فاذا وجد الماء فلیمس به ۱ یعنی که یو مسلمان ته لس کاله اوبه نشي حاصلې نو د دغه سړي ته په پاکو خاورو تیمم وهل په کاردی اود دغه تیمم کافی هم دی بیا څه وخت چې اوبه پیداشي نو په هغه سره دی اودس یا غسل وکړي د تیمم د حکم د نازلیدلو په وخت کښې صحابه ټوله د نبی کریم ﷺ سره نه و ونوځکه دغه حکم په کرار کرار سره و خلکو ته معلوم شو او ځینی وخت دغه خبر تیا له کبله خلک د سختی سره مخامخ کیدو خپله نبی کریم ﷺ او صحابه وو و خلکو ته د تیمم د احکامو خبر تیا ورکوله اود وخت په پیدا کیدو سره یې دمفصل حکمونو تعلیم کاوو.

د تیمم په هکله یو څو روایات

(۱) روایت: یو وخت نبی کریم ﷺ په سفر کې وو دلمانځه څخه دخلا صید وروسته یې یو سړی ولیدی چې په لمانځه کښې نه وو شریک اود ټولو څخه بیل ناست وو نبی ﷺ وویل چې څه وجه ده چې تاله ټولو خلکو سره یوځای لمونځ نه وکړ هغه وویل پر ما غسل فرض شوی دی او اوبه مې نه کړې پیدا له دغه امله لمونځ نشم کولای (دغه سړی

داخیال کوی چې تیمم یوازې داوداسه پرځای دریدلای شي اود غسل لپاره تیمم نه صحیح کیږي. نبی کریم ﷺ ورته وویل چې په پاکو خاورو سره تیمم ووهه هغه کافی دی. (بخاری اومسلم)

(۲) روایت: یو وخت صحابه د جهاد په غرض په سفر کښې وو په دوی کې دیوه صحابی په سر کښې د دښمنانو له لوري څخه ډبره ولگیده چې سړي مات شو د غسل حاجت یې پیداشو نو یې دمجاهدینو ملگرو څخه پوښتنه وکړه چې په دغه حالت کښې تیمم روادې کنه؟ هغو وویل: چې که ته غسل کولای شي بیا زموږ په خیال ستا لپاره تیمم روانه دی (د دوی ته مسئله معلومه نه وه چې که دناروغی د زیاتیدو ویره وه بیا تیمم روادې که څه هم اوس پر غسل او اودس کولو باندي قادر و) هغو خلکو پر احکامو شرعی باندي ځان قربانولو عبادت او پاکي یې په ټول ژوند کښې ښه بلله په دغه حالت کښې یې غسل وکړي اولمونځ یې ادا کړي داوبوله کبله یې تپ خرابي شو اود دغه د الله ﷻ مخلص او ځان قربانونکی صحابی له دنیا څخه یې کوچ وکړ د جنت فردوس په ځایو کښې یې ځای ونيوی پاته صحابه چې څه وخت و مدینې منورې ته بیرته راغلل اود نبی کریم ﷺ په خدمت کښې حاضر شول او حال یې ورته ووايو نو نبی کریم ﷺ وویل خدای دی یې هغوته وروښيي هغودغه بیچاره مړ کړي (یعنی دغه خلکو غلطه مسئله وروښودله چې دهغه د مرگ ذریعه وگرزیده.

(۳) روایت دادی: چې د صحابه کرامو څخه دوه صحابه په سفر کښې وو اوبه یې نه کړې پیدانود او اړو تیمم وواهو لمونځ یې وکړي لیکن دلمانځه د وخت له وتلو څخه مخکې اوبه پیداشوی یوه صحابی اودس

وکړی لمونځ يي راوگرزاوی دوهم صحابی لمونځ نه راوگرزاو و وڅه وخت چې نبی کریم ﷺ ته ورسیدل حال يي ورته بیان کړ کوم صحابی چې لمونځ دوهم ځل نه ووکړی نبی کریم ﷺ هغه ته وویل چې تاپرطريقه مسنونه اوپرقاعده شرعيه عمل کړی دی اولومړی لمونځ کافی کيږي اوودوهم صحابی ته يي وویل چې وتاته دراگرزونی ثواب درکول شو (ځکه چې دوهم ځل لمونځ په نفلوکښی شمارشود هغه ثواب هم حاصل شو.

(۴) روایت دتیمم دحکم دحاصلیدو وروسته حضرت عمر فاروق او عماررضی الله عنهماپه یوسفرتللی وواتفاقا ددواړو صحابه وود غسل حاجت پیدا شود زمانی شروع وه دتیمم مفصل احکام نه وو معلوم نوځکه عماررضی الله عنه په خاورو کښی ښه ورغړیدی تیمم يي وکړی یعنی دغسل پرخای يي دتوله بدن تیمم وکړی اولمونځ يي وکړی. حضرت عمر ﷺ داخیال وکړی چې تیمم یوازی داوداسه پر خای دريږي دغسل لپاره روانه دی نولمونځ يي نه وکړی بیرته ونښی کریم ﷺ ته راغلواودنبی کریم ﷺ په خدمت کی حاضرشول او عرض يي وکړونښی کریم ﷺ پرزمکه دواړه لاسونه ووهل اوپرمړوندويي یوڅه اندازه وگرزول اشاره وکړه چې بس همدومره کافی ده یعنی څومره چې داودس تیمم دی هم دومره دغسل تیمم دی په زمکه کی درغړیدو حاجت نشته. (طهور المسلمین مخ له ۴۰ تر ۲۰ پوری تالیف حضرت مولانا صغیر حسین میان صاحب سورة مائده پاره ۶ تفصیل وگوري بخاری مخ ۴۸ لومړی ټوک مسلم مخ ۱۶۰ لومړی ټوک مظاهرحق مخ ۴۸ لومړی ټوک).

دتیمم معنی

دتیمم لغوی معنی قصدکول دی اوپه اصطلاح دشرع کښی ددی مطلب دادی: چې دپاکي حاصلولوپه نیت سره دپاکي خاوری پا هغه شی چې دخاوروپرخای دريږي (ډبره چینه اونورشیان) قصدکول اودغه پاکي خاوری پرمخ اولاسولگول اوددی صورت دارنگه دی چې دواړه لاسونه دی پرپاکه خاوره یا بل شی ووهي اویوخای دی يي کړی اویادی دواړه لاسونه پورته کړی اوټک دی وهی یعنی خاوری دی ځنی لری کړی اووروسته دی پرمخ باندی اوتریریریوپوری دی کش کړی تیمم په اصل کښی هغه وخت داودس یاغسل پرخای دريږي چې اوبه نه وی یاخواوبه وی پراستعمالولويي قادرنه وی اودخدا ی جل جلاله له هغوغټو نعمتونو څخه یونعمت دی چې په خپل کرم اوفضل سره يي یوازی پرامت محمدی ﷺ باندی کړی دی په تیروشووامتوکی دغه تیمم مشروع نه وو اودتیمم لپاره چې پرپاکو خاورویابل شی باندی لاسونه وهل کيږي وهغه ته ضرب ویل کيږي. (مظاهرحق مخ ۴۷ لومړی ټوک).

تیمم په امت محمدیه پوری خاص کړل شوی دی

نبی کریم ﷺ وویل چې موږته دتیروشووامتونوپرخلگوباندی په خاص ډول ددروشیانوپه ذریعه فضیلت راکول شوی دی.

- (۱) زموږ (دلمانځه یا جهاد) صفونه دملائکوپه ډول گرزول شوی دی، یعنی لکه څنگه چې ملائکوته په صف کې عبادت کولو باندی ډیر زیات نژدیکت اوبزرگي حاصلیږي دغه رنگه موږته هم حاصلیږي.
- (۲) زموږ لپاره دتولې زمکي مخ دلمانځه خای جوړ کړل شوی دی.

(۳) ددي زمکې خاوره زموږ لپاره پاکوونکي گرزول شوی ده په هغه صورت کي چې زموږ سره اوبه نه وي. (مسلم)

تشریح: ددرو شيانو په وسيله يعنی په تيرو امتونو کي دلمونځ کولو لپاره دجماعت اوصف جوړولو پابندی لازمه نه وه، هغوی چې به څنگه غوښت هغسی به ئي لمونځونه کول دهغوی لمونځ ددوی له ځانگړو ځايونو (کنائس، بيع) پرته په کوم بل ځای کي کول روانه وو، اونه هغوی ته دتيمم سهولت ورکول شوی و، او دغه (محمدي) امت ته پر تيرو امتونو چي دکومو شيانو په وسيله ځان ته يوشان اوپورته والی ورکړل شوی دی له هغوی څخه په ځانگړي توگه دغه درې شيان هم دی چې مسلمانانوته دصف جوړولو او په جماعت سره لمونځ کولو حکم وشو، او پردي يي دملائکوپه څيرا جراو ثواب موندلو په هيله کړو، مسلمانانوته سهولت ورکول شوی دی پر ټوله ځکه چې هر چيري وي (پر پاک ځای) لمونځ وکړي هلته ددوي لمونځ کول روا کيږي، او مسلمانانوته ددې اجازه شوي ده چې داوبو موندنه لوياداوبوله استعماله دمعدوريدي په صورت تيمم ووهي. (مظاهر حق جديده ص ۴۷۱ ج ۱)

مسئله: که تر ډيري مودی اوبه پيدانه شوی نو پاکه خاوره به هم هغسی داوبو قائم مقام وي. (مفهوم حديث مظاهر حق ص ۴۷۴ ج ۱، کتاب الفقه ص ۲۶۵ ج ۱، احسن الفتاوى ص ۲۶ ج ۲)

که اوبه پيدانه شي نو تيمم ولي؟

پوښتنه: داوبونه موندلو په صورت کي دتيمم حکم کيږي په دي کي څه مصلحت دی؟

ځواب: زموږ لپاره تر ټولو غټ مصلحت هم دغه دی چې دالله تعالی حکم دی، اودالهی رضاوسيله ده، داغسی قران کریم ددي دمصلحتونو پر لور اشاره هم کړي ده ځکه الله تعالی فرمایي: **اللَّهُ عَلَّمَ** غواړي چې تاسوپه تنگي کي وانه چوی بلکه هغه داغواړی چې تاسوپاک کړي اوپرتاسو خپل نعمت پوره کړي. (سورة مائده: پ ۷)

له دې آيت شريف څخه معلومه شوه: چې الله تعالی داوبو دنيستی په وخت خاوره پاکوونکي گرزولی ده، لکه څرنگه چې اوبه دانسان بدن پاکوی همدارنگه داوبودنه قدرت په وخت خاوره همداسی پاکوونکي ده، خاوره پاکه ده اودځينو شيانو لپاره داوبوپه څيرمطهر (پاکوونکي) هم ده مثلاً: دڅرمنی موزه، توره، شیشه اونور اونجاست چې پر ځمکه ولويږي خاوري شي هغه هم پاکيږي، اودغه رنگه پر لاسونو او مخ دخاوروپه منښلو کي پوره عجز هم، کوم چې له گناهونو دمعا فی غوښتلو غوره صورت دی، گوکي خاوره ظاهري اوباطنی دواړه ډوله نجاست ليري کوی، نو ځکه دمجبوريت پرمهال دی داوبو قائم مقام داسی شی وکارول شی چې تراوبوزيات اسانه پيدا کيږي، نو دځمکي داسی کيدل ښکاره دی ځکه چې هر ځای شته، لهداخاوره دانسان اصل دی او خپل اصل ته په مراجعه کولو له گناهونو او خرابيو خوندي کيدل دی. (آپ کی مسائل ص ۶۲ ج ۳)

که نه داوداسه او غسل لپاره اوبه وي اونه دتيمم لپاره خاوره

مسئله: څوک چې داودس او غسل لپاره اوبه پيدانه کړی اونه دتيمم لپاره خاوره اونورهغه ته په فقه کي [فاقد الطهورين] وايي يعنی داسی شخص چې ورسره له پاکوونکو دوو شيانو يوشی هم نه وي، نه

اوبه نه خاوره، پرداسی چالازم دی چې بيله اوداسه اوبيله تيممه رکوع سجده وکړي لمونځ اداکړي اوبياچي کله پراو بوي خاوره قادرشي په اودس ياتيمم دی دالمونځ بيا اداکړي، مثلاً: يو څوک داسی تړل شوی وی چې لاس نه شی بنورولای، ياداسی ناروغ وی چې نه شي بنوریدلای او څوک تيمم ورو هونکی هم نه وی، (پا په دي ډول يوبل مجبوریت لري) نو په دی ډول ټولو صورتو کي چې کله داوبو يا خاوري هيله نشی پاتی نولازم دی چې بيله اوداسه اوتيممه په رکوع او سجده فرض لمونځ اداکړي خو په دی کې دی قرأت اونوره شيخ نه وائي، اوبياچي کله اوبه پيدا کړي ياد تيمم شيان پيدا کړي نو اوس ياتيمم دی ووهی دالمونځ دی دوهم ځل اداکړي. (طهور المسلمین ص ۳۲ زمیان صاحب، فتاوی رشديه ص ۲۸۵ ج ۱)

مسئله: څوک چې داوبو او خاوري دواړو پر استعمال قادر نه وی که داوبو او خاوري دنه شتون په وجه ياد ناروغی په وجه وی نوهغه دی بيله طهارته لمونځ وکړي، کله چې قادرشی نو په پاکی دي راوگرزوي (علم الفقه ص ۱۰۵ ج ۱، هدايه ص ۳۶ ج ۱، کشف الاسرار ص ۲۳ ج ۲)

تيمم داوداسه او غسل خليفه گرزوولو وجه

(۱) دالله تعالی هم داسی عادت جاری دی، چې دبندگانولپاره چې کوم شيان ستونزمن وی، هغه پردوي آسانوی، اوداسا تياترتړتولو غوره صورت دادي: چې دکوم کار په کولو کي تکليف او پريشانی وی هغه ورځینی ساقط کړي، دهغه بدل ورکړل شي، ترخوپه دي بدل ددوي زړونه پرځای وي، اودکوم شي چې دوی بې پايه اهتمام کوي ناخپه دهغه په پريښودلو کله چې بدل يي نه وائي ددوي زړونه متردد

اوپريشانه نه وی اودپاکي پريښودلو عاديان نشی، ځکه الله تعالی داپرتيا پروخت تيمم داودس او غسل خليفه (نائب) وگرزو او اودپاکي له ټولگي څخه تيمم هم دمشابهت په وجه يو ډول پاکي وگرزول شو. (المصالح العقليه ص ۲۸)

(۲) په خاوره او اوبو دپاکي مشروع کيدل دمستقيم فطرت اوسليم عقل په موافقت دی.

(۳) الله تعالی داوبو او خاوري ترمنځ قدرتاً اوشرعاً اخوت (ورورگلي) واچوله، ځکه دادواړه دپاکي لپاره راغونډ شول، وجه داده چې آدم ﷺ اودهغوی اولاد الله تعالی له دي څخه پيدا کړي دی، ځکه زموږ مور او پلار اوددوي داولاد لپاره خاوره او اوبه دمور او پلار په څير دی. (المصالح العقليه ص ۱۶)

له خاوري څخه دتيمم دځانگړتيا وجه

پوښتنه: تيمم په يوه وجه د عقل په خلاف دی ځکه چې خاوري پخپله ککړي دی هغه مرداري او څيري نه ليري کوی اونه بدن اوجامی پاکولای شی؟

جواب: الله تعالی ددي عالم هرشی له خاوري پيدا کړي دی، زموږ دپيل کيدو اصل همدغه دوه شيان دی چې ورڅخه زموږ وده، زموږ تقويه او غذاوی، دکوم چې موږ مشاهده کوو، نوکله چې الله تعالی دغه خاوره او اوبه زموږ دودې اوتقويې او غذا اسباب وگرزول، نو زموږ دپاکيدو لپاره او په عبادت کي دمرستی اخيستولپاره هم ددوي وضع وکړه، وجه داده: چې خاوره هغه اصل شی دی، چې ورڅخه دانسان اونورو پيدائش شوی دی، او اوبه دهرشی دژوند

باعث دی، لنډه داچې: ددې عالم دټولو شيانو دپیدا کیدو اصل همدغه دوه شیان دی خاوره او اوبه چې ورڅخه الله تعالی دا عالم مرکب کړی دی، نو کله چې زموږ اولنی پیدایش او تقویه او وده له خاورو او اوبو شوی ده نو د جسماني او روحاني پاکۍ لپاره هم همدغه الله تعالی وگړزول.

(۲) عادتاً د مردارۍ او گندگۍ لیر کول وړواج په اوبو ډیر دی او کله چې د ناروغۍ په حالت کې او داوبونه موندلو غدرشی (د ناروغۍ په حالت کې داوبو د نشتوالی په وجه غدرور پیښ شي) نو د پاکۍ لپاره داوبو دوهم ملگری او همزولی یعنی خاوره د کوم بل شی په نسبت مقررول زیات مناسب دی.

(۳) د تیمم لپاره ځمکه په دې وجه ځانگړې کړل شوه چې ځمکه یو ځای هم نیستی نه وی نو داسې شي ددې وړ کیدای شي چې ورڅخه دخلکو مشکل لیري شي.

(۴) مخ په خاورو ککړول د نفس پر ماتولو او خاکساری باندې دلالت کوي او داسې والله تعالی ته ډیر خوښ دی، نو د تیمم لپاره د خاورو په استعمالولو کې دغه خاکساری او عاجزی موندله کیږي، او د ذلت شان د غفوی غوښتلو لپاره زیات مناسب دی، همدغه وجه ده چې په سجده کولو کې خپل مخ له خاورو نه ساتل خوښ او مستحب گرزول شوی دی (المصالح العقلیه ص ۳۰)

تیمم وهل هم د الله تعالی فرمان دی

مسئله: ځینی ناروغه دا کوتاهی کوی چې سره له دې چې اودس هیڅ زیان نه رسوی بیا هم تیمم وهي، کله ناکله بیا پوښتنی ته راغلی

یا نور خواخوږي ښاغلی ناروغه له اودس کولو څخه منع کوی او وائي: چې محترمه! په شریعت کې اسانۍ ده تیمم ووهه، دا ډیره ناپوهی ده ترڅو اودس کول زیانمن نه وی تیمم وهل جائز نه دی.

مسئله: ځینی دا غلطی اوبې احتیاطی کوی چې که پردوی هر ډول مصیبت تیرېږي او که هر څومره ناروغی زیاتېږي مړه شی خو تیمم نه وهي، اودس کوی، دا غلوه ده او ډیر دی شاته د الله تعالی ورکړی سهولت نه قبلول دی، کوم چې سخته گستاخی ده اوبې ادبې ده، ځکه لکه څنگه چې اودس کول د الله تعالی حکم دی تیمم وهل هم دهغه حکم دی، د بنده کار د حکم منل دی نه د زړه غوښتنه او پاکۍ ته کتل دی، بندگي خود همدې نوم دی: چې کوم وخت کوم حکم وشي په ځان اوزرې ئې اطاعت وکړي. (اغلاط العوام از مولانا تهانوی ص ۱۹۷)

په تیمم کې وهم ته اعتبار نشته

پوښتنه: که غسل واجب شي اود مرض زیاتیدو یا ناروغه کیدو اندیښنه وي نو آیا په دې صورت کې تیمم کیدای شي؟

خواب: صرف وهم ته اعتبار نشته که د چاپه رشتیا داسې حالت وي چې دي که په تودو اوبو هم ولا مې نوناروغي زیاتېږي یا د ناروغه کیدو غالب گمان وي نو ده ته د غسل پرځای د تیمم اجازه شته او د غسل هم هغه تیمم دی کوم چې داوداسه لپاره کیږي.

مسئله: د تیمم اجازه یواځې په هغه صورت کې ده چې داوبو پر کارولو قدرت نه وي، کوم سړی چې اوبه کارولای شي دهغه تیمم جائز نه دی نه دهغه لمونځ صحیح کیږي او داوبو پر استعمال د قدرت نه

په سفرکي پېښېږي، نوکه اوبه يوميل ليري وي يا څاه خوشته خوله څاه څخه داوبو راکښلوکوم صورت نشته. ياپراوبوکوم ځناوړوي، ياپراوبود دښمن و لکه وي اودهغه دويري په جه تراوبورسيدل شوني نه وي نوپه دغوټولو صورتوکي گواکي دي سپري ته اوبه حاصلې نه دي، اودى په تيمامه لمونځ کولای شي.

دوهم صورت دادي: چي اوبه خوشته خودى پخپله ناروغه دى اوپه اودس ياغسل کولوورته دمرگ يادکوم غړى دتلفيدو (له منځه تلو) ياپه ناروغى کى دزيادت يااوږدوالى اندېښنه ده پاپخپله له اودس ياغسل کولوڅخه معذوردى اوکوم بل څوک اودس ياغسل ور کوونکى نشته نوداسى شخص تيمم کولای شي. (آپکى مسائل ج ۳ ص ۶۳) مسئلې: دناروغى په حالت يادناروغى له ويري تيمم روادى، کله چي په سرواوبو لمبوليا اودس کولوکي دمرگ ياناروغى ويره وي نو تيمم روادى. (فتاوى دارالعلوم ص ۲۴۳ لومړى ټوک، ددرالمختار لومړى ټوک ص ۲۱۴ ج ۱ باب التيمم په حواله)

د تيمم حکم دټولو لپاره يودى

مسئله: داختر دلمانځه لپاره تيمم هغه مهال جائز دى: کله چي داختر دلمانځه دفوت کيدو ويره وي، دغه رنگه که دى اودس کوى نو امام به لمونځ پوره کړي يابه لمر ترسرواوړي، اوداختر انودلمانځه وخت به تير شي (خوکه داختر دلمانځه دکومې برخې دموندلو هيله وه يابل ځاى په لمانځه کي دبرخې اخيستو اميد و نو اودس به کوي تيمم روانه دى.

رفت

مسئله: دبناء پر مهال هم تيمم روادى دامعنى چي دجنابي يااختر لمونځ يې په اوداسه پيل کړي وي، په منع کي اودس مات شي، اوس

داویره وی چي که اودس کوى نولمونځ ورڅخه تيريږي نوپه دې صورت کي په تيمم وهلو بناء کول يعنى په لمانځه کي ورشامليدل روادى.

مسئله: اوپه دې کي هيڅ توپير نشته چي بنا کوونکى امام وي اوکه مقتدى يعنى کله چي دجنابي يااختر دلمانځه دتيريدو ويره وي نوکه امام وي هم تيمم وهلاى شى اوکه مقتدى وي هم.

ځکه دتيمم درواوالى وجه دلمانځه دتيريدو وجه ده چي کوم بدل يعنى قضاء يې نشته، کله چي دتيمم دجواز دلمانځه دتيريدو وجه ده نود لمر اوسپوږمى دتبدل نيولودلمانځه لپاره، دمؤکدوستو لپاره هغه که دسهار وي اوکه نه وي، اويواځي دهمدغوستو تيريدو ويره وي دسهار دفرضو فاتيدو ويره نه وي، نوپه دې ټولو صورتوکي تيمم جائز دى يعنى کله چي داویره وي چي داوداسه لپاره اوبوته رسپېم لمر به له تندره خلاص شي يادماپښين اوماښام تر فرضو ادا کولو وروسته دچا اودس مات شو اوپه اوبوسره اودس کولوکى ورته داویره وه چي په اودس کولو به وخت ووزي نودده لپاره په تيمم سنت کول روادى.

اوله فرضو پرته دسهار دستود قضاء کيدو صورت دادي: چي اوبه تريوه ميل لږ ليري وي نو خادم يابل څوک يې او بور اوړلو ته ليرلي وي خودده يقين يا غالب گمان داوي چي خادم اوبه رارسوي نو به صرف داودس کولو اوپه مشکل سره دفرضو ادا کولو وخت پاته وي، نودداسى سپري لپاره جائز ده چي تيمم ووهى دسهار سنت ادا کړي، اوييا چي کله اوبه ورته راوړي، نوسمدستى دى اودس وکړي اوفرض لمونځ دى ادا کړي

دسهار دستتو قضا کیدو د ویري شرط څکه دي چي که ویره داوي چي له فرضو سره به سنت هم پاتي شي، نو بيا تيمم کول روانه دی، په دي وجه چي کله دواړه قضاشي نو هغه وخت د فرضو له قضا سره دسهار دستتو کول هم صحيح دی. (کشف الاسرار ج ۲)

مسئله: د ویدیدو پرخت، د سلا د خواب په وخت داوبو باوجود تيمم وهل جائز دی که څه هم په دغه تيمم لمونځ کول جائز نه دی، ځکه چي د لمانځه لپاره تيمم هغه وخت جائز دی کله چي اوبه ونه موندل شي بيا په کومه وجه داوبو پر کارولو قدرت نلري، دهغو ټولو اعمالو لپاره تيمم کول جائز دی چي ورته طهارت شرط نه وي.

مسئله: مسجد ته د ورننوتلو او په مسجد کي د ویدیدو لپاره تيمم وهل جائز دی. (کشف الاسرار ص ۱۶ ج ۲)

مسئله: د جمعې لمانځه، د وخت لمانځه او د ترو قضا کیدو په صورت کي تيمم نشي وهلاي ځکه چي د دغو لمونځو بدل د قضا په صورت کي وجود لري. (کشف الاسرار ص ۷۱ ج ۲)

تيمم له کمالی اوسستی سره اړه نه لري

مسئله: په معمولی ناروغۍ لکه زکام، تبه او نورو کي تر څو د ناروغۍ زياتیدو اندېښنه نه وي تيمم جائز نه دی، که تودی اوبه زیان نه رسوي او موندل کیدای شي هم نو تيمم جائز نه دی.

مسئله: که خاماخواهمی شو چي ناروغ به شم يابه ناروغي زياته شي خونه په دې ډول ناروغه کیدو عادت شته اونه په عامه توگه ددې خبري ورته تجربه شته نه معتبر طبيب ورته اوبه زیانمنی ښیي نو تيمم جائز نه دی که په بدن کي توان وي او اوبه ورته تاوان نه کوي

خود کاهلی اوسستی په وجه واودس کولو ته ئي زړه نه کيږي نو تيمم جائز نه دی

مسئله: که يواځي پر لاسو نو يا صرف پر پښو زخم وي نو تيمم جائز نه دی د ټپ پر برخه دی مسح وکړي نور غړی دی و منځی اودس دی وکړي، که داوبونه موندلو په وجه ئي تيمم وهلی وو، تردې وروسته په داسی ناروغي اخته شو چي پکي اوبه ورته زیان رسوي خواوبه ئي وموندلی نو اوس په هغه مخکي تيمم لمونځ جائز نه دی په اوبو موندلو هغه مات شو اوس دی د ناروغي د عذر له مله دوهم ځل

تيمم ووهي. (ظهور السليمن ص ۱۶)

په سرو هيوادونو کي د تيمم حکم

پوښتنه: چيري چي واوره ډيره کيږي او يخ هم زيات وي هوا هم ډيره تيزه چليږي په اودس کولو کي سخت تکليف وي تردي چي پښي لاسونه څو ساعته يومخ کار پرېږدي په داسی حالت کي په تيمم يا مسح لمونځ روا کيږي کنه؟

ځواب: که چيري شاذ او نادر داسی صورت وي چي په اودس کولو د هلاکت يا ناروغي ويره غالبه وي او د تودو او بوښم هم نه وي نه داسی کوم ټوکړ اورخت وي چي په هغه کي ځان تود کړي په داسی صورت کي تيمم جائز دی کنه جائز نه دی او د پښو منځلو په بدل کي دموزو مسح کيدای شي. (امداد الفتاویص ۷۴ لومړی ټوک)

(د تفصيل لپاره دا حقير کتاب دموزو مسئلي وگورئ) رفعت

د تيمم دوو خوب شرطونه

(۱) اسلام پر کافر باندی تيمم واجب نه دی.

(۲) بلوغ پرنا بالغ باندی تیمم واجب نه دی.

(۳) عقل پر لیونی باندی تیمم واجب نه دی.

(۴) داوداسه یا غسل ارتیا کوم څوک چي اودس یا غسل ته اړتیا نه لري یعنی پاک وی پر هغه باندی تیمم واجب نه دی.

(۵) په کوم شیانوحي تیمم جائز دی دهغوي پر کارولو باندی قدرت درلودل څه کي جي ددغو شیانو پر استعمال باندی قادر نه وی پر هغه باندی تیمم واجب نه دی.

(۶) دلمانځه دوخت تنگیدل، دوخت په پیل کي تیمم واجب نه دی.

(۷) دلمانځه دومره وخت موندل چي پکي په تیمامه دلمانځه کولو گنجایش وی، که څوک دومره وخت نشي موندلای نو پر هغه تیمم واجب نه دی.

(علم الفقہ ص ۱۰۲ المومري ټوک، کتاب الفقه ص ۲۳۹ المومري ټوک، طهور المسلمین ص ۸)

د تیمم د صحت شرطونه

(۱) اسلام، د کافر تیمم صحیح نه دی یعنی د کفر د حالت په تیمم تر اسلام قبلولو وروسته لمونځ جائز نه دی، هو د اسلام قبلولو وروسته چي کوم غسل مستحب دی که دهغه په بدل تیمم ووهی نوده ته د مستحب ادا کولو ثواب ورکول کیږي.

(۲) د تیمم نیت کول د کومې بې اودسې له امله چي تیمم ووهل شي یا له هغې څخه د پاکي نیت وشي، یاد کوم شی لپاره چي تیمم ووهل شي دهغه نیت وي مثلاً: که د جنازې دلمانځه لپاره تیمم ووهل شي یاد قرآن کریم د تلاوت لپاره تیمم ووهل شي نوددې نیت دی وکي خولمونځ په هغه تیمم صحیح کیږي چي له بې اودسې څخه د پاکي نیت

پکي شوی وی، یاد کوم داسی مقصودی عبادت نیت وشي کوم چي بيله پاکي نشي کیدای مقصودي عبادت هغه عبادت دی: چي مشروع کیدل شي یواځې د ثواب اود الله ﷻ درضا لپاره وی، د کوم بل عبادت داداینی لپاره نه وی مشروع شوی، لکه لمونځ د قرآن تلاوت اونور... په خلاف دهغه اودس چي د قرآن کریم د مسحې، مسجد ته د دخول په نیت وي ځکه په دی کي یواځې د ثواب نیت نه وی، بلکه دنورو عبادتونو د اینه هم په نظر کي وي، یعنی دلمانځه په تیمم خو قرآن کریم مسح کولای شي، خود قرآن کریم اونورو مسح کولو لپاره په تیمم باندی لمونځ نشي ادا کولای.

(۳) د ټول مخ او دواړو لاسونو پوره مسح کول.

(۴) پر بدن د داسی شی نه کیدل چي مسح ته خنډوی مثلاً: روغن، وازگه، موم او انگشتی.

(۵) په پوره دواړو لاسونو یا دهغوي په زیاتره برخه مسح کول.

(۶) په کومو شیانو چي غټه یا وره بې اودسې راځي د تیمم پروخت دهغوي نیستی، که کومه حائضه میرمن تیمم ووهی نو صحیح نه دی، او که د داسی عبادت لپاره تیمم ووهل شي کوم چي بيله پاکي نشي کیدای لکه لمونځ د قرآن تلاوت اونور نودهغه لپاره داوبوله کارولو معذوریدل هم شرط دی. (علم الفقہ ص ۱۰۳ المومري ټوک)

د تیمم سنت طریقه

مسئله: د تیمم طریقه داده: چي بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وایي، اونیت وکړي خپل دواړه لاسونه پرداسی خاوره چي مرداری ورته نه وی رسیدلی یا مرداری په پریمنځلولیږي شیوی وی خپل دواړه لاسونه ورغو

لخواو غوړوي (بڼه دی و غوړوي) ودي وهي اوسره ودي مښي وروسته دی دواړه لاسونه راپورته کړي ودي څنډي بيادی پوره دواړه لاسونه پر خپل ټول مخ راتیر کړي په داسی ډول چي هيڅ ځای داسی پاتې نشي چي لاس ورونه رسيږي بيادی دغه رنگه دواړه لاسونه پر خاوره ووهی سره ودي مښي اوبيادی خاوری ځینی وڅنډي اودکين لاس درې گوتې دی پرته دشهادت اوبتي گوتی دښي لاس دگوتو پرسرو نو دشاپرخواکښي پدی تربيريودی راکش کړی دارنگه چي دکين لاس ور غوي هم ورسره ولگوي ، اوتريريومسح هم وشي بيادي پاتې گوتې اودلاس ورغوي پردابل طرف کښيږدي ترگوتو دي راکش کړی ، دغه رنگه دی دکين لاس مسحه هم وکړي داودس اوغسل دتيمم ددواړو همدغه طريقه ده اويوتيمم ددواړولپاره کفايت کوی که ددواړو نيت وشي . (علم الفقہ ص ۱۰۶ لومړی ټوک ، منيه ص ۲۹ ، شامي ص ۲۶۴ لومړي ټوک ، هدايه ص ۶۲ لومړی ټوک ، کبيري ص ۶۴ و ظهور المسلمين ص ۲۲ ، مظاهر حق ص ۴۷۹ ج ۱ ، شرح نقايه ص ۲۶ ج ۱)

دتيمم فرائض او واجبات

- (۱) دتيمم وهلوپروخت نيت فرض دی .
- (۲) پر خاوره ياد خاوری له قسم څخه پر کوم بل شي دوه ځله لاسونه وهل
- (۳) ټول مخ ددواړو لاسونو په زياتره برخه مښل فرض دی .
- (۴) له غړيو څخه دداسی شي ليري کول فرض دی چې دهغه له امله خاوره بدن تمه رسيږي لکه تيل ، وازگه اونور...
- (۵) دتنګي انگشتری ، تنګ ساعت ، اوبنگړيو ايستل واجب دی .
- (۶) که په کوم دليل داوبو نژدی والی معلوم شي نو دهغه په پلټنه کي سل گامه پخپله تلل يا څوک ليرېل واجب دی

(۷) که دچاسره اوبه وی اودهغه دورکولو هيله وي نوله هغه څخه غوښتل واجب دی . (علم الفقہ ص ۱۰۶ ، مظاهر حق ص ۵۸ لومړي ټوک)

دتيمم سنت او مستحبات

- (۱) دتيمم په پيل کي بسم الله ويل سنت دی .
- (۲) په هغه ترتيب تيمم وهل سنت دی په کوم ترتيب چي رسول الله ﷺ وهلي دی يعنی لومړی دمخ مسح بياد دواړو لاسونو .
- (۳) پرپاکه خاوره دورغويولاندی خوا مښل سنت دی نه دهغوی شاه .
- (۴) تر مښلو وروسته ددواړو لاسونو څنډل سنت دی .
- (۵) پر خاوره دلاس وهلو پروخت دگوتو خلاصول سنت دی ترڅو خاوره دننه ورشي .
- (۶) لږ تر لږه په دريو گوتو مسح کول سنت دی .
- (۷) لومړی دښي طرف مسح اوبياد کين طرف مسح سنت دی .
- (۸) په خاوره تيمم وهل سنت دی نه دهغې په جنس سره .
- (۹) تر مخ وروسته ديري خللول سنت دی .
- (۱۰) ديوه اندام تر مسح وروسته بيله دريدو ددوهم اندام مسح کول مستحب دی .
- (۱۱) دمسخې هم هغه ځانگړی طريقه مستحب ده کومه چي دتيمم په طريقه کی وليکل شوه
- (۱۲) دچاچي دوخت په اخير کی داوبو مندو لويقين يا غالب گمان وی دهغه لپاره دلمانځه تراخيږي وخته انتظار کول مستحب دی . دمثال په ډول له شاه څخه داوبوراکښلو کوم شي نه وی اويقين يا غالب گمان يي داوي چې دوخت په اخير کي به رسی . ياسلواغه پيداشي ، ياکوم

شخص په اورگاډي کي سپوروی او په يقين سره ورته معلومه وی چې دوخت په اخير کي به ريل گاډی داسی تم ځای ته ورسېږي چې او به به پيداشي. (علم الفقه ص ۱۰۷ ج ۱، کتاب الفقه ص ۲۵۹ ج ۱، كشف الاسرار ص ۵ ج ۲)

داوبوله کارولو دمذورت صورتونه

(۱) دومره او به چې اودس يا غسل ورباندی کيږي هلته نه وی بلکه ديوه ميل (يو کيلومتر ۶۱۰ متره) يا تريوه ميل زيات واټن وی.

(۲) او به موجودی وي خوا مانت يا غصب شوی وی.

(۳) او به تر عام قيمت زياتی گرانی وی.

(۴) داوبو قيمت ورسره نه ويو او به که په قرض موندلای شی او که ئی نه شی موندلای او د قرض اخيستلو په صورت کي پردی قادروی او که نه وي. (مراقی الفلاح) البته که دی مالداروی او د يوې معلومې مدې په ټاکلو ئي قرض موندلای شوای نو قرض اخيستل په کار دی.

(۵) داوبو په استعمال دکومی ناروغي پيدا کيدو يا زياتيدو ويره وی، يا داوبو په استعمال کی دروغتيا ځنډ راځي.

(۶) دومره زيات يخ وی چې داوبو په استعمال کی دکوم غړی دضیاع يا کومې ناروغی پيدا کيدو ويره وي او تودی او به نشي پيدا کولای.

(۷) دکوم دښمن يا ځناو ويره وی مثلاً او به په داسی ځای کي وي چير ي چې ځناور او نور راځي يا په لاره کي دغلو خطر وی يا پرده دچا قرض وی يا ئي له چاسره دښمنی وی، او دافکريي وي چې که او بوته ورشم نو هغه پور را کونکی يا دښمن به مې بندي کړی يا به کوم ډول تکليف راوړسوی يا دکوم فاسق سره او به وی او و ميرمنی ته له هغه څخه داوبو په اخيستلو کی دخپل عزت ويره وی

(۸) او به يي دخوراک څښاک دار تيا لپاره ايښي وي، چې که په اودس يا غسل کي مصرف شي نو په دې اړتيا کي به ورته حرج وی، مثلاً: داوړو اخښلو يا غوښواو نور پخولو لپاره ئي ايښي وی يا او به دومره وي چې په اودس يا غسل کي صرف کړي نو دتندي ويره وي، که دخپلې تندي لپاره يا دکوم بل چا يا دخپل څاروی لپاره وی، په دې شرط چې کوم بل داسی چل نشی کيدای چې ورڅخه کارول شوی او به دحيوانانو په کار راشي.

(۹) له څاه څخه داوبور ايستلو کوم شي نه وی او نه کوم ټوکړی چې په څاه کي يي واچوي لوندی ئي کړی او دهغه په نښتيا او به حاصلی کړی يا او به په منگی او نوروکی وی، داوبور اخيستلو ورسره کوم شی نه وی او دمنگی به کېرلو او به نشی تري راخيستلای اولاسونه مرداروی او کوم بل داسی څوک هم نه وی چې او به ورته راوکارې، يا دده لاسونه ورپرېمنځي.

(۱۰) داوداسه يا غسل په کولو کې دداسی لمانځه دقضا ويره وی چې خلف يا قضانه لری لکه: داختر او جنازي لمونځ.

(۱۱) داوبو هيريدل مثلاً: له چاسره او به وی او دده هيري شوی او دده داخيال وی چې زما سره او به نشته.

(علم الفقه ص ۱۰۴ لومړی ټوک، منية المصلی ص ۴۲، درمختار ص ۲۲۹ لومړی ټوک، بهشتی زيور ص ۶۷ لومړی ټوک، طهور المسلمين ص ۱۱)

مسئله: کوم شخص چې له اودس او غسل کولو دواړو څخه معذوروی هغه په حالت دجنابت يعنی دناپاکي په حالت کی که يو تيمم دغسل او اودس په نيت ووهی نو دده لپاره کفايت کوي.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۶۳ لومړی ټوک، دردمختار ص ۲۱۴ ج ۱ باب التيمم په حواله)

مسئله: فلج شوی مریض چې پخپله اودس نشی کولای اوبيله تودواوبواودس نشی کولای که دده سره اودس ورکوونکی نه وی یا تودی اوبه ورسره نه وی نودی تیمم وهلاي شي .

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۶۵ لومړی ټوک، دردالمختار ص ۲۱۵ ج ۱ باب التیمم په حواله)

دسراوېنو تیمم ولی نشته ؟

مسئله: په تیمم کی ددوواندامو خاصوالی، دسراوېنبونه مشروعیت په دی وجه دی چې دخاورو پرسراپول ناخوښ او مکروه بلل کیږي . ځکه چې دخاورو پرسراپول اودستونزواو تکلیفونو پر مهال په خلگو کی رواج دی په دی وجه پرسراپول منبل یعنی مسح کول مشروع نه دی ځکه چې داعمل ﷺ او خلگونو ناخوښ دی او په تیمم کی پرېښودلاس تیرو لو حکم ځکه نه دی شوی چی پښې خو پخپله په خاورو او دپرو ککړی وی او حکم دداسی شی ورکول کیږي چې له مخکی څخه وجود نلري ترڅو ددی په کولو نفس ته خبرتیا ورکړله شی .

(المصالح العقلية ص ۳۱)

دغسل او اودس په تیمم کی دنه توپیر وجه

دجنب یعنی چې غسل ورباندی اوښتی وی اوبې اودسه دتیمم په یوکیدو کی حکمت دادي: چې کله له بې اودسه سپی څخه پر لاسونو اودمخ له مسحې کولو وروسته دسراوېنبو مسح ساقط شوه نو پر همدغو اندامو یعنی پر لاسونو او مخ مسح کولو وروسته دجنب لپاره دټول بدن مسح په طریقه اولی سره ساقطیږي، ځکه دټول بدن په مسح کی تکلیف اوحرج دی، کوم چې دتیمم درخصتی ضداو منافی دی او پر ټول بدن په خاوره اړولو کی ﷺ په مخلوق کی

تر ټولو غوره یعنی دانسان په خاورو اچولو کی دحيوانانوسره مشابهت پیدا کیږي، نو کوم څه چې حق شریعت مقرر کړی دی، په حسن بنه والی او عدل کی له هغه څخه غوره یوشی نشی کیدای . (المصالح العقلية ص ۳۰)

مسئله: داودس او غسل په تیمم کی هیڅ توپیر نشته، ددواړو یوه طریقه ده، یواځي دنیت فرق لري . (آپ کی مسائل ص ۲۶۴ ج ۲)

مسئله: څوک چې له اودس او غسل کولو څخه معذور وی، هغه دی دجنابت په حالت کی یو تیمم دغسل او اودس په نیت ووهی، دده لپاره کفایت کوي . (فتاوی دارالعلوم ص ۲۶۳ لومړی ټوک)

مسئله: لکه څرنگه چې بې اودسه سپی داوبونه موندلو په صورت کی په تیمم لمونځ کولای شي، دغه رنګه څوک چې غسل ته اړوی هغه هم داوبودنه موندلو په صورت کی دغسل لپاره تیمم کولای شي .

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۵۲ لومړی ټوک)

دتیمم لپاره څومره غټه لویه په کار ده ؟

مسئله: په تیمم کی زیات احتیاط دادی: چې لویه دومره غټه وی چې ورباندی په یو ځل دواړه لاسونه وهلاي شی، یا چې لږ تر لږه دومره غټه وی چې یو پوره لاس یعنی ورغوی سره له گوتو ورباندی راشی، او په پرلپسی دواړه لاسونه ورباندی وهلاي شي، ځکه چې دځینو علماؤ په نزد ضرب دتیمم رکن دی . (امداد الاحکام، ص ۳۸۷ لومړی ټوک)

پریوه لویه څو ځله تیمم وهل

مسئله: په ځینی مسجدونو کی دتیمم وهلو لپاره دخاورو یو گټی جوړ شوی وی ددغې خاورې پر گټې څو ځله تیمم وهل صحیح دی او پر دې

د حکمی نجاست اثر نه پریوزي په درمختار کي څرگندونه شوی ده چي پریوه ځای څو ځله تیمم وهل صحیح دی.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۶۱ لومړی ټوک، دردالمختار ص ۲۲۰ ج ۱ باب التیمم په حواله)

مسئله: که پریوه ځای اویوه لوطه څو کسان پرلپسی تیمم ووهی نو صحیح دی. (کیري ص ۸)

مسئله: که د تیمم وهونکی د لاسونو خنډل شوی خاوری جمع شی پر هغو هم تیمم صحیح دی هیڅ پروانلری. (کشف الاسرار ص ۲۵ ج ۲)

مسئله: د مسجد پر چونه شوی دیوال تیمم صحیح دی هیڅ پروانلری.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۶۲ لومړی ټوک، د هدایې ج ۱ ص ۵۳ په حواله د تفصیل لپاره امداد الفتاوی ج ۱ ص ۷۱)

مسئله: پر لرگي، جامه بیله دور و تیمم وهل صحیح نه دی دغه رنگه دشناو وچو وښو حکم دی، او پر ډبره پوخ یا خام دیوال او چونه بیله غباره هم تیمم صحیح دی، او پر لرگي لږ دوره هم کفایت کوی.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۴۴ ج ۱، د غنیه ص ۷۴ په حواله)

د تیمم په لوطه استنجاء کول

مسئله: پر کومه لوطه چي تیمم وهل شوی وی په هغه یا دهغي په کومه

برخه استنجاء وهل خو جائز دی خوښه نه دی، فقهاء پر ناپاک ځای

اودس کول د ادب په خلاف بولی او وجه ئي همدغه لیکلی ده: چي

داوداسه اوبه د احترام وړدی، نو همدارنگه د تیمم لوطه هم ده

(امداد الاحکام ص ۳۸۷ ج ۱)

مسئله: د تیمم لپاره ضروری ده چي خاوره پاکه وی، ناپاکه زمکه چي

وچه شوی وی دهغي استعمال د تیمم لپاره د مستعملو اوبو په څیر ده

یعنی په خپله خو پاکه ده اما پاکوونکي نه ده، پرداسی ځمکه

تروچیدو وروسته لمونځ کول خوروا دی خو په دې سره تیمم صحیح نه دی. (کشف الاسرار ص ۳ ج ۱)

مسئله: پریا که لنده خاوره چي اوبه ورباندی غالبی نه وی تیمم جائز دی، خو په لنده خاوره تیمم هغه وخت وهل پکار دی چي دوخت دفوت کیدو ویره وي تر څو بیله اړتیا خپله بڼه بدله نکړی. (کشف الاسرار ص ۱۲ ج ۲)

په کومو شيانو تیمم روا اوبه کومو ناروا دی؟

(۱) خاوره یا د خاوری له جنس څخه چي کوم شی وی پر هغه تیمم جائز دی او کوم شی چي د خاورې له جنس څخه نه وی، پر هغه تیمم جائز نه دی، کوم شيان چي په اور کي په سوځولو سره نه نرمیږي او نه په سوځیدو سره ایره کیږي او هغه شيان د خاورې له جنسه دی لکه شکه، د ډبرو قسمونه عقیق، زبرجد، فیروزه، سنگ مرمر، هرتال، اونور، او کوم شيان چي په اور کي نرمیږي یا ایري کیږي هغه د خاورې له جنسه نه دی، لکه: کپړه، لرگي اونور په سوځیدلو ایره کیږي، اوسره زر، سپین زر اونور چي په اور نرمیږي په دغو تیمم جائز نه دی.

(۲) کوم شيان چي د خاورې له قسم څخه نه وی، که پر هغوي دوره پرته وی نو پر هغوي د دغه گړځ په وجه تیمم جائز دی.

(۳) که پر کوم مردار شی دوره پرته وی نو که هغه گړځ پدې دوچوالی په حالت کي پریوتلی وی او د تیمم وهلو پر وخت دکومې مردارۍ دراولو ویره نه وي، نو په دې سره تیمم جائز دی کنه نه دی.

(۴) پر کوم حیوان یا انسان پا پر خپلو اندامو که دوره پرته وی نو پر هغه تیمم جائز دی لکه چي چا جارو وواوه د هغه په وجه دوره پر مخ اولاسو نو پریوته او په لاس ئي ومنبله نو تیمم صحیح دی.

(۵) که کوم داسی شی چي ورباندی تیمم جائز نه وی دخاوری اونوروسره یوځای شی نو غالب ته اعتبار دی، که خاوره اونور غالب وی نو تیمم جائز دی کله نونه دی جائز.

(علم الفقہ ص ۱۰۵ ج ۱، هدایه ص ۲۶ ج ۱، شرح نقایه ص ۲۶ ج ۱ کبیری ص ۷۶)

مسئله: دیوال که دږبرو وي یادپخو خښتو وی یاد خامو خښتوپه دې شرط چي فاک وی تیمم ورباندی جائز دی.

(نمازکی مسنون اعمال ص ۱۳۹، احسن الفتاوی ص ۵۷ ج ۲، ردالمحتار ص ۲۲۰ ج ۱)

مسئله: پرغله مثلاً اوربشویا غنمو اوبل داسی شی که گرځ، غباروی نو تیمم ورباندی جائز دی کله نونه دی

(شرح وقایه ص ۹۰ ج ۱ کبیری ص ۷۶، کتاب الفقہ ص ۲۵۵ ج ۱، طهور المسلمین ص ۱۷)

د تیمم احکام

مسئله: دکومو شیانو لپاره چي اودس فرض دی دهغوي لپاره داودس تیمم هم فرض او دکومو شیانو لپاره چي اودس واجب دی دهغوي لپاره داودس تیمم هم واجب دی او دکومو شیانو لپاره چي اودس سنت یا مستحب دی دهغوي لپاره داودس تیمم هم سنت یا مستحب دی او همدغه حال دغسل دتیمم دی پرغسل دي قیاس کړی. مثلاً: له اودس کولو څخه معذوردی نودی چي داودس پرځای کوم تیمم ووهی هغه تیمم فرض دی، علی هذا القیاس.

مسئله: که پرچاغسل اوښتی وی او مسجد ته دتلو دده سخت ضرورت وی پرده تیمم وهل واجب دی.

مسئله: دکومو عبادتونو لپاره چي له دواړو بې اودسیو څخه پاکي شرط نه وی لکه سلام، دسلام ځواب اونوردوي لپاره داودس اوغسل دواړو تیمم بېله عذره کیدای شی او په کومو عبادتونو کي چي

یواځي، له کوچنی بې اودسې څخه پاکي شرط نه وی لکه له لاس وروړلو پرته دقرآن کریم تلاوت یا اذان اونور، ددوي لپاره صرف داوس تیمم بېله عذره کیدای شی.

مسئله: که له چاسره شکمنی اوبه وی لکه دخره پسخورده نو په داسی حالت کی دی اودس یاغسل ورباندی وکړی تردی وروسته دی تیمم ووهی.

مسئله: که هغه عذر چي په وجه ئي تیمم وهل شوی وودبندگانوله طرفه وونو کله چي هغه عذر ختم شی نو څومره لمونځونه چي یي په دغه تیمم کړی وی ټول بیرته راگرزول پکاردی مثلاً یوسړی بندی اودمحبس مامورینوده ته اوبه نه ورکولي، یا چاده ته ویلي وو که تا اودس وکړنوزه تاوژنم، اونور...

(علم الفقہ ص ۱۰۵ ج ۱، طهور المسلمین ص ۲۸، کشف الاسرار ص ۲۵ ج ۲)

په کومو شیانو چي تیمم ماتېږي

مسئله: په کومو شیانو چي اودس ماتېږي په هغو شیانو داودس تیمم هم ماتېږي او په کومو شیانو چي غسل واجیږي په هغو شیانو تیمم هم ماتېږي.

مسئله: که داودس اوغسل دواړو لپاره یو تیمم ووهل شی نو کله چي اودس مات شي نو هغه تیمم داودس په هکله ماتېږي او دغسل په هکله باقي پاتېږي ترڅو دغسل وجبوونکی شی ونه موندل شي.

مسئله: دکوم عذره په وجه چي ئي تیمم وهلې وو، دهغه په زوال تیمم ختمیږي که څه هم تردی وورسته سمدستی بل عذر پیدا شی مثلاً: کوم

شخص داوبونه موندلوپه وجه تیمم وهلی وویاچي کله اوبه وموندلی شوی نو دی ناروغ شو (بیادی دناروغی تیمم جلاووهی)

مسئله: که څوک ویده وی داوبوسره تیرشی نودده تیمم نه ماتیري ځکه دی په داسی حال کې اوبوته ورسیدی چې پکی داوبو پرکارولو قادر نه ووخوپه دې کي شرط دادی: چې داسی ویده وی چې اودس یې نه ماتیري یا یې دغسل په بدل کی وهلی وی مثلاً کوم سړی پرآس یا گاډی کې ناست ویده شی اوبه لاره کې کومه چینه یاویاله راشي نودده تیمم نه ماتیري. (فتاوی قاضی خان، فتح القدیر)

دا شرط ځکه لگول شوی دی چې که داودس تیمم وی اوداسی ویده شی چې اودس په ماتیري نودده تیمم په ویدیدو ماتیري اوبو موندلو ته به اثر پاته نشی.

مسئله: که کوم سړی په ریل گاډی یا الوتکه کې سپوروی اوده داوبو دنیستی په جه تیمم وهلی وی اوبه لاره کې په روانه گاډي کې دده په نظر داوبوچینه یاویاله راشی نودده تیمم نه ماتیري، ځکه په دې صورت کی دی داوبو پر استعمال قادر نه دی.

(علم الفقہ ص ۱۰۸ ج ۱، منیه ص ۳۰، درمختار ص ۴۳ ج ۱)

مسئله: تیمم په هر هغه شی ماتیري چې اودس ورباندی ماتیري اوتیمم کوونکی سړی چې داوبونه موندلوپه وجهی تیمم کړی وی که اوبه ووینی او پرکارولوئی قادروی نودده تیمم ماتیري.

(هدایه ص ۲۷ ج ۱، شرح نقایه ص ۲۷ ج ۱، کبیری ص ۸۴)

مسئله: پرچاچي غسل واجب وی که هغه دشرعی عذرله امله تیمم ووا هونوددغه شرعی عذر په ختمیدودغه تیمم هم زائلیري، مثلاً:

داوبونه موندلوپه جهی تیمم وهلی وو، نوکله چې هغه پراووبیاندی قادرشی نودجنابت تیمم ماتیري، یا یې دیوې ناروغی له وجې تیمم وهلی وو نوکله چې داناروغی ښه شي نوتیمم ماتیري، یا کومه خبره دغسل واجبوونکی وموندله شی نوتیمم ماتیري اوبه نواقض یعنی داوداسه په ماتوونکوشیانومطلقاً داتیمم نه ماتیري، مثلاً: ده دناروغی په وجه دجنابت تیمم وواهیایي داوبونه موندلوپه جه تیمم وواهواییاودس ماتوونکی شی ورپېښ شونوپه دې سره دجنابت تیمم نه ماتیري. یواځي داودس تیمم ماتیري دغسل تیمم باقی دی، داودس لپاره دی بیتیمم ووهی.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۵۹ ج ۱، دردمختار ج ۱ ص ۲۳۴ باب التیمم په حواله)

د تلاوت په نیت وهلی تیمم لمونځ کول څنگه دی؟

پوښتنه: - یوه ناروغ ته اوبه زیانمنی دی ده دقرآن کریم دتلاوت لپاره

تیمم وواهوونوپه دې تیمم لمونځ کولای شی کنه؟

جواب: - قاعده داده چې که دکوم عبادت لپاره تیمم ووهل شی کوم چې ذاتاً مقصودی وی اودهغه لپاره طهارت (پاکي) هم ضروري وی نوپه دغه تیمم لمونځ صحیح دي کنه نه دی صحیح، پورته بیان شوی دواړه شرطونه که وموندل شی نوپه دې سره لمونځ صحیح کیږي او که دواړه شرطونه یاله دواړوڅخه یونه وی نوپه دې تیمم لمونځ نشی کولای، نوکه بې اودسه سړی په خوله تلاوت کولولپاره تیمم وواهوونوپه دې کې دوهم شرط نشته یعنی طهارت ضروري نه دی (ځکه چې په خوله تلاوت لپاره اودس ضروري نه دی) او که قرآن کریم ته لاس وروړولولپاره تیمم وواهوونولومړی شرط نه دی موجود شوی

يعني دامقصدی عبادت نه دی، ځکه په دې دواړو صورتو کې په دې تیمم لمونځ نشي کولای خودتیمم پرمهال که صرف دتلاوت د نیت پرځای دکامل طهارت نیت وکړي نو په دې سره لمونځ هم صحیح کیږي، او که ناپاک سړی چې غسل ته اړوی دتلاوت په نیت تیمم وواړونو دی په دې تیمم لمونځ کولای شي ځکه چې تلاوت مقصودی عبادت دی او ددې لپاره له جنابت څخه پاکي هم شرط ده. (احسن الفتاوی ص ۶۰ ج ۲، دردمختار ص ۲۲۶ ج ۱ په حواله)

مسئله: داوبوپه موجودیت کې دروغ سړی دقرآن کریم دتلاوت لپاره تیمم وهل صحیح نه دی.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۶۴ ج ۱ دردمختار ص ۲۲۶ ج ۱ په حواله)

په ناروغي کي دمریض طبیعت ته اعتباردی که طیب ته ؟

پوښتنه :- دناروغی پرمهال چې کوم تیمم جائز دی په هغه کې دناروغه وطبیعت ته اعتباردی که وماهر طیب ته ؟

ځواب :- ددرمختار له عبارتو معلومه شوه چې په تیمم کې دناروغ وطبیعت، تجربه او غالب گمان ته هم اعتباردی او دماهر طیب ووینا ته هم، په دې کې چې هریو ووندل شي تیمم جائز دی.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۵۸ ج ۱ دردمختار ص ۲۱۵ ج ۱ په حواله)

دوخت دتنگي له وجې تیمم وهل

پوښتنه : سهار ناوخته سترگی خلاصی شوی چې که اوبه تودوي نود لمانځه وخت ختمیږي نو ایالمونځ کونکی داداء په وخت کي په تیمامه لمونځ کولای شی ؟ ځکه چې دیخ په وجه په سړ او بونشی لمیدلای.

ځواب : کله چې دی پرتودواوبو قدرت لری نو تیمم جائز نه دی دلمانځه قضاء دی راوړی خو غسل او اودس دی هرو مرو وکړی.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۴۳ ج ۱ دردمختار ص ۲۱۶ ج ۱ باب التیمم په واحسن الفتاوی ص ۵۴ دوهم ټوک)

پرناروغ که مرداری ولگيږي او اوبه ورته تاوان کوي؟

پوښتنه :- دناروغ پربدن نجاست لگیدلی دی، اوبه ورته تاوان کوي نو څنگه پاکي حاصله کړي ؟

ځواب :- پربدن کې مرداری وی نوهغه دی ومنځی، وروسته دی تیمم ووهی. (فتاوی دارالعلوم ص ۲۴۴ ج ۱ دردمختار ج ۱ ص ۲۱۵ او ص ۳۰۲ باب الانجاس په حواله)

مسئله: کوم ناروغ چې اودس کولای شي خوله غسل کولو معذورو وي دهغه لپاره دجائز دی چې اودس وکړي او دغسل پرځای تیمم ووهي. (فتاوی دارالعلوم ص ۲۶۲ ج ۱ اعالمگیری ص ۲۶ ج ۱)

مسئله: پرچا چې غسل واجب وی له هغه سره صرف داودس وړاوبه وی اوبدن شي هم مرداروی نوهغه دی ناپاک بدن پریمنځی او غسل او اودس لپاره دی تیمم ووهی.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۶۲ ج ۱ دعالگیری ج ۱ ص ۲۸ باب التیمم په حواله)

مسئله: پرچا چې غسل واجب وی له هغه سره صرف داودس وړاوبه وی دغسل وړنه وی په دې صورت کي دواړه ډوله جائز دی چې دلمانځه لپاره اودس او غسل لپاره تیمم که مخکې تیمم ووهی او که اودس کوی اوبیا دجنابت تیمم ووهی دواړه ښه جائز دی.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۶۲ ج ۱)

هره شبه احتلام کیدوونکی لپاره تیمم وهل

پوښتنه :- ماته دا احتلام عارضه راپیښه ده شاید چې داسی شپه به وی چې احتلام ونشي اوس موسم دیخ دی دسهار لمونځ دجنابت په حالت کې وکوم ؟ ځکه چې سهار په غسل کولوراته دناروغی اندیښنه ده ؟

ځواب: شرعی حکم په داسی صورت کي دادی: که په تودواو بوغسل کول زیانمن نه وی نو په تودواو بوغسل کوه اودسهارلمونځ پروخت اداء کړه او که له تودواو بوخڅه هم دناروغه کیدو غالب گمان وی یا تودی اوبه نه وی نو تیمم و هه دسهارلمونځ پروخت ادا کړه او وروسته پریوولس بجې له عادت سره سم غسل وکړه (کله چې غسل تاوانی نه وی) نور لمونځونه پخپلو وختونو کي ادا کړه. (فتاوی دارالعلوم ج ۲۵۸ د غنیة ص ۶۴ په حواله)

مسئله: د غسل او اودی تیمم یو دیو تیمم ددواړو لپاره کفایت کوی. (فتاوی دارالعلوم ص ۲۴۸ او هدایه ص ۲۵ ج ۱، کبیری ص ۸۱، کتاب الفقه ص ۲۶۳ ج ۱)

کومه میرمن چې په غسل کولو کې په تکلیف کیږي

پوښتنه: دزید یوه کوروالده زیاتره هغه ناروغه وی او کله چې دا غسل وکړي نو د کمزوری په وجه کله زکام شي او کله ئي پرسراوغوږ دردوی له همدې ویری دادخپل خاوندخواهش یعنی کوروالی نه غواړي، چې له دې کبله دزید په گناه کې د واقع کیدو ویره ده په دې صورت کي دزید کوروال په تیمم لمونځ ادا کولای شي کنه؟

ځواب: په درمختار کي دی: چې که میرمنی ته دسر مینځل تاوان کوی نو سردی نه پریمنځی اودسر مسح دی وکړي اوزیات احتیاط په همدې کې دی په بل ځای په درمختار کي ئي دا واجب لیکلی دی: یعنی که دسر مسح کولای شي او په دې کي دناروغی ویره نه وی نو دسر مسح دی وکړي کنه نو پرسردی پټی وټړي مسح دی ورباندی وکړي، اودغه میرمن دی خاوند له کوروالی نه منع کوی، او په یوه روایت کي داهم را نقل شوی دی: چې که دچاپه سرداسی دردوی چې

مسح هم نشي کولای نو هغه دی تیمم ووهی، اودشامی په دې اخیرنی عبارت کي څرگندونه شوی ده چې روغ سړی ته که له غسل کولو څخه دناروغی اندیښنه وه دغالب گمان یا مخکینی تجربې په موافقت وی نودی تیمم وهلاي شي. ځکه نو په دغه صورت کي دی دغه میرمن تیمم ووهی او خاوند دی له کوروالی څخه نه منع کوی، ددې ناروغی تر زائلیدو ددې لپاره تیمم وهل صحیح دی بیا چې کله دا ویره ورکه شي نو بیادې غسل کوي.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۶۴ ج ۱ دردمختار ج ۱ ص ۱۴۲ او باب مسح علی الغفین ج ۱ ص ۲۲۹ په حواله)

د بودا توب په وجه تیمم وهل؟

پوښتنه: - که چاته دناتوانی او ناروغی یا بودا توب په وجه اوبه تاوان کوی یا دتاوان ویره ورسره وی یا داوبو کارول وده ته گران اوسخت وی زغملای ئي نشي نو بیادې تیمم وهلاي شي؟

ځواب: دغذریه حالت کي تیمم لکه څنگه چې داودس پرځای وهل کیږي دغذرنکه دغسل پرځای هم کیږي او په دغه تیمم فرض او نفلی لمونځ، تلاوت او نور ټول صحیح دی، او هغه غذر چې په وجه دې اودسی او جنابت تیمم صحیح دی دادی: چې مریض ته دناروغی دزیاتیدو یا اوږدیدو ویره وی یعنی په اودس یا غسل کولو به دده مرض زیات شي یا به اوږد شي یا به دیخ په وجه هلاک شي یا ناروغ شي، یواځې په دې وجه چې سړي اوبه خوندنه ورکوی او ورڅخه په تکلیف کیږي تیمم صحیح نه دی بلکه دمړه کیدو یا ناروغه کیدو وورته اندیښنه وی هغه وخت تیمم صحیح دی. (فتاوی دارالعلوم ص ۲۴۹ ج ۱ دردمختار ج ۱ ص ۲۱۸ په حواله)

مسئله: ترڅو چې دناروغی وغیره کوم عذر نه وي دده لپاره تیمم صحیح نه دی او که دیخ په موسم کې له سرواوبو څخه دتاوان رسیدواندینښنه وي نو که داوبو تودولو قدرت وي نو اوبه دی تودی کړي اودس دی په وکړي، تیمم په داسې حالت کې صحیح نه دی.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۵۷ ج ۱ د عالمگیری ج ۱ ص ۳۶ په حواله)

په تبه کې تیمم وهل

مسئله: تبه که داسې وي چې له اوبو څخه تاوان یا دناروغی دزیاتیدو اندینښنه وي نو په تیمم لمونځ صحیح دی. (فتاوی دارالعلوم ص ۲۵۷)

دتبې په اندینښنه تیمم وهل

پوښتنه: یوه سړي ته په سرواوبو اودس کولو څخه دتبې اندینښنه ده که دی په تودواودس کول وغواړي نو ده ته یاده کوروالته په اوبو تودولو کې تکلیف وي نو ایادی تیمم وهلاي شي؟

ځواب: کله چې داوبو تودولو اودس کولو توان شته نو دده لپاره تیمم وهل صحیح نه دی. (فتاوی دارالعلوم ص ۲۵۷ ج ۱ د عالمگیری ج ۱ ص ۲۶ باب تیمم په حواله)

مسئله: که داوبوپه استعمال دمريض دمرگ یا ناروغی زیاتیدو اندینښنه وي یا داویره وي چې داوبوپه استعمال به ناروغی ورده شي نو په ټولو صورتو کې تیمم روا کیږي، که څوک فعلاً روغ دی خو غالب گمان یې دي چې داوبوپه کارولو به ناروغ شم نو تیمم جائز دی، که اودس کولای شي خو غسل ورته تاوان کوي نو اودس دی هم وکړي اود غسل پرځای دی تیمم ووهي، او که له سرواوبو څخه دناروغی او نورواندینښنه وي او تودی اوبه نه پیدا کیږي نو تیمم جائز دی، که دومره زیات یخ وي چې په تودواوبوپه غسل کولو کې

دناروغی یا مرگ اندینښنه وه نو تیمم جائز دی داصورت که په ځنګل کې ورپېښ شي یا په کلی کې

یادونه: له دې څخه دڅوک دانه فهموی چې په سخت یخ کې همیشه تیمم جائز شو ځکه چې په ډیر زیات یخ کې په تودواوبوله غسل کولو څخه څوک نه ناروغه کیږي، اونه مری، څوک په کوم ځانګړي ځای کې اتفاقاً داسې یخ وي چې تودی اوبه هم زیانمنی وي او کومه داسې کپړه او نورڅه نه وي چې ترغسل وروسته یې پرځان واچوي او ځان په تودکړي هلته تیمم روا کیږي. (طهور المسلمین ص ۱۴)

په ریل گاډي اوبس کې دتیمم شرطونه

مسئله: په اورگاډي اوبس کې په تیمم دلمانځه صحیح کیدو لپاره لاندینی شرطونه دي:

(۱) دریل گاډي په یوه ډبه کې هم اوبه نه وي.
(۲) پرلاره په یوه شرعی میل (۱۸۰۳ کیلومتره) کې دننه داوبو دشتون خبرتیا ورته نه وي.

(۳) دریل گاډي یا موټر پرتخته دومره دوره وي چې په اسانۍ سره پرلاس لګي نو پردی دی تیمم ووهي.

له دغو څخه که پر یوه شرط قدرت نه وي نو څنګه چې ممکن وي ادا دي کړي، خو وروسته به قضا راوړي. (احسن الفتاوی ص ۵۵ ج ۲، دردمحتاج ص ۲۱۷ په حواله)

مسئله: که په ریل گاډي کې یقین وي چې دلمانځه پروخت اوبه موندلای شي نو لمونځ ځنډول مستحب دی، که اوبه پیدا شوي نو په اوداسه دی لمونځ ادا کړي که پیدانشوی اودوخت پای ته رسیدو اندینښنه وي نو په تیمم دی لمونځ ادا کړي.

مسئله: دریل گاډي پراستیشن که اوبه ورکونکی نامسلمان وی نودهغه په اوبواودس کول جائز دی هوکه یقین وی چې لوبنی مرداردی نوتیم وهل جائز دی. (فتاوی دارالعلوم ص ۲۵۰ ج ۱، دردالمختار ص ۲۱۴ ج ۱ په حواله)

پراستیشن چې کومې اوبه ورکول کیږي هغه اکثره پاکي وی اودهغوي لوبنی هم ځکه شک نه دی کول په کار. **رفت قاسمي غفرله**

د زخمی او چیچک (کوي)، دناروغ لپاره تیمم حکم

پوښتنه: که پرېښو او مخ د خارش دانې وي او اوبه ورته تاوان کوي نو آیا داسې داودس او غسل لپاره تیمم وهلاي شي؟

ځواب ک که داوداسه داندامونو (مخ، دواړو لاسونو، او پښو) پر زیاتره برخه زخمونه وي نوتیمم دی ووهی، کنه روغ غړی دي ومنځي او پر زخمی برخه دی مسح وکړی او د غسل هم همدغه حکم دی، خو په هغه کي د غړو د شمیر پرځای وټول بدن ته کتل کیږي، که تر نیمایي زیات بدن باندي ټپونه وي نوتیمم دی ووهی او که پر نیم بدن یا تر هغه پر کم وی نو مسح دی وکړي او که پردوغ بدن په اوبو بهیولو د زخمی برخې له اوبو ساتل گران وی نو دومره روغه برخه هم د زخم په حکم کي شمیرل کیږي.

(احسن الفتاوی ۲۵۸ ج ۲، دردالمختار ص ۲۳۷ ج ۱ په حواله)

مسئله: که پر ټپ یا پټی مسح نشی کیدای نو بیا تیمم صحیح دی.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۶۴ ج ۱، دردالمختار باب المسح علی الخفين ص ۲۵۸ ج ۱ په حواله)

مسئله: که پردواړو لاسونو دانې وی او اوبه ورته تاوان کوی نوتیمم صحیح دی خو که کوم بل څوک اودس ورکونکی وی نو د تیمم په جواز کي اختلاف دی راجع او احوط عدم جواز دی.

(احسن الفتاوی ۲۵۶ ج ۲، دردالمختار ج ۱ ص ۲۴۸ په حواله)

مسئله: که پر ټول مخ دانې وي چې نوونه او وینې پکښی وی، داوبو په لگیدو له دانو وینه راوړي، که په رشتیا هم دومره تکلیف وی او مسح هم نشی کولای نوتیمم جائز دی.

(آپ کی مسائل ص ۶۵ ج ۲، تفصیل مظاهر حق ج ۱ ص ۴۷۵)

مسئله: که د چاترنیم بدن زیات باندي زخم وی یا دکوي دانې وی نو لمبیدل واجب نه دی بلکه تیمم دی ووهی. (بیش زبور ص ۶۷ ج ۱، دمنیه ص ۲۲ په حواله)

مسئله: که پر بدن ځای پر ځای زخمونه وی یا دکوي دانې وی نوتیمم جائز دی، که ځای پر ځای نه وی پر یوه ځای د بدن تر نیمه برخه زیاتی وی، بیا هم د غسل پر ځای تیمم جائز دی، او دنورو غړیو و پر منځلوته اړتیا نشته که له څلورواو اندامو صرف یو روغ وي نو داودس پر ځای تیمم وهلاي شي ددغه اندام و منځلوته ضرورت نشته مثلاً: مخ روغ وی، لاس، پښې او سر زخمې وی نوتیمم دی وکړی، و مخ منځلوته اړتیا نشته، دغه رنگه که لاسونه، پښې او مخ زخمې وی صرف سر روغ وی نوتیمم جائز دی، د سر مسح دی نه کوی یعنی سردی نه منځي.

قاعده داده: چې په اودس کي د غړیو و شمیر ته اعتبار دی که یو یا دوه غړي زخمي وي نو اودس کول پکار دی، روغ اندامونه دي پریمنځي او پر نورو دي مسح وکړي او که په دریو اندامونو کي عذروي نو اودس معاف شو، اوس دي تیمم ووهي کومه برخه چې روغه ده هغه دي هم نه پریمنځي او په غسل کی و مساحت او پیمائش ته اعتبار دی کله چې تر نیم بدن زیات پریمنځو څخه معذروي نوتیمم جائز دی او کله چې زیاته برخه روغه وي نو دهغي پریمنځل پر نور بدن مسح کول ضروري دی. په غسل کي د غړیو و شمیر ته اعتبار نشته.

وگورئ! که څوک له سيني څخه تر پښو زخمي وي نو تيمم جائز دی حال دادی چې کوم اندامونه روغ دي هغوی په شمیرکي زيات دي (مثلاً لاسونه، سر، سترگي، پوزه، غوړونه اونور...) که لاسونه داسي زخمي وي چې په اوبو کي ئي نه شي اچولای اونور اندامونه هم نه شي پرېمنځلای نو تيمم جائز دی، خو غوره دادی چې دکوم بل چا په مرسته اودس وکړي، که تر نيمايي کم بدن زخمي وي خو پر روزغ ځای داوبو پرېوتوپه وجه وزخموته تکليف رسيږي نو تيمم جائز دي.

داوبو زيان رسولواوناروغه کيدويا دناروغی زياتيدوانديشنه په همدې حال کي معتبره ده چې په خپله له خپل عادت څخه معلوم وي ياله عامي تجربې اوليدني څخه معلومېږي ياکوم مسلمان باوري طبيب ورته ووايي چې تاوان کوي ياناروغې زياتيږي يابه په ځنډ سره ښه شي. (طهور المسلمين ص: ۱۵)

د جنازي لمانځه اومؤکدستونو دپاره تيمم وهل

مسئله: قاعده داده چې که دکوم عبادت فوت کيدو خطروي او هغه قضاء هم نه لري نوسره له دي چې اوبه وي دده دپاره تيمم جائز دي. ځکه که دجنازي دلمانځه تراخري تکبيرمخته دگډون هيله وي نو تيمم جائز نه دي کني په تيمم کولو برخه پکي اخيستلاي شي.

داختر دلمانځه هم همدغه حکم دي چې دامام دفارغيدو ويره وي نوپه تيمم وهلو دي ورگډ شي (کله چې بل ځاي هم داختر دلمانځه موندلو هيله نه وي) همداراز دمؤکدستونو قضا خونشته ځکه که دهغوی دفوت کيدو ويره وي نوهم سره له دي چې اوبه موجودي وي تيمم دي ووهي سنتونه دي اداء کړي.

مسئله: که دجنازي دلمانځه تيريدو ويره وي نوپه تيمامه دجنازي لمونځ کولای شي په دي شرط چې دمړي ولي نه وي. (ځکه چې دجنازي لمونځ دمړي دولي پراجازه موقوف دی)

(هدايه ص ۴۸ ج ۱، شرحى نقايه ص ۲۵، کبيرى ص ۱۸)

مسئله: کوم مړي ته چې غسل ورکول ممکن نه وي هغه ته دی تيمم وروو هل شي اودفن دي کړل شي. (شامى ص ۲۳۶ لومړى ټوک)

مسئله: په بېره تيمم وواهو دجنازي په لمانځه کي شريک شو، (دجنازي لمونځ خوصحيح شوما) په دي تيمم وختی فرض لمونځ نشي کولای. په اودس کولو وختي لمونځ کول په کار دی.

(فتاوى دارالعلوم ص ۲۴۵ ج ۱ در المحتار باب التيمم ج ۱ ص ۲۲۳ په حواله)

مسئله: که دجنازي دلمانځه دټولو تکبيرونو تيريدو ويره وي نو تيمم وهلاى شي که څه هم تيمم وهونکى جنب نارينه اوبنځينه وي، څوکه داسي نه وي يعنې دتکبيرونو موندلو غالب يقين وي يا ورته معلومه وي چې دده انتظار به لازماً کيږي نو تيمم صحيح نه دي.

مسئله: يودجنازي لمونځ ئي په تيمم کړي وچې دوهمه جنازه راوړله شوه که دغه تيمم کونکي ته ددي دواړو جنازو ترمنځ اودس کول ممکن شوي ووخوييادغه امکان ياقوت زائل شونوددوهمي جنازي دپاره دي دوهم ځل تيمم ووهي، که ددواړو ترمنځ داودس کولو قدرت ونه موندې نودوهم ځل وتيمم ته اړتيا نشته، په اولني تيمم به دجنازي لمونځ کوي. (کشف الاسرار جلد ۲ صفحه ۱۵)

(دلته خود تيمم مسئلې رواني وي ځکه داڅومسئلي مي بيان کړي، نورد مړي دغسل بشپړي مسئلې دغسل مسئلې په نوم کتاب کي

وگورئ، اودعاء کوي په آئنده کي دمړي مسئلي ليکلوخيال مي ددوستانوپه ټينگارشته، چې پکي به دمرگ آثار، غسل، کفن، جنازي لمانځه، دفن پر قبر دتختي اونورولگولو، ايصال ثواب، روح اونوروپه اړوند تفصيل وي. انشالله. دعاغوښتونکي محمدرفعت قاسمي غفرله

د تيمم بيلابيلي مسئلي

مسئله: داوبوپه موجوديت کي دقرآن کریم مسح کولو دپاره تيمم صحيح نه دي. (فتاوی دارالعلوم ص ۲۶۰، ج ۱ دردمختار ج ۱ ص ۲۲۵ په حواله)

مسئله: که دقرآن کریم مسحه کولو دپاره تيمم ووهي نوپه دي سره د جنازي لمونځ کول نه دی صحيح او که ديوه لمانځه دپاره تيمم ووهي ددوهم وخت لمونځ هم په دي کول صحيح دی او دقرآن کریم مسحه کول هم په دي تيمم صحيح دي.

مسئله: که څوک ولمبيدلوته اړوي (يعني دغسل اړتيا ورته پيدا شوي وي) او اودس هم نه لري نويو تيمم دي ووهي ددواړو دپاره جلا جلا تيمم ته اړتيا نشته.

مسئله: چا لمونځ په تيمم اداء کړي پياوړي او به وموندلي او د لمانځه وخت هم پاتي دي نو ددوهم ځل لمونځ کولو ته اړتيا نشته هم هغه لمونځ په تيمم صحيح کيږي. (بهشتي زيور ص ۷۰ ج ۱ امنيه ص ۲۹)

مسئله: که تيمم داوداسه پرځای وي نو داودس په موافق او به موندلو تيمم ماتيږي، او که تيمم دغسل وي نو کله چې دغسل په موافق او به پيداشي نو تيمم ماتيږي که او به کمي پيداشي نو تيمم نه ماتيږي.

مسئله: که چا د ناروغۍ له امله تيمم وهلی دی نو کله چې ناروغي ختمه شي چې اودس او غسل ورته تاوان نه کوي نو تيمم ماتيږي، اوس اودس کول او غسل کول واجب دي. (بهشتي زيور ص ۷۰)

مسئله: په څومره شيانو چې اودس ماتيږي په هغوی تيمم هم ماتيږي اوداوبوپه پيدا کيدلو سره هم ماتيږي. (بهشتي زيور ص ۷۰ ج ۱ امنيه ص ۲۶۲ په حواله)

مسئله: کوم شی چې د عذريه وجه رواشي، دهغه عذر تر زائيليدو وروسته هغه باطليږي. (کشف الاسرار ص ۲۸ ج ۲)

مسئله: که پر دېره يومخ دوره نه وي بيا هم تيمم ورباندي صحيح دی، پر لاس دگرځ لگيدل هيڅ ضروري نه دی، همدا راز پر پخه خښته هم تيمم صحيح دي دوره که پروي او که نه وي.

مسئله: پر ځمکه که د بولو اونور مردار و ولگي او په لمروچه شي اوبد بوي ئي ختم شي نو ځمکه پاکه شوه لمونځ ورباندي صحيح دي خو پر دغه ځمکه تيمم وهل صحيح نه دي، کله چې معلوم وي چې دا ځمکه داسي ده او که معلوم نه وي نووهم مه کوئ.

مسئله: که وچاته دور شولوپه نيت تيمم ووهي او په زړه کي دخپل تيمم وهلونيت نه و بلکه يوازي په هغه زده کول مقصد و نو دهغه تيمم نه صحيح کيږي يعني د تيمم ورښودونکي، ځکه چې په تيمم صحيح کيدو کي د تيمم اراده کول ضروري ده، نو کله چې د تيمم وهلو اراده نه وي بلکه بل ته ورښودل او ورښکاره کول مقصد وي نو تيمم نه صحيح کيږي. (بهشتي زيور ص ۶۹ ج ۱ امنيه ص ۲۹ په حواله، شرح البدياه ص ۵۴ ج ۱)

مسئله: په تيمم کي پر لاسونو څه خاوري اودوږي لگيدلي وي نويو لاس دي پر بل لاس ووهي هغه دي وځنډي، ځکه چې په تيمم کي

دخاورو اودوروو منبلو شرط نه دي بلکه (پر خاوره اونورولاس تيرول فرض دي) (خولويه دوه هم که چيري ولگيږي نو پروانه لري. (طهور المسلمين ص ۲۳)

مسئله: په مرتد کيدو تيمم نه ماتيږي مثلاً يوه مسلمان دمجبوريت په خاطر تيمم وواهييا تردي وروسته ده اسلام پرېښودي خدای ناکرده يعني مرتد شو او بيا الله جل جلاله توفيق ورکړ چې مسلمان شونو که په دي منع کي اودس نه شومات نو په هغه منځته تيمم چې داسلام په حالت کي ئي وهلی ول مونځ کولای شي. (کشف الاسرار ص ۲۸ ج ۲)

مسئله: وجنب ته له يخ څخه دناروغی ويره ده او تودي اوبه نشته ياله دي څخه هم دضرر رسيدو غالب گمان دی نو تيمم جائز دی. (احسن الفتاوى ص ۵۶ ج ۲ رد المحتار ج ۱ ص ۲۱۶ ج ۱ په حواله)

مسئله: په ځنگل کي وحيوانانوته خطروي که دي اودس کولو ته لار شي نو حيوانان به دچا کښت ته ورشي. يادور کيدو ويره وي نو په دي صورت کي تيمم وهل جائز دي. (فتاوى دارالعلوم ج ۱ ص ۲۶۵)

مسئله: څوک چې داسي ځای بندي وي چيري چې اوبه نه وي. اودلمانځه وخت تيريږي ونکی وي نو هغه وخت دي په تيمم لمونځ وکړي او وروسته دي راوگرزوي. (امداد الفتاوى ص ۷۴ ج ۱)

مسئله: يو څوک په مسجد کي ويده و، که دده احتلام وشونوله مسجد څخه دوتلو دپاره دتيمم ضرورت نشته، خو که دکوم عارض په وجه هغه وخت وتل مشکل وي نو تيمم ضروري دي (يعني که په شپه کي داحتلام په حالت کي له مسجد ه وتل مشکل دي نو تيمم دي ووهي.

(فتاوى محموديه ص ۵۱۲ ج ۱)

مسئله: دلمانځه تروخت منځته تيمم وهل جائز دی اوله يوه څخه تر زيات فرضودپاره هم صحيح دی اودفرضولمونځودپاره هم تيمم جائز دی لکه چې ذنفل لمانځه دپاره، ځکه چې زمونږ په نزد تيمم داودس او غسل مطلقاً بدل دی، ځکه نو په يوه تيمم چې څومره فرضونه نفلونه وغواړي کولای شي، لکه څنگه چې په يوه اودس ئي کولای شي. (کشف الاسرار ص ۱۵ ج ۲)

مسئله: په تيمم کي درکن او شرط په پاتيدو تيمم نه صحيح کيږي اودمسنون اعمالو بيله اړتيا په قصد اړيښودلو ډير سپک او کله زيات کراهت راځي خو تيمم بيله شېهي صحيح او کافي کيږي، نو که چا دلاسو نوچه خوا پر خاوره ووهله پر ټول مخ اولاسونو ئي مسح وکړه بيا هم تيمم صحيح شو، خودسنت په خلاف او مکروه شو.

مسئله: که گوتی خلاصي نه پرېښولي شي خودبل لاس په گوتو ئي ددوئ په مينځ کي خلال او مسح وکړه بيا هم صحيح شو.

مسئله: که لاسونه ونه څنډي ښه پر مخ اولاسونو خاوره ومښي بيا هم تيمم صحيح شو خودافعل مکروه دی.

مسئله: که دلاسو نو پر ځای کوم دستمال اونور پر ځمکه وواهي هغه ئي پر مخ اولاسونو تير کړي نو تيمم صحيح شو خو بيله عذر داسي کول ډير مکروه دی.

مسئله: که کوم بل چا خپل لاسونه پر ځمکه ووهل دکوم بل چا تيمم ئي ورووا هو نو صحيح دی په دي شرط چې دهغه تر لاسو ووهلو منځته ده: تيمم قصد او نيت کړی وي.

مسئله: که پر مخ تیمم ووهي پر یېږدي اودومره وخت وروسته پر لاسو مسح وکړه چې فرضاً که مخ په اوبو پر یمنځلای وای نو تراوسه به وچ شوی وای، بیا هم تیمم صحیح دی.

مسئله: که منځته پر لاسو مسح وکړه بیا ئې پر مخ وکړه نو هم تیمم صحیح شو، خود سنت په خلاف او په څه اندازه مکروه شو. (طهر المسلمین ص ۲۴)
مسئله: کومې اوبه چې په میدانو (پر لارو دستر کونو پر غاړو) دو قف په توگه ایښول شوي وي نو ترڅو چې هغه اوبه په زیاته اندازه نه وي تیمم منع کونکې نه دي، دکم والي په صورت به دا اوبه د خښلو بلل کیږي او که په زیاته اندازه وي نو د اوداسه دپاره هم بلل کیږي.

(کشف الاسرار ص ۲۵ ج ۲)

(اوبه اوس وخت کي خو پر عامو لارو د استعمال دپاره نلونه او پائپونه وي ددي د استعمال عامه اجازه وي. محمدرفعت قاسمی)

مسئله: د جمعي د لمانځه د تیریدو په ویره تیمم نشي کولای، ځکه که جمعه تیره شي نو د ماښین لمونځ دي ادا کړي.

(هدایه ص ۲۹ ج ۱، شرح نقایه ص ۲۵ ج ۱ کتاب الفقه ص ۲۴۹ ج ۱)

مسئله: د چا چې دواړه لاسونه پر وېږي شوي وي نو کله چې دی په چاتیمم ووهي نو پرې شوي ځای دي مسح په وکړي. (کبیری ص ۶۴)
مسئله: هغه سړی کوم چې تیمم خو ووهي خو تراوسه ئې لمونځ نه وکړی چې اوبه ئې وموندلې نو دده تیمم باطلیږي. (مظاهر حق ص ۴۷۷ ج ۱)

مسئله: ترڅو چې تیمم ماتونکی کوم شی ورپېښ نه شي تر هغوپه یوه تیمم ټول وختي او قضائي فرضونه، نفلونه د نورو وختونو لمنځونه ټول کولای شي. (نماز مسنون ص ۱۴۵)

مسئله: په تیمم کي هم تنگه گوته اوبنګړی ښورول کفایت کوي، ځکه چې ددي په ښورولو تردي لاندې ځای تیمم کیږي، او فرض صرف مسح کول دی، ددوړو هلته ور رسول ضروري نه دی.

مسئله: په اودس کي چې دکومو وینستانو پر یمنځل واجب دی په تیمم کي هغوی مسح کول واجب دی او هغه وینستان چې په اودس کي پر یمنځل واجب دی هغوی هغه دي کوم چې په مخ کي وي ځکه دا وېږدي راڅرګندلي پرې مسح کول واجب نه دی. (کتاب الفقه ج ۱ ص ۲۵۷)
مسئله: په تیمم کي مسح که په لاس سره وشي نو د هغه دپاره شرط دادی چې په ټول لاس یا د لاس په زیاتره برخي وشي ځکه چې مسح کول په تیمم کي فرض دی که په لاس وي یا د لاس قائم مقام په کوم بل شي وي. (کتاب الفقه ج ۱ ص ۲۵۶)

مسئله: تیمم وهونکی واودس کونکیوته لمونځ ورکولای شي (نماز مسنون صفحه ۱۵۰)

مسئله: احناف وائي چې فاقد الطهورین یعنی د چاسره چې پاکونکي دواړه شیان اوبه او پاکه خاوره اونورنه وي هغه ته پکار دی چې د لمانځه ظاهري صورت عملي کړي په داسي ډول چې قبلي ته مخامخ شي سر په سجده کړي، نه دی قرأت وائي، نه دي تسبیح لولي، نه دی التحیات اونور وائي اونه دي د لمانځه نیت کوي، که د جنابت په حالت کي وي او که صرف اودس نه وي.

یادونه دي وي چې د لمانځه په دغه ظاهري صورت ئې له فرضو غاړي نه خلاصیږي بلکه ددي اداینه دانسان پر ذمه باقي وي او فرض پرده پاته وي تردي چې داودس دپاره اوبه یا تیمم دپاره خاوره پیدا کړي. که

په حالت دجنابت کي وي بيا هم دلمانځه داظاهري صورت جائز دی.
(کتاب الفقه ج ۱ ص ۲۶۵)

دمتياز وحکم اوله هغه څخه دځان نه ساتلو وعيد

مسئله: دتي رودونکي ماشوم بولی هم مرداري دي اوفقهاء کرامو داپه مغلظ نجاست کي شميرلی دی. ځکه نوکه ماشوم پر جامو متيازي وکړي دهغه پريمنځل ضروري دی، که پريدن لگيدلي وي نو د بدن پاکول هم ضروري دی که بيله جامو او بدن پاکولو لمونځ وکړل شي نو لمونځ نه صحيح کيږي راگرزول شي ضروري دی.

مسئله: دکوچني هلک اوانجلئ بولي چې خوراک ئي پيل کړی وي يائي نه وي پيل کړی نجاست غليظه دی.

(فتاوی رحيميه ص ۱۳۰، فتاوی عالمگيري ص ۲۸ ج ۱ باب فی النجاسات)

مسئله: دتي رودونکي ماشوم بولي هم ناپاکي دي ځکه دجامي پرکوم چې ولگي پاکول ضروري دی اود پاکيدو دپاره دومره کفايت کوي چې دبولو پرځای دومره اوبه وبهول شي چې په دومره اوبه هغه جامه درې ځله لنډيدلای شي. (آپ کی مسائل ج ۳ ص ۸۵)

مسئله: له متياز وڅخه دځان ساتلو دپراهمتمام کول پکار دی په احاديثو کي ددي دپراکيدراغلی دی اوفرمايل شوي دي چې دقبر عام عذاب له متياز وځان نه بچ کولو په وجه وي، په يوه حديث شريف کي دي چې نبي اکرم ﷺ اوفرمايل، له بولو ځان ساتي په قبر کي تر ټولو مخته له بنده څخه دمتياز په اړه حساب کيږي.

له حضرت معاذ بن جبل رضی الله تعالی عنه څخه روايت دی چې رسول الله ﷺ له بولو ځان ساتی او خپلو صحابو ته هم ددي

امر کاوو. حضرت ميمونه بنت سعد رضی الله تعالی عنهما عرض وکړ چې ای دالله جل جلاله رسوله مونږ ته داوښيه چې دقبر عذاب په کوم شي کيږي؟ رسول الله ﷺ اوفرمايل دمتيازوله اثره (يعني دڅاڅکوله اثره) (مجمع الزوائد ص ۸۵ ج ۱)

رسول ﷺ ددووقبرونوسره تير شونوده مبارک ﷺ اوفرمايل ددغو دواړوقبرونوخلکوته دقبر عذاب ورکول کيږي. اودوئ ته دکوم غټ شي په اړه عذاب نه ورکول کيږي په دوئ کي يوه له بولو ځان نه ساتی اودوهم چغل خوري کوله.

(دادواړه شيان داسي نه ووچې ورڅخه ځان ساتل گران دي په آساني سره ځان ساتلای شو) (ترمذی ص ۱۱ ج ۱ باب التشديد فی البول ومشکوة شريف ص ۳۲ ج ۱)

دبولوله څاڅوکو ځان نه ساتلو باندې دقبر عذاب

دمتيازواو چغلگري په وجه دقبر عذاب ورکول کيږي، په دي کي څه مناست دی؟

ددي په اړه په التعليق الصبيح شرح مشکوة المصابيح ص ۱۹۳ ج ۱، کي ليکلی دی چې عالم برنخ د عالم آخرت مقدمه ده.

(دآخرت لومړی منزل دی) اود قيامت په ورځ په حقوق الله کي تر ټولو مخته دلمانځه او په حقوق العباد کي دويني (ناحقه دچا دويني بهولو) حساب او پريکړه کيږي اودلمانځه کيلي له ناپاکي څخه (نجاست که حقيقي وي او که حکمي) پاکي حاصلول دی (بيله پاکي لمونځ نه صحيح کيږي نو پاکي دلمانځه مقدمه ده) اودناحقه ويني بهولو عام سبب غيبت اودخلکو په منځ کي چغلگري کول دي (نوغيت او چغلگري دناحقه ويني بهولو مقدمه ده)

په همدې مناسبت قبريعني عالم برزخ كي له دغودواړوشيانو څخه په ځان نه ساتلو دقبر عذاب وركول كيږي.

نبی اکرم ﷺ ارشاد فرمائي چې په دوزخ كي به څلور ډوله خلك وي نور دوزخيان به له دوی څخه په تكليف وي او يوبل ته به وائي چې مونږ به څپله په تكليف يو، خودوی په خپلو نعرو چغوز مونږ به تكليف كي نور زياتوب كړی دی، له دوی څخه به يوشخص دسكرو تپه تابوت كي بندوي، او يوسړي به خپلي كلمي راکشوي روان به وي، او د يوه سړي له خولې به وينه او نوونه بهيږي او يوسړی به پخپله خپلې غوښې خوري.

كوم شخص چې به دسكرو تپه تابوت كي بندی وی دهغه د عذاب وجه داده: چې پرده د خلكو مالونه وو (او په همدې حالت كي دی وفات شو) او كوم سړی چې به پخپله خپلې گلې راکشوی دهغه وجه به داوی چې پرده به متيازي لگيدلی ده به دهغو پړوانه كوله اونه ئي منځلې.

او دچاله خولې څخه چې به وينه او نوونه بهيږي دهغه وجه داده چې هغه د خلكو غوښه (په غيبت كولو) خوړله. (مجمع الزوائد ص ۸۴ ج ۱)

دغه ټول احاديث دی په نظر كې ونيول شي او دپاكي پوره اهتمام دی وشي، دمتياز و لگيدل معمولی اوسپك گڼل او دهغوي دپريمنځلو اهتمام نه كول ډيره سخته گناه ده، استنجا دی هم همدارنگه ووهله شي چې داوبو څاڅكي ونه غورزي او څاڅو كي پر جامو او بدن باندی ونه لگيږي، دڅاڅكو د بندولو چې كومې طريقې دی او په تجربه گټورې معلومې شي هغه دی غوره كړي، ترڅو زړه ئي ښه ډاډمن شي

لنډه دا چې په دې اړه ډير اهتمام او فكر وكړی، دادي هيڅكله سپك نه گڼي (فتاوی رحيميه ص ۲۹ اترص ۱۳۴ اپوري ج ۷)

(د تفصيل لپاره وگورئ دنجاست غليظه او خفيفه حكم او تعريف.
(فتاوی دارالعلوم ص ۳۳۳ ج ۱، درد المحتار ص ۲۹۳ ج ۱، ايه حواله، كتاب الفقه ص ۱۴۹ ج ۱، آپ كي مسائل ص ۸۲ ج ۳، هدايه ص ۵۸ ج ۱، او د احقر كتاب دلمانځه مسئلې)

حضرت ابن عباس رضی الله عنه بيان كوی چې يوه ورځ رسول الله ﷺ له دوو قبرونو سره تيريدی نو (ناڅاپه ودریدی) او ئي فرمايل: ددغو دواړو قبرو والوته دقبر عذاب وركول كيږي، او دقبر عذاب پر كومه غټه خبره نه وركول كيږي (چې په دی دنيا كي ورڅخه ځان ساتل گران وی) اصلاً له دغودواړو څخه يوشخص خوهغه دی چې له متيازو څخه ئي خپل ځان نه ساتی له بولوئ ځان نه ژغوري، يعنی داسی احتياط به نه كاوو چې دمتيازو څاڅو كي دی پرده ونه لگيږي، دروايتونولنډيز دادی: چې دبولوپه اړه ډير احتياط ته اړتياشته، دمتيازو كولو پړوخت دی څاڅو كي پربدن او جامو ونه لگيږي، دككړيدو دی هيڅ صورت رامنځ ته نشي، او استنجا دی په داسی ډول ووهله شي چې صفائي او پاكي په پوره توگه راشي ځكه علماء ليكي چې له متيازو ځان نه ساتل اونه پاكول كيږه گناه ده، دچا چې مزاج قوی وی او دهغه يقين وی چې څاڅو كي نه راغورزي، بې شكه دداسی سړی لپاره يواځې په اوبو استنجا كول کافی دی، خود كوم چا چې ترديره وخته څاڅكې راځي نو داسی سړی كه لوټه ونه كاروی يواځې په اوبو استنجا ووهی نويقتناً دده پرتوگ جامه او نور څه به مردار شي اود دی به دمتيازوپه اړه په احتياط نه كولو گناهگار شي.
(مظاهر حق جديد ص ۲۴۴ ج ۱)

استنباء څه ده ؟

داودس ماتونکيو شيانو په اړه مخکې بنودل شوی دی چې دغټوبولو، کوچنيوبولو، ومزی او ودی په وتو او دس ماتېږي په دې کې دټولو امامانو اتفاق دی.

تر مرداری وتلو وروسته دغټو او کوچنيو بولو ځايونه ککړ پريښودل او صرف او دس کول دپاکۍ د حصول لپاره کفایت نه کوی، بلکه دالزام دی چې له کوم ځای څخه مرداری راوتلی ده هغه ځای وچ او پاک کړل شي، ځکه دامناسب دی چې ددې ځای اړوند مسئلې داودس ماتونکی مسئلوسره سم دستې بیان کړل شي چې داهم دهغي برخه ده.

داستنباء ارکان څلور دي

مستنجنی (استنباء هو نکی سړی) مستنجی منه (هغه مرداری) چې ورڅخه د کوچنيو يا غټو بولو ځای ککړوی - مستنجی فیه هغه ځای دی دکوم چې پاکول دی یعنی دکوچنيو او غټو بولو ځای دی او مستنجی به یعنی اوبه اولوتې داخلورشیان دی له دوی پرته استنباء نشی کیدای.

ښکاره ده چې ددې تړون له دوو شيانو سره دی استنباء او د اړتیا ترسره کول، په استنباء کې دوې خبرې دیادونی وړدی: لومړی داستنباء تعریف، دوهم دهغي په اړه مسئلې د اړتیا ترسره کول یعنی دمتياز او غولوتړون ددریو شيانو سره دی، یو خوددوي حکم دی دوهم هغه ځايونه چیري چې اړتیا ترسره کول منع وی، درېیم هغه خبرې چې دهغوی په موجودیت کې د حاجت رفع کول منع دی، اوس ددې ټولوشیانو بیان په ترتیب سره کېږي.

داستنباء تعریف

له استنباء څخه مراده هغه مرداری ده کومه چې دمخ یادشاله لاری یعنی کوچنيو او غټو بولو له ځايه راوتلی وی له دغو ځايونو لري کول دی له کومه چې راوتلی ده، داپه اوبو يا لوټه او نورو هم ليري کیدای شي، او ددې نوم استنباء ځکه دی چې داستنباء لفظ د عربي ژبې له یوې جملې څخه را ایستل شوی دی، ونه چې په بيخ کې پریکړله شي نووايي «نجوت الشجرة» یعنی ونه له بيخه پرې کړیده، داستنباء مفهوم هم دغه چې پليتی له بيخه پرې کړله شي.

داستنباء یعنی طهارت اصل طریقه خوداده: چې اوبه وکارول شي، ځکه له اوسنی امت څخه په مخکینيو امتونو کې شرعاً یواځي په اوبو دپاکۍ حکم و خود اسلام مذهب دمهرباني، اود عوامو د هوساينی په خاطر په لوټه او نورو شيانو چې پکې کوم ضرر نه وی دپاکي حاصلولو اجازه وکړه - (نور تفصیل داستنباء په بیان کې پرمخ راځي) (کتاب الفقه ص ۴۶ ج ۱)

دخلاء معنی: خالی کیدل، تشیدل ده او اصطلاحاً ددي (الخلاء) لفظ مطلب کېږي هغه ځای چیري چې کوچنيو يا غټو بولو اړتیا ترسره کېږي چې موږ ورته بیت الخلاء، فلش، تشناب او نور وایو.

اداب:

آداب اصلاً د ادب جمع ده معنی ټي د عقل مندی، هوسنیاړی، قاعدې، طریقې او اندازی ده او په اصطلاح کې ددې مطلب دی کوم شی داسی په طریقه کول چې غوره اوبڼه وي او هغه شی که د ویناوې او که دکولو

، اووهرهغه کارته هم وائي کوم چې په احتياط اوږده فکر په بنده طريقه او غوره اندازو کړل شي. (مظاهر حق ص ۳۴۵ ج ۱)

مسئله: له گيډي څخه چې له دواړو لارو کوم څه وزي هغه ته «نجو» وائي داستنجاا معنی داشوه دمرداري ځای پاکول، که کوم شی پرتیر کړی او که ئي پریمنځی دواړه ډوله کیدای شي (په اوبو، لوټه وغیره) استنجاا دنجاست دنجاست له لاري (یعنی دغټو او کوچنیو بولو له ځایه) لیري کول دی. (کشف الاسرار ص ۹۲ ج ۳)

بیت الخلاوی د شیطانانو مرکزونه دی

رسول الله ﷺ فرمایلي دي: گورئ ودغوبیت الخلاوته پیریان او شیطانان ځي راځي له تاسو څخه چې څوک کله بیت الخلا ته ورشي نو هغه ته پکار دی چې دادعا ولولي «اللهم انی اعوذ بک من الخُبثِ والخَبائِثِ»

پیریان او شیطانان ځي راځي یعنی پیریان او شیطانان بیت الخلا (بتي، تشناب) خپلې اډې جوړوي، چیرې چې دوی ځي راځي او ددې خبرې په انتظاروي چې کله به څوک راشي او دوی هغه په تکلیف کړي او په فساد کي ئي واچوي ځکه چې بیت الخلا یو داسی ځای دی چیرې چې نه صرف دا چې له مرداري پرته نور څه نه وی، بلکه انسان خپل ستر خلاص کړی کښینی او دالله ذکر نشي کولای ځکه له پیریانو او شیطانانو خوندي کیدو لپاره بیت الخلا ته دورنولو پروخت دغه دعا لوستل پکار دی.

بیت الخلا ته ورننولواو راوتلو پروخت دعا

حضرت عائشه رضی الله عنہا بیان کوی: چې رسول الله ﷺ به کله له بیت الخلا څخه راووتی نو فرمایيل به ئي: اللَّهُمَّ عَفِّرْ أُنْكَ - یعنی ای الله! زه ستا څخه بخښنه غواړم. (ترمذی)

تشریح: دغه مهال دبڅښنی او معافی غوښتلودوې وجې علماؤ لیکلي دي: یوه خودا چې در رسول الله ﷺ پر مبارکه ژبه به هروخت دالله یادونه وه، داړتیا ترسره کولو په خیر حالت څخه پرته په کوم بل حالت کي ده مبارک ﷺ دالله ذکر نه دراوی، نو په بیت الخلا کي دالله ذکر قضاء کیدو ته هم رسول الله ﷺ دومره اهمیت ورکاوی چې له هغه ځایه په راوتلو سره به ئي سمدستی له الله ﷻ څخه مغفرت او معافی غوښته.

اودوهمه وجه داده: چې دانسان له دغې مردارۍ خلاصیدل دالله تعالی ډیر لوی انعام دی، انسان چي هر څه و خوری او خپلې گيډې ته ئي شیوه کړی، هغه هضم شي او بیادوینی او نور په صورت کي دهغه جوهر د جسمانی قوت او توان باعث شي او فضله په آسانی سره بهر ته ووزي، که څوک فکر او غورو کړي نو دا دالله دومره ستر نعمت دی چې ددې شکر نشی ادا کیدلای. نور رسول الله ﷺ به له بیت الخلا څخه دوتلو سره سمدستی مغفرت او معافی غوښته چي پروردگار ه! تاسو چي په کوم کرم او نعمت ونازولم دهغه شکر نشی ادا کیدای، هغه راته معاف کړي. (مظاهر حق ص ۳۶۲ ج ۱)

مسئله: دغټو او کوچنیو بولو کولو پر مهال دباندی په صحراء کي له جامو پورته کولو مخکي او په بیت الخلا کي تردننه کیدو مخکي دادعا ولولئ: اللهم انی اعوذ بک من الخُبثِ والخَبائِثِ.

(بخاری ص ۹۳۶ ج ۱ کشف الاسرار ص ۹۹ ج ۳، مظاهر حق ص ۳۴۸ ج ۱)

اوبياکينه پښه په بيت الخلاء کې کښيږدئ او بهرته دراولو پروخت لومړی
ښی پښه بهرته راوباسئ، او بهرته دراولو پر مهال دادعا وواياست.

(۱) اللهم غفرانک (۲) الحمد لله الذي اذهب عني الادي وعافاني

(نماز مسنون ص ۹۳، ترمذی ص ۲۷، ابن ماجه ص ۲۶، مظهر حق ص ۳۶۲، البحر الرائق ص ۲۴۳ ج ۱)

مسئله: غټوبولو ته د تلو لپاره چي کومه دعاده دوروبولو لپاره ځان ته
کومه دعانسته بلکه دکوچنيو او غټوبولو دواړو لپاره يوه دعاده.

(امداد الفتاوى ص ۱۴۳ ج ۱)

مسئله: بيت الخلاء ته د تلو پر مهال (اعوذ بالله من الخبث والخبائث)
ويل ځکه مستحب دی چې په دې ځای کې شيطانان راغونډيږي، ځکه
دوی ته مرداري خوندور کوي، او دراولو پروخت غفرانک وياست
ځکه چې په بيت الخلاء کې د الله يادونه پريښودل کيږي، او د شيطا
نانو سره د يو ځای کيدو وخت دی، ځکه له دې څخه مغفرت غوښتل
مناسب دی (المصالح العقلية ص ۳۷)

داستنباء حکم عام دی

مسئله: دا حنافوپه زړه پاکي حاصلول يا په اوبو پاکي حاصلول پر ځای
په لوټه پاکول مؤکد سنت دی، دنرو لپاره هم اود ميرمنو لپاره هم
(ځکه نوکه کوم مکلف انسان ئی ونکړي نودراج قول سره سم
داسی کول مکروه دی) په دی شرط چي مرداري دوتلوله ځايه مخته
نه وی لگيدلی، دا حنافوپه زړه له مخرج څخه مرادهغه ځای دی له
کومه چي مرداری راوړي او هغه ځای چي په دی کی شامل وی لکه
دغټوبولو د ځای هغه شاوخوا کومه چي دولریدو پر مهال سره بسته
شي اوله هغه څخه هيڅ په نظر نه راځي، داغه رنگه دنرو د ځانگړي

غري (ذکر) هغه حلقه (کړی) کومه چي دسوری پر شاوخواوی اوله
کوم ځايه چي متيازي خارجيږي.

(کتاب الفقه ص ۱۴۷ ج ۱، فتاوی محمودیه ص ۵۴ ج ۲)

مسئله: له بدن څخه راوتونکی مرداره ماده هغه که دمعمول سره سم
راوتونکي شی وی (لکه متيازي اونور) ياد معمول په خلاف مثلاً
وينه نوونه اونوردغه نجاست دوتوله ځايه پرمخ خورشي اودهغه
مقدار تريوه درهم زيات وی نودهغه پاکول فرض دی اوددې لپاره اوبه
کارول ضروری دی، ځکه چي اوس دا کار د نجاست ليري کول دی
،استنباء نه ده، اود نجاست ليري کولو لپاره داوبواستعمال فرض دی
اوهمدغه حکم په هغه صورت کي دی کله چي متيازي دخاص اندام
ترسوری تجاوز وکړي ديوه درهم ترمقدار څخه پريزiate برخه خوري
شي نوپه اوبوددې پريمنځل فرض دی، اوبه لوټه اونوروپاکول په دي
صورت کي کفايت نه کوی.

داغه رنگه ناسته به هم د قلبي خرمن دبولوله ککړيدو څخه پاکوي خو
که درهم ترمقدار زيات ځای ککړشي نودهغه منځل فرض دی، لوټه
اونور پر مښول کفايت نه کوی، ښکاره خبره ده چي په داسی صورت
کي هغه ټول نجاست کوم چي پرمخرج وی په اوبو پريمنځل لازميږي
،ځکه چي ترمخرج تجاوزکونکی نجاست دمنځلو پر مهال ټول
خوريږي، اود احتياط تقاضاهم همدغه ده چي ټول ځای په
اوبو پريمنځل شي، اوبه داسی سيمه کي چيري چي اوبه ډيري وی
هلته خوپه رشتيادزيات احتياط طريقه همدغه ده چي په اوبو
منځلو پاکي حاصله کړل شي، ځکه چي په دی سره مرداری هم ليري

کيږي. اوبدبوی هم ختمیږي خو په هغوسیمو کې چیري چي اوبه لږوي، دهغه ځای لپاره د صاحبینو (امام ابو یوسف رحمته الله علیه او امام محمد رحمته الله علیه) رایه په ښکاره توګه زیاته په کار راتلونکي ده. او همدغه حکم په هغه صورت کي دی کله چي د انسان لپاره داوبو کارول ستونزمن وي.

لنډه داچي که نجاست خاص د مخرج پر سر وی نو دهغه زائلول مؤکد سنت دی. د نجاست له معمول سره سم وتونکی وی لکه کوچنی او غټی بولي یاد معمول په خلاف لکه مډی او وډی او وینه او نور دغه په اوبولیری کرل شي یا په کومه بله طریقه، دی ته استنجا او استجمار وائي، څوکه مرداری له مخرج تیري وکړي نو دهغه لیري کول فرضیږي، او دي ته استنجا نه وائي بلکه د نجاست زائلول ورته وائي.

(کتاب الفقه ص ۱۴۸ ج ۱)

له استنجا څخه دعا جز حکم

پوښتنه: یو ناروغ دی چي یوه پښه ئي ماته شوی ده، داودس کولو پر مهال اوبه په کوم بل چار اتویوي، خود اودس غږی پخپلو لاسونو پریمنځلای شی، خود استنجا کولو پر مهال ډیر تکلیف ګالی، سم بل څوک یي له خپل ځایه راپورته کوي بیا په تکلیف سره مریض پخپله استنجا وھی یا تر چار پایي لاندی څوک لوبنی ورته کښیږدی دی استنجا وھی نو آیا و داسی ناروغ ته استنجا معافیږي کنه؟

ځواب: په دی صورت کي استنجا معاف نه ده، څوکه دواړه لاسونه شل وی یا یو لاس شل وی مګر څوک اوبه وراچوونکی هم نه وی او روانی اوبه هم نه وی چي پکی کښینی په روغ لاس استنجا ووهی

، او د میرمنی خاوند یا د نارینه کوروالا هم نه وی، چي استنجا ورووهی نو استنجا معاف ده. (احسن الفتاوی ص ۹۰۹ ج ۲)

مسئله: که په کین لاس کي عذروی، لکه زخم او نور یا کارنه کوی (فلج وی) نو په مجبوری کي ښي لاس استعمالولای شی، خو په ډیر احتیاط سره او که په کین لاس معذوری او روانی اوبه هم دی نشي موندلای اونه داسی څوک وي چي ده ته اوبه ورواچوي نو دغی مجبوری په وجه دی استنجا وهل پریږدی او که دده سره روانی اوبه یا ټاکي لګیدلی وی یا داسی کوم سړی وی چي اوبه ورواچوي چي ورڅخه شرعاً پرده نه وی نو په دغو صورتونو کي دی په ښي لاس استنجا ووهی.

مسئله: که د چا دواړه لاسونه فلج وی نو له ده څخه استنجا وهل یو مخ معافیږي کله چي څوک وروهوونکی نه وی، څوکه دی پر ځمکه یا دیوال په مښلو کولای شی نو پاک دی کړی. (کشف الاسرار ص ۹۷ ج ۱)

مسئله: په ښي لاس بیله کوم عذر استنجا وهل مکروه دی.

(هدایه ص ۴۸ ج ۱، شرح تقایه ج ۱ ص ۴۸)

مسئله: که عذروی په ښي لاس دی استنجا ووهی.

(فتاوی دارالعلوم ص ۳۷۸ ج ۱)

تراودس کولو وروسته استنجا وهل

مسئله: تراستنجا وهلو مخکی که اودس وکرل شی، وروسته په یاد ورتلو پر مهال استنجا ووهی (یعنی مخکی په لوټه استنجا ووهله اودس ئي وکړ او تراودس کولو وروسته ورپه یادیدو پراخت یي بیا په

اوبواستنجا ووهله نوکه له مخرجه نجاست تجاوزنه وکړي (نومخکې اودس صحيح دی، دوهم ځل اودس کولوته اړتیا نشته. (احسن الفتاوی ج ۲ ص ۱۰۸)

مسئله: که نجاست له مخرج څخه تجاوزنه وی کړی نواستنجا په اوبوسنت ده او که تیري کړی وی نوکه ددرهم تراندازه نه وی زیات شوی، نو پریمنځل واجب دی او که زیات شوی وی نو پریمنځل فرض دی او که په لمانځه کې ورپیا د شونوپه اخیرنی صورت کې لمونځ باطلیږي. او په دوهم صورت کې مکروه تحریمی گزري او په لومړی صورت کې تنزیهی مکروه دی. (امداد الفتاوی ص ۱۳۹ ج ۱)

(نوپه اخیرنی صورت کې دی لمونځ مات کړی او په دوهم کې دي پوره کړي لمونځ دی راوگرزوي او په اولنی کې راگرزول هم ضروري نه دی. (رفعت)

چیري چي غټي اووړی بولی کول صحیح نه دی

مسئله: په مسجد یاد مسجد پر بام غول او متیازي کول حرام دی، داسی ځای غټي او کوچنی بولی کول چیری چي و قبلی ته مخ یا شاوی مکروه دی که ځنگل وی او که ابادی.

مسئله: کوچنی ماشومان دکوچنی او غټوبولو لپاره داسی ځای کښینول چیري چي قبلی ته مخ یا شاوی ناجائز دی اوددي گناه پر کښینوونکی ده.

مسئله: دلما و سپوږمۍ پر لورد غټو یا کوچنیو بولو پروخت مخ یا شا کول مکروه دی.

مسئله: په ولاړو اوبو کې غول او متیازي کول حرام دی په زیاتو ولاړو اوبو کې تحریمی مکروه دی او په روانو کې تنزیهی مکروه دی.

مسئله: په لوبني کې غټي یا کوچنی بولی کول په اوبو کې اچول یاداسی ځای غټي او کوچنی بولی کول چي له هغه ځایه و بهیږي اوبوته ورشی مکروه دی (له مرداری نالی پرته)

مسئله: دویالی، تالاب او نور وېر غاړه غټي او کوچنی بولی کول مکروه دی کله چي نجاست په کې ولویږي، اوداغه رنگه ترداسی ونه لاندی چي په سیوری کې خلگ کښینی اوداغه رنگه دگلونو او میوې ترونه لاندی، دغه رنگه په ژمی کې چي پرکوم ځای خلگ کښینی ولمرته اود حیوانانوپه منځ کی، و مسجد او عیدگاه ته دومره نژدی چي له بد بویی څخه لمونځ کوونکي په تکلیف شی، په هدیره کې یا پرداسی ځای چیري چي خلگ اودس یا غسل کوي، په لاره کې، و هواته مخامخ، په سوري کې، ولاري ته نژدی او وکاروان یا کومي غونډي ته نژدي تحریمی مکروه دی.

لنډه دا چي داسی ځای چیری چي خلگ ناسته پاسته کوي اودوي ته تکلیف وی اوداسی ځای چي ورڅخه راوبهیري و خپل طرفته راشي مکروه دی. (علم الفقہ ص ۴۵ ج ۱، شرح نقایه ص ۴۹ ج ۱، هدايه ص ۴۸ ج ۱، درمختار ص ۵۶ ج ۱)

دغټو او کوچنیو بولو پر مهال چي له کومو شيانو څخه ځان ساتل پکار دی

مسئله: دمتیازو او غولو کولو پر مهال خبري کول، بیله اړتیا توخل، دکوم ایت یا حدیث یا کوم بل متبرک شي لوستل یاداسی شی چي ورباندی دالله ﷻ یا نبی، یا ملکی یا دکوم عزتمند نوم وی یا کوم ایت یا حدیث یادعاء لیکل شوي وي دځان سره ساتل، بیله اړتیا په پروته

يا ولاړه غټي او کوچني بولي کول ټولي جامي ايستل لوڅ بريند غټي او کوچني بولي کول، په بني لاس استنجاء وهل.

(علم الفقه ص ۴۵ ج ۱، بهشتي زيور ص ۱۱ ج ۱، دمنيه ص ۱۷ او کييري ص ۵۸ په حواله)

په کومو شيانو چي استنجاء صحيح نه ده

مسئله: هل، د خوراک شيان، گوښر خوشاښي، او په هر مردار شئ او هغه لويه يا ډېره چي يو ځل استنجاء په وهل شوی وي، پنځه خښته، ټوکر بنښنه او سپينه، سره زر، سپين زر، گيلټ، کوله، چونه، او په داسي شيانو استنجاء وهل چي مرداري نه شي پاکولای لکه سرکه اونور... کوم شيان چي خاړوي اونور خوري لکه پرور، وابنه اونور او داسي شيان چي بيعه لري، که لږ بيه ولري او که ډيره لکه کپړه اونور، (کومى کپړي او کاغذونه چي داستنجاء وچولولپاره جوړ شو دي په هغو باندې جائز ده.)

مسئله: دانسان اجزاء لکه وينستان، هډونه، غوښه اونور د حيوان هغه جزء چي ورسره متصل وي، د مسجد چټائي اونور، د ونه پانډو، کاغذ که څه هم ورباندې ليکلی وي او که ساده وي، د زمزم اوبه، داوس پاتي شوی اوبه، د بل په مال بيله اجازي او خوښي، هغه که اوبه وي که رخت يا کوم بل شئ، پنبه، او داسي ټول شيان چي ورڅخه انسان يا دهغه حيوانان گټه اخلي، په دغو ټولو شيانو استنجاء وهل مکروه دی.

(علم الفقه ص ۴۶ ج ۱، شرح وقايه ص ۱۲۷ ج ۱، درمختار ص ۵۷ ج ۱، شرح نقايه ص ۲۷ ج ۱، هدايه ص ۴۸ ج ۱)

په کومو شيانو چي بېله کراهته استنجاء صحيح ده

اوبه، د خاورو لويه، هر هغه شئ چي پاک وي او نجاست ليري کړي په دې شرط چي مال او محترم نه وي. (علم الفقه ص ۴۶ ج ۱)

مسئله: له ساده کاغذ يا ورباندې څه ليکل شوی کاغذ څخه دلوتي کار اخيستل مکروه دی. (احسن الفتاوى ص ۱۰۸ ج ۲)

مسئله: نن سبا چي کوم کاغذ دلوتي په توگه کارېږي چي ورته کلينک پيپر ويل کيږي [toale tissue] هغه د ليک وړنه وي په هغه کي د جذبولو صلاحيت وي، په هغه استنجاء کول او روڅخه دلوتي کار اخيستل بېله کراهته جائز او صحيح دی.

(احسن الفتاوى ص ۱۰۸ ج ۲، شامی ص ۳۴۰ ج ۱، فتاوى دارالعلوم ص ۳۸۰ ج ۱)

مسئله: که دغه کاغذ د خاورو دلوتي په څير جذب کوونکى وي نو ددې هم هغه حکم دی کوم چي د خاورو دلوتي دی، که له مخرج (سورى) څخه شاوخوا امتيازي نه دی خوري شوی، يا خوري شوی دی خو ددرهم په مقدار کي دننه خوري شوی دی نو ددې تر استعمال وروسته يواځي په اودس کولو هم لمونځ کولای شى کنه په اوبو به هم پاکى حاصلول ضروري وي. (نظام الفتاوى ص ۲۳ ج ۱، امداد الفتاوى ص ۱۳۹ ج ۱)

مسئله: غوره دادى چي لومړى په لويه نجاست ليري کړل شى او تر هغه وروسته اوبه وکارول شى، خونن سبا په ښارونو کي دگټر طريقې (فلش اونور) په وجه دلوتي استعمال ډير تکليفجن وي، په لوتو غورځولو داوبولاره بنديږي چي د بدبويي او ايذاء باعث گرزي، بيا ددې په پاکولو کي هم ډيري ستونزي رامنځته کيږي ځکه په داسي ځاى کي دلوتو استعمال هيڅکله نه دی پکار، دلوتي او ډېرى استعمال مستحب دی او خپل ځان اونور خلک په مصيبت کي اچول حرام دی، دکوم مستحب کار په خاطر حرام کار کول جائز نه دی

خودپاکي په غرض چي کوم جذب کونکی کاغذونه په بازار کي تر لاسه کيږي دهغوئ استعمال جائز دی.

(احسن الفتاوی ص ۱۰۵ ج ۲، فتاوی رحیمیه ص ۲۷۸ ج ۴)

دبولوداړتیا په ترسره کولو کي بندیزونه

دارتیا دپوره کولو یعنی دغټواو کوچنیو بولواو نورو کولو په اړه شارع ﷺ شو طریقې مقرري کړې دي چي له ټولگی څخه هغه احکام دي د کومو تراوچي په ځانکړتیا سره دنجاست زائلولوسره دي (دناپاکي ليري کولوسره دي) که نجاست په ابوسره ليري کړل شي هغه ته استنجا وائي که له اوبو پرته په کوم بل شی مثلاً په لویه او نورو ليري شي نو هغه ته استجمار وائي.

دارتیا ترسره کولو پر طریقو (آدابو) ځینی خلک دانیو که کوي چي حاجت ترسره کول له فطري اعمالو څخه دي چي دهغه پرځای کول انسان دخپلو ځانگړو حالاتو اوماحول سره سم کوي، پدې شرعي بندیزونه لگول بيله ددي چي اړتیا پېښه شي، انسان په مشکلاتو کي اچول دي او پر تکلیف گاللو مجبورول دي.

دانیو که هم دهغو خلکو او نورو نیو کوته ورته ده کوم چي له شرعي ذمه واریانو آزادي غواړي کني دحيض او کوروالی او نورو په اړه چي کوم بندیزونه شارع ﷺ لگولي دي او دهغو بندیزونو چي یادونه پر مخ راځي، اخير توپیر څه دی؟

دغوره والی خبره خوداده چي په اسلامی شریعت کي چي په دې اړه کوم څه راغلی دی هغه ټول امورداسی دي چي عقل يي تسلیموي او کوم چي دصحت دځوندی کولو له تقاضو سره سم دی، اودپاکي

کومه طریقه چي لازمه شوي ده دمعشرتي نظام له اړتیاوو څخه دي حقیقت دادی: چي اسلامی شریعت چي دکو موثیانو امرکړی دی که څه هم دهغه حکم دعلت او مصلحت په اړوند پېښته نشي کیدای، ځکه چي دا ټول شرعي تکلیفونه کوم چي دانسان لپاره ځانگړي دي هغه ټول دالله ﷻ په بندگي (عبادت) کي داخل دي، او انسان ته دا حق نشته چي ترڅو ددي پرځای کولو څخه عاجز نشي. نه دی څخه مخ اړونه وکړي، له دې سره دا ټول شيان د عقل سره سم دي. اود انسان لپاره چي کوم عبادتونه په شریعت کي مقرر شوي دي، هغوي دروغتیا او معاشرتي تقاضو موافق دي.

اخیر څوک شته چي دا وائي چي له مردلري پاکيدل ضرور نه دی او هغه څوک شته چي دا ویلای شي چي ددي لپاره کومې طریقې شریعت بنودلی دي هغه دانسان لپاره گټوري نه دي.

په حقیقت کي داسلامی شریعت احکام ټول دمعاشري دښیگړي اود انسان دخواخوږي لپاره دا ټول بندیزونه گټور دي او چاته پردې دنیو کي کولو توان نشته، اوس دارتیا ترسره کولو په اړه احکام واجب، حرام، مستحب، او مکروه په ترتیب سره بیانېږي. (کتاب الفقه ص ۱۵۲ ج ۱)

داستنجا واجب شيان

(۱) لومړی هغه شيان چي داستنجا لپاره واجب دي مثلاً استبراء یعنی دغټواو کوچنیو بولو وروسته چي کوم څه پاتی شي دهغه خارجول، تردی چي دا غالب گمان شي چي اوس هلته هیڅ نشوپاته، دځینو وگړو په عادت کي داخل دی چي په تگ راتگ، ولاړیدو، یا په داسی حرکت کولو چي دوي يي عاديان وی دمتياز ودریدلی څاڅکی

راوړي، پر داسې خلکو د عادت سره سم پخپله استبراء واجب ده، ځکه نو که د بولو د قطرو په بندیدو کې شک وي نو اودس کول نه روا کيږي، که بيله ډاډمن کیدو په همدې حالت کې اودس وکړ او د بولو قطره راغله نو اودس به یې کاره شي. لنډه دا چې واجب دی چې د دریدلې نجاست که شبه وي نو ټول دی وتلو ته پرېږدي، تردې چې ورته دا غالب گمان شي چې اوس هیڅ نه دی پاتې ددې خبرې پر وجوب د ټولو اتفاق دی، په دې کې د چا اختلاف نشته.

(۲) دوهمه د پاملرنې وړ خبره هغه ځای دی چې د اړتیا ترسره کول حرام دی پر قبر سربیره (یا ورته نژدې) د حاجت پوره کول حرام دی، ددې سبب ښکاره دی هدیره د نصیحت او عبرت حاصلولو ځای دی، ځکه د اینه ډیره بد اخلاقي وي چې هلته انسان خپل فرض ښکاره کړي او هغه په راوتونکي مرداري ککړ کړي، ځکه چې رسول الله ﷺ په صحیح حدیث کې راغلی دی چې نبی ﷺ د قبرونو وزیران ونوته هڅونه کړي ده ترڅو اخیرت په یاد شي، نو دا خوناپوهی او بې عقلی ده چې څوک داسې ځای چېرې چې خلک عبرت حاصلولو او داخرت ورپه یادولو لپاره راځي د غټو بواو وړو بولو ځای وگرزوي داسې کول د نصیحت حاصلولو او الهی ویرې دهغه مقصد ضد دی کوم چې د قبرو نود زیارت په اړوند دی، زیاته پردې په داسې حرکت د هدیروسپکاوی دی (ددې په اړه تفصیلی مسئلې انشاء الله په مسائل میت کې راځي).

(۳) درېیم دا چې په هغو ځایونو کې چې د اړتیا ترسره کول جائز نه دی ولاړی اوبه دی، چې پکې د اړتیا ترسره کول ممنوع دی (یعنې غټی

او کوچنی بولی کول منع دی) او ولاړی اوبه هغه دی چې بهیري نه، حضرت جابر رضی الله عنه له رسول الله ﷺ څخه ددې حدیث روایت کړی دی چې رسول الله ﷺ په ولاړو اوبو کې له متیازو کولو څخه منع کړي ده (دمسلم، ابن ماجه او نور په روایت) د کوچنیو بولو په ممانعت کې غټی بولی کول هم شاملی دی ځکه چې دا تر هغه هم زیاته ناوړتیا ده، ځکه ددې منع په زیاته سختی سره دی.

یادونه دی وی چې د فقهې دغه حکم له هغو غورو حکمونو څخه دی کوم چې د علم له مخه منل شوی ادسليم عقل په نزد خوښ کړل شوی دی، ځکه چې هغه اوبه کومې چې د گټې رسولولپاره وي دهغو مردارول په بدو خصلتونو کې تر ټولو ناوړه ځوی دی برسيره پردې په داسې کولو تیري کونکي ناروغي او نور هم پیدا کيږي.

لنډه دا چې د اسلام د مذهب له ښیځو څخه دی چې دهغه څومره عبا دتونه دی هغوی دانسانانو د خواخوږۍ له تقاضو سره سم دی.

(۴) څلورم دا چې د اړتیا ترسره کول په داسې ځای کې حرام دی له کومه ځایه چې اوبه رابهيږي او چیرې چې دخلگوتگ راتگ وي او چیرې چې دارام لپاره سایه اوسیوری وي، حضرت معاذ بن جبل رضی الله عنه روایت کوي چې رسول الله ﷺ وفرمایيل: دلغنت له دریو شيانو ځان ساتئ: داو بو پر گودرغتي بولی کول، یادلاري پرسر د اړتیا ترسره کول، یاد هغه سیوري پر ځای کوم چې دارام لپاره وي.

(۵) پنځم قبلې ته مخ یا شا کولو پر مهال اړتیا پوره کول حرام دی که په کور کې وي که په ډگر کې او که په ځنگل کې که په غلطي سره څوک د بولو لپاره قبلې ته مخامخ کښیناستی اوبیا ورپه یاد شونو اوس که

مخ گرزول ممکن وو نو سمدستی دی وگرزي، کنه نو پکار دی چې ترڅو ممکن وی د اړتیا ترسره کولو پر مهال دی قبلې ته مخ نکړي، او دا استنجا و هلو او د لوتو کارولو په اړوند هم هغه حکم دی کوم چې د کوچنیو او غټو بولو دی یعنی دغه دواړه کاره هم (قبلې ته مخامخ کیدو په حالت کې) تحریمی مکروه دی.

(نن سبا د کورنوپه ودانو لوی د هوساینې د شیانو خیال ساتل کېږي آیا دغه حدیث شریف عملی کول کوم گران کار دی؟ رفعت قاسمی غفرله (۶) شپږم دا چې د حاجت ترسره کولو پر مهال هواته مخامخ کښینستل مکروه دی نو د امتیاز وکولو لپاره د هوا پر لور کښینستل نه دی پکار، داسی نه چې د بولو شاخکی د هوا په څپو کې راو غورزي او پلټت موکړي، ښکاره خبره ده چې په دې حکم کې پخپله د اړتیا ترسره کوونکی گټه ده، داسی د انسان په فطرت کې داخل دی چې دی دخپل بدن او جامو پلټیدو څخه ځان گوري، شارع ﷺ د همدې مصلحت په نظر کې نیولو او د دې لپاره چې خلکو ته د پاکي حاصلولو هڅونه وي، دغه کاریي مکروه بللی.

(او نن سبا په ولاړه امتیازي کول فیشن دی چې پکې خدای خبر پر جامو او بدن څومره شاخکی مښلی کله چې په حدیث شریف کې څرگند راغلی دی چې یوه سړی ته یو اڅي د امتیازوله شاخکو ځان نه ساتلو په وجه د قبر عذاب ورکول شوي و، رسول الله ﷺ د دې خبر ورکړی و، ځکه له دغو شیانو ځان ساتل پکار دی. محمد رفعت قاسمی غفرله

(۷) اووم دا چې د حاجت پوره کولو پروخت خبری کول مکروه دی، ځکه چې داسی کول پخپله د خبرو سپکاوی دی، او دسړی هیڅ فکر نه

وی، ډیر ممکن دی چې د خبرو په دوران د الله تعالی نوم یاد الله در رسول نوم یادې ته ورته کوم پاک لفظ پر ژبه راشي، پر دې برسیره بیله اړتیا خبري کول داغسی هم مکروه دی، پرته له دې چې داو بولونی وغواړی یا د ستمال، رخت، د استنجا د لوتی او نورو غوښتنی لپاره وی کوم چې د نجاست د ځای پاکو لویا وچولو لپاره کارول کېږي یا د ضرورت په خاطر و خبرو ته اړشی نو مکروه نه دی.

(۸) اتم (په ډگر، ځنگل، او نورو کې) ولمر یا سپوږمۍ ته مخامخ کښینستل او حاجت پوره کول مکروه دی، ځکه چې دا د الله د قدرت د ښو او دهغه له نعمتونو څخه دی چې ورڅخه د الله ﷻ و مخلوق ته گټه رسیږي، او د اسلامی شریعت له اصولو څخه دی چې د الله ﷻ د نعمتونو احترام او دهغوی درناوی وشي.

(۹) نهم دا چې استنجا په کین لاس ووهله شي، ځکه چې ښي لاس عموماً د ډوډی او نور خوراکی لپاره دی.

د اهم مستحب دی چې د استنجا پروخت د کین لاس گوتی تر نجاست لگیدو مخکې لنډې کرل شی، ترڅو زیاتې په نجاست ککړي نشی، داغه رنگه تر فارغیدو وروسته کین لاس په کوم پاکوونکی شی پریمنځل هم مستحب دی.

او د استنجا پروخت غړی سست پریښودل مستحب دی ترڅو په آسانی سره نجاست زائل کړل شی. (کتاب الفقه ص ۱۵۴ تر ۱۵۸ پوري اتوک)

مسئله: دا حنا فوپه نزدکه روژه نه وی نو د استنجا پروخت د جسم سست پریښودل مستحب دی ترڅو دروژي پر مهال د بدن په سستوالی

روژه ماته نشی، ځکه په اوبو دنده رسولو کي که له زیاتۍ مبالغې څخه کار واخیستل شي نوروژه ماتېږي.

(کتاب الفقه ص ۵۸ لومړۍ ټوک، مظاهر حق ص ۳۵۳ ج ۱)

په اوبو د استنجاء و هلو دوه شرطونه دي

په اوبو د استنجاء و هلو دوه شرطونه دي یو خوداچي اوبه طهور یعنی پاکوونکي وی، دوهم شرط دادي: چي هغه اوبه د مردارۍ پریمنځلو لپاره کفایت کوونکي وي، ځکه نو که اوبه لږوي چي نجاست له خپل ځایه نشي لیري کولای چي تر نجاست لگیدو مخکي چي کوم حالت و، هغه ځای بیا هم همغسۍ شی نو په داسی صورت کي دی دغه اوبه ونه کارول شي. (بلکه د دومره کمو اوبو په موجودیت کي دی په لوټه استنجاء و هله شي) (ځکه چي دلوتو او نورو استعمال داوبو د موجودیت سره هم دهغه قائم مقام کیدای شي خو بیا هم داوبو کارول غوره دی او تر ټولو غوره خوداده: چي لوټه او اوبه دواړه و کارول شی. په کومو صورتونو کي چي دلوتي استعمال بیله او بوضیح دی.

(کتاب الفقه ص ۱۶۰ ج ۱)

مسئله: بیله لوټو یواځي په اوبو استنجاء و هلو بشپړه پاکي حاصلېږي په دی شرط چي د څاڅکو ناروغی نه وی، او که د ناروغی وه نو لومړی د خاورۍ په لوټو استنجاء و هلو پکار دی یا کوم بل تدبیر کول پکار دی چي د څاڅکو راتلو احتمال پاته نشی. (امداد الاحکام ص ۴۰۰ ج ۱)

لومړی دی دمخ خواو مینځله شی که دشا؟

یوه پوښتنه داده: چي لومړی دمخ خوا پریمنځل پکار دی که دشا خوا؟ په دی اړه مسلکونه تفصیل غوښتونکی دی زموږ دامام ابوحنیفه

ﷺ په نزد لومړی دی دغټو بولو ځای و مینځل شي، ځکه چي هغه ځای زیات مردار دی او ځکه هم چي دغټو بولو د ځای اودهغه سره خواکي ځای په مینلو د متیازو څاڅو کي راوړي، ځکه نو دمخ خوا په لومړی پریمنځلو هیڅ فائده نشته.

مسئله: د استنجاء و هلو پروخت د څاڅکو خیال اووهم نه دی کول پکار، په خیال اووهم کوم شی نه مردارېږي، داسی توهمات رفع کوی اوبه زړه زړه کي اعوذ بالله وایاست، هیڅکله وهم مه کوئ (فتاوی دارالعلوم ص ۳۷۳ ج ۱ د الاشباه په حواله). (که اوبه زیاتۍ وی نو دوه ځله پریمنځل هم څه پروانه لري. «رفعت»

په استنجاء کي دلوتي پر ځای نور څه استعمالولای شي

مسئله: دا حنا فوپه نزد دلوتي په توگه دپاک شي استعمال سنت دی مثلاً خاوره زوړ ټوکړ او نور د وچي خاوري ټوتي.

اوبه مکروه شيانو استنجاء و هلو تحریمی مکروه دی. مثلاً هلوکي، گوبر (خوشائي) ځکه چي رسول الله ﷺ په دغو شيانو له استنجاء و هلو څخه منع کړیده داغه رنگه دانسان او حیوان د خوراک څښاک په شيانو او هغه شيان کوم چي شرعاً د احترام وړوي په هغوي سره استنجاء و هلو تحریمی مکروه دی او د مال ضائع کول هم منع دی او هغه شيان کوم چي شرعاً د احترام وړوي په هغو کي دغه شيان دي:

دانسان د بدن کومه برخه که دکوم کافروی او که دمردار، لیکل شوی کاغذ که څه هم پر هغه نیم توری لیکل شوی وی، ځکه چي هغه د احترام وړ دی (خوا که په هره ژبه لیکل شوی وی) او داسی کاغذ چي هیڅ نه وی ورباندی لیکل شوی خو پر هغه لیکل کیدای شی، خوداسی

کاغذ چې ورباندې نشي ليکل کيدای په هغه استنجاء کول بيله کومه کراهته جائز دی لکه: (toilet tissue) داغه رنگه دداسی شئ دلوتي په توگه کارول مکروه دی چې قيمتی وی او په استعمالولو هغه تلف شي يائي بيه کمه شي، هوکه هغه شئ داسی وي چې تر استعمالولو وروسته په پريمخلو يا وچيدلو بيا هغه دمخکې په ډول کيدای شي نو ددې شئ په استعمال کي کراهت نشته.

دپخو خښتو، توکرو، بښښي، کوئلې او بنوايي ډبري استعمالول مکروه دی او که دهغه کارول تاوانی وی نو تحریمی مکروه کيږي، ځکه چې دزيانمنو شيانو کارول جائز دی، دا کراهت به تنزيهي وی - که ددې استعمال زيانمن نه وی.

ددې شيانو دمکروه والی سبب دادي: چې ددوي په استعمال هغه ځای نه پاکيږي او سنت دادي: چې دغه ځای پاک کړل شي.

مسئله: دکوم بل چاله ديواله لويه راخستل استنجاء په وهل تحریمی مکروه دی ځکه چې دبل مال ته لاس اوږدول جائز نه دی، هوکه خپل ديوال (اونور) وی نو په دې کې هيڅ کراهت نشته. (کتاب الفقه ص ۱۶۰ ج ۱)

(دځينو بناغليو عادت وی: چې په روانه روانه ديو چاله ديواله لويه راوباسی، او اودس وچول پيل کړي حال دادي: چې داسی کول جائز نه دی چې دچامال بيله اجازي وکارول شي، او ځینی خلک پرلاره په روانه روانه خبری کوی اودس وچوي دا غلطه طريقه ده اودبې حيايي خبره ده او داسلام دبدنامی سبب دی. محمد رفعت غفر له

استبراء دنرو لپاره

مسئله: دطهارت (پاکي) مسئلې دنارینه او بنحینه دواړو لپاره یو ډول دی، خواستبراء پرمیرمن واجب نه ده اوله استبراء څخه مراد دادي: چې دمتياز وڅاڅکي يا غتي بولی چې تراوسه پرمخرج لگيدلی وی هغه دی په پوره توگه وايستل شي، تردی چې دا غالب گمان شي چې پردې ځای هيڅ نه دی پاته پرمیرمن داعمل واجب نه دی، خودا پروا چې له غټواو کوچنيو بولوفارغيدو وروسته له وځنډ يږي (يعنی بيره دی نه کوي چې څاڅو کي وڅښي) تردی وروسته دی استنجاء (په اوبو) يالوټه يادی دواړه استعمال کړي.

(کتاب الفقه ص ۱۴۹ ج ۱، احسن الفتاوی ص ۱۰۴ ج ۲)

استبراء نوم له بهر څخه راوتوونکو شيانو څخه دبرأت غوښتل، په دغو طريقو کي چې هره طريقه وی چې ورڅخه يقين حاصل شي چې دنجاست هيڅ اثري باقی نه دی پاتی شوی، اودنجاست دزائيدو اطمینان دخلگو دطبيعتونو ديولوی په وجه بيل بيل وی، چاته ژرپاکي حاصل يږي او چاته په ځنډ، اودچا اودس په تگ کولو وچيږي اودچاپه غاړی تازه کولو. (کشف الاسرار ص ۱۰۱ ج ۳)

مسئله: په لوټه داستنجاء وهلو په اړه دمیرمنو حکم دنرو په ډول دی يعنی دمیرمنو لپاره هم همداسی مستحب دی لکه دنرو لپاره.

(فتاوی دارالعلوم ص ۳۷۴، درالمختار ص ۳۱۹ ج ۱ په حواله)

دمتيازودناروغ داپريشن حکم

پوښتنه: دزید دمتياز بندی شوی، ډاکټر تر نوپورته په آپريشن دمسالی پائپ ورو لگاوو، په دغه پائپ کي متيازي راځي اودغه

پاڼې هميشه پرگيډه وي اوله متيازو ډك وي، دپاڼې خوله په تار تړلې وي نو په داسې حالت كې داشخص لمونځ كولای شي او كنه؟
 ځواب: په داسې حالت كې هم لمونځ معاف نه دی، كول ئې ضروري دی (كه) شبه ورته وي نو وروسته دی راوگرزول شی، په ناسته كه نشی كولای نو په پروتېه دی په اشاره وكړي خو پرېږدي دی نه.
 (فتاوی رحيميه ص ۳۶۵ ج ۴)

دمتيازوله لاری دسپینواو بوونلو حکم

مسئله: دمتيازوله لاری چي کومې سپینې اوبه راوړي هغه مرداري دی اونجاست غلیظه دی او اودس ماتوونکی دی، او پرېدن یا جامه كه ولگيږي نوبدن او جامه مرداريږي خودیوه درهم په اندازه (یعنی دلاس دورغوی دژورتیا په برابر) معاف دی، كه دمنځلو وخت نه وي اودائي اغوستي وي نولمونځ صحيح كيږي، وروسته دی پرېمنځل شي،
 (فتاوی رحيميه ص ۳۶۷ ج ۴ درمختار مع الشامی ج ۱ ص ۲۹۳ په حواله وهدايد ص ۵۸ ج ۱ باب الانجاس، مالابنده ص ۱۹)

په استنجاء كي يوه لوته دوه ځله كارول

مسئله: په كومه لوته چي يوځل استنجاء ووهله شي هغه مرداره شوه دوهم ځل دهغې كارول منع دی خو كه ددي بل اړخ نه وي كارول شوی نوددي (هغه بل اړخ) كارول صحيح دی داغه رنگه كه ئې وسلوی او مرداره برخه ئې وسلوي بيا هم دهغې كارول صحيح دی.
 (فتاوی محموديه ص ۴۸ ج ۲ د شامی ص ۲۲۷ ج ۱ په حواله)

مسئله: داستنجاء كارول شوی لوته په وچيدونه پاكيږي، ځمكه په وچيدو پاكيږي، لوتي تر استعمال وروسته نه پاكيږي، ځكه دوهم ځل په دې استنجاء مكروه ده. (احسن الفتاوى ص ۹۳ ج ۲ دردمختار ج ۱ ص ۲۸۷ په حواله)

مسئله: كه مه لوته چي يوځل استنجاء وهل شوي وي په هغه دوهم ځل استنجاء وهل مكروه دی خو كه اړتيا وي دسفر او نور په وجه تر وچيدو وروسته كه هغه وسلول شي دوهم ځل درېيم ځل يا زيات استنجاء په ووهله شي نو پروانلري.

(فتاوی دارالعلوم ص ۳۷۶ ج ۱ دردمختار ص ۳۱۴ ج ۱ باب الاستنجاء په حواله)

يو اځي په لوته استنجاء وهل

پوښتنه: كه دغټو يا كوچنيو بولو وروسته په لوته ځان پاك كړي په او بوئي ونه مينځي، بې له پرېمنځلو ئې اودس وكړ لمونځ ئې ادا كړي نولمونځ صحيح شواو كنه؟ اوداغه رنگه ځينی وگړي صرف لاسونه منځي ډوډي ته كښيني، حال دادي چي اوبه هم موجودی وي، شرعاً څه حكم دی؟

ځواب: كه متيازو له مخرجه تجاوز وكړ اودزيات مقدار تريوه درهم (قطر = ۱۱ - انچ ۷.۵ ۲ سينتي ميټر او ټول پيمانش = ۹۵ انچ = ۵.۹۴ سينتي ميټر) زيات نه شونو بيله پرېمنځلو يو اځي په لوته كارول لمونځ صحيح كيږي، اودغټو بولو حكم دادي: چي په لوته تراستنجاء ووهلو وروسته كه له مخرجه تجاوز كوونکی نجاست وزن يوه مثقال (۵ ماشي = ۴.۸۶ گرامه) يا تر دې كم وي نولمونځ صحيح كيږي كه څه هم په خورېدو كي تريوه درهم زيات وي - يو اځي په لاس منځلو وده خورل جائز دی، خو كه له مخرجه تجاوز كوونکی نجاست ددرهم تر مقدار زيات وي نو بيله عذره هغه نه پرېمنځل تحريمی مكروه دی او كه ددرهم په مقدار يا تر هغه لږ وي نو تنزيهی مكروه دی.

(احسن الفتاوى ص ۱۰۸ ج ۲ دردمختار ص ۳۱۴ ج ۱، ص ۳۹۳ ج ۱ په حواله)

مسئله: داستنجا په اړه غوره طریقه داده: چي لومړی په لوټه استنجا ووهی بیا په اوبو، او که یواځي په لوټه استنجا ووهی یا یواځي په اوبو استنجا ووهی نو د اهرم کفایت کوي اوسنت استنجا ادا کیږي.

(فتاوی دارالعلوم ص ۳۷۹ ج ۱ دردمحتارص ۳۱۲ ج ۱ په حواله)

مسئله: شریعت د عامی ابتلاء په مواقعو لږ نجاست معاف کړی دی، لکه په بیت الخلا (تهی) کي دمچانو او نور پرمرداری کښینستو وروسته پریدن او جامو کښینستل او دلاري څاڅکي او نورو.

(احسن الفتاوی ص ۱۰۵ ج ۲)

مسئله: دمچ ماشي او نورو غول منع کوونکي نه دی. (کشف الاسرار ص ۲۲ ج ۱)

په ولاړه متیازي کول

پوښتنه: ځینی دنوي رڼا خلک وائي چي په ولاړه بولي کول پکار دی ځکه چي نبی ﷺ داسی کړي دي؟

ځواب: دا خبره یو مخ غلطه ده چي رسول الله ﷺ داسي کول، دده مبارک ﷺ همیشه په ناستی بولي کول عادت وو او داغه رنگه موږ ته پکار دی ځکه چي په ولاړه بولي کولو څخه ده مبارک منع کړیده، او په ولاړه دمرداري اندیښنه ده، حال دادی: چي له دی څخه دېچ کیدو ځانگړی تاکید او تمهید په حدیث شریف کي راغلی دی، او فرمایلي دي: چي د قبر عذاب زیاتره د بولو څخه پروانه کولو او له هغه څخه د ځان نه ساتلو په وجه وي، له دي پرته په ولاړه متیازي کول د نبی ﷺ د طریقی او عادت په خلاف دی له دی څخه ځان ژغورل پکار دی.

رسول الله ﷺ یو ځل دعذر له کبله په ولاړه بولي کړي دي، ده مبارک به تشریف یوړ یو څوړ ځای وو چي ورباندي خلکو د کورونو مبارونه او نور اچول هلته په کښینستو دښویدو اندیښنه هم وه داغه رنگه هغه ځای ناپاک اولوند هم وو، د جامو د ککړیدو ویره هم وه او دده مبارک په ملاکي درد وچي دهغه لپاره په ولاړه بولي کول په عربو کي ژر تاثیر کوونکی درملنه بلل کیده، په دغو وجودی مبارک دریدلی وو کله عادت او طریقه ئي دانه وه اوس هم که د چاپه رشتیا عذروي نو په ولاړه بولی کول ورته روا کیږي بیا هم د میتازوله څاڅو کو احتیاط ضروري دی. بي بي عائشه رضی الله عنها فرمائي: چي څوک په تاسو کي داو وائي چي رسول الله ﷺ په ولاړه متیازي کولي دهغه تصدیق مه کوئ (یعنی هېڅکله باور مه په کوئ) رسول الله ﷺ همیشه په ناسته بولي کولي.

(الجواب المتین ص ۸ واحسن الفتاوی ص ۵۱۵ ج ۱، فتاوی دارالعلوم ص ۳۷۷ ج ۱، مشکوة شریف ص ۴۳ ج ۱، بخاري ص ۳۶ ج ۱، عمدة القاري ص ۱۲۸ ج ۳)

مسئله: بې له عذره په ولاړه متیازي کول مکروه او بد اخلاقي ده.

(شرح النقایه ص ۵۷ ج ۱، رد المحتار ص ۵۷ ج ۱، مظاهر حق ص ۲۲۵)

مسئله: په غسل خانه کي بولي کول، په بني لاس بیله مجبوریته استنجا وهل، دغټو او کوچنیو بولو کولو پر مهال خوراک څښاک مکروه دی.

مسئله: بیله اړتیا په پرتو یا ولاړه متیازي، غول کول، یاد کولو پر مهال ټولې جامی ایستل ډیره ناوړه خبره ده. (امداد السائلین ص ۱۶)

تر استنجا کولو وروسته دلوندوالی راوتل او دهغه درملنه

پوښتنه: دزید تربولو وروسته تر نیم ساعت پوري څاڅکی راځي،

دلوتي او اوبو کارولو وروسته بیا ولوتي ته اړوي؟

خواب: په داسې صورت کي په لوټه او اوبو استنجاء و هلو وروسته دخاص اندام (ذکر) په سورۍ کي پنبه اونور کنبیږدی، ترخوډ لوندوالی راوټلو شته پاتې نشي، نو تر پنبه ایښودلو وروسته دی اودس وکړي لمونځ دی ادا کړي. (فتاوی دارالعلوم ص ۳۷۸ ج ۱ دردمختار ج ۱ ص ۱۳۹ باب نواقض الرضوه په حواله)

مسئله: دکوم چاچي داناروغی وی چي دبولو کولو وروسته شاخو کي راځي پرده په اوبو استنجاء و هلو مخکي دلوتي یا تشویبیر استعمال لازم دی، کله چي دامن شي بیادې په اوبو استنجاء ووهي. (آپ کی مسائل ص ۸۴ ج ۳) یادې پورتنۍ طریقه خپله کړي.

مسئله: داستنجاء پرلوټه لگیدلی لاس که پر پرتاگه (یانورو) ولگيږي نو پرتوگ نه مردار یږي. (فتاوی دارالعلوم ص ۳۷۶ ج ۱ دعالمگیری ص ۴۸ ج ۱ باب الاستنجاء په حواله)

مسئله: په استنجاء کي دلوتي ترکارولو وروسته که دنجاست اثرباقي پاتې شو اود مرداري دځای خوله پر جامه ولگیده نو جامه نه مردار یږي (که څه هم دهغه مقدار تر یوه درهم زیات وي، ددې په خلاف که داستنجاء لوټه په لېږواوبو کي ولویږي نو هغه اوبه مردار یږي. (فتاوی دارالعلوم ص ۴۹ ج ۱)

مسئله: دخاوروپه لوټه اودس وچولو وروسته که پر لاس بالکل نجاست نه وی لگیدلی نو که لاس په اوبو کي ولویږي نو هغه اوبه نه مردار یږي. (فتاوی دارالعلوم ج ۱ ص ۳۵۶)

مسئله: دبولوداسی نري شاخکي چي معلومیږي نه، معاف دی، په دغو جامی اوبدن نه مردار یږي په داسی جامو کي لمونځ صحیح دی. (خوله دې څخه هم احتیاط کول پکار دی.

مسئله: که پر پرتاگه متیازي راووزي او پرتوگ لوندشی بیاددې پرتاگه لوندوالی پریدن ولگيږي نو که ددرهم تر مقدار پر زیات ځای

لگیدلی وی نو د بدن پریمنځل ضروري دی، که بيله بدن پریمنځلو په نورو جامو کي لمونځ وکړي نو ددې لمانځه راگزول ضروري دي.

(فتاوی دارالعلوم ص ۳۰۷ ج ۱، دردمختار ص ۲۸۴ ج ۱ باب الانجاس په حواله، هدايه ص ۷۱ ج ۱)

مسئله: کله چي دنایا کي مقدار تر درهم زیات شي نو تر جامو مینځلو او پاکولو وروسته لمونځ کوئ. (فتاوی دارالعلوم ص ۳۱۱ ج ۱ هدايه ص ۷۱ ج ۱ باب الانجاس په حواله)

په پاکی کي دوسوې ختمولو طریقه

پوښتنه: که څوک په یقیني توگه کوم مردار شی مینځي خویو شک لاختم شوی نه وی چي بل پیل شي، په دې وجه هروخت ذهن پریشانه وی، دقرآن او حدیث په رڼا کي واضح کړئ؟

خواب: ددې شک علاج دادي: چي جامه یا شی درې ځله مینځي او (جامه او نور دي هم هر ځل ونبستل شي) نو پاک شو.

تردي وروسته که شک راپیداشي نو دهغه هیڅ پروامه کوئ بلکه شیطان په داسی ویلو ووترتې چي ای مردوده! کله چي الله ﷻ اودهغه رسول ﷺ دې ته پاک وائي نوزه ستادشک اچولو پروا ولي وساتم؟

که تاسو زما د تدبیر عملی کړ نو انشاء الله تاسو به دشک له ناروغی خلاصون پیدا کړئ. (آپ کی مسائل ص ۹۰ ج ۲)

مسئله: دچا اودس نه و هغه اودس وکړ، یا بولو کولو وروسته جنب غسل وکړ او تراودس یا غسل وروسته ده پر خپله شرمگاه لوندوالی ولید خوده ته معلومه نه ده چي دا اوبه دی که متیازي؟ نو دده لپاره دوهم ځل اوس کول پکار دی او که په لمانځه کي داصورت ورپېښ شو خو پخپله دده دنجاست یقین نه دی نو ده ته پکار دی چي لمونځ پسې پوره کړي، دې لوندوالې ته دی فکر قطعاً نه کوي، هو! که

دبوليقيين وي نوييله خبره ده اوداسی شخص ته دوسوسي علاج وربښودل شوی دی چي دی تر استنجا وروسته اوبه پر شرمگاه (خاص اندام) وشيندي ترڅوکه لونوالی په نظروشي نودي ډاډمن وی چي داهم هغه اوبه دی کومې چي ده پخپله ورشيندلی وي. (کشف الاسرار ص ۱۵ ج ۱، مظاهر حق ص ۳۶۴ ج ۱)

وحضرت تهانوی رحمۃ اللہ علیہ ته حضرت خواجہ رحمۃ اللہ علیہ عرض وکړ چي ماته په استنجا کي ډيري وسوسی راځي په ډيروخت کي مي په مشکل اودس وچيږي داستنجا دځای (ذکر) په مښلوڅه ناڅه بياهم راوړي؟ حضرت تهانوی رحمۃ اللہ علیہ ورته وويل: داسی هيڅکله مه کوه په معمولي توگه له وچولو وروسته پريمنځل پکار دی په عوارف المعارف کي ليکلی دی: چي ددي حال دتيو په څير دی چي ترڅوئي مښي څه ناڅه ځيني راوړي (يعنی لکه شيدې چي ترڅولوشل کيږي نوشيدي دحيوان په تيوکي راځي اوکه لوشل ودروي نوشيدي هم دريږي) که همدغسی ئي پريږدي نو هيڅ نه راوړي، حضرت خواجہ صاحب عرض وکړ: چي وروسته څاڅو کي راوړي، ورته وئي فرمايل: هيڅ فکر مه کوه که څه هم وروسته لمونځونه راوگرزوي، خو ترڅوچي په زور دوسوسې په خلاف ونکړي داناروغی نه ليري کيږي، په دی وجه خوتاسوپه دغه تکليف کي ياست.

خواجہ صاحب وويل: دلوندوالی په وجه ديوه وخت په اوداسه کي ددوهم وخت په اوداسه کي شک رالويږي، ددې په وجه دپرتاگه دستمال هم پريمنځل غواړي.

مولانا تهانوی رحمۃ اللہ علیہ ورته وفرمايل: مه اودس کوه اومه دسمال مينځه، څو وروځي په زور داسی کولو وسوسی ختميږي. (احسن الفتاوی ص ۱۰۷ ج ۲، دملفوظات کمالات اشرفیه ص ۱۹۸ ج ۷، ۸۰۷ په حواله)
له دې څخه ثابت شول چي په استبراء کي له زياتی غلوی اوسختی څخه کار اخيستل له شرعی ناوړتيا پرته دصحت لپاره هم زيانمن دی، اودذهنی انتشار اودماغی پريشانو باعث هم دی. (احسن الفتاوی ص ۱۰۷ ج ۲، فتاوی عزيزي ص ۱۴۰ ج ۲)

دارتيا تر سره کولو پر مهال که لمر په ورځ کي وي

پوښتنه: لمر که په ورځ کي پټ وي او معلوم يږي نه نودهغه پر لوري به له بيت الخلا په ځنگل او نورو کي) په مخ کولو امتيازي وکړو کنه؟
جواب: له ردالمحتار ص ۳۵۴ لومړی ټوک باب الاستنجا څخه معلوم يږي چي هغې خواته دمخ کولو پر مهال امتيازي کول صحيح دی. (امداد الفتاوی ص ۱۳۹ ج ۱)

(دغټوياکوچنيو بولولو پروخت ولمر ياسپوږمی ته مخ ياشاگرزول تنزيهي مکره دی خو ورځيني مراد دلمر او سپوږمی و ذات (ټکی) ته مخ ياشاکول دی دهغوی وجهت يادهغوی ورناته مخ ياشاکول مکره نه دی، دغه رنگه که هغوی نه معلوم يږي نو هم کراهت نشته او په پوښتنه کي خو سپوږمی په ورځ کي پټه ده ځکه کراهت نشته) (حاشيه از استاذی حضرت مولانا مفتی سعيد احمد صاحب پالن پوري مدظلہ العالی (محمدرفعت قاسمی غفر له)

په کوټه کي دننه په لوبڼي کي امتيازي کول

په روايت کي دی چي رسول الله ﷺ په کور کي دلرگي يوه پيال درلوده چي دده مبارک تر چارپائي لاندی به پرته وه په دې کې به دشپې رسول

الله ﷻ بولي کولي «بولي به ئي کولي» يعنی دینځ په موسم کي ياپه کومه بله وجه خو په شپه کي وتل دپريشانۍ باعث و، ځکه دشي ده مبارک دلرگي په پياله کي بولي کولي کومه چي دهمدې کار لپاره دده ترپلنگ لاندې به پرته وه، نودده مبارک دغه عمل اصلاً وامت ته ددې بنودلو لپاره وچي که داسي وکړل شي نو داپريته مهال به دینځ په موسم ياد کومي بلې پريشانۍ په صورت کي اساني اوراحت وموندل شي.

په حقيقت کي رسول الله ﷺ پر خپل امت بې پايه شفيق اومهربان و، ځکه په ديني احکامو او مسئلو کي چي څومره اساني اوراحت کيدای شوای هغه ده مبارک هر ورو مرو فرمايل. (مظاهر حق ص ۳۶۵ ج ۱)

په استنجاء کي طاق لوتي پکاردی

پوښتنه: دغتبو بولو په اړه په حديث شريف کي چي دطاقولو ټوکارولو په اړه کوم راغلی دی هغه طاق شمير (درې) دمتيازولو لپاره همدی که دمتيازولو لپاره جلالوتي پکاردی، يعنی دغتبو او کوچنيو بولو دواړو لپاره درې لوتي پکاردی که څلور؟

ځواب: هغه طاق (درې) لوتي دغتبو بولو لپاره دی، دمتيازولو لپاره جلا څلور مه لويه پکار ده. (فتاوی دارالعلوم ص ۲۸۰ ج ۱، مظاهر حق ص ۲۵۲ ج ۱ او ص ۳۵۸ ج ۱)

داستنجاء لپاره درې لوتي ځکه مقرري کړی دی چي دپاکي لپاره يو حد ټاکل ضروري و ځکه انسان به ټوله ورځ په استنجاء وهلو تيروله، سره له دومره سخت تاکيده موږ ځيني وهميان وينو چي دوي ديوې استنجاء لپاره دلوتو کوري جوړوي او اوبه هم په ډير مقدار مصرفوي، اوله دريو څخه په کمو لوتو ښه صفائي اوپاکي نه حاصل يږي او په دريو پاکي حاصل يږي او تر دريو زياتو کي دوخت ضائع کول اووهم زياتول

دی، اوبه گوږو او هلو کوواستنجاء وهل ځکه منع کړي دي چي په دي کي زياتره زيانمن حيوان مار، لږم او نور ځيني چي چونکي چنجان ناست وي. (المصالح العقليه ص ۳۸)

مسئله: دغتبو بولو تر کولو وروسته دگرمي په موسم کي دنرولپاره لومړی لويه له مخ څخه دشا پر لور ورپل پکار ده، دوهمه له شا څخه دمخ طرفته او درېمه لويه بيا له مخ څخه دشا طرفته.

او که ميرمن داودس وچولولپاره لويه وکاروي نو هميشه يعنی په هر موسم کي دی لومړی لويه له مخ څخه شاته وړي، دوهمه لويه له شا څخه مخته او درېمه هم له مخ څخه شاته بيا (که په اوبو پريمنځل غواړي) په اوبو دي استنجاء ووهي، تردې چي دنجاست اثر زائل شي. (امداد مسائل الصلوة ص ۱۵)

مسئله: که کوم ناروغ دومره ناتوان شي چي پخپل لاس پخپله استنجاء نشي وهلاي نو ښځه استنجاء وروهلای شي، له کوروا پرته که بل څوک ورکوي نو هغه ته لاس وروړل (بيله کپړواونورو) او ورته کتل صحيح نه دی. (فتاوی محموديه ص ۴۶ ج ۲)

مسئله: دمتيازود شا څوکودراوتلوله يقين سره که په استنجاء کي لويه نه ورواخلي نو په داسي صورت کي دلمانځه کولو اجازه نشته په لويه اونورو دي استنجاء ووهي ترڅو ډاډمن کيدو وروسته دی اودس وکړي لمنځ دی ادا کړي. (فتاوی رحيميه ص ۳۵۶ ج ۴)

مسئله: دغذريه حالت په بني لاس استنجاء وهل بيله کراهته جائز دی. (فتاوی رحيميه ص ۲۵۸ ج ۴، دفتاوی خيريه ص ۵۵۰ ج ۵)

دغټواو کوچنیو بولو د تقاضی پروخت د لمانځه دنه کولو وجه

(۱) په نفس کې داوداسه اثر هغه وخت پیدا کېدای شي کله چې نفس له نورو کارونو خلاص وي او خلاصون هم هغه وخت کېدای شي کله چې په ګیډه کې د هوا او نور ورتږد او اضطراب هم نه وي، ځکه رسول الله ﷺ فرمایلي دي: چاته چې دغټویا کوچنیو بولو سخته اړتیا وي هغه دی لمانځه ته نه حاضرېږي په دې کې رسول الله ﷺ خبرداری ورکړی دی چې نفس پرکوم بل لور مشغولیدو کې هم دې اودسیا معنی موندله کېږي ځکه چې په داسې حالت کې د لمانځه و طرفته دانسان توجه نشي کېدای بلکه هغه د امتیاز او غولوپه دفع کولو بخت وي.

(۲) په کومو کوچنیو او غټو بولو کې چې د زړه تنگی او نه حضور یقیني وي او کله چې حضور نه وي او تنګي یقیني وي نو لمونځ به نیمګړی شي ځکه د داسې سبب لیري کولو حکم و شو کوم چې په لمانځه کې د فکرونو شیندلو او د توجه د نیستوالی باعث وي.

داغه رنگه تردیره امتیازی په مثانه کې ټینګول هم زیانمنی دی له دې څخه خطري ناروغی پیدا کېږي. (المصالح العقلية ص ۳۹)

داستنجاء په اړه مسئلې

په لوتېدو اودس وچولو پر مهال چاته سلام اچول یا وسلام ته ځواب ویل صحیح دی. (فتاوی دارالعلوم ص ۳۷۵ ج ۱، درد المحتار ج ۱ ص ۳۱۹ په حواله)

(ځکه چې دا د بولو وخت نه بلکه دی له هغه فارغ شوی دی، صرف د زړه اطمینان لپاره لوتېه کاروي، ګواکي افضل همدغه دي چې دغه وخت سلام وانه چول شي او نه ځواب ورکول شي، ځکه چې په یوه وجه د وخت د غټواو کوچنیو بولو په حالت کې داخل دی)

(محمدرفعت قاسمی غفرله ولوالديه ولوالدینا امین)

مسئله: جائز خودی مګر داسې ځای اودس وچول چې تیریدوونکي خلګ په مخ ورځي دانسانیت په خلاف دی (امداد الفتاوی ص ۱۴۱ ج ۱)

مسئله: د قطب ستوري (پیرونی) و طرفته په غټواو کوچنیو بولو کې مخ کول صحیح دی، ځکه چې دا حکم د کعبې شریفې لپاره دی چې د هغه پر لور دارتیا پروخت مخ او شامه کوي.

(فتاوی دارالعلوم ص ۳۷۷ ج ۱، د مشکوٰۃ ص ۲۹۶ ج ۱ په حواله)

مسئله: د قبلي له لور پرته دشمال اوجنوب پر لور په غټواو کوچنیو بولو کې مخ کول منع نه دی. (فتاوی دارالعلوم ص ۳۸۰ ج ۱، درد المحتار ص ۳۱۶ باب الاستنجاء په حواله)

مسئله: په غټویا کوچنیو بولو کې و قبلي ته مخ یا شا کول منع دی، خود استنجاء و هلو په اړه کوم دلیل نشته ځکه جائز دی.

(امداد الفتاوی ص ۱۳۷ ج ۱)

مسئله: دمړی استنجاء دی په اوبو او لویه دواړو ورو و هله شي، داوبو او لوتې جمع کول سنت او افضل دی.

(مفهوم فتاوی دارالعلوم ص ۳۸۱ ج ۱، درد المحتار ص ۳۱۳ فصل فی الاستنجاء په حواله)

مسئله: په اوبو استنجاء وهل سنت دی، ځکه چې رسول الله ﷺ به داسې کول خو په لوتېه او نورو استنجاء وهل صحیح دي.

(نماز مسنون ص ۸۸، ترمذی ص ۲۹، هدایه ص ۴۸)

مسئله: په لوتېه دا استنجاء و هلو کې کومه خاصه طریقه نشته، بس دومره خیال ساتی چې نجاست شاوخوا خپور نشي، بدن ښه پاک شي، داغه رنگه په لوتېه استنجاء و هلو وروسته په اوبو استنجاء وهل سنت دي، ځوکه نجاست خورشی نوداسې وخت په اوبو پرېمنځل واجب دی، بیله پرېمنځلو لمونځ نه صحیح کېږي. (بهشتی زیور ص ۸ ج ۲، امداد الفتاوی ص ۱۳۹ ج ۱)

مسئله: په لوطه او نورو استنجا و هل صحيح دی اوطاق شمیر سنت دی او د دریو شمیر مستحب دی. (در مختار ص ۵۶ ج ۱)

مسئله: د غتواو کوچنیو بولویا استنجا و هل په دوران په ژبه کلمه یا کوم بل ایت یا حدیث لوستل مکروه دی. (نماز مسنون ص ۹۶)

مسئله: تر استنجا و هلو وروسته لاسونه په صابون او نورو پاکول پکار دی، کنه په خاورو دی و مښي پاک دی کړي. (نماز مسنون ص ۹۷، ابوداؤد ص ۱۷ ج ۱)

مسئله: په باد پریکیدو یا وایي او دس ماتیني استنجا و هل صحيح نه دی یعنی په اوبو مینځلوته اړتیا نشته، خو که د هواو تلو سره نجاست وتلی وی نو استنجا دی و وهله شی.

(آپ کی مسائل ص ۸۳ ج ۳، فتاوی دارالعلوم ص ۱۴۶ ج ۱، در المختار ص ۷۹ ج ۱ په حواله)

مسئله: داسی لاکت (امیل) چي ورباندی د الله لفظ لیکلی وی ویت الخلاء ته تر تلو مخکې دی و باسی.

مسئله: که دکوم چاییت الخلاء ته ورتلو مخکې دعاء ویل هیرشی او دننه وریاد شي نو په خوله دی نه وایي بلکه په زړه زړه کي دی ولولي مسئله: په بیت الخلاء کي تر پښي ایښودلو مخکې او په ځنگل کي دی تر پرتاگه خلاصولو مخکې دعاء وویله شي. (آپ کی مسائل ص ۸۱ ج ۳)

مسئله: د استنجا په پاتې شویو اوبو او دس کول صحيح دی او داود دس په پاتې شویو اوبو استنجا و هل هم صحيح دی خونه و هل غوره دی.

(بهشتی زیور ص ۲۹ ج ۲، فتاوی رشیدی ص ۲۸۳)

مسئله: تر اودس کولو وروسته ورپه یاد شو چي په اوبو استنجا و هل دی (په لوطه خوا استنجا مخکې و هلی وه) په اوبو تر پاکولو وروسته غوره دادی چي بیا اودس وکړي تر خوله اختلافه ووزي.

(فتاوی دارالعلوم ص ۱۴۲ ج ۱، در المختار ص ۱۳۶ ج ۱ په حواله)

مسئله: که له اوبو پرته یواځي په لوطه استنجا ووهی او لمونځ وکړي نو لمونځ صحيح شو (کله چي شاوخوا نجاست خور شوی نه وي.

(فتاوی دارالعلوم ص ۲۸۲ ج ۱، در المختار ص ۳۲۴ ج ۱ کتاب الصلوة په حواله)

مسئله: د متیازو او غولو کولو پر مهال خبری کول مکروه دی، داغه رنگه په دغو وختونو کي دی د الله ذکر هم نه کوي، او که پرچ ورشی نو په دغه وخت کي دی الحمد لله هم په ژبه نه وایي اونه دی یرحمک الله په خوله وایي، نه دی د سلام خواب ورکوی.

مسئله: بیله اړتیا دی و شرمگاه یا غتواو کوچنیو بولوته نه گوري او هلته دی بې له اړتیا نه توکي نه دی پوزه پاکوي اونه دی غاړی تازه کوی اونه دی راسته او چپه طرفته گوري اونه دی په خپل بدن لوبې کوی، اونه دی اسمان ته سرپورته کوي اونه دی پر غتواو کوچنیو بولوبې ضرورته تر ډیره وخته کښینی ځکه له دې څخه بواسیر او د ځگر درد پیدا کيږي، په داسی ځای کی دی جامی پوره خوندي کوي، چي ککړې نشي، نه په نجاست اونه په کارول شویو اوبو.

مسئله: په لوڅ سر استنجا و هوهی ځکه د ادب خلاف ده.

مسئله: د استنجا لپاره چي وناسټې ته نژدي شی بیا ستر خلاص کړئ، په ولاړه ولاړه ځان مه لوڅوئ، او دواړې پښې پراخې کړئ بیا کښینی، او پر کینه پښه زورو کړئ او کار به شی، له غتواو ورو بولو چي فارغ شی دعا ولولئ. (کشف الاسرار ص ۹۹ ج ۳)

مسئله: کوم غړی چي پریمنځل کيږي دهغه د پریمنځلو سره، سره لاس هم پاکيږي تردې وروسته بیا و لاس پریمنځلوته اړتیا نشته (که پریمنځل شی نو څه پروانه لري) کوم غړی چي منځی هغه که د استنجا

خای وی یا کوم بل خای وی، اوپه طهارت (پاکی) کي له لاسه بدبوی
لري کول اوله مخرجه دنجاست ليري کول شرط دی، پرته له هغه
صورتہ چي سړي دهغه له ليري کولو عاجزوی. (کشف الاسرار ص ۱۰۹ ج ۳)
اللهم اجعله خالصاً لوجهک الکريم وتقبل منا انک انت السميع العليم

محمد رفعت قاسمی

خادم التدريس دارالعلوم دیوبند یوپی (انڈیا)

درجہ لومړی ۱۴۲۸ هج مطابق ۲ نومبر ۱۹۹۷ ع

دعاء غوثیونکی محمد ابراهيم «خلیل»

دوباري پای ته رسیدونیکه ۳ ربیع الثاني ۱۴۲۹ هج مطابق ۱۱ اپریل ۲۰۰۸ ع

دجمعی مبارکي ورځ

اللهم احتم لنا بالخير والسعادة والبشارة والايمان

ابو خالد محمد عبد الاحد «مجرورح»